Digitized by Google

NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
11 A
M 14
1 2
4
9

H IV b 153

Digitized by Google

Digitized by Google

PRACTICA
MEDICINAE
GENERALIS,

A IO. IACOBO VVECKERO
Poliatro Colmarienſe,

Septimis Libris explicata.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

VENETIIS, MDCXXX.

Apud Donatum Paſquardum, & Socium.
Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

AD PRÆSTANTISS.

ET EXCELLENTISS.

PHILOSOPHVM,

ac Medicum.

D. HORATIVM AVGENIVM
Practicæ ordinariæ in Alma
Taurinenſi Academia.

QVanta ſemper fuerit, vir præſtantiſſimè, ſimilitudinis ſtudiorum, & artium efficacia, præter alia innumera ac propemodum infinita exempla illud apertè con-

firmat, quod de Apelle Pictore excellentiſſimo profertur, qui, vt Plinius refert, Rhodum nauigauit, vt Protogenem pictorem præſtantiſſimum cognoſceret, eiuſque opera videret. Quo factum eſt, vt cum ſummam inter te, vt Ioannem Iacobum Vveckerum artium, & ſcribendi ſimilitudinem in mea bibliotheca, & conſiderarem, & admirarer, decreuerim Practicam hanc Genera-

neralem (quam vt typis e-
mendatiorẽ denuo excuden-
dam traderem plurimi me
rogarunt(ſub tuo nomine ac
tutela diuulgare, ille ſiqui-
dem Syntaxi ſua vniuerſam
Medicinã per tabulas dige-
ſtam decorauit, tu eadẽ per
epiſtolas Medicinales ſum-
mopere illuſtraſti: Ille Phar-
maceuticem totam ſuis An-
tidotarijs aperuit, tu omnem
ferè difficultatem Medicam
in tuis de venę ſectione libris

doctiſſimè explicuiſti: ille in hac ſua Practica Generali vniuerſalem morbos curandi rationem breuiſſimè eſt amplexus, tu in tuis de Peſte libris vniuerſalem, & particularem à peſte, & morbis peſtilentibus præſeruandi rationem fuſiſſimè tradidiſti: Ille in Colmarienſi Repub. Medicinam ſemper publicè profeſſus eſt, tu in omnibus ferè totius Italiæ Academijs, præſertimque in

hac

hac Taurinenſi eandem, & profeſſus es, & profiteris: Ille Medicorũ totius Germaniæ famam ſuperauit, tu Medicorum totius Italiæ nomen obſcuraſti. Hęc eſt cauſa, vir Pręſtantiſſime, quæ me commouit, vt excellentię tuę Practicam hanc Generalem dedicarem, præter immenſum fauorem quo me ſemper vnice proſecutus es. Hãc igitur Praxim à viro eruditiſſimo, & communis omniũ vti-

litatis ſtudioſiſſimo,& tibi in ſtudijs,& profeſſione ſimillimo profectam, tibiq; velut propitio numini dicatam, & oblatã, iucundè, & liberali animo, ac grata manu, qua ſoles omnia accipito. Vale Medicorum Coriphceæ, præſidium, & dulce decus Medicinæ. Taurini Calendis Martij. 1590.

Excellentiæ tuæ Deditiſſimus.

Io. Dominicus Tarinus.

Google

GL. V.

IO. IACOBO VVECKERO

Medico Aſclepiadeo, εὐσχήμονι.

Clinico lauti, excellenti, experienti.

Ob Medicinam multis iampridem vigilijs, & monumentis Illuſtratam.

Nunc demum hoc paruo quidem ſed ingenioſo opere ſummam eiuſdem ἐυθεωρία καὶ πράξει feliciter tentatam.

εὐπραξίαν.

Theorematis practicis verè, germanè, catholiceq́ conſtitutis omni ἀμηχανία καὶ ἀλογιστία in morborum cauſis, in remediorum εὑρέσει μίξει διακρίσει καὶ ἐφαρμόσει longiſſimè profligatis.

Regia denique via ad medendum citò, tuto iucundeq́ aperta, & complanata.

IAC. MOCCIVS MEDICVS

EX

V. M. L. D. F. Q.

L. M.

P.

IN

IN METHODVM vniuerſalem peruenien-di, ad Praxin,

D. IO. VVECKERI, D. Agnati ſui obſeruandiſſimi.

εὐχαριϛικόντε καὶ παραινετικὸν ἔπος.

Ionathæ Meieri Baſilienſis.

HVnc librùm præclare tibi VVECKERE remitto
Excuſum prælo, te cupiente, meo.
Et te nunc docti toto venerantur in orbe,
Pro medicis donis, auxilijsq́ tuis.
Hic generalis medicinæ praxis habetur,
Ingenti quæ non vtilitate caret.

Nos

Nos etiam te nunc merito veneramur honore
Proq; tuo ſtudio, proq; fauore tuo,
Hoc quod opus doctum noſtro comiſeris ari,
Illuſtrentq; typos quod tua ſcripta meos
Nec ceſſas poſt hanc Praxin, fetusq; priores,
Porgis, & egregium nunc meditari opus.
Vtq; vigil legit hæc cupido modo pectore lector
Qui fruitur toties teq; tuisq; libris.
Sic plures admiratur, ſperatq; futuros;
Teq; petit libros pollicitante nouos.
Pergas ſic nobis Specialem abſoluere Praxin,
Factaq; pollicitis adde petita tuis;
Atque illam potius prælis ſuppone tuorum,
Vt videat lucem per mea præla diu.
Perge tuis medicas ornare laboribus artes;
Vtq; facis, prælis perge fauere meis.
Sic duce te creſcunt cupidi bona publica mundi
Commendat nomen ſic tua fama meum.
Sic alacri vigiliq; fide, ſic tempore læto
Te conſanguineum magnificabo meum.
Sic ego ſic omnis medicis imbutus ephebus
Artibus, æterno tempore gratus erit.
Et nomen ſine fine tuum ſuper aſtra feretur
Rem Medicam tali quod ratione iuuas.

AD

AD NOBILEM, ET præluſtrem virum

D. IO. IACOBVM VVECKERVM, Cæſarij Palatij Comitem, & Medicum Colmarienſem.

ELEGIA

IOACH. ROSALECHII, à nouo Treptouio Pomeranorum.

MAximè ſummorum victor VVECKERE, dolorem
Quo medicante fugit morbus, & ægra lues:
Quę magnis titulis decorant regesq́ ſcolaq́,
Quemq́ Palatinũ CAESARIS aula vocat.
Vt tua perpetuo te fama ſuperſtite creſcẽs
Plus ſenſim veteri lumine lucis habet.
Sic ſtudioſorum iuuenumq́ ſcientia creſcẽs.

Fit

Fit magis ex libris ingenioſa tuis.
Vtq́; ſenex, nomenq́; tuum miratur, & artes
Sic colit, & laudat teq́; tuoſq́; libros.
Et tua cũ fructu perdocta volumina verſans,
Plurima, quæ nu̅ſquam viderat antè, videt.
Nũc quoq; poſt multos alios sũmoſq́; labores
Promis ab ingenio Practica Scripta tuo.
Quæ mala ſanandi monſtrant feliciter artem,
Et ducunt medicas inſtituuntq́; manus.
Vtq́; feruntur apes in mellea paſcua florum:
Sic hac lectores in tua ſcripta ruunt.
Et veluti dulces ſuccos in floribus ipſis
Quærit, & inuentos ſedula carpit apis;
Sic quoq́; te lector relegens hunc auſpice librũ,
Carpit de ſtudijs commoda multa tuis.
Quàm benè diuinus ſua munera contulit in te
CAESAR, vt ingenij ſint monumẽta tui,
Sic decorat noſtri Domini clementia doctos,
Sic noſter ſapiens Rex ſapienter agit.
Tunc artes, & tunc veneranda ſcientia flores,
Tunc ſiunt celebres magnificæq́; Scholæ:
Cum Reges, placidiq́; Duces, Proceręſq́; beni-
Artibus, & ſtudijs ingenijsq́; fauẽt. (gni
Dignus es illorum ſummo VueckEre fauores
De-

Debetur meritis gratia tanta tuis,
Tu Medicinarum grauis, & poſſeſſor, & herbas,
Et vires harum, certus in arte, doces.
Tu quoq; nunc certam ſubtili pectore praxin
Edis, & hac multum dexteritatis habet.
Cum tua te pareret genitrix feliciter, & cùm
Aſpiceres primum, luce fauente, diem,
Tunc in te magnum clementer, & vtile donum
Humano generi prabuit ipſe DEVS
Tũc promiſit opem morbis, agrumq; ſalutem:
Nunc, qua promiſit, te medicante, facit.
Perge tuas magnis meritis extendere laudes,
Perge tuum poſthac multiplicare decus.
Si modo laus fieri poterit tua maior: & id ſi,
Quod ſummum nunc eſt, altius eſſe poteſt.
Viue diu, pergatq; fauens, te ſoſpite Parca
Nere tibi fuſis ſtamina longa ſuis.
Sis felix, huius decus admirabile terra,
Vir merito claris annumerande viris.
Per te perq; tuã ſint proſpera pharmaca dextrã,
Pareat arbitrio qualibet herba tuo.
Atq; tuis abſint malefida pericula tectis.
Et deſint domui gaudia nulla tua.
Cumq; ſatur mũdi fueris, dandusq; ſepulchro,
Con-

Contingat tumulo pax requieſque tuo.
Egrediensq́ tuo ſurſum de funere, cœtu
Ductus ab angelico ſpiritus aſtra petat.
Plura tuo poſthac de nomine carmina ſcribam:
Nam cupio tanto charior eſſe viro.
Hæc nunc ſufficiant, & ſi placet, accipe finem,
Vtq́ piè claudam tam pia vota, vale.

EIVSDEM
AD MEDICINÆ candidatos.

GRex iunior, lectorq́ candidiſſime,
Hippocratisq́ cohors, & huis Galeni proximi,
Qua ſedulis, & impigris laboribus
Quæris habesq́ modum morbis medendi languidis.
Poſt cognitas herbasq́ resq́ plurimas,
Quas medicina ſolent aptare veſtris vſibus
Nihil abſque Praxi, quod fateris, proficis,

Nil

Digitized by Google

Nil medicina iuuat, q̄ praxim ipſā non tenet.
Hanc ecce nunc VuecKerus optatiſſimus
Edit, & ingenij fœtus nouos gignit ſui.
Hanc maximo nunc accipis cum gaudio,
Aſſiduoq́; legis hanc plurimis cū fructibus
Hac te regit, manumq́; proſperat tuam.
Denique te medicis parem facit clariſſimis
Sic noſter, omnis fons ſcientiæ, Deus
Vnius arte viri prodeſſe terris omnibus
Poteſt, & vnus ſic Deo vir auſpice
Commoda tāta poteſt p̄bere mūdo maxime
Sed plura mox vir hic dabit: viuat modo:
Viuat vt ergo diu, Patrē precare cœlitum.

IDEAE

Google

IDEÆ
HIPPOCRATEÆ
ad Medicam Praxin ſimul,

Et Theoriam facientes.

APHORISMI.

M*EDICVS Philoſophus dijs æqui parandus, Doctus eſto, Bonus, & in arte potens: nempe vt Sciat, Velitatque poſſit de genere hu-*

Digitized by Google

mano in ſanitate cuſtodienda reuocandaque benè mereri.

Proinde duo in eo requiruntur ſumma, χῦμα medicum, & ἀ'χημοσω'η medica.

Ζχῦμα medicum in Dogmatica præceptorum cognitione, & Hiſtorica deſignatione exemplorum ad artem pertinentium conſiſtit.

Quarum vtraq; & Naturæ rectam conformationem, & Doctrinæ fidelem inſtitutionem, & Experientiæ inſuper diligentem confirmationem requirit.

Ιὐχήμοσω'η verò ſiue Elegantia medica, a qua Gratioſi Aſclepiadæ olim, hodiæ Excellentes appellantur, tanquam externa perſona

na artificem ornat ſecundum Animum, Corpus, & Fortunas.

Ad Animi ornatum faciunt inſtrumenta Philoſophiæ, eiuſdemque habitus.

Inſtrumentis nitatur oportet tum Rationis à Logica: tum Orationis puræ, & elegantis, à Grammatica, à Rhetorica, & à Poetica mutuatis.

Habitus philoſophici ad Cognitionem, & actionem pertinentes ſunt varij.

Cognitionis habitus ad Medicum ornatum faciunt, alij magis, alij minus. Theologia in primis, tanquam baſis. Phyſica deinde, ampliſſima colonias ex ſe deducens.

cens. Anatomiam. Rhizotomiam, Pharmacopæiam, & ſub hac Chymiam. Mathematica denique vt non neceßaria, ſaltem pedißequa. Ex quibus ſapiens medicus iure denominatur.

Actionis verò habitus ad probitatem eiuſdem conferentes nobiliſſimas ex ſe actiones deducunt.

Sic Prudentiæ Medici conuenit in loquendo, & dißerendo argutum, & neruoſum eſſe: in deprehendendis ægrorum aſtantium ve erroribus, & decipulis ſagacem.

Fortitudine ſit ea animi, vt ne, vel terrorem, vel confidentiam excitantibus ſupra quàm decet moueatur.

APHORISMI.

Munditiem corporis amplectatur, multò verò maximè eam quæ animi eſt: quoad alimenta frugalis, quoad venerem etiam ſuſpicionis expers.

Quæſtum ex opera, operève medico turpem fugiat.

De mercede nunquam paciſcatur præter quam confidentiæ ægri excitandæ cauſa.

Præmiam ne promiſſa quidem auarè exigat ab ijs, qui poſſunt, qui non poſſunt, ne ſperet quidem.

Honoris contemptor eſto, niſi quem artis peritia non emendicatum vltro offert. Parcus ſui ipſius laudator, nec niſi vrgente neceſſitate recitator.

Digitized by Google

Seuerus in ijs, qui artis ſucceſſum impedire poſſunt erroribus benignus in cæteris, & miſeriæ ægrorum ſerio condolens.

Ne quidem errores ſuos fateri, & alios ſuo exemplo cautiores reddere ſuperſedeto, Medicorum aliorum congreſſum, & conuerſationem vltro expetito.

Morbum leuem, & ſalutarem verbis ne aggrauato.

Euentum morbi præſcitum nunc prędicito, ad ægri obedientiam excitandam, artisve calumniam auertendam: nunc diſſimulato, ne morbus corporis, animi morbo augeatur.

Digitized by Google

Remediorum præſtantiam præciumue nunquam quæſtus, ſed auctoritatis interdum cauſa mentitor.

Quæ, vel in arte, vel extra artem cælare præſtat occultato.

In alienis obſeruandis cenſendisue, nec curioſus, nec acerbus eſto.

Aliorum ſucceſſibus nec inuideto, nec obtrectato.

Humanus, & popularis erga omnes minimè tamen garrulus.

Non moroſus, & acerbus, non ſcurrilis, & ridiculus.

In familiaritate contrahenda facilis, in conſeruanda officioſus, in conſilijs placidus.

Oratione breui, ſed arguta, & ſententioſa vtitor.

Vultu grauitatem ſimul, & blanditiam preferto.

Ægrum ſedatè, & ſi morbus poſtulet, frequenter viſitato.

Modeſtè aſſideto, interrogato, tangito, conſideranda perpendito.

Turpia dicta factaque auerſator omnia.

Religionem, & pietatem vt Dei, & Naturæ miniſter non fucatè colito.

Numinis in conſulendo agendoque gratiam atque pacem exorato.

Ægrum ne quacunque de cauſa ſuſpendito.

Præceptores parentum loco colito, eorumdem filios pro fratribus complectitor.

APHORISMI.

Medicos collegas cum aliàs, tum præſertim in conſultationibus abſque inuidia, & ſugillatione audito, doceto.

Aliena contrectare ne in animum quidem inducito.

Atque vt animus Medici Philoſophi bene quoque habitet, corporis ornamenta accedant opportuna.

Ætas iuuenilis quidem tolerantia, & officio, ſed ſenilis ſapientia, & iudicio præſtat. Intermedia vtroque participat.

Habitu corporis bono ſit, ne vulgatũ illud obijciatur, cura teipſum.

Veſtitum nec ſordido, nec luxurioſo, nec peregrino, ſed mundo, & frugali, & ad peregrinationes, actioneſq;

neſq; medicas aportuno vtitor.

Non ſordidus, non comatulus, ſed nitidus atque lautus eſto.

Ab odorib. & vnguentis abſtineto.

Hiſce ex Fortunis quoque penitus ornatus adſtipuletur.

Comitatum, & pompam diſcipulorum ægrorùmue ſanitati reſtitutorum tabellarum item atque diplomatum oſtentationem agyrtis relinquito.

Teſtimonium prouectus in arte, non ſua ſed ægrorum confidentiæ cauſa, à bonis atque doctis accipito.

A ratione non à fortuna totus pendeto. Fortunam in Artem, nihil in Artificem non niſi concedente Numine aliquid poſſe perſuaſum habeto. No-

APHORISMI.

Nobilitatem ex Aſclepiadea profeſſione potius quàm ex maiorum claritate, conſectator, tuetorque.

Ex his fontibus porrò Προςασίη ſiue præfectura medica, triplici ornatu inſtructa, in mediam hominum vitam prodiens, varijs operibus ſeſe ſpectandam exhibebit, ſiue officia perpenduntur, ſiue perſonæ.

OFFICIORVM genera niſi methodi terminis circumſcriberentur, prope innumerata cenſeri poſſent.

Huius ſunt loci, Locorum quo ad aerem, aquam, cælum, diligens inſpectio.

Chirur-

Chirurgicarum operationum obſeruatio: remediorum exploratio: præceptorum methodica perceptio.

Diligens morbi mutationis atq; euẽtus prædictio, Morbi præſentis cognitio, inueſtigatio, ab ægro, ab aſtantibus.

Naturæ ante omnia imitatio.

Communicatio præceptorum ſimul, & exemplorum artis fida erga diſcipulos.

Ægros, & adulantes, ſui officij admonere, ſecuros terrere, meticuloſos erigere.

Non perfunctoriè, non temerè, non nimis curioſè artis munia obire.

Occaſionem preſentem apprehendere, futura patienter expectare.

APHORISMI.

Inſpectatis nec confidere, nec ſupra modum terreri.

In ſuſcipiendis aggrediendiſque morbis, nec temerarium, nec meticuloſum eſſe.

Nullus operis operæue medicæ ſubpudere.

Præcipitantiam in motu, inceſsu adminiſtratione fugere.

Grauitatem in ſermone, ſeſſione, inceſſu, veſtitu amplecti.

Auctoritate velut heroica excellere, imperando neceſſaria, prohibēdo noxia, reprehendendo errata.

Ægro, diſſimulato ſordium faſtidio, comiter aſſidere.

Pauperibus gratis mederi.

Peregrinos pre ceteri humanius cōplecti. Ingra-

Ingratos, & auaros, quantumuis dignos qui negligantur, in morbo pręſertim ancipiti, non derelinquere.

In agendo promptum, expeditum, dextrum, & elegantum eſſe.

Inſtrumentis medicis diligenter, & oportunè paratis, domi abundare, foris neceſſaria tantum, & expedia ſecum ferre.

Memoriam remediorum formas tum ſimplicium tum compoſitorum tenere; ad eiuſdem ſubſidium nihilominus aduerſaria in promptu habere.

In iis, quæ offeruntur alimentis, medicamentiſque elegantiæ lautitiæque ſtudere.

Aegri cupiditati neque adulatoriè blan-

blandiri, vnde morbus augeatur; neque crudeliter reluctari, vnde animus ægri à cura abſterreatur.

In chirurgicis operibus adminiſtrandis celeritater, expeditè agere, iucundè, & indolenter agere, ſecurè atque tuto agere.

Conſuetudinis atque virium ægri in primis rationem habere.

Quod ſi nunc Perſonis conſideremus, eadem ipſa officia in tres claßes diuidi poßunt quorum alia Aegrunt, alia Aſtantes, alia Medicos cæteros reſpiciunt.

Aegri animo prius quam corpori medendum.

Ea quæ ægrum ſcire par eſt, docere, quæ opinari, perſuadere; nunc con-

ſidentiam, nunc timorē exprimere.

Ea quæ ægrum facere oportet, dictatoriè imperato; interdum quoque in parem gratiam aliquid remittito, & indulgentia leui grauiorem obedientiam mercator.

Quæ ægrum ignorare conuenit, cælato, diſſimulato, callidève interpretator.

Morbū modo difficilem, vt obediat, modo facilem, vti ne deſperet; ſimulato.

Nihil ſuperbè promittito; ad Dei potentiam, & Naturæ obedientiam artis opera omnia referto.

Remedijs nunc varijs, nunc paucis vtendum affirmato; illud ne feſtinet, hoc ne animum deſpondeat.

Me-

Medicum nec auarum, nec infidum, & deſertorem forem fidem facito.

A quibus abſtinere debet, partim minis, ſed erga hominem liberum; modeſtis, extorqueto, partim blanda admonitione abducito.

Aſtantes ægro grato, & acceptos admittito: ingratos abigito.

Iiſdem morbi naturam, & cauſas non multis ambagibus ſed apertis ſimilitudinibus explicato.

Euentum prædictione occupato.

Tumultus ex confidentia, vel deſperatione ortos cohibeto, corrigito.

Ad imperata dextrè, & fideliter facienda nunc pollicitatione, nunc interminatione cogito.

Fidei aſtantium quorumuis ne fidi-

Digitized by Google

to, in eorum præſertim, quæ maioris ſunt momenti remediorum ſubminiſtratione.

Medicorum aliorum in morbo tum periculoſo, tum ſalubri, ſed propter ægri nobilitatem, moroſitatemve difficili, introductionem expetito ne dum ſubterfugito.

Abſque contentione, & altercatione, & inuidia, non priuati quæſtus, vel gloriæ, ſed ægri, ſalutis, & veritatis cauſa, conſilium dato, admittito.

Empiricorum conſilia, propter methodi ignorantiam contennito; media verò tanquam omni parentis naturæ dona, examinato, & niſi potior ratio diſſuadeat admittito.

Præ-

Præceptorum à doctrina, & experientia inſtructiorum, quicumque ætate iuuenis es conſilia expetito, monita admittito.

Diſcipulis præcepta fideliter communicato, exempla commoſtrato, adminiſtrationis, quando licet atque datur comites, & inſpectores, & adſtites, & cuſtodes adhibeto, ſed iam ætate maturos, & preceptis artis eruditos.

Contrariæ ſunt Medicorum improborum & ſophiſtarum, artis pulcerrimæ profeſſione ad quæſtum, & ambitionem abutentium, notæ atque noxe.

RERVM, AC Sententiarum Notabilium,

IN HOC OPERE contentarum copioſiſſimus Index.

ABſceßus Græcis Apoſtemata. 497
Abſceſis quid ſit. 497
Abſceßuum genus duplex. 497
Abſceſſuum ſigna duplicia. 498
Abſceßuum iudicia veterum, ac recentiorum. 499
Abſceſſuum curatio. 500

Ab-

INDEX.

Abſceſſu aperto quomodo procedendum. 502
Ablutionum forma, vſus, & exempla. 441
Acus ad futuram qualis eſſe debeat. 462
Aeger an ſanandus an moriturus. 36.
Aeger quo tempore ſanandus. 40
Aeris ratio, & qua circa eum Medico conſideranda. 78. 79
Affectu animi. 115
Agarici electio. 255
Agarici infrenatio, & doſis. 255
Alcohol Arabibus quid. 388
Alexiteriorum genus, & vſus. 183
Aloes electio, vſus, & noxa. 250
Anodyna, quæ. 230

Anodynorum diuiſio. ibid.
Anodyna reuera quæ. ibid.
Anodyna nomine tantum quæ. ibid.
Apophlegmatiſmorum compoſitio, & vſus. 353
Apoſtematum apertiones quales optimæ. 501
Apoſtematum apertiones quales fieri debeant. ibid.
In Apoſtematum apertione ſeptem ſpectanda. 502
Apoſtemata quid. 497

B

Balanos, ſiue glans. 340
Balnea quibus noceant. 112
Balnea quibus conducant. 113
Balneorum genera. 113
Balnea in ſeſſoria quid, & quomodo

do fiant. 436
Balneorum vſus, & exempla. 437 438
Bolus quid, & quomodo fiat. 320
Boli qualitas, & quantitas, & aſſumendi tempus. 321
Boli exempla vana. 321
C
Cacochymia quid. 107
Camula quid. 462
Camulæ vſus. 462
Caput purgia quid, quomodo fiant eorumque vſus. 350
Cariami præparatio, & doſis. 257
Caſſia nigra quid ſit. 250
Caſſia nigra quomodo eligenda. 251
Caſſiæ nigræ doſis. 251
Cataplaſmatũ cõfectio, & vſus. 425

Catheretica quid. 193
Catapotia quid. 322
Cathartica. 315
Cauſa quando ante morbum remouenda. 67
Cauſæ morborum, quæ & quot. 26
Cauterium, eiuſque genera, modi adhibitiones, & operationes. 451
Ceroti confectio, vſus, & exẽpla. 430
Chirurgia pars Medicinæ. 449
Cibi temperati. 82
Cibi calidi. 83
Cibi frigidi. 84
Cibi humidi. 85
Cibi ſicci. 86
Cibi boni ſucci. 86
Cibi mali ſucci. 87
Cibi lenes, & acres. 88

Cibi craſſi, & ſubtiles. 89
Cibi medij inter attenuantia, & incraſſantia. 91
Cibi ſtomacho idonei. 91
Cibi à ſtomaco alieni. 91
Cibi capiti nocentes. 92
Cibi inflatiui, & ſtatus ſoluentes. 92
Cibi facilis, & difficilis, corruptionis. 93
cibi velocis, aut tarde concoctionis. 94
Cibi multarum ſuperfluitatum, & ſuperfluitatibus carentes. 95
Cibi multi, & pauci nutrimenti. 96
Cibi laxantes. 97
Cibi adſtringentes. 97
Cibi vrinam mouentes. 98
Ciborum quantitas in genere. 99

Ciborum ordo in genere. 100
Ciborum qualitas quæ cuiuis affectui conueniat. 80
Cibationis tempus. 102
Citrinorum myrabolanorum electio, doſis, & correctio. 252
Clyster vnde dicatur. 328
Clysteris compoſitio, & doſis. 328
Clyſterem exhibendi modus. 330
Clyſteres alterantes. 331. & ſeq.
Clyſteres purgantes. 335
Cnici præparatio, & doſis. 257
Cnici cum pituita ſimilitudo. 249
Collutionum forma vſus, & exempla. 441
Collyria quid eorumque formæ, & compoſitiones. 362
Colocynthidis electio, correctio, & doſis.

doſis. 257
Coluteæ electio doſis, & correctio. 260
Congeſtionis cauſæ geminæ. 489
Contraria contrarijs curantur. 485
contrarium pro eo quod exuperat quouſque inducendum. 487
conualeſcendi ratio. 43
corpus quomodo efficiatur durũ. 165
Corporis obſtructionis cura vniuerſalis. 506
Corporis figuræ vitiatæ cura generalis. 504
Corporis ſuperficies, ideſt cutis læſa quomodo in genere curanda. 508
Corpori tria præter naturam accidunt. 70. 485
Corpori ægro in genere, quid agendum.

dum. 61
Criſis futuræ præcognitio. 49
Criſis prænotio per fluxum ſanguinis narium. 53
Criſis per vomitum præcognitio. 55
Criſis per ſeceſſum præcognitio. 56
Criſis per menſium fluxum, & per hæmorrhoides præcognitio. 57
Criſis per ſudores præcognitio. 57
Criſis per abſceſſum præcognitio. 58
Curæ quantitas, qualitas, modus, tempus, & locus quomodo indicentur. 487
Curandi indicationes impropriæ. 71
Curandi instrumenta. 75

D

DEcocta quid, & quomodo fiant. 291

Decocta alterantia. 292
Decocta alterantia, & purgantia bilem flauam. 295
Decocta alterantia, & purgantia pituitam. 298
Decocta alterantia, & purgantia melancholiam. 302
Decocta alterantia, & purgantia humores mixtos. 305
Decocta exhibendi tempus eorumque vires. 291
Deleteriorum vſus. 179
Deleteria genere. 179
Deleteria quantitate. 179
Deleteriorum ſeries. 181
Dentifricia. 393
Detergentium poteſtas, & ſeries. 166

Dieta

Dieta quot modis perficiatur. 78
Dies decretorij, & indicatorij. 59
Digeſtio quid. 236
Digeſtio quotuplex. 236

E

ELaterium quid, eiuſque doſis, & vſus. 258
Electuaria quid. 365
Electuariorum exhibendi modus, & tempus. 365
Electuariorum, calefacientium exempla. 366
Electuariorum frigefacientium exempla. 375
Eſignata quid, eorum doſis, vſus, qualitas. 286
Eglegmata quo tempore exhibeantur.

tur. 287
Elebori vſus. 261
Embrocha quid. 434
Embrochæ, & fomenti humidi differentia. 434
Embrocharum confectio, vſus, & exempla. 435
Emplaſtra quid. 427
Epithemata quid, & quomodo fiant. 414
Epithematum variatio. 415
Epithematum vſus, & exempla. 416
Epithymi doſis eiuſque correctio. 261
Errhina quid, eorumque compoſitio, & vſus. 348
Eſcharotica medicamenta quid. 171
Euphor-

Euphorbij doſis, correctio, vires, & vſus. 259

F

F*Aſciæ ad fracturas deligandas* 464

Faſcia qualis eſſe debeat ad deligandum. 465

Febrientes quomodo cibandi. 102

Ferulæ quomodo in fracturis adhibeantur. 475

Ferulæ poſt deligaturam inijcienda. 476.

Ferulæ in quem finem à recentioribus adhibeantur. ibid.

Ferulæ quandiu manere debeant. 477

Ferularum materia. ibid.

Ferularum vſus, idem qui & plagula-

gularum. ibid.
In Ferularum accommodatione quid cauendum. 478
Ferulas quo tempore antiqui accommodarint. 477
Ferulas quare Hippocrates Leues, ſimas, Æquales, in media parte craſſiores, breuiores quam deligatio eſſe voluerit. 478
Ferulas adhibendi modus ac ratio. 479.
Fibulæ quibus in vulneribus adhibeantur. 481
Fibulorum forma qualis. 481
Fibularum vſus. 482
Fibulas Græci, αγκτῆρας vocant. ibi.
Fluxio qua ratione concitetur. 488
Fluxionis cauſæ quæ. ibid.
Fluxionem quare pars aliqua excipit.

pit. 489
Fomentorum compoſitio vſus, & exhibitio. 412
Forcipes Albucaſis. 459
Forcipes dentales. 459
Forcipes ad extrahendos globos. 459
Forcipes terrebelli iuerſi forma. 459
Forcipes ad ſpinas de gula extrahendas. 460
Forcipes ad fœtus mortuos extrahendos. 461
Forſicum vſus. 456
Fracturam Græci κατάγυα vocant. 536
Ob fracturam figura membri indecens quomodo immutanda. 539
Fracturæ quomodo deligandæ. 539
Fracturarum genus duplex. 536. Cauſæ. 536

Fra-

Digitized by Google

Fracturarum ſigna. 536
Fracturas prognoſtica. 537
Fracturas curandi tempus. 537
Fracturas curaudi quatuor intentiones, & quo eas aßequamur. 538
Frictionis genera. 503
Frictionis vbi adhibendæ. 103
Fumiterræ vſus. 262

G

GArgariſmatum vſus, confectio, qualitas, tempus, & exempla. 355
Gaudiũ nimiũ quomodo afficiat. 116
Gectationis genera. 104
Geſtationes quomodo adhibendæ. 104
Glandium præparatio, doſis, & ſubijciendi tempus. 340

H

HErmodactilus proba, doſis, & correctio. 257
Humores digeſtioni noxij. 236
Hypodeſmidæ quid. 466

I

INanitionis genera. 108
Indicationes curandi impropriæ. fol. 71
Infuſio, quid & quibus exhibeatur. 309
Infuſio purgans bilem. 310
Purgans pituitam. ibid.
Purgans bilem atram. 311
Infuſio purgans bilem, & pituitam. ibidem.
Infuſiones quomodo præparentur. fol. 309

Infu-

Infuſiones adhibendi tempus, & quantitas. 310
Inſtrumenta curandi. 75
Inſtrumentorum chirurgicorum diuiſio generalis. 449
Eorundem diuiſio ſpecialis. 450
Inſtrumenta ad deligationem apta. fol. 464
Inſtrumenta vrentia. 451
Inſtrumenta extendentia. 482
Inſtrumenta extrahentia. 458
Inſtrumenta incidentia. 453
Inſtrumenta chirurgica non ferrea. 450
Ira quid noceat. 115
Iulapium quid, eius doſis, & vſus. 285

L

LApidis Armenij vſus. 262
Lapidis lazuli vſus. 263
Linimenta quid, eorum compoſitio, & vſus. 399
Linimentorum forma qualis. 40
Loch quid. 286
Luxatio Græcis exarthrema vocatur. 517
Luxatio quid. 516
Luxatorum oſſium cauſæ. 517
Luxationis ſigna. 517
Luxatio ante fracturam ſi fieri poſſit ſemper curanda. 522
Luxatio in durata quomodo emollienda. 522
Luxationis reſtitutæ indicia. 519
In luxatione curanda prius inflammatio ſi ea adſit auferenda. 522

Digitized by Google

In luxatione curanda tria attendenda. 419
Luxationes prorſus inſanabiles. 517
Luxationes non periculoſæ. 518
Luxationes curatu difficillimæ. 518
Luxata ſtatim reponenda. 520
Luxatum caput in poſteriorem partem ſecundum Celſum incurabile. 517

M

MAnna quid. 251
Mechioacam quid. 256
Medici officium. 449
Medicinæ lenientes. 315
Medicinæ ſoluentes. 315
Medicinas ſolutiuas machinantibus quatuor conſideranda. 312

Medicamenti ſuppurantis qualitas. 186. vſus 186. ſeries eorum. 187
Medicamenta temperata quæ nam. 122
Medicamenta calida in primo gradu 123. in ſecundo 123. in tertio, 124. in quarto. 126
Medicamenta frigida in primo gradu 127. in ſecundo, 128. in tertio, & quarto. 129
Medicamenta ſicca in primo gradu, 130. in ſecundo 131. in tertio, 132. in quarto. 135
Medicamenta humida in primo gradu. 136. in ſecundo 136. in tertio. 137
Medicamenta tenuis eſſentiæ. 137 craſſe eſsentiæ. 140. diſſimula-
rium

rium partium. 142
Medicamenta aeria. 144
Adſtringentia. 148
Conſtringentia. 154
Aperientia. 155
Diſcutientia. 157
Condenſantia. 161
Rarefacientia. 162
Emollientia. 163
Indurantia. 165
Laxantia. 165
Abſtergentia, & detergentia. 166
Adurentia. 171
Attrahentia. 172
Cientia. 174
Deleteria. 178
Alexiteria. 183
Pus mouentia. 186
Emplaſtica. 188
Ob-

Digitized by Google

Obſtructione liberantia.	189
Epulotica.	190
Exedentia.	193
Expurgantia.	194
Extenuantia.	198
Incraſſantia.	200
Flatus diſcutientia.	201
Extrahentia.	202
Glutinantia.	203
Incidentia.	206
Repellentia.	208
Roborantia.	210
Scarcotica.	212
Siſtendi vim habentia.	213
Vrinam cientia.	216
Menſtrua prouocantia.	220
Menſtrua ſiſtentia.	223
Sudorem cientia.	224
Calculum frangentia.	225

Lac generantia. 226
Craſſos humores in thorace, & pulmone expurgantia. 227
Tuſſim ſedantia, & prouocantia. 228.
Dolorem ſedantia. 230
Soporifera. 234
Venerem excitantia. 233
Spermatica. 234
Ambuſtis vtilia. 235
Digeſtiua, ſeu concoquentia. 236
Bilem flauam concoquentia ſimpl. 237
Pituitam concoquentia, ſimpl. 240
Bilem atram concoquentia, ſimpl. 246
Purgantia in genere. 248
Purgantia quomodo attrahant. 249
Bilem flauam purgantia. 250

Pi-

Pituitam purgantia. 254
Atram bilem purgantia. 260
Medicamentorum quantitas. 263
Medicamentorum quantitas à morbitum qualitate, tum quantitate deſumenda. 148
Medicamentorum adſtringentium ſeries. 149
Menſuræ Medicæ. 444
Mezærei doſis, & infrenatio. 258
Mæſtitia quid pariat. 115
Morbus quomodo dignoſcatur. 13
Morbo vnico quomodo occurrendum. 62
Morbo cum ſymptomate quomodo occurrendum. 65
Morbo præſente ipſius cauſa quomodo procedendum. 67
Morbo, eius cauſa, & ſymptomate con-

concurrentibus, quid Medico conandum. 70
Morbi per ſe. 10
Morbi per conſenſum qui, & quot modis fiant. 11
Morbi inſtrumentales in compoſitione ſecundum figuram vitiatam quomodo eueniant. 504
Ex his qui curari poſſint, qui non. 505
In his curandis quid conſiderandum. 505
Morbi in compoſitione ſecundum cauitatem vitiatam quomodo fiant. 506
In his curandis quinque conſideranda. 506
Morbi in compoſitione ex ſuperficie aſpera, vel leui quomodo accidant.

dant. 508
Morbi in compoſitione ſecundum numerum quomodo contingant. 512
Eorum cauſæ, ſigna, iudicia, & curatio. 513
Morbi compoſitione ſecundam magnitudinem quomodo fiant. 514
Morbi à magnitudine vitiata quomodo differunt ab alijs qui à numero vitiato procedunt. 515
Morborum iſtorum cauſæ, ſigna, iudicia, & curatio. 515
Morborum diuiſio generalis. 18
Morborum diuiſio ſpecialior. 485
Morborum ſigna communia. 6
Morborum ſigna propria. 13
Morborum cauſæ in vniuerſum. 26
Morborum finis per criſſim. 45

Mor-

Morborum finis abſque criſi. 45
Morborum ſimiliarium curatio. 485
Morborum ex alterata ſuperficie curatio quomodo inueſtigari debeat. 509
Morbis pluribus ſimul concurrentibus quomodo occurrendum. 64
Mordicatio quid efficiat. 250
Morſelli, ſiue Morſuli quid, & eorum exemplum. 276
Motus ægrotantium. 102
Myrabolana bellirica, & eorum vſus. 260
Myrabolana emblica, eorumque adhibitio. 259
Myrabolana elebula quomodo adhibenda, & infrenanda. 259
Myrabolana Inda. 262
Myrabolana citrina. 252
Noua-

N

NOuacularum vſus. 456

O

OCularia medicamenta 362
Olea calefacientia. 400
Refrigerantia. 402
Siccantia. 403
Humectantia. ibid.
Aſtringentia. ibid.
Emollientia. 404
Laxantia. ibid.
Rarefacientia. ibid.
Digerentia. ibid.
Detergentia. 405
Glutinantia. ibid.

Somnum inducentia. ibid.
Dolorem ſedantia. 406
Opopanax quid. 260
Oſſium ſectio. 456

P

PArs corporis quò nobilior eò blandius eſſe debet medicamentum. 264
Paſtillus quid. 358
Penicilla quid eorumque vſus octuplex. 472
Peßus quid, & eorum vſus. 344
Peſſorum confectio, & exempla. 345
Phlebotomia inſtrumenta. 454
Pillulæ quid, & quomodo fiant. 322
Pillulę purgantes bilem flauam. 324

antiquos. 470
Puluillorum forma hodierna, vſus, & figuræ variæ. 471
Purgatio quid quibus, & quo tempore competit. 110
Purgatio quibus damnoſa, & quo tempore. 111
Purgationis modus, & tempus, quantitas, & qualitas. 111
Puris iudicium. 498

Q

QValitas remediorum. 120
Quantitas remediorum. 263
Quantitas remediorum ex morbo, anni tempore, ægroti ætate quoque deſumenda. 265
Quantitas remediorum à locorum, regionum ve ſitu ex parte quoque petenda. 264

Pillulæ purgantes pituitam. 325
Pillulæ purgantes melancholiam. 327
Pillulas ſumendi qualitas quantitas, tempus. 323
Plenitudo quid, & quotuplex. 107
Polypodi vſus. 263
Poma odorata. 394
Pondera Medica. 444
Potiones lenitiuæ. 315
Potiones purgantes in ſubſtantia ſumptæ. 312
Potiones purgantes partim ab infuſis, partim à ſubſtantia factis. 317
Puluerum confectio, vſus, & exempla. 388
Pulueres purgantes. 390
Puluilli quid, & eorum forma apud anti-

Quantitas ſanguinis miſſionis vnde ſumenda. 109
Quies immodica ſanis detrimentoſa. 105
Quies quæ damna inferat. 105
Quies congrotantium. 105

R

Radices quinque communes. 248
Remediorum qualitas vnde decernenda. 120
Remediorum quantitas Medico neceſſaria. 263
Repletio, & inanitio in genere. 107
Rhabarbari electio, correctio, doſis. 305

Rob quid ſit, & eius doſis. 289
Rob quomodo differat à ſirupo. 289
Rob exhibendi modus. 290
Rotulæ quid. 376
Rotularum exempla. 379

S

SAcculorum confectio, forma, vſus, & exhibitiones. 418
Sacculorum exempla nouem ad varios vſus. 419
Sagapenum quid. 260
Sagapeni doſis, electio, virtus. 260
Sanguis putreſcens in choleram tranſit. 282
Sanguis non recipit digeſtionem. 226
Satietas quid. 107
Scalpellum quid eiuſque genera. 454

Scammonij electio, doſis, & correctio. 252
Scarificatio quid, & quomodo adhibeatur. 108
Scarificationis modus. 455
Scuta quomodo fiant, eorumq; vſus, & exempla. 433
Semi cupium vulgi quid. 436
Semina calida maiora, & minora. 247
Semina frigida maiora, & minora. 247
Sena quid, eius electio, doſis, & vires. 260
Senes cur frequenter ſcabie laborent. 509
Serapinum quid. 260
Serra quid. 456

Serra quibus adhibenda, quibus non. 457
Serra quomodo adhibenda. 457
Serra adhibita quid faciendum. 457
Serrarum differentia. 456
Serum lactis quid, & eius doſis. 254
Sief barbaris quid. 362
Signa morborum in genere. 7
Signæ criſis præſentis. 45
Signa criſim præcedentia. 46
Signa ſalutaria, & lethalia. 38
Solidarum confectionum forma triplex. 376
Solutio continui morbus eſt communis. 523
Somnus quomodo fiat. 105
Somni qualitates. 106
Somni moderati effectus. 106
Somni moderati operationes. 106

[illegible] 106
[illegible], & vſus. 107
[illegible], inter [illegible] [illegible]. 23[illegible]
Specillum quid. 461
Spatula quid & vnde dictum, 468
Spatularum forma, & vſus. 469
Sternutamenta quid. 251
Sternutamentorum compoſitio, vſus, & exempla. 352
Stupefacientia quomodo mortem adferant. 231
ſucci [illegible]. 253
Sudores quibus, ad quæ, & quomodo prouocentur. 112
Suffimenta quæ & eorum compoſitio. 497
Suffimentorum vſus, & exempla. 5?8
Suffuf Arabibus quid. 388

Sup-

Suppoſitoria ſiue glandes. 340
Symptomata in vniuerſum. 20
Symptomata quæ magnitudine ſuperant ſuas cauſas curationis ordinem ſæpè peruertunt. 531
Symptomatibus pluribus concurrentibus quid agendum. 64
Syrupus digeſtiuus quid. 272
Syrupus quomodo conficiatur. 273
Syrupi digerentes humores mixtos. 283
Syrupus purgans bilem, pituitam, & melancholiam in hepate. 284
Syrupi laxantes. 284
Syrupi concoquentes bilem flauam. 275
Syrupi concoquentes pituitam. 278
Syrupi concoquentes bilem atram. 281

Syru-

N

NOuacularum vſus. 456

O

OCularia medicamenta 362
Olea calefacientia. 400
Refrigerantia. 402
Siccantia. 403
Humectantia. ibid.
Aſtringentia. ibid.
Emollientia. 404
Laxantia. ibid.
Rarefacientia. ibid.
Digerentia. ibid.
Detergentia. 405
Glutinantia. ibid.

Som-

Somnum inducentia. ibid.
Dolorem ſedantia. 406
Opopanax quid. 260
Oſſium ſectio. 456

P

Pars corporis quò nobilior eò blandius eſſe debet medicamentum. 264
Paſtillus quid. 358
Penicilla quid eorumque vſus octuplex. 472
Peßus quid, & eorum vſus. 344
Peſſorum confectio, & exempla. 345
Phlebotomia inſtrumenta. 454
Pillulæ quid, & quomodo ſiant. 322
Pillulę purgantes bilem flauam. 324

antiquos. 470

Puluillorum forma hodierna, vſus, & figuræ variæ. 471

Purgatio quid quibus, & quo tempore competit. 110

Purgatio quibus damnoſa, & quo tempore. 111

Purgationis modus, & tempus, quantitas, & qualitas. 111

Puris iudicium. 498

Q

QValitas remediorum. 120

Quantitas remediorum. 263

Quantitas remediorum ex morbo, anni tempore, ægroti ætate quoque deſumenda. 265

Quantitas remediorum à locorum, regionum ve ſitu ex parte quoque petenda. 264

Pillulæ purgantes pituitam. 325
Pillulæ purgantes melancholiam. 327
Pillulas ſumendi qualitas quantitas, tempus. 323
Plenitudo quid, & quotuplex. 107
Polypodi vſus. 263
Poma odorata. 394
Pondera Medica. 444
Potiones lenitiuæ. 315
Potiones purgantes in ſubſtantia ſumptæ. 312
Potiones purgantes partim ab infuſis, partim à ſubſtantia factis. 317
Puluerum confectio, vſus, & exempla. 388
Pulueres purgantes. 390
Puluilli quid, & eorum forma apud
anti-

Quantitas ſanguinis miſſionis vnde ſumenda. 109

Quies immodica ſanis detrimentoſa. 105

Quies quæ damna inferat. 105

Quies congrotantium. 105

R

RAdices quinque communes. 248

Remediorum qualitas vnde decernenda. 120

Remediorum quantitas Medico neceſsaria. 263

Repletio, & inanitio in genere. 107

Rhabarbari electio, correctio, doſis. 305

Rob

Rob quid ſit, & eius doſis. 289
Rob quomodo differat à ſirupo. 289
Rob exhibendi modus. 290
Rotulæ quid. 376
Rotularum exempla. 379

S

Sacculorum confectio, forma, vſus, & exhibitiones. 418
Sacculorum exempla nouem ad varios vſus. 419
Sagapenum quid. 260
Sagapeni doſis, electio, virtus. 260
Sanguis putreſcens in choleram tranſit. 282
Sanguis non recipit digeſtionem. 226
Satietas quid. 107
Scalpellum quid eiuſque genera. 454

Scammonij electio, de ſis, & correctio. 252
Scarificatio quid, & quomodo adhibeatur. 108
Scarificationis modus. 455
Scuta quomodo fiant, eorumq; vſus, & exempla. 433
Semi cupium vulgi quid. 436
Semina calida maiora, & minora. 247
Semina frigida maiora, & minora. 247
Sena quid, eius electio, doſis, & vires. 260
Senes cur frequenter ſcabie laborent. 509
Serapinum quid. 260
Serra quid. 456

Digitized by Google

Serra quibus adhibenda, quibus non. 457
Serra quomodo adhibenda. 457
Serra adhibita quid faciendum. 457
Serrarum differentia. 456
Serum lactis quid, & eius doſis. 254
Sief barbaris quid. 362
Signa morborum in genere. 7
Signæ criſis præſentis. 45
Signa criſim præcedentia. 46
Signa ſalutaria, & lethalia. 38
Solidarum confectionum forma triplex. 376
Solutio continui morbus eſt communis. 523
Somnus quomodo fiat. 105
Somni qualitates. 106
Somni moderati effectus. 106
Somni moderati operationes. 106

Somni deficientis noxæ. 106
Somni tempus, & vſus. 107
Soporifera ſunt ex genere anodi. 232
Specillum quid. 461
Splenium quid & vnde dictum, 468
Spleniorum formæ, & vſus. 469
Sternutamenta quid. 251
Sternutamentorum compoſitio, vſus, & exempla. 352
Stupefacientia quomodo mortem adferant. 231
ſucci ros, doſis. 253
Sudores quibus, ad quæ, & quomodo prouocandi. 112
Suffimenta quid & eorum compoſitio. 497
Suffimentorum vſus, & exempla. 398
Suffuf Arabib quid. 388

Sup-

Suppoſitoria ſiue glandes. 340
Symptomata in vniuerſum. 20
Symptomata quæ magnitudine ſuperant ſuas cauſas curationis ordinem ſæpè peruertunt. 531
Symptomatibus pluribus concurrentibus quid agendum. 64
Syrupus digeſtiuus quid. 272
Syrupus quomodo conficiatur. 273
Syrupi digerentes humores mixtos. 283
Syrupus purgans bilem, pituitam, & melancholiam in hepate. 284
Syrupi laxantes. 284
Syrupi concoquentes bilem flauam. 275
Syrupi concoquentes pituitam. 278
Syrupi concoquentes bilem atram. 281

Syru-

Syruporum doſis ad diuerſus effe-
ctus. 273
Syruporum qualitas vnde petenda. 274
Syruporum exhibendorum tempus. 275
Syruporum efficacia. 275
Syrupis omnibus cordialis aliqua aqua commiſcenda. 274

T

TAbula quid, & quomodo fiant. 376
Tabularum doſis, & exhibitio. 377
Tabularum vſus, & exempla. 378
Tamarindorum electio, doſis, & vſus. 254
Tempus quo morbus, vel curatione,
vel

vel morte terminetur. 40
Temporis opportunitas in remedijs adhibendis quomodo animaduertenda. 267
Thymiamata Græcis quid. 397
Timor quomodo nociuus. 115
Tragea ſiue tragemata quid. 382
Tragematum forma exhibitio, vſus, & exempla. 383
Trociſcus quid. 358
Trociſchorum forma, vſus, & exhibendi modus. 358
Trociſchorum exempla. 359
Tumor præternaturam quid. 488
Tumorum præternaturam differentiæ vnde petendæ. 488
Tumorum cauſæ generales quot. 488
Tumorum cauſæ ſpeciales quot. 489
Tumorum cauſæ primitiuæ ſeu prægreſſæ

greſſæ quæ. 489
Tumorum cauſæ antecedentes quæ. 490
Tumorum cauſæ coniunctæ ſeu continentes quæ. 490
Tumorum præternaturam ſigna, & indicia. 490
Tumorum incrementum quando adeſſe iudicatur. 491
Tumorum principij nota. 491
Tumorum ſtatus quodnam ſit indicium. 491
Tumorum declinatio quomodo dignoſcatur. 491
Tumorum regreſſionis nota. 493
Eius operatio. 493
Tumorum curationis initium vnde deſumendum. 493
Eius tres intentiones. 494

In

In Tumorum declinatione, quid faciendum. 496
Tumores quatuor temporibus diſtinguuntur. 491
Tumores quibus modis terminentur. 492
Quis modus terminandi optimus ſit. 492
Tnmores curandi prima intentio ſecundum Galenum. 494
Secunda, & tertia intentio quomodo fiant. 495
Turbith electio correctio, & doſis. 256
Turundæ quid. 472
Turundarum forma qualis. 475

Vena

V

VEnæ ſectio è directo partis laborantis ſemper facienda. 109
Venæ ſectio quibus conueniat, quo tempore. 108
Venæ ſectio quibus noceat, & quo tempore. 108
Venæ quænam ſecandæ. 109
Venena deleteria. 178
Vigiliæ vſus, & operationes. 107
Virtus rectrix in corde ſemper confirmanda. 274
Vlcus eſt vnionis diuortium, vetus, & non cruentum. 531
Vlcerum cauſæ geminæ. 532
in Vlceribus diuturnis, os abſcedit. 532

Digitized by Google

Vlcerum iudicia. 532
Vlcerius quid efficiat. 534
Vlcera curandi quatuor intentiones. 534
in Vlcerum curatione duo ſpectanda 534
Unguentorum compoſitio, vſus, & exhibitio. 407
Vnguenta calida. 409
Vnguenta frigida. ibid.
Vnguenta aſtringentia. 410
Emollientia. ibid.
Abſtergentia. ibid.
Sarcotica.
Glutinantia. 411
Erodentia. ibid.
Extrahentia. ibid.
Dolorem ſedantia.
Soporifera. 412

Pur-

Purgantia. 412
Volſella quid. 461
Vulnus quid ſit. 523
Vulnerum cauſæ, ſigna, & indicia. 523
Vulnera lethalia, & quaſi lethalia. 524
Vulnera tutiora quæ. 525
Vulnerum curationem, quomodo aſſequamur. 526
Vulneris vnitio. 527
Vulnera quomodo deligenda. 528
Vulnerum ſuturæ quomodo fiant. 528

FINIS.

Digitized by Google

PRACTICÆ GENERALIS TYPUS.

- **Practica tum in**
  - Genere in cognitione cauſarũ, & morborũ curatione verſatur. Sic ergo de
    - **Cognitione cauſarum**
      - Internarũ puta.
        - Materiæ: videlicet Patriũ affectarnm.
        - Formæ, ſcilicet Affectuũ cauſarũ.
        - De his lib. I.
      - Externarum. Vide A a
    - Curatione affectuum. De qua agetur Lib. VII.
  - Specie. De hac in Praxi ſpeciali.

A A

A a Cōſideratio inſtituēda.

- Finis nēpe actionis Medicus ab actione incipit. Inde ad inſtrumēta progreditur. Anteq̄ enim inſtrumētis vti incipiat prius p̄ſpicit, an agere poſſit. Deīde q̄d agere debeat. Sic ergo Medicas perpēdit.
  - An morb. curari poſſit Multi nāq; morbi ſolis p̄ſagijs relinquendi ſunt.
  - Quid fieri debeat.
  - De his Lib. II.
- Efficiētium. Cū Medicus agat p inſtrumēta neceſſe eſt, vt cognitionē habeat tum:
  - Diætę. Lib. III.
  - Pharmacię; videlicet medicamētorū, tū:
    - Simpliciū. lib. IIII.
    - Cōpoſitorū. Lib. V.
  - chirurgiæ. lib. VI.

Digitized by Google

PRACT. GENERALIS,

LIBER I.

ARGVMENTVM.

De partium affectarum, affectuumque, & cauſarum cognitione agit. Eius autem capita hæc ſunt.

Qvibus notis locus affectus deprehendi poſſit. Cap.1.

De locis affectis per ſe, & per conſenſum, & quot modis pars aliqua corporis per conſenſum afficiatur. Cap.2

De notis, quibus affectus dignoſcantur. Cap.3

De morborum generibus. Cap.4

De ſymptomatis in vniuerſum. C.5

De notis, quibus cauſæ cognoſci poſſint. Cap.6

De morborũ cauſis in vniuerſum. C.7

Digitized by Google

PRACTICÆ GENERALIS.

LIBER I.

Procœmium totius operis.

Omnis docendi via, ac ratio, præcipit, vt a generalibus ad particularia progrediamur. Itaque efflagitantibus quibuſdam Medicæ artis ſtudioſis, & candidatis, vt librum de curandis humani corporis malis conſcriberem, generalem prius methodum deſcribendam fore putaui, qua tandem facilius, & promptius in particularibus ſeſe exerceant, cum in vninerſalibus methodus, in particularibus exercitatus conſiſtat. Methodus ergo eſt,

in

in ægrotis primò perſcrutari, quæ nã corporis pars affecta ſit, & quomodo primarione, an per cõſenſum alterius cuiuſdã particulæ: deinde quin ſit affectus præternaturã, num morbus: vel ſymptoma: tertiò quæ ſit eius cauſa: Poſtremò an is affectus curari valeat & quomodo, & quibus inſtrumentis. His enim incognitis, fieri nequit, vt probè curatio abſoluatur. Qua autem via, ac ratione valeat quiſpiam affectam ſedem omnem, ac quemuis præter naturam affectum, eiuſq; cauſam dignoſcere, ac demum affectum ipſum ſi is curari poſſit, propugnare, quibus inſtrumentis, iuxta Hippocratis, & Galeni doctrinam, hoc opere ſcribere aggrediar, initio à læſis particulis ſumpto.

Quibus notis locus affectus deprehendi poſſit. Cap. I.

ITaque ante omnia Medicus in curandis ſingulis corporis malis, partium corporis, quas locos nominare conſueuimus, notitiam habere debet. Huiuſmodi námque plurimum confert, non ſolùm ad curationem, quam pro locorum differentia variari contingit: verùm etiam ad affectus dignotionem, & Prognoſticum. Verùm hic non de ijs, quę in ſuperficie conſtitutæ ſunt, partibus vtpote quæ facilè ſenſibus deprehendi, queant, neque etiam de earum natura ſeu eſſentia, neque actione, ſiue vſu, neque compoſitione quicquam agemus (cùm hæc ad artem ſecandi corpora pertineant. Scribimus enim hæc ijs, qui iam in corporis diſſectionib. ſunt verſati) ſed de ijs locis, qui intrinſecus latent, & in conſpectum non veniunt, quibus ſcilicet notis deprehendantur.

Itaque locorum affectorum cognitio quin-

quinque potiſſimum rebus eluceſcit: nimirum actione læſa, excretis, poſitu, doloris proprietate, & proprijs accidentibus. Sanè actio læſa ſola interdum affectam partem indicare poteſt, & quidem hoc modo. Si enim accidens aliquod circa cernendi officium euenerit, oculum affici conſtat. Sic quoque ratio, vel imaginatio, vel memoria læſæ, cerebrum affectum eſſe demonſtrant: pulſus verò præternaturam, cor laborare indicat: priuatio motus neruum, & muſculum: cibi faſtidium, os ventriculi: mala cibi cōcoctio, ventriculũ: ſanguificationis fruſtratio, hepar, &c. Porrò excretorum ſpecies affectam partem indicant, & per partium ipſius eſſentiam, & per contenta in ipſa. Per partium ipſius eſſentiam, vt ſi bronchium tuſſiendo excernatur, pulmones ægrotare indicat: ramentum per aluum eiectum, inteſtina affecta oſtendit: caruncula per vrinam excreta, renes: excrementa lamarum ſpeciem referentia: per vrinam excreta, veſicam affectam eſſe portendunt. Sic

etiam per contenta in ipſa parte. Nam vrina excreta per vulnus, veſicam, vel vrinarios meatus affectos oſtendit: ſtercus per vulnus excretum, inteſtinorum aliquod, cibus per vulnus: ventriculum: efflatus ſpiritus inter reſpirandum, membranam coſtas ſuccingentem affectam oſſe indicant: lapis excretus, renes, vel veſicam: ſanguinis grumus per tuſſim eiectus, thoracem: lumbrici inteſtina laborare demonſtrant. Cęterum poſitus quoque affectam partem ſufficienter commonſtrare poteſt: quippe durus in dextra præcordiorum parte tumor, non lienis, ſed iecoris affecti nota eſt, quemadmodum ſi fuerit in ſiniſtra, non hepatis, ſeu ſplenis affectum portendit. Ac poſitus interdum, vbi ſimiliter ſe habent excreta, affectam partem commonſtrat. Si enim membranoſæ tunicæ fruſtulum excernatur: id vlcus eſſe alicubi oſtendit, verum in qua ſit particula, ex poſitu diſcere poteris. Nam ſi vomendo fuerit reiectum, aut gulæ, aut ventriculi, ſi tuſſien-

ſiendo, gutturis, aut aſperæ arteriæ, ſi ſcreando, faucium, ſi cum vrina, eius fiſtulæ, ſi à ſede, alicuius inteſtinorum, ſi per mulieris pudenda vteri affectum portendi. Ac verò conſtat, quod ſinguli dolores propoſitus varietate, affectum locum oſtendere poſſunt. Quippe apparentibus per vomitum vlceris, notis, animaduertendum eſt, vtrum anteriores partes circa præcordia, aut poſteriores circa dorſum, dolor aliquis infeſtet, dignoſcemus autem id hac ratione. Etenim qni in anterioribus percipitur, ventriculum, qui verò in poſterioribus, gulam occupare cenſe ur. Haud aliter hos ventriculi à ſpacio; ipſius, & a gula diſtinguendum eſt, ſi deuoratis quibuſdam acribus, hoc quidem in ore ventriculi, aut parte inferiore mordicationem excitet, illud verò in tranſitu gulæ, quę ſecundum thoracem eſt. Omnia enim hæc poſitu diſtinguũtur. Sed nunc exemplum aliquod afferre operæpretium videtur, quomodo ſcilicet locus affectus ex proprijs accidentibus innote-

noteſcat. Ore quidem ventriculi affecto, faſtidiũ infeſtat: per hepatis verò imbecillitatem, excrementa per aluũ deiecta, aquę, in qua carnes nuper mactatæ ablutæ fuerunt, ſimilantur: item maxillæ rubræ apparent in perineumonicis: ſuffuſio oculos infeſtat: hæmodia: dentiũ ſtupidorũ eſt nota. Sed ex doloris ſpecie locus affectus cõmodè deprehẽdi poteſt. Siquidem dolor punctorius, membranas, dolor pulſatorius, arterias; dolor grauis, viſcera, vel aliã partẽ ſenſus hebitioris affectam eſſe indicat. Hæc igitur ſunt affectorum locorum notę.

De locis affectis per ſe, & per conſenſum, & quot modis pars aliqua corporis per conſenſum afficiatur. Cap. II.

NOtitia partis affectæ, habita, perquirendum venit, num propriè, ſeu primò, aut per conſenſum pars afficiatur. Nam huiuſmodi ſpeculatio non parum ad curatione conducit, cum ad cu-

curandi rationem non ſiue manifeſta vtilitate in primis pertineat, cui nam parti remedia ſint aptanda, cognouiſſe. Si quidem medicamenta non niſi ei, quæ proprio, & primario affectu laborat, applicanda ſunt. Ea namque curata, nullus relinquitur in ea, quæ per conſenſum, afficitur, præternaturam affectus. Equidem parti proprius ſiue primogenius morbus eſt, cuius pars per eſſentiam, & propria affectione laborat: vel tum affectus proprius eſſe putandus eſt, cum permanere in parte quapiam perſpicitur. Vnde ſi in morbo laterali permanens eueniat delirium, caput proprium habere morbum perpendendum, ita, vt quamuis lateris morbus quieſcat, poſſit tamen capitis morbus permanere. Quod ſi verò pars aliqua ob alteram afficitur ſic, vt irritata quidem vna altera vehementius moleſtetur, remiſſa verò irritatione, quieſcat, eam per ſympathiam, ſeu per conſenſum affici putandum eſt. Verum pars corporis per conſenſum quinque modis afficitur: videli-

cet

cet quando, vel humor, vel vapor aliunde pertranſit, quando facultas, vel cum eſſentia, vel citra eſſentiam priuatur, vel qñ materia aliunde præparata deficit. Siquidem aliter dolet caput vbi contenti in ventriculo humores eleuantur, qui ſimul, & calefacere, & diſtendere ea, quæ ſunt in capite, poſſunt atque aliter ſuffuſorum apparent viſa quædam, ſolo vapore per ipſos tranſeunte. Præterea aliter afficitur is, cui meatus à cerebro deſcendens obſtructus eſt, aliter ille, cui propter ſpinalis medullæ inflammationem reſoluta ſunt crura, atq; aliter is, cui vox aut perijt, aut vitiata eſt. Etenim ad crura facultas quædam citra eſſentiam, deſcendere prohibita eſt: ad oculos verò, cum eſſentia: verum ad guttur quamuis materia perueniat, ſufficient tamen ipſius quantitas haud quaquam accedit. Qui verò ob intercoſtalium muſculorum perforationem obmutuit, is totam vocis materiam amiſit. Porrò quemadmodum crura per dictas ſpinalis medullæ diſpoſitiones reſoluuntur,

ita

ita etiam guttur vocalibus neruis, vel inciſis, vel laqueo interceptis. Sed hæc de primogenijs, & per conſenſum affectibus ſufficiant, nunc tempeſtiuum eſſe videtur, vt ad ipſius affectus notitiam, accedamus.

De notis proprijs, quibus affectus, dignoſcantur. Cap. III.

PArte affecta cognita, inueſtigandum eſt, quis ſit affectus præter naturam, an ſcilicet morbus, vel ſymptoma. Ad horum autem cognitionem prius tum morborum, tum ſymptomatum naturam, & differentias ſcire conuenit. Verùm de his deinceps, nunc autem qua via, ac ratione affectus dignoſcamus vniuerſos, præſertim eos, qui circa partes corporis intimas conditi fuerit, agendum videtur. Niſi enim affectus fuerit cognitus, quis remedij qualitatem inuenit? cum quilibet affectus ſuo contrario auferatur. Proinde horum cognitio apprimè neceſſaria eſt.

Eos

Digitized by Google

Eos autem dignoſces: ab excretis, ab accidentibus proprijs, ſeu ſimptomatis, à loci natura, & doloris proprietate. Ab excrementis quidem, vt ſi vlcus ſit, ex ramentis: ex ſabuloſa vrina lapidem deprehendimus. Excrementa verò cucurbitæ ſeminibus ſimilia, latorum vermium indicia ſunt: deiectio cibi nondum mutati linteriæ: mictus potus non mutati, diabetæ indicum eſt. Ab accidentium quoque proprietate, affectum indicia ſumuntur. Nam quibuſdam per tabem vngues adunci euadunt: ſine ratione inuadens rigor cū febre, inflammationis ad ſuppurationem tranſeuntis, indicium eſt. lingua nigricans ardentem ſebrem portendit. Sic etiam coloris in vniuerſo corpore proprietas, alia quidem per hepatis, alia verò per ſplenis affectus apparet: ita vt doctum medicum haud quaquam poſſit fallere, ſicut nec color quidem: quem hæmorrhoides induxerunt. Ab ipſorum quoque locorum affectorum natura indicia morborum oriuntur, eò quòd quibuſdā ſolis partibus mor-

bus

bus hic accidat, quibuſdam verò ſolis non eueniat: quippe ſoli oculi, ſuffuſione laborant: lapis, in renibus, & veſica naſcitur, lumbrici in inteſtinis gignuntur. Rurſus impoſſibile eſt, vt abſceſſum cor ſuſtineat, quemadmodum neque pulmo, neque ligamenta dolorem. Quinetiam à doloris proprietate affectuum notæ deprehẽduntur. Dolor enim punctorius, pleuritidem: pulſatorius verò inflammationem oſtendit. Porrò ipſius quoque morbi magnitudo, & mos tempuſque, minimè negligenda ſunt. Dignoſcitur autem ipſius affectus magnitudo, ex diſpoſitionis; ac ipſam ſequentium propriorum ſimptomatum magnitudine. Quòd ſi magnus propter præcellentiam partis fuerit morbus, ex præſtantiæ, partiſque affectæ natura cognoſcitur. Morem verò ſeu malignitatem deprehendes, cum ex eorundem morborum differentia, tum ex ſimptomatis quæ ipſam ſequuntur. Peſtis enim malignus, ephemera verò benignus affectus cenſendus eſt. Sic quoque pulſus bonus, ſpiritum

co-

Digitized by Google

coctum, mentis conſtantia, ſalutarem: è contra verò ſputum nigrum, mentis turbatio, inquietudo, &c. lætalem morbum portendunt. Tempora præterea morborum dignoſcuntur ex cruditate, ex anticipatione, vel tardatione acceſſionum, ab acceſſionis longitudine, à morborum, & ſimptomatum magnitudine, & intermiſſione. Si quidem cruditas principium morbi denotat, anticipatio verò acceſſionis, longiorque acceſſio, morbus, & ſimptomata vehementiora, & intermiſſionis tempus breuius augmentum ſignificant. In ſtatu autem ſeu vigore, acceſſio neque anticipat, neque retardat, neque longior, neque breuior, ſed æqualis eſt, morbus, & ſimptomata neque vehementiora, neque mitiora, ſed in eodem ſtatu permanent. In declinatione acceſſiones tardiores, & breuiores, ſimptomataque mitiora ſiunt. Ceterum paucæ admodum ſunt ipſorum affectum notæ, quæ non ſimul locum affectum oſtendant. Etenim actionis noxæ affectam dumtaxat partem; earum

rum verò differentiæ, ipſius affectum declarant, quæ ſolæ ipſorum affectum ſunt propria ſigna, per accidens tamen ipſos ſequuntur. Vbi verò complicati duo, vel tres, aut plures fuerint morbi, non aliter dignoſcendi erunt, quàm ab excretis, ſimptomatis proprijs, locorum natura, ac doloris proprietate, diuerſis ſiquidem exiſtentibus pro connexorum morborum numero ac natura. Cum his quoque perpendenda ſunt, quæ præceſſerunt. Nam & ea nō parum conferunt pro partis tum affectæ, tum ipſius affectus cognitione. Itaque qualis præceſſerit victus ratio, quæ conſuetudo, ætas, anni tempus, regio aeris conſtitutio, &c. conſideranda ſunt, totius corporis diſpoſitione non neglecta, vt valeamus, quò ad artificioſa coniectura permiſerit, diſtinguere, quis affectus vrgeat. Porrò cognitis morbis, diſtinguere oportet eos, qui per conſensū, fiunt, à proprijs affectibus. Siquidem cum proprijs accidentibus diſcernitur, ac ſemper eadem fuerint perpetua, neque alijs præcedentibus

Digitized by Google

ſuperueniunt, tunc eum proprium, ac primogenium appellamus. At cum proprijs accidentibus diſcerni nequit, neque perpetuò permanent, & ad alias affectiones ſequuntur, per conſenſum ipſum fieri dicimus. Quot autem modis affectus per conſenſum fiant, præcedenti diximus capite. Nunc ad reliqua transſeamus.

De morborum generibus. *Cap. IV.*

QVamquam morborum, & ſymptomatum tractatio limites inſtituti noſtri excedere videatur, & ad theoriam tantum ſpectet, noſq; ijs tantum qui ſe è theoria ad praxin conferunt, ſcribamus, tamen vt morborum, & ſymptomatum genera in promptu ſemper habeant ſtudioſi, faciliuſque affectus à ſe inuicem diſtinguere poſſint, ea hic quoque in memoriam ijs reuocanda fore putaui. Morbus itaq; affectus eſt præter naturam, actionem primò lædens. Eius genus triplex eſt: intemperies: compoſitio vitiata, & vnitas ſoluta. Intemperies ſimplex, vel calida, vel fri-

gida

gida, vel humida, vel ſicca. Compoſita, ea quidem immaterialis, vel calida, & humida, vel calida, & ſicca, vel frigida, & humida. Materialis verò, vel ſanguinea, vt phlegmone, vel bilioſa, vt eriſipelas, vel pituitoſa, vt œdema, vel melancolica, vt ſcirrhus, vel mixta, &c. Porrò compoſitio vitiatur in qualitate, in quantite, & ſitu. In qualitate ſeu conformatione figuræ, conſiſtit, Varitas, Vacitas, Curuitas, Simitas, &c. In qualitate cauitatum, ſunt, Obſtructio, Anguſtia, Compreſſio, Dilatatio, Plenitudo, & Inanitas. in qualitate ſuperficiei, Aſperitas, Læuitas. Morbi in quantitate, & quidem numero abundante, ſunt, ſextus digitus: uarices, tubercula, lapis, lumbrici, uitiligio, ſuffuſio, atheroma, meliceris, ſteatoma, &c. in numero uerò deficiente: ut amiſſio digitorum, dentium, oſſium, narium, aurium, cruris, &c. In magnitudine aucta, ut lingua tumefacta, priapiſmus, auctio mammarum, teſticulorum, caro ſuper creſcens in ulceribus, &c. in magnitudine imminuta, atrophia,

tabes,&c. In ſitu autem morbi ſunt, luxatio, articulorum commotio, laxatio ligamenti, linguę, pudendorum, coalitus digitorum, labiorum, ſedis, epiplocele, enterocele, &c. Cæterùm in unitate ſoluta, & quidem in carne morbi ſunt, Vlcus, uulnus, contuſio, illiſio, in oſſe, fractura, rima, caries, in neruis, punctio, ſciſſio, σπάσμα, in uenis, ruptio, in cute, excoriatio, &c. Compoſiti uerò morbi, ex iam dictis facile deprehendi poſſunt. Hæc quidem ſunt uniuerſa morborum genera.

De ſymptomatis in vniuerſum. Cap. V.

Symptoma eſt affectus morbum ſequens. Horum duplex eſt genus, aut functionum noxæ, aut affectus corporis noſtri. Actionum noxæ, ſunt, uel naturalium, uel animaliũ, Rurſus animaliũ actionum noxę, ſunt, uel ſenſibilium, uel motricum, uel principũ. In principe actione, & quidem imaginatione abolita conſiſtit,

Ca-

Caros: catalepſis: in debili, coma: lethargus: in deprauata, delirium. Sic in ratione abolita, dementia, & ſtultitia comprehenditur, in debili, fatuitas, in deprauata, delirium: in memoria uerò abolita, obliuio, debili, torpor: deprauata, delirium. Quod ad noxas functionum ſenſibilium attinet, in uiſu abolito, cæcitas, in debili amblyopia, in deprauato hallucinatio exiſtit. Sic in auditu abolito, ſurditas, in debili, grauis auditio in deprauato, obauditio. Ad eundem modum in reliquis ſenſibilibus cenſendum. Cæterum in motu abolito, apoplexia, & paraliſis eſt, in debili, ſtupor, in deprauato, conuulſio, tremor, horror, rigor, ſternutamentum, tuſſis, pandiculatio, & oſcitatio. Porrò naturalium actionum noxæ ſunt, vel in retentione, vel expulſione, vel attractione, vel alteratione ſeu coctione. In retentione quidem abolita, hæmorragia, vomitus, ſudor immodicus, lienteria, diabetes, menſtruorum fluor immodicus, &c. In expulſione verò abolita, colica paſſio, voluulus, iſchuria,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

in debili, dyſuria: in deprauata, dyſenteria: ſtranguria, &c. In coctione abolita, cruditas exiſtit: in debili, tarda concoctio, in deputata, cum cibus in ventriculo in alienam qualitatem permutatur. Eadem ratione de attractrice facultate exiſtimandum eſt. Atque hæ quidem ſymptomatum differentiæ à functionum offenſis ſumuntur. Symptomata autem affectus corporis noſtri, aut viſibilia, aut odorabilia, aut guſtatilia, aut tactilia ſunt. Viſibilia ſunt colores præternaturam, vt Morbus regius: icteritia nigra: aqua intercus: lingua decolorata: pars aliqua corporis, ob abſceſſum, vel nigra, vel liuida, vel rubra. Audibilia verò ſunt, voces clangoſæ, turbidæ, vel tremulæ, ſoni, ſtrepitus, ſtridores, murmur in alijs animalis partibus. Odorabilia ſunt, fætor aurium, narium, axillarum, gutturis, totius corporis: item ructus fumoſus, acidus, viroſus, piſcium fætorem referens. Guſtatilia ſunt: vt ſudor, vel alia reiectio dulcis vel amara, vel ſalſa. Tactilia verò, vt cuius

ari-

àrida, intenta, laxa, vel rugoſa, &c. Ac tales quidem, & tot numero ſymptomatum differentiæ exiſtunt.

De cauſarum indicijs. *Cap.* 6.

QVænam pars corporis ſit affecta, & quis præternaturam affectus, hactenus docuimus, nunc quæ ſit ipſius affectus cauſa, qua via, qua ratione dignoſci valeat, inquirendum eſt, cum nihil ſine cauſa fiat; affectuſque curari nequeat, niſi prius eius cauſa tollatur. Eſt itaque cauſa affectus quoque præternaturam, actionem lædens, non quidem primariò, ſed ſecundariò. Ipſa namque non per ſe, ſed morbo interueniente, actionem lædit. Proinde quinque affectus præternaturam morbos præcedunt, cauſæ rationem obtinebunt, ac morbificæ cauſæ nominabuntur. Harũ autem; cum aliæ in ipſo animalis corpore conſiſtant, προηγούμεναι ſeu antecedentes medicis dictæ aliæ verò extrinſecus adueniat, Quas pro catarcticas ſeũ

primitiuas appellant, prius qua via ac methodo internæ inueſtigandæ ſint, docebimus, deinde ex quibus externæ quoque dignoſci poſſint. Internas ergo cauſas ex morbi ſpecie potiſſimum ac ſymptomatibus eorumque diuerſitate deprehendimus. At morbi ſpecies præcipuæ cauſam indicat, vt ſi Sinochus non putrida fuerit, ſanguinem, ſi tertiana, bilem, ſi quotidiana, pituitam, ſi quartana, atram bilem, cauſa eſſe denotat. Eadem quoque ratione, phlegmone, ſanguinem, eriſipelas, bilem, œdema, pituitam, ſcirrhus, melancholiam demonſtrat. Sic quoque non modò quæ cauſa ſit, verùm etiam vtrum ea, quæ morbum facit, in parte contineatur, tanquam in propria eſſentia, vel tanquam in inſtrumento, aut per ipſam tranſeat, ex ſymptomatum inquam differentia, vt ex diuerſa noxa diuerſarum functionum excrementorum varietate, ac corporis diuerſis affectibus, colore præſertim, vel ſapore, vel odore, vel mollitie, vel duritie. Totius quoque corporis diſpoſitio, tempera-

ramen-

ramentum,ſeu ægrotantis natura ætas,regio,tempus anni, conſuetndo, ratio, victus, & ut uno uerbo perſtringam, cuncta, quæ præceſſerunt, morborum cauſas oſtendunt. Nam præteritorum cognitio nihil aliud eſt, quam inuentio cauſarum, quæ affectns pariunt. His quoque addenda erit tum ciborum potionumque, tum medicamentorum quotidiana experientia, vt exquiſitè cum morbos, tum eorum cauſas inuenire valeas. Simili quoque ratione cauſæ externæ, ſeu procatarcticæ inueſtigandæ erunt. Ex ipſa namque morbi ſpecie, natura ægrotantis, ætate, regione anni tempore, aeris conſtitutione, præcedenti victus ratione, affectibus præcedentiqus aliiſque prædictis inquirendæ erunt. Quare vt ſummatim dicam, intueri oporret cuncta, tam præſentia, quam præterita ſymptomata. Præſentia quidem medicus ipſe inſpicere poterit. Præterita verò non ab ægrotante ſolum, ſed ab aſſiſtentibus, vel ipſius familiaribus haud difficulter perdiſcere licebit, quo promptius, non modo

modo locus affectus, ipſeque morbus, verū etiam cauſa inſalubris, quæcunque ea ſit, comprehendatur. Quamuis præteritorum cognitio magis neceſſaria fuerit, pro cauſarum, quæ affectus inducunt, inuentione: velut præſentium, pro affectuum, & partium affectarum inuentione.

De morborum cauſis in vniuerſum. *Cap. VII.*

LIcet cauſarum tractatio præter noſtrum inſtitutum eſſe videatur (alterius enim tractationis eſt) tamen cum ad cauſarum inuentionem non parum conducat, morborum etiam cauſas in memoriam ſaltem ſtudioſis reuocandas eſſe duxi. Itaque ſimiliarium morborum calidorum cauſæ, & quidem internæ ſunt, putredo ſanguinis, vel bilis. Itèm conſtipatio maxima. Internæ verò, ignis, ſol, alimenta calida, acria, potus calidus, medicamenta acria, & alexiteria, & amuleta: exercitium vehemens animi affectus, vt ita, excandeſcentia,

ſcentia, &c. Frigidorum morborum cauſæ internæ ſunt, humores frigidi, qualis eſt pituita, & melancholia: rarefactio totius, vel partis: conſtipatio maxima. Externæ, aeris frigiditas, aquæ niuis, glaciei, &c. cibus, & potus qualitate frigidus, vel quãtitate nimia ſumptus: item medicamenta frigida motus immodicus, ocium timores, &c. Humidorum morborum internæ ſunt humores pituitoſi. Externæ verò aer humidus, imbres plurimi: aquarum dulcium crebræ balneæ, cibus & potus copioſior, & natura humidior, medicamenta poteſtate humida, ſomnus longior: vita ocioſa, & ignaua: mollis educatio, & animi tranquillitas. Siccorum verò morborum cauſæ internæ ſunt, humores melancholici: tranſpiratio plurima. Externæ, aeris conſtitutio ſicca: aquæ naturam habentes ſulphuris, nitri, vel aluminis, cibus, & potus parcior, & natura ſiccior, medicamenta exſiccantia: exercitia immodica, vigiliæ curæ, triſtitia, mæror, augor, &c. Compoſitorum verò ſimilariũ

mor-

morborum cauſæ ex ſimplicium morborum cauſis facilè inueniuntur. Porrò inſtrumentalium morborum cauſæ, & quidem figuræ vitiates, eſt malus conformator, plenitudo, vel defectus. Obſtructionis verò humor lentus, & graſſus, callus, grumus, &c. Anguſtiæ, caruncula, vel tuberculum, vel phlegmone, vel ſcirrhus, vel abſceſſus, &c. Compreſſionis verò eſt omne id, quod extrinſecus comprimere vehementius valet. Dilatationis, expultricis facultatis motus immodicus retentricis imbecillitas, medicamenta vim aperiendi habentia, molicies immodica inſtrumentorum, aer humidus, & calidus. Coalitus autem cauſa eſt exulceratio ſuperficiei interna, qua partes poſtea coaleſcunt. Aſperitatis cauſæ ſunt, humores, acres, medicamenta abſtergentia, puluis, fumus. Leuitatis verò humor pingus, & viſcoſus. Sic numeri deficientis cauſa ſunt vſtio, reſectio, putrefactio, refrigeratio. Superflui verò vtilis, vel inutilis materiæ multitudo, caro ſupercreſcens in vlcere.

ptergium

pterigium in oculis, &c. Ad eundem modum magnitudinis auctæ, vtilis materiæ multitudo, virtus valida. Minutæ verò vtilis materiæ defectus, virtus imbecillis. Luxationis præterea cauſæ ſunt, ſubitarius & vehemens motus, intemperies humida, fractio ſuperciliorum oſſium. Epiplocelis, &c. meatus à peritonæo ad teſticulos pertingens dilatatus, vel ruptus, &c. Cæterum ſolutæ vnitatis cauſæ, & quidem extrinſecæ ſunt omnia ea, quæ erodere, tendere, rumpere, frangere, tundere, incidere, vel vulnerare, apta ſunt. Intrinſecæ verò repentini validique motus, humores acres, ſeu erodentes, plenitudo ad vaſa, &c. Tales quidem ſunt morborum cauſæ. Porrò cum ſymptomatum cauſæ, morbi ſint, atque de ijs ſuperius tractauerimus, huic libro finem imponemus.

PRACT.

PRACT. GENERALIS,

LIBER II.

ARGVMENTVM.

De prognoſticis, & indicationibus curatiuis potiſſimum tractat. Eius capita hæc ſunt.

AN affectus curari valeat. Cap. 1
Numquid æger ſeruabitur, aut morietur. Cap. 2
De ſignis ſalutaribus, & letalib⁹. Cap. 3
Quo tempore æger ſanabitur. Cap. 4
De notis quibus modus ſalutis. Cap. 5
Num criſi, vel abſque criſi morbus terminaturus ſit. Cap. 6
De præſentis criſis cognitione, & indicijs ipſam præcedentibus. Cap. 7
De futuræ criſis præcognitione. Cap. 8
De futuræ criſis per fluxum ſanguinis narium præcognitione. Cap. 9
De indicijs futuræ criſis per vomi. C. 10
De ſignis criſis per deiectionē alui. C. 11

De

De præcognitione criſis per menſtruorum purgationem, et hæmorroid. Cap. 12
De criſis præcognitione per ſudores. C. 13
De præcognitione criſis per abſceſsũ C. 14
De diebus indicatorijs, & decret. Cap. 15
Quid ſit in corpore ægro agendum. C. 16
Quid ſit agendum, ſi vnicus fuerit affectus, ſeu morbus. Cap. 17
Quid ſit agendum in pluribus affectibus ſiue morbi, ſiue ſymptomata. Cap. 18
Quid ſit agendum, ſi fuerit morbus. C. 19
Quid ſit agendum, ſi fuerit morbus cum ſua cauſa. Cap. 20
Quid ſit agendum, ſi morbus, & morbi cauſa, et ſympt. fuerint complicata. Cap 21.
De alijs indicationibus quæ indicationes impropria dicuntur. Cap. 22

Digitized by Google

LIBER II.

An affectus curari valeat. *Cap. I.*

QVa via ac ratione Medicus debeat partem affectam, affectumq; & cauſam morbi inueſtigare, libro primo, qua potuimus breuitate, oſtendimus, nunc ad actionem ipſam accedentes, tēpeſtiuū eſſe videtur, vt edoceamus vtrum affectus ſanari queat, deinde ſi quidem is curari valeat, quomodo, & qua methodo id peragi poſſit. Scire autem prius conuenit an curari valeat affectus. Niſi enim medicus futura prius præcognouerit, & quonam modo morbus terminaturus ſit prædixerit, ſuam facilè reputationem amittet. E contra verò, ſi futura prædixerit, & vsū auxiliorum dextrum adhiberit, non ſolum ſe à mortus culpa immunem reddet, ſed etiā ægrotos obtemperantes efficiet, &

de

de longinquo ipſi morbo obuiam ibit; multo ante remediorum tempus oportunum edocens. Quare huiuſmodi artis minimè negligenda erit, vtpote quæ in dignoſcendis morborum euentis conſiſtit. Verum cum non omnia, quæ circa ægrotantem oriuntur, Neceſſariam obtineant generationem, non erit vtique ſemper firma prædictio, vt ſi propter vicinorum tumultum, aut latrantes canes, aut iniucundos quoſdam nuncios, in ſomnis reddatur æger: nullo horum morbi ratione effecto. Quinimò nec eorum omnium, quæ morbi ratione efficiuntur, certam præcognitionem habere poterit. Nam ſi humor aliquis intra corpus abundans, & ſuperfluus, in partem quampiam nobilem, vel principem repentè influat, aut ab ea in viliorem tranſeat. quo fit, vt eum, qui in princeps membrum illatus eſt, ſummum periculum eum verò, qui non in nobilem, ſed in viliorem partem tranſmigrauit, ſubita, ac inexpectata ſolus laborantis neceſſario ſequatur. In his autem

C ſtati-

ſtatibus, quomodo terminaturus ſit morbus non exactè comperit Medicus: ſed tantum in his prænoſcere licebit inconſtantiam, ac lubricitatem. At ſi permanentiam habuerit morbus: in quo non amplius defluunt excrementa, ſed in locum vnum quendam graſſata, illum occuparunt, præſagire in his futurum poterit, præſertim ſi circa ægrotantem omnia rectè gerantur. Quæ enim peperam à quoquam aguntur, eæ cauſæ exiſtunt, vt aut morbi ſolutio prorogetur, aut mors anteuertat. Methodus autem, qua Medicus præſagiri valeat, num morbus curari poſſit necne, ex quinque potiſſimum rebus eluſceſcit: natura videlicet, & vſu partis, ſpecie morbi, viribus, more morbi, & quantitate. Si namque pars corporis ſpermatica fuerit conciſa, vulnerata, vel fracta, ita vt ſuo ſimili colligari non poſſit: vel pars aliqua corporis tam longinqua, vt ad eam medicamenta pertingere non queant, quomodo ſanitatem polliceberis? econtra verò, ſi carnoſa,
vel

vel huiuſmodi, vt remedia ad eam pertingere facilè poſſint de ſanitate quis dubitabit? Ad eundem modum pars, quæ ad vitam neceſſaria eſt, ſi perierit, præſtari non poſſe id, quo tendimus, indicat: econtra ſi perierit hæc, quæ ad vitam neceſſaria non eſt, præſtari poſſe id, quò tendimus inſinuat. Morbi vero ſpecies, quæ ex proprijs ſymptomatibus, vt primo diximus libro dignoſcitur, vtrum curari affectus valeat, ſic indicare poteſt. Nam peſtis, elephantiaſis, phthiſis, & hydrops, non, aut vix curari poſſe indicant: econtra febris diaria, tertiana, &c. curari poſſe inſinuant. Porrò virium robur, vel imbecillitas tum ex proprijs actionibus, tum ex cõmodo temperamento, vel intemperie partium, ex quibus vires proueniunt, dignoſcere licet, tam eius, quæ ex corde prodit, quam quæ ex hepate oritur, quàm etiam, quæ ex cerebro originem ducit. Si quidem fuerint validæ, optimè ſperare licet: ſin imbecillas omnes deprehenderis, malum, vel mortem prædices. Si alteram

tantum, vt vitalem, periculum annuncies: ſi animalem tantum, non omnino deſperabis: ſi naturalem, diligenter conſiderabis. Quoniam & ipſa multum ſuſpecta eſt, tamen prius conſideranda vitalis eſt, deinde naturalis, vltimo animalis. Porrò morbi mos curationis facilitatem, vel difficultatem oſtendit. Siquidem maligni morbi, & lethales ſolis preſagijs relinquendi ſunt, boni verò, quorum ſigna ſunt ſalutaria, curandi. Ad eundem modum morbi longi, difficilius, ac tardius: breues verò facilius, & citius curantur. Parui prӕterea Medici ope non indigent, magni, & quidem cum ſignis ſalutaribus curandi cum ſignis verò lethalibus, ſolis prӕſagijs relinquendi ſunt.

Nunquid ęger ſeruabitur, aut morietur.

CAP. II.

PORrò in conualituris morituriſque ӕgrotantis vis cum morbi natura,

ſemper

ſemper conferenda eſt: vtrum videlicet ſuperet. Nam veluti in obluctatoribus, vel onus, aliquod portantibus accidit: vtrum aliquis portando oneri ſufficiat, ſciri minimè poterit, hominis robore, oneris magnitudine, & itineris longitudine antea non perſpectis. Ægri namque vires portanti onus, morbus verò oneri, tempus autem, quod vſque ad ſtatum extenditur, itineris longitudini reſpondet, euadendum ergo, vel pereundum homini eſſe ex horum duorum altero robuſtiore cognito, morbo videlicet, vel natura, prædictio facienda erit. Nam ſi natura, ſeu vires adeò validæ fuerint, vt poſſint morbum ſuperare, neceſſe eſt ægrotum euadere. Si verò contra omnino morietur. Vires autem tum ex actione, tum proba temperie, vel intemperiè, vt præcedenti capite diximus cognoſcendæ ſunt. Natura vero morbi, tum ex morbi ſpecie, magnitudine, tum more, ſiue malitia, vel benignitate: tum morbi ſtatu, potiſſimum ſi criſi terminaturus morbus ſit. Adiuncta inſuper

conſideratione ſignorum ſalutarium, & lethalium, de quibus deinceps dicetur.

De ſignis ſalutaribus, & lethalibus.

CAP. III.

SVnt autem ſigna ſalutaria, mente conſtare, facilis anhelitus, facilis tollerantia, pulſuum bonitas, virium robur, decubitus decens, facies ſanis ſimilis, venter & hypochondria non dura, alui excrementa æqualia compacta, & coloris aurei, vrina ſubflaua cum hypoſtaſi alba, æquali continua: ſputum album, non fœtens quod facilè expuitur: ſudor in febribus acutus critico die ſuperueniens. Coctiones namque omnes criſium celeritatem, ſecuritatemque ſalubrem portendunt. Econtra verò ſigna mortalia ſunt, virium proſternatio, pulſus malus debilis, inordinatus, & inæqualis, mentis inconſtantia, anhelitus difficilis, difficilis tolerantia, inquietudo, facies tornatilis, naſus

ſus acutus, oculi concaui, tempora collapſa, aures pendentes, cutis faciei tenſa, oculi lumen effugientes, lachrymæ inuoluntariæ, colligere paleas, vel feſtucas, ſomnus in ſenibus ſuperfluus, iuuenibus vigiliæ ſuperfluæ, appetentia proſtrata, oculi rubri, venæ nigræ, aut obſcuræ, color faciei viridis, vel obſcurus, inferius labrum agitatum, digiti, & vngues obſcuri, vel virides, frigiditas extremorum, ſudores frigidi, alui excrementia nigra, viridia, fœtida, vel alba liquida, vrina nigra, vel liuida, vel aquoſa in pueris, &c. Et vt ex his ordinatum habeas epilogum, ſic collige & per ſigna diſcurras, à capite faciens initium. Primò itaque conſidera diſpoſitionem faciei, an ſcilicet ſimilis ſit ſano: quomodo circa ſomnum, vigiliam, cogitationem, rationem, & motum ſe habeat. Deſcende deinde ad pectus, conſiderando videlicet anhelitum, & pulſum. Item tangas pectus, num calor ſit acutus igneus, pugitiuus, vel ſuauis: num tuſſiat, vel non. Deinde ad ſtomachum

deſcendens, de appetitu quæras, an conſtet necne: num dolorem, vel tenſionem, vel tumorem patiatur: num eructuationem accidam, vel fumoſam, vel acetoſam, vel acrem, vel inſipidam, vel putridam ſentiat. Demum ad hypochondria, ſi in dextro, aut ſiniſtro grauitatem, tenſionem, duritiem, dolorem, vel tumorem ſenſerint. Similiter de ventre, an tumorem circa vmbilicum, an dolorem patiatur. His omnibus ſi adiunges ſigna ab egeſtionibus, & vrina ſumpta, facilè tum ſigna ſalutaria; tum mortalia, & per conſequens morbi euentum iudicabis.

Quo tempore æger ſanabitur, vel morietur.

CAP. IV.

VTrum æger euadet, necne ex præcedentibus duobus capitibus deprehendere licet; nunc etiam, quo tempore euadendum, vel pereundum homini ſit, edocen-

docendum eſt. Hoc autem facilè dignoſcemus ex morbi, ac naturæ robore. Siquidem eo tempore morientur ægri, cùm facultatem morbus adeò proſternet, vt functio aliqua ad vitam neceſſaria, pereat. Euadent verò tunc temporis, cum morbum ſemel natura ſuperatura eſt. In propinquo verò morbi ſolutio erit, cum bene habuerit facultas, ac morbo fuerit validior, iſque imbecillior quod ſi natura fuerit imbecilla, morbus verò valentior, mors maturabit. Vter autem altero validior ſit ex coctionibus, & cruditatibus excrementorum percipitur. Quæ quidem in venis continentur, per vrinas quæ in toto corpore, per ſudores: quæ in thorace, & pulmone, per ſputa: quæ in ventriculo, & inteſtinis, per alui excrementa: quæ in veſica, & renibus, per ea, quæ in vrinis deſeruntur: quæ in ſtomacho, & ventre ſuperiori, per ea, quæ euomuntur; quæ verò per palatum, nares, vel aures excernuntur, animalem facultatem declarabunt. Ita, & de reliquis iudicandum excre-

excrementis. Commune namque in omnibus eſt, non prius morbum diſſolui poſſe, niſi coctionis indicium apparuerit. Concoctiones enim omnes criſium celeritatem, ſecuritatemq; ſalubrem portendunt. Cruda verò, & incocta, & quæ in malos conuertuntur abſceſſus, infeſtas indicationes, vel labores, vel recidiuas, vel mortem ſignificant. Præfinitum ergo tempus, quo vel pereundum, vel euadendum ſit homini. ex eo intelliges, quanto videlicet alter altero validior ſit: quantum inuicem ſuperant, & ſuperantur concoctionis, & cruditatis ſigna, Hæc igitur vniuerſa in primis etiam morbi diebus, quos primus præfinit quaternarius, præſertim ſi acutus ſit, exactè dignoſcenda ſunt; pro notitia temporis, quo potiſſimum ſalus, aut ægri exitium expectetur. Vſus namque prædictionis eſt agnoſcere diem, quo morbus iudicandus eſt. Verùm cùm nec ſcribi, neque ſermone edoceri omnino ſingulorum quantitas poſſit, ex nulla tamen re poſſumus adeò ad exquiſitam ejus peruenire

nire notitiam, quantum ex crebra exercitatione circa quantitatis coniecturam. Neque enim bene prænoſcere valebimus, niſi horum ſingulorum magnitudinem diligenter penſitemus, eiuſdem morbi motu (nunquid videlicet acute, aut tardè moueatur) non neglecto.

De notis quibus modus ſalutis, vel mortis dignoſcatur.

CAP. V.

Modus verò conualeſcendi, aut moriendi, ex morbi natura, ſeu ſpecie, ac loco affecto patebit. Sunt namque morborum quidam, quorum natura eſt ſuffocare, cuiuſmodi ſunt morbi thoracis, pulmonis, aut gutturis, qui vitalem ſuffocant facultatem. Ex cerebri ventriculorum obſtructionibus, ſuffocationes eiuſdem animalis facultatis oriuntur. Sunt etiam morborum nonnulli, quorum natura eſt proſternere, qui ſtatim ipſum cor

occu-

Digitized by Google

occupant, quemadmodum longi, & vehementes dolores ſtomachi affectus quidam, aut hepatis morbi diuturni, vitalem facultatem proſternunt, ac hecticæ febres omnes, & cordis intemperies magna. Pari ratione de naturali facultate ſentiendum erit, etſi animal omnino perirè nequeat, niſi cor afficiatur. Vnde mortem ſemper cordis immodicas intemperantias ſequi neceſſe eſt. Porrò quidem ſubitò vnà cum turbatione, & agitatione, & quibuſdam excretionibus, vel abſceſſibus moriuntur: nonnulli vero ſubito, ſed ſine excretione, vel decubitu: quidam mortem non ſubeunt, ſed multò deterius euadent: nonnulli paulatim moriuntur vt in maraſmo fieri contingit. Conualeſcendi verò tres exiſtunt modi: vnus qui fit per criſim perfectam: alter, per imperfectam criſim: tertius per ſolutionem tantum, & abſque criſi. Hæc autem omnia ex morbi ſpecie, motu, coctionibus, cruditatibus, & viribus perdiſces.

Num

Num criſi, vel abſque criſi morbus terminaturus ſit.
CAP. VI.

VTrum autem per criſim terminabitur morbus, aut non ex magnitudine, & paruitate, diſtinguitur. Si quidem magni omnino per criſim iudicantur: qui autem parui, ſoluuntur ſolùm. Per criſim verò ſubitò ad ſanitatem veniunt, & quidem per manifeſtas excretiones, aut effatu dignos abſceſſus. Per ſolutionem autẽ paulatim, decreſcente videlicet morbo.

De præſentis criſis cognitione, & indicijs ipſam antecedentibus.

CAP. VII.

EQuidem præſens criſis ex quinque potiſſimum rebus dignoſcitur, coctionibus ſcilicet, indicatoria die prægreſſa, morbi ſpecie, more, & excretione,

ne, quæ morbi ſpeciei correſpondeat. Primùm quidem, & maximum inſtantis bonæ criſis indicium ſunt coctiones vrinarum; excrementorum alui, & ſputaminum. In morbis quidem thoracis, atque pulmonis ſputamina ſunt animaduertenda: non tamen vrinarum contemplatio negligenda, ſed & alui excrementa ſunt inſpicienda. Si verò tantum fabricitent, ſine alicuius viſceris paſſione, aut cum inflammatione hepatis, vel renum, uel veſicę, vel ſplenis, maximè vrinis animum adhibere oportet: ſicut, ſi circa ventriculum paſſio ſit, primum excrementis alui. Deinde neque vrinæ ſunt negligendæ: ſemper enim cùm febris affuerit, vel ex ſola humorum putredine accenſa, vel ex membro inflammationem patiente, præcipuè vrinæ inſpiciendæ ſunt, atque inde coctiones agnoſcendæ. Secundum autem indicium, quod ab aliqua die indicatoria antea indicetur, cui annexa eſt diei iudicantis potentia. Deinceps autē inſpicere oportet, & ſpeciem morbi, & morem; ſpeciem

quidem

quidem ſi tertiana,vel quotidiana, vel febris,ardens,vel pleuritis,vel peripneumonia,morem autem, ſi moderatus,& mitis, vel prauus atque malignus. Deinde ſi formæ morbi excretio reſpondeat: vt ſi in febri ardente,vel ſanguis è naribus profluet, vel ſudor multus emanabit, aut per vomitum,aut per aluum biliofa excernentur;in tertiana quidem, ſi vel ſudor multus, vel biliofa per vomitum,vel aluum profluent, in quotidiana verò ſi plurimum pituitæ excernetur, & multi in toto corpore ſudores; in quartana, ſi atra ſimul ac variæ excernentur: & ſic in cæteris affectibus iudicandum. Porrò huiuſmodi excretiones non mediocris in corpore ægrotantis perturbatio antecedit. Nam & difficiles tolerantiæ; & vigiliæ, & deliria, & graues ſomni, & difficiles anhelitus, & vertigines tenebricoſæ, & difficiles ſenſus, dolores capitis, colli, & ſtomachi,& multorum aliorum membrorum: nonnullis verò aurium ſonitus, & vani ante oculos apparent ſplendores, & lachrymæ inuoluntariæ

tariæ effluunt, & vrina retinetur, & labrum agitatur, obliuio, & præſentium ignorantia, & vehemens accidit rigor, & plurimum acceſſio conſuetam anticipiat horam, & multus æſtus, ſitiſque intolerabilis ſequitur: clamant, & ſaliunt, ſicuti furentes, neque poſſunt in eodem ſitu recumbere: deinde repentè multus ſudor erumpi, aut vomitus aliquis non paucus inſequitur, aut venter ſubito ſoluitur, aut abundans ſit fluxus ſanguinis, aut hæc omnia ſimul contingunt, vnde non paruus inuadit timor inſpicientes. Ac ſic quidem præſentem criſim dignoſcere oportet. Et ab horum ſanè ſymptomatum apparitione ſunt qui Criſeos appellationem deducunt, quòd quales in ijs qui ad mortem damnatur perturbationes deprehenduntur, tales quoque in ægris conſpiciantur.

De

De futuræ criſis præcognitione. *CAP. VIII.*

QVod ad futuram criſim attinet, eam hoc modo dignoſcere oportet. Morbi natura conſideranda eſt, an ad bilem flauam pertineat, vel atram, aut pituitam vel miſtas habeat ſignificationes. Poſt hoc autem tempus anni, & laborantis ætas, & complexio, & quæcunque alia eius ordinis ſunt. Poſt hæc autem acceſſionum circuitus ſunt conſiderandi, ſi vel per tertium, vel per quartum, vel per ſingulos dies eueniant, vel nullo modo eueniant, ſicuti in Synochis accidere ſolet. Si enim properauerint, ac ſemper proportionaliter anticipauerint horam, & multò vehemẽtius infeſtauerint, & per tertium occurſauerint, citò criſim ſubſecuturã denunciãt. Si verò lentè moueantur, atque eadem inuaſerint hora, & ſingulis diebus fiant, poſt longum tempus criſim futuram denunciant. Præterea coctiones inſpicere

oportet. Si enim in diebus indicatoribus fiant, indicia ſunt, quod ſequentes iudicatorij dies ęgrum à morbo liberabunt: veluti ſi ſtatim ab initio omnia ſigna integre ſecura videantur, in primo quaternario criſim futuram denunciant: ſi autem parum à maximè ſalubribus diſceſſerint, ſeptimum diem tranſcendere non continget. Si vero ſeptima die aliquod coctionis ſignum manifeſtè appareat, & morbus magnus extiterit, & celeriter moueatur, vndecimo potius, quam decimo quarto, criſis futura eſt. Quod ſi minor fuerit, neque celeriter motum habeat decimoquarto magis, quàm vndecimo. Simul vero cum alius eſt diſtinguendum, & ſi iuuenis fuerit, & natura bilioſus, & tempus æſtiuum, & in loco calido ægrotauerit, & prior victus, & quæcunq; præſenti attinent ſtatui, ad calorem declinauerint, omnino vndecimo criſis ſubſequutura eſt, quemadmodum ſi omnia contraria ijs, quæ dicta ſunt, affuerint, in quartodecimo. Quòd ſi nonnulla quidem

dem

dem affuerint, nonnulla verò non atque interim aliquis error inciderit, fieri non poteſt, vt criſis die vndecima ſubſequatur: ſæpius verò nec die decimoquarto, quando magis fuerit erratur. Sed, ſi nullus error acciderit, miſta verò fuerint accidentia, hic opus erit Medico exercitato, ac perſpicaci, vt ea, quæ vim maiorem habent, ſigna diſtinguat, & illi, quæ ab ipſis oſtenditur, criſi fidem adhibeat certiorem, in hiſce adeò ambiguis pręcognitionibus. Quod ſi in ſalubri morbo in primis diebus tardiorem febri motum habeat, neque cum nimis vehementi calore, & adſint cruditatis ſigna, hęc quidem intra quartumdecimum diem non finietur: an verò in illa ipſa die, vel poſtea, ex morbi temporibus, diſtinguendum eſt. Nam principij quidem ſigna, ſi diu permanſerint, diuturnum fore morbum ſignificant. Augmenti verò ſi in quarta, vel ſeptima die apparuerint, ſperandum eſt aliquid in quartodecimo: ſed in vndecimo determinabitur. Nam ſi hæc tria

in eodem die coniuncta fuerint, & motus velocitas,& febris magnitudo,coctionisque ſignum manifeſtum, fiet criſis in quartadecima: adhuc autem magis, & anni tempus,& ætas,& ægrotantis natura,& quæcunque alia his ſunt proportionabilia, ad criſis celeritatem contulerint. Si verò ſolum manifeſtum coctionis ſignum die vndecima appareat, neque tamen morbi magnitudo, aut motus velocitas feſtinauerint, tunc vltra diem decimumquartum criſis differetur. Sed, ſi quidem anni tempus,& ætas ægrotantis, & quæcunque alia his ſunt proportionabilia, ad frigidius declinauerint, fortè ſperandum eſt morbi ſolutionem in vigeſimo die ſecuturem. Quod ſi miſta quoquo modo ſigna affuerint, & dies decimuſquartus coctionem inſigniter auxerit,die decimoſeptimo criſis occurret. Si verò neque die quartodecimo aliquid nouatum fuerit, tunc ad ſeptimumdecimum diem eſt reſpiciendum. Si enim in eo aliquod ſignum apparuerit, id fidiſſimum

mum

num, erit, quamuis valde exiguum fuerit; vigeſimoque die criſim præmonſtrabit. Et hoc quidem ſic ſe habere cenſendum, niſi naturæ conatus ab externis quibuſdam, vel conſilio, vel caſu ſuperuenientibus impediatur.

De futuræ criſis per fluxum ſanguinis narium præcognitione.
CAP. IX.

SI egro acutus, & calidus fuerit morbus, neceſſe eſt huiuſmodi criſibus excretionem aliquam ſubſequi. Vtrum vero per ſanguinis fluxum, vel vomitum, vel ſudores, vel per aliquod aliud futura ſic criſi, deinceps dicemus initium à profluuij ſanguinis indicijs, facientes. Itaque propria profluuij ſanguinis è naribus ſigna ſunt ſplendores vani ante oculos, quoniam humor flauus eſt: obtuſiones, quoniam multus, & totus ſimul elatus ad ſuperiora ſpiritus meatus obſerat oculi lacrymoſi ob fluxus multitudinem. Eodem

Digitized by Google

modo rubicundi aliquando videntur, cum malis nonnunquam, & naribus. Proprium verò ſignum eſt etiam præcordiorum tenſio ſine dolore; anhelitus difficilis. Sed, & dolores capitis extendentes pulſanteſque, & calidi, ſanguinis fluxum proprie ſignificant. Sic etiam viſcerum ſub præcordijs exiſtentium inflammationes, cauſæ ſunt, vna, ac ſigna ſanguinis fluxum. Quod ſi ad latus diuerſum ſanguinem fluere non eſt bonum, ſecundum directum verò eſt bonum, iam tibi facillimum eſt narem, ex qua fluxurus eſt ſanguis, prædicere, vbi cauſam iam fluxuri ſanguinis inueneris. Dextra enim præcordia, ex dextra nare bonam criſim afferunt, ſiniſtra vero ex ſiniſtra. Præter hæc omnia, & ætas, & tempus anni, & regio, & ægrotantis natura, futurum ſanguinis fluxum poſſunt manifeſtare. Porrò per ſanguinis narium fluxum indicantur plerumque febres ardentes, acutæ. Et omnes, quæ in prçcordijs fiunt calidæ, atque acutæ inflammationes, fluxu ſanguinis

guinis iudicantur. Solui autem lienis,& hepatis inflammationes ſanguis è naribus profluens,cum hæc viſcera vna cum acutis febribus habent inflammationes. Contingit autem aliquando, quod etiam per ſanguinem è naribus fluentem phrenitidis indicatur, interdum etiam pleuritis,rarius tamen quam phrenitis profluuio ſanguinis ſoluitur.

De indicijs futuræ criſis per vomitum.

CAP. X.

VOmitus autem ſigna ſunt oris ventriculi morſus, ſimul cum dolore capitis,& vertigines obortæ,cum ijs,quæ obijciuntur oculis tenebroſis, & cum agitatione labri inferioris, & multo ac tenui ſputo defluente. Hæc vero omnia accidunt, cum bilioſus, & mordax humor in ventre ac ſtomacho collectus fuerit, & ventriculi os momorderit, & cum ipſo totum ſtomachum intus atque infra

diſtraxerit, vnde, & labrum in ipſis agitatur, & ſputum tenus defluit, & tenebroſa quædam oculis obuerſantur, & hallucinantur, & vertiginem patiuntur, & caput dolent, euaporante re aliqua ex humore bilioſo, & præterea facta ex neruis compaſſione. Item pulſus fiunt inæquales omnino, cum ſtomachus iam grauatur, ac mordetur. Porrò per vomitum magna ex parte indicantur, febres, ardentes, tertianę, quotidianæ, quartanæ, ſemitertianæ. Hepatis verò cauæ quidem partes interdum bilioſis vomitibus finiuntur, &c.

Per ſignis criſim per eiectionem alui futuram, indicantibus.
C A P. X I.

SI vero per excretionem alui criſis ſit ſubſequutura, manifeſtum quidem eſt nullum ſignum nec proprium, ſed ex eo, quod adſunt, quidem criſis ſigna, deſunt autem vomituum, vel fluxus ſanguinis, vel ſudorum, colligere licet. Solent

autem

autem per alui deiectionem ſæpiſſimè finiri tertianæ, quartanæ, & quotidianæ. Hepatis vero cauæ quidem partes inflammationem patientes, excrementis alui biliosis interdum iudicantur.

De præcognitione criſis per monſtruorum purgationem, & hæmorrhoides. *CAP. XII.*

PОrrò criſim per mulierum menſes, indicabit magna lumborum grauitas, & tenſio, & dolor. Hæmorrhoides vero non omnibus conſuetæ ſunt. Quibus autem ſunt conſuetæ, in his ſolis non facilè quis diſtinguet.

De criſis præcognitione per ſudores. *CAP. XIII.*

QVod ſi criſim per ſudores fieri contingat, partes corporis erunt calidæ rubræ, vaporoſæ: pulſus erit vndoſus, & mollis: vrina, & alui excrementa pauca: deli-

delirium, rigor, ſigna vomitus nulla. Per hunc potiſſimum finiuntur febres omnes potiſſimum ardentes acutę, tertianę, quotidianę, phrenitides, inflammationes calidę, & acutę in pręcordijs exiſtentes, &c.

De præcognitione criſis per abſceſſum. *CAP. XIV.*

HActenus acutorum, & calidorum affectuum criſes enumerauimus; nunc ad diuturnorum ac tardorum accedamus qui plerunque per abſceſſus quieſcere conſueuerunt. Horum quidem omnium communia indicia ſunt, ſalutariter ſe habente ægro, quod neque morbus ſoluatur, neque vrina multa, & multam habens ſubſidentiam, ſed cruda, & tenuis appareat. Propria vero vbi morbus non fuerit valdè diuturnus, ſi ſubita difficultas anhelitus laboranti ſuperueniens, mox quieſcat, eamque grauitas capitis, ac dolor ſubſequatur, & grauis ſomnus, ac ſurditas; huic in glandoſis carnibus poſt aures

Digitized by Google

res neceſſe eſt abſceſſus fieri. Si vero morbus iam diu durauerit, neque vllum ex his ſignis affuerit, ſed in aliquo ex locis inferioribus, vel grauitas, vel tenſio, vel inflammatio, vel dolor apparuerit, huic abſceſſus ad partes inferiores eſt expectandus. Solent autem per parotides finiri lethargus frequenter, & capitis affectus omnes, per alios vero abſceſſus diuturnæ febres omnes, &c.

De diebus indicatorijs, & decretorijs. *CAP. XV.*

CVm ad criſis notitiam iudicatoriorum pariter, & indicatoriorum dierum, quorum ſuprà mentionem fecimus, cognitio neceſſaria ſit operæ pretium eſſe videntur, vt de eorum quoque natura diſſeramus. Primum itaque omnium dierum decretoriorum ſeptimum dicimus, non numero videlicet, & ordine, ſed potentia, & dignitate, omnes enim ſummatim decretoriorum notas occupat. Etenim

nim

nim plurimos iudicat, & abſolutè, item cum manifeſta excretione, vel abſceſſu, ſine periculo vehementi, & vt plurimum quartus eum prænunciat. Nam ſi vrinæ in illo plane, vel ſputa, vel deiectiones fuerint coctæ, appetitusq; vel mentis, vel ſenſus, vel alterius cuiuſdam ſimilis bona adfuerint mutatio, in ſeptimo iudicatio bona comitabitur: ſi vero mala, omnino contraria euenient. Septimi naturam decimus quartus maximè imitatur: hunc indicat vndecimus. Sic decimusſeptimus vigeſimi: vigeſimusquartus vigeſimiſeptimi: trigeſimusprimus trigeſimiquarti: trigeſimusſeptimus quadrageſimi index eſt, & ſic deinceps vſque ad centeſimum. Cæterum ſunt quoq; dies intercidentes, quod ſcilicet; inter iudices, & decretorios dies intercidant: verum hi minus perfecti ſunt, & in eos non niſi erratis quibuſdam interuenientibus, criſes transferuntur. Multo igitur minorem, quàm priores vim obtinent, neque enim naturæ motu, ſed morbi malitia, aut extraneo aliquo impellente, in
his

Digitized by Google

his criſis accidit. Sunt autem interciden-tes dies, ſexus octauus decimustertius, &c. de quibus conſule Galenus lib. 1. de diebus decretorijs.

Quid ſit in corpore ægro agendum.
CAP. XVI.

PArte affecta, ipſoque affectu, & cauſa inuentis, ſelectoque ex eorum notitia prognoſtico reliquum erit, ſi curari affectus ualeat, ad agendi modum accedere, atque indicare. Quid fieri debeat. Ergo generalis circa corpus ægrum operandi ratio ex natura corporis affecti procedit. Æger namque ſano contrarius eſt, ut immoderatum moderato, & præternaturale naturali. Moderatum in medio conſiſti: immoderatum uero tum in exceſſu,tum in in defectu ad latera abſcedit. Moderatum quidem ſuo ſimili conſeruatur: immoderatum ſuo diſſimili curatur. Vt ergo corpus ægrum ad ſanitatem reducatur, contrario ægritudinis opus erit, iuxta communiſſimum Hippocratis axioma: quod om-

omnium uidelicet, quæ præter naturam ſunt ab ijs, quæ ipſis ſunt contraria, curentur. Verùm cum tria in corpore noſtro præter naturam ſint, Morbus, Cauſa, & Symptoma, quod in ſingulis, tum etiam complicatis agendum ſit, deinceps dicere aggrediar, exordio à morbo ſumpto.

Quid ſit agendum, ſi unicus fuerit affectus ſeu morbus.
CAP. XVII.

QVod ſi morbus cauſam, quæ ipſum fouere poteſt, non amplius habeat, ſed æger deſierit, & ſolus morbus remanſerit, huic ſoli incumbendum erit. Quid autem faciendum ſit, indicat ipſe morbus, ſui uidelicet curationem per contraria. Quare quot ſunt morborum differentiæ, totidem quoque erunt curationes particulares. Sunt autem morbi uel ſimilares, uel inſtrumentales, uel ſimilares, & inſtrumentales ſimul. Similares uero morbi in intemperie, uel ſimplici, uel compoſita conſiſtunt. Sic in morbo calido,

friges-

frigefaciendum eſt: in frigido, calefaciendum in ſicco humectandum in humido uero, ſiccandum. Ad eundem modum in compoſitis uidelicet calido, & humido frigefaciendum, & ſiccandum; in frigido, & humido, calefaciendum, & ſiccandum in calido, & ſicco, frigefaciendum & humectandum, in frigido, & ſicco calefaciendum, & humectandum eſt. Quod ad inſtrumentarios morbos attinet, contrarijs quoque curandi ſunt. Quod namque in figura præter naturam curum eſt, in contrarium impellendum, quod uero rectum, reflectendum erit. Simili quoque modo in cauitate procedendum eſt. Ea namque obſtructa, aperienda: plena, uacuanda: inanis, replenda, dilatata, conſtringenda compreſſa, dilatanda. In ſitu præterea, quod in interiorem partem prominet, ritrorſum pellendum: idem de reliquis oppoſitionibus in ſitu iudicandum. Iam quoque in ſuperficie, partes quidem aſperæ leuigandæ: leues uero exaſperandæ. Ad eundem modum pars aliqua præterna-

ternaturam nimium aucta, imminuenda: imminuta uero augenda. Sic quoque numerus ſuperabundans, auferendus: deficiens uero adijciendus. Porrò unio ſoluta reficienda eſt reficitur autem per unionē. Hæc quidem in uno præternaturam affectu, uidelicet morbo facienda ſunt.

Quid ſit agendum in pluribus affectibus, ſiue morbi, ſiue ſymptomata fuerint.

CAP. XVIII.

At ſi non unus tantùm fuerit præternaturam affectus, ſed duo, uel plures, primum uidere licebit, à quo maximè diſcrimen ægro impendere uideatur. Siquidem affectus, à quo primum maximeque impendet homini periculum, hic primus curari debet. Ad in ... ero quod magis urget, dirigi primum curantis conſilium debet, non tamen alterius cura omnino poſt habita; cum etiam aliquando omnibus pari ſtudio auxiliemur, ſi æqua-

æqualiter vrgeant. Vrgebit autem maximè affectus, vbi ipſe magnus fuerit, aut malignus, aut pars, quæ afficitur nobilis ſeu princeps. Hac igitur via curari debent complicati affectus, vbi alter magis vrgeat. At ſi ita ſe habeant, vt vnus ſanari nequeat, niſi prius alter curetur, ad id, quod ordo dicta, eſt reſpiciendum eo ſcilicet prius curato, quo non curato, reliquus affectus curari non valet, veluti ſi vlcus vna cum phlegmone conſiſtat: quamuis phlegmone ad vlcus conſequatur, curari tamen non valet vlcus, niſi prius phlegmone curetur.

Quid ſit agendum, ſi fuerit morbus cum ſymptomate. CAP. XIX.

At ſi vnus affectus cauſæ rationem obtineat, alter verò effectus, animaduertendum erit, quiſnam eorum augere, aut gignere reliquum poſſit qui ve rurſus gignatur, vel incrementum ab eo ſuſcipiat. illud pro comperto habens, non poſſe ad perfectionem vllum affectum ſa-

E nari,

nari, manente adhuc ipſa, vnde natus eſt cauſa. Quamquam fieri aliquando poteſt, vt tamen ſit eius, qui ſe habet, vt effectus magnitudo, vt præſentem perniciem, niſi occurras, afferat: quo caſu oportebit huic primò occurrere, deinde ad cauſam redire, licet non amplius complicati, tunc affectus à Medico, vt cauſſa, & effectus conſiderentur, ſed vt vnus magis urgeat, quam alter. Qua ratione interim fit, ut quamuis ſymptoma nullum ſeorſum curationem exigat, ex accidente tamen ſymptomata, quędam interdum curationem immutent, cauſę ſcilicet locum eo tempore habentia, quando adeo aucta ſunt, ut lędant, aut uirtutem, aut affectionem. Quo fit, ut curandi ratione mutata, ſymptomata primũ ſummouere cogamur. Quod literum ſymptoma, ſed tanquam magis urgens affectus à Medico conſideratur. Quare cùm nõ adeò urgent ſymptomata à morbo ipſo, à quo dicta ſymptomata gignuntur, & incrementum ſuſcipiunt, prima ſumenda erit indicatio, ac is primò curandus, demum

ad

ad ſymptomata accedendum erit.

Quid ſit agendum, ſi fuerit morbus cum ſua cauſa. C A P. X X.

VBi uerò quæ generat affectum, morbi cauſa fuerit, ipſa cauſa ſpectanda erit. Prima namque indicatio ab ipſa ſumitur cauſa, quoniam hæc primo ſumenda erit. Fieri enim nequit, ut morbus curetur, niſi prius cauſa, quę ipſum fouet remoueatur. Quare prius antequam morbum aggrediaris, cauſa remouenda erit, alioqui morbus ſubinde recrudeſcet. Interim tamē eius morbi qui per eam genitus eſt, ratio quoque habenda erit. Quinimò ſi in idem conſentiant, & quæ morbum curant, & quæ cauſam oppugnant; ſine cunctatione id peragendum erit. Animaduertendum tamen in huiuſmodi implexibus, quod interdum à cauſa quampiam oritur affectus, ſed ita oritur, ut ſeparata cauſa, haudquaquam affectus ipſe permanentem habeat diſpoſitionem. Nonnunquam autem partim

tim iam factus eſt, partim etiam dum fit, ſæpenumero quamquam fieri deſinat ablata cauſa, perſeuerans tamen manet diſpoſitio. Proinde ſi talis naturæ erit, quià quapiam cauſa affectus oritur, ut ea ſublata permanere non ualeat, ſummouenda tunc tantùm cauſa erit, nulla demum ipſius affectus habita ratione, cùm propter eorum exiguitatem, ſeparata cauſa, illico tales affectus finiantur, natura uidelicet ipſos ſanante, nullo adhibito medicamēto. Verum ſi non adeo exiguus ſit affectus, ſed pars eius iam genita ſit, pars in gignendo, & etiam dum fiat, utrique conſulendum erit. Primum quidem ſummouendo, quæ ipſum efficit, cauſam: deinde quòd factum iam eſt ipſius auferendo, utpote natura propter eius magnitudinem abſque medicamento externo ipſum uincere non potente. Quod ſi in idem conſentiant, & quæ cauſam reſcindunt auxilia, & quæ affectum oppugnant, ſine cunctatione id peragendum erit: Quamquam prima indicatio perpetuo ab ipſa ſumitur cauſa, ea q;
nimi-

nimirum prima ſananda erit. etenim dum ipſa lædit, curandi morbi rationem interpellat. Interim tamen ipſius morbi, ut diximus, ratio quoque habenda erit. quinimò ſemper quoad fieri poſſit, medicamétorum materia eligenda eſt, quæ cum hoc, quòd cauſam reſcindant, affectum ſaltem non augeant. Si ex iiſdem amborum ſublatio prouenire non poterit, neceſſe eſt, ut unamquamque prius, quæ efficit, cauſam reſcindamus, deinde ita ad illam, quæ ab eadem cauſa facta eſt, ægritudinem accedamus. Vt uerò ipſius efficientis cauſę cõgrua fiat abſciſſio, prius alteranda ſeu concoquenda erit, prçſertim ſi adhuc fuerit cruda: deinde euacuanda. Concoquitur autem, quod craſſum eſt, attenuãdo: quod tenax, ac uiſcoſum, abſtergendo quod obſtructum, aperiẽdo, quod mordax diluendo, quod putridum, exiccando, &c. Interim autem ſtatim circa initia euacuamus, præſertim ſi materia turgeat. Quantitas verò quæ auferri debet tum ex eiuſdem cauſæ quantitate menſuratur, tum ex ui-

nam euacuationem tollerat. Sic temperatura calida, & humida euacuationem facilius ferre, quàm reliqua compoſita temperatura. Habitus corporis gracilis pharmacum uehemens difficulter fert; rarus ui pharmaci omnino diſſoluitur. Ætas pueri is, & ſenilis, neque ſanguinis miſſionem, neque purgationem tolerant. Tempus anni calidius, aut frigidius euacuationem impedit. Regio frigida, & ſicca ad purgationes ineptiores reddit; Æris conſtitutio auſtralis corpora humectat, & conſpirabilia efficit. Conſuetudo indicat à quibus magis uel minus lædi conſueuerit. Nam conſueta naturę ſunt acceptiora. Vitę induſtria in fabris, & balneatoribus minus tutam euacuationem fore monet, quando quidem hęc corpora per ſudores ſubinde expurgantur. Sed pro indicationum cognitione hęc nobis ſufficiant, ad tertium accedamus librum.

PRA-

PRACT. GENERALIS,

LIBER III.

ARGVMENTVM.

Quomodo, & quibus inſtrumentis agendum ſit, docet; item præcepta de uictus ratione inſtituenda, ſecundum qualitatem, quantitatem, locum, tempus, & ordinem. Eius cap. hęc ſunt.

Quomodo, & quibus inſtrumentis agendum. Cap, I
De diæta. Cap. II
De aere. Cap. III
De ciborum qualitate. Cap. IV
De cibis temperatis. Cap. V
De cibis calidis. Cap. VI.
De cibis frigidis. Cap. VII
De cibi humidis. Cap. VIII
De cibis ſiccantibus. Cap. IX
De cibis boni ſucci. Cap. X
De cibis mali ſucci. Cap. XI

De

Digitized by Google

omnium uidelicet, quæ præter naturam ſunt ab ijs, quæ ipſis ſunt contraria, curentur. Verùm cum tria in corpore noſtro prǽter naturam ſint, Morbus, Cauſa, & Symptoma, quod in ſingulis, tum etiam complicatis agendum ſit, deinceps dicere aggrediar, exordio à morbo ſumpto.

Quid ſit agendum, ſi unicus fuerit affectus ſeu morbus.
CAP. XVII.

QVod ſi morbus cauſam, quæ ipſum fouere poteſt, non amplius habeat, ſed æger deſierit, & ſolus morbus remanſerit, huic ſoli incumbendum erit. Quid autem faciendum ſit, indicat ipſe morbus, ſui uidelicet curationem per contraria. Quare quot ſunt morborum differentiæ, totidem quoque erunt curationes particulares. Sunt autem morbi uel ſimilares, uel inſtrumentales, uel ſimilares, & inſtrumentales ſimul. Similares uero morbi in intemperie, uel ſimplici, uel compoſita conſiſtunt. Sic in morbo calido, frige-

frigefaciendum eſt: in frigido, calefaciendum in ſicco humectandum in humido uero, ſiccandum. Ad eundem modum in compoſitis uidelicet calido, & humido frigefaciendum, & ſiccandum; in frigido, & humido, calefaciendum, & ſiccandum in calido, & ſicco, frigefaciendum & humectandum, in frigido, & ſicco calefaciendum, & humectandum eſt. Quod ad inſtrumentarios morbos attinet, contrarijs quoque curandi ſunt. Quod namque in figura præter naturam curum eſt, in contrarium impellendum, quod uero rectum, reflectendum erit. Simili quoque modo in cauitate procedendum eſt. Ea namque obſtructa, aperienda: plena, uacuanda: inanis, replenda, dilatata, conſtringenda compreſſa, dilatanda. In ſitu præterea, quod in interiorem partem prominet, ritrorſum pellendum: idem de reliquis oppoſitionibus in ſitu iudicandum. Iam quoque in ſuperficie, partes quidem aſperæ leuigandæ: leues uero exaſperandæ. Ad eundem modum pars aliqua preterna-

ternaturam nimium aucta, imminuenda: imminuta uero augenda. Sic quoque numerus ſuperabundans, auferendus: deficiens uero adijciendus. Porrò unio ſoluta reficienda eſt reficitur autem per unionē. Hæc quidem in uno præternaturam affectu, uidelicet morbo facienda ſunt.

Quid ſit agendum in pluribus affectibus, ſiue morbi, ſiue ſymptomata fuerint.

CAP. XVIII.

AT ſi non unus tantùm fuerit præternaturam affectus, ſed duo, uel plures, primum uidere licebit, à quo maximè diſcrimen ægro impendere uideatur. Siquidem affectus, à quo primum maximeque impendet homini periculum, hic primus curari debet. Ad in uero quod magis urget, dirigi primum curantis conſilium debet, non tamen alterius cura, omnino poſt habita; cum etiam aliquando omnibus pari ſtudio auxiliemur, ſi æqua-

æqualiter vrgeant. Vrgebit autem maximè affectus, vbi ipſe magnus fuerit, aut malignus, aut pars, quæ afficitur nobilis ſeu princeps. Hac igitur via curari debent complicati affectus, vbi alter magis vrgeat. At ſi ita ſe habeant, vt vnus ſanari nequeat, niſi prius alter curetur, ad id, quod ordo dicta, eſt reſpiciendum eo ſcilicet prius curato, quo non curato, reliquus affectus curari non valet, veluti ſi vlcus vna cum phlegmone conſiſtat: quamuis phlegmone ad vlcus conſequatur, curari tamen non valet vlcus, niſi prius phlegmone curetur.

Quid ſit agendum, ſi fuerit morbus cum ſymptomate. CAP. XIX.

AT ſi vnus affectus cauſæ rationem obtineat, alter verò effectus, animaduertendum erit, quiſnam eorum augere, aut gignere reliquum poſſit qui ve rurſus gignatur, vel incrementum ab eo ſuſcipiat. illud pro comperto habens, non poſſe ad perfectionem vllum affectum ſa-

nari, manente adhuc ipſa, vnde natus eſt cauſa. Quamquam fieri aliquando poteſt, vt tamen ſit eius, qui ſe habet, vt effectus magnitudo, vt præſentem perniciem, niſi occurras, afferat: quo caſu oportebit huic primò occurrere, deinde ad cauſam redire, licet non amplius complicati, tunc affectus à Medico, vt cauſſa, & effectus conſiderentur, ſed vt vnus magis urgeat, quam alter. Qua ratione interim fit, ut quamuis ſymptoma nullum ſeorſum curationem exigat, ex accidente tamen ſymptomata, quędam interdum curationem immutent, cauſę ſcilicet locum eo tempore habentia, quando adeo aucta ſunt, ut lędant, aut uirtutem, aut affectionem. Quo fit, ut curandi ratione mutata, ſymptomata primũ ſummouere cogamur. Quod literum ſymptoma, ſed tanquam magis urgens affectus à Medico conſideratur. Quare cùm nõ adeò urgent ſymptomata à morbo ipſo, à quo dicta ſymptomata gignuntur, & incrementum ſuſcipiunt, prima ſumenda erit indicatio, ac is primò curandus, demum ad

ad ſymptomata accedendum erit.

Quid ſit agendum, ſi fuerit morbus cum ſua cauſa. C A P. X X.

VBi uerò quæ generat affectum, morbi cauſa fuerit, ipſa cauſa ſpectanda erit. Prima namque indicatio ab ipſa ſumitur cauſa, quoniam hæc primo ſumenda erit. Fieri enim nequit, ut morbus curetur, niſi prius cauſa, quę ipſum fouet remoueatur. Quare prius antequam morbum aggrediaris, cauſa remouenda erit, alioqui morbus ſubinde recrudeſcet. Interim tamē eius morbi qui per eam genitus eſt, ratio quoque habenda erit. Quinimò ſi in idem conſentiant, & quæ morbum curant, & quæ cauſam oppugnant; ſine cunctatione id peragendum erit. Animaduertendum tamen in huiuſmodi implexibus, quod interdum à cauſa quampiam oritur affectus, ſed ita oritur, ut ſeparata cauſa, haudquaquam affectus ipſe permanentem habeat diſpoſitionem. Nonnunquam autem par-

tim iam factus eſt, partim etiam dum fit, ſæpenumero quamquam fieri deſinat ablata cauſa, perſeuerans tamen manet diſpoſitio. Proinde ſi talis naturæ erit, qui à quapiam cauſa affectus oritur, ut ea ſublata permanere non ualeat, ſummouenda tunc tantùm cauſa erit, nulla demum ipſius affectus habita ratione, cùm propter eorum exiguitatem, ſeparata cauſa, illico tales affectus finiantur, natura uidelicet ipſos ſanante, nullo adhibito medicamēto. Verum ſi non adeo exiguus ſit affectus, ſed pars eius iam genita ſit, pars in gignendo, & etiam dum fiat, utrique conſulendum erit. Primum quidem ſummouendo, quæ ipſum efficit, cauſam: deinde quòd factum iam eſt ipſius auferendo, utpote natura propter eius magnitudinem abſque medicamento externo ipſum uincere non potente. Quod ſi in idem conſentiant, & quæ cauſam reſcindunt auxilia, & quæ affectum oppugnant, ſine cunctatione id peragendum erit: Quamquam prima indicatio perpetuo ab ipſa ſumitur cauſa, ea q;

nimi-

nimirum prima ſananda erit. etenim dum ipſa lædit, curandi morbi rationem interpellat. Interim tamen ipſius morbi, ut diximus, ratio quoque habenda erit quinimò ſemper quoad fieri poſſit, medicamẽtorum materia eligenda eſt, quæ cum hoc, quòd cauſam reſcindant, affectum ſaltem non augeant. Si ex iiſdem amborum ſublatio prouenire non poterit, neceſſe eſt, ut unamquamque prius, quæ efficit, cauſam reſcindamus, deinde ita ad illam, quæ ab eadem cauſa facta eſt, ægritudinem accedamus. Vt uerò ipſius efficientis cauſę cõgrua fiat abſciſſio, prius alteranda ſeu concoquenda erit, pręſertim ſi adhuc fuerit cruda: deinde euacuanda. Concoquitur autem, quod craſſum eſt, attenuãdo: quod tenax, ac uiſcoſum, abſtergendo quod obſtructum, aperiẽdo, quod mordax diluendo, quod putridum, exiccando, &c. Interim autem ſtatim circa initia euacuamus, præſertim ſi materia turgeat. Quantitas verò quæ auferri debet tum ex eiuſdem cauſæ quantitate menſuratur, tum ex ui-

rium robore,uel imbecillitate. Naturæ autem robur ex ipſo præſertim pulſu dignoſcimus. Si uerò admodū uires fuerint imbecilles,ut cauſæ ablationem prohibeant, ipſæ prius reficiendæ ſunt, cauſæ ac morbi indicatione poſt habita , ac demum ad cauſam, ipſumque morbum redeundum erit. Porrò ſi morbi cauſa uehementer moueatur, & ad partem affectam impetu quodam fluat, tunc uel ad oppoſitam partem reuellenda,uel ad uicinas partes deriuanda erit.Quod ſi partim fluat,ac partim influxerit, tunc partim quod influxit,euacuandum, partim quod fluit adhuc reuellendum, uel deriuandum eſt.

Quid ſit agendum, ſi morbus, & morbi cuſa, & ſymptoma fuerint complicata. C A P. X X I.

TRia in corpore noſtro præternaturam ſunt, Morbus,Cauſa,& ſymptoma, & morbus, quidem ſui curationem cauſa ſui ablationem, ſymptoma correctionem poſtu-

poſtulat. Cauſa ea eſt, quæ morbum ipſum fouet. Quare primo & ante morbum remouenda eſt. Morbus uero, ille eſt, qui primo, & per ſe actionem lędit, quare illi poſt cauſæ obſciſſionem incombendum. Symptomata morbos ſequi ſolent, ideo poſt morborum extirpationem corrigend[a] ſunt. Quid autem in quolibet affectu ſit faciendum, ſuperius dictum eſt.

De alijs indicationibus, quæ indicationes impropriæ dicuntur.
CAP. XXII.

Porrò ſunt, & aliæ indicationes (quas improprias appellant, propterea quod proprias indicationes, indefinitas alioqui, definiunt, & circumſcribunt) minimè negligendę, cuiuſmodi ſunt, uirtus, temperatura, corporis habitus, ętas tempus anni; aeris conſtitutio, regio, conſuetudo, & vitæ induſtria. Oſtendi hoc poteſt in euacuationes. Si quidem uirtus quantitatem actionis pręſcribit, imbecillis enim mini-

nam euacuationem tollerat. Sic temperatura calida, & humida euacuationem facilius ferre, quàm reliqua compoſita temperatura. Habitus corporis gracilis pharmacum uehemens difficulter fert; rarus ui pharmaci omnino diſſoluitur Ætas pueri is, & ſenilis, neque ſanguinis miſſionem, neque purgationem tolerant. Tempus anni calidius, aut frigidius euacuationem impedit. Regio frigida, & ſicca ad purgationes ineptiores reddit; Æris conſtitutio auſtralis corpora humectat, & conſpirabilia efficit. Conſuetudo indicat à quibus magis uel minus lædi conſueuerit. Nam conſueta naturę ſunt acceptiora. Vitę induſtria in fabris, & balneatoribus minus tutam euacuationem fore monet, quando quidem hęc corpora per ſudores ſubinde expurgantur. Sed pro indicationum cognitione hęc nobis ſufficiant, ad tertium accedamus librum.

PRACT. GENERALIS,

LIBER III.

ARGVMENTVM.

Quomodo, & quibus inſtrumentis agendum ſit, docet; item præcepta de uictus ratione inſtituenda, ſecundum qualitatem, quantitatem, locum, tempus, & ordinem. Eius cap. hęc ſunt.

Quomodo, & quibus inſtrumentis agendum. *Cap, I*
De diata. *Cap. II*
De aere. *Cap. III*
De ciborum qualitate. *Cap. IV*
De cibis temperatis. *Cap. V*
De cibis calidis. *Cap. VI.*
De cibis frigidis. *Cap. VII*
De cibi humidis. *Cap. VIII*
De cibis ſiccantibus. *Cap. IX*
De cibis boni ſucci. *Cap. X*
De cibis mali ſucci. *Cap. XI*

De

Digitized by Google

De cibis lenibus, & acribus. Cap. XII
De cibis craſſis, & ſubtilibus. Cap. XIII
De cibis medijs inter tenuantia, et incraſſantia. Cap. XIV
De cibis ſtomacho idoneis. Cap. XV
De cibis ſtomacho alienis. Cap. XVI
De cibis capiti nocentibus. Cap. XVII
De cibis inflatiuis, & flatus ſoluentibus. Cap. XVIII
De cibis facilis, & difficilis corruptionis. Cap. XIX
De cibarijs velocis concoctionis. Cap. XX
De cibaris tarde digeſtionis. Cap. XXI
De cibarijs multarum ſuperfluitatum, & non habētibus ſuperfluitates. Ca. XXII
De cibis multi nutrimenti. Cap. XXIII
De cibis pauci nutrimenti. Cap. XXIV
De cibis laxantibus. Cap. XXV
De cibis abſtringentibus. Cap. XXVI
De cibis vrinā mouentibus. Cap. XXVII
De ciborum quantitate. Cap. XXVIII
De ciborum ordine. Cap. XXIX
De ciborum tempore. Cap. XXX
De motu, & quiete. Cap. XXXI

Digitized by Google

De ſomno, & vigilia. Cap. XXXII
De abundantia, & inanitione, ſeu euacuatione. Cap. XXXIII
De vena ſectione. Cap. XXXIV
De ſacrificatione. Cap. XXXV
De purgatione. Cap. XXXVI
De ſudore. Cap. XXXVII
De balneis. Cap. XXXVIII
De animi affectibus. Cap. XXXIX

PRACT. GENERALIS,

LIBER III.

Quando, & quibus inſtrumentis ſit agendum.

CAP. I.

QVa autem uia, ac ratione ualeat Medicus affectam partem omnem, ac quemuis prçter naturam affectum, eiuſque cauſam dignoſcere, ac demum affectum ipſum, ſi quidem is curari poſſit, propugnare,

gnare, duobus præcedentibus libris oſtendimus, nunc tempeſtiuum eſſe videtur, vt quomodo, & quibus inſtrumentis ſit agendum, doceamus. Itaque tria in vniuerſum inſtrumenta ſunt, quibus Medicus in profligandis vtitur morbis. Dięta ſcilicet, Pharmacia, & Chirurgia. Vtrum vnico ſaltem, vel pluribus, vel omnibus ſimul vti debeat Medicus, indicabit morbi qualitas, cauſarum varietas, corporis ſitus, & locus affectus. Morbi quidem qualitas, vt intemperies totius corporis aliqua, commodè tum Dieta, tum Pharmacia curabitur: ſitus, & figura vitiata, & numerus ſuperabundans, ſola Chirurgia curabuntur: ſic quoque meatuum obſtructiones, compreſſiones, & dilatationes: Dięta, & medicamentis: plenitudo verò, tum medicamentis, tum phlebotomia: magnitudo aucta, pharmacia, & chirurgia: vnitas ſoluta, chirurgia ſola curatur. Eadem quoque ratione cauſarum varietas, quo nimirum inſtrumento vtendum ſit, indicat. Si quidem humorum quali-

tas,

tas, ſui ablationem indicat, tum per commodam victus rationem tum per medicamenta contraria, quantitas verò vitioſorum humorum, ſolis pharmacis purgantibus euacuari poteſt. Sic quoque ſanguis abundans ſola chirurgia, phlebotomia, ſcilicet, vel ſacrificatione, vel ſanguiſugis, pituita, bilis, melancolia, ſolis purgantibus. Eadem ratione partes corporis ſuperficiariæ, ſolis medicamentis ſanari probè poſſunt. Quod ad locum aff.ctum attinet, is pariter inſtrumentorum varietatem demonſtrare poterit. Nam totius corporis conſtipatio per frictiones, per balnea, per ſudores curetur, euacuatio verò totius, per phlebotomiam per frictiones, per exercitia, per balneum, per pharmaca, per inediam commodè perficitur. Hepar euacuabitur ſanguinis miſſione, diureticis, aluum ducentibus, aperietur verò cibo, & medicamentis per os ſumptis, atque exterius applicatis. Ad eundem modum ex reliquis partibus affectis inſtrumentorum varietas inueſtiganda erit.

Verum

Verum cum inſtrumentorum cognitio Modico quoque neceſſaria ſit, nunc ordine de eis agendum videtur, ac præſenti quidem libro, de Diæta: de pharmacia vero, & Chirurgia ſequentibus.

De Diæta. *CAP. II.*

IS curationis ductus contexuſque qui per conſuetam materiam efficitur Dięta, id eſt, victus ratio nuncupatur, qua tanquam inſtrumento Medicus vtitur: debita qualitate, & quantite obſeruata: ſub quibus etiam tempus comprehenditur. Siquidem pro temporis varietate, in quo corpus hac vel illa affectione præditum eſt, etiam diætę ipſius qualitas immutanda erit. Additur, & ordo. Verum cum diæta ſex rebus, quas Medici res non naturales vocant, perficiatur: videlicet aere, cibo, & potu: motu, & quiete; ſomno, & vigilia; abundantia, & inanitione; & animi affectibus, de his nunc ordine agemus, principium ab aere ſumens.

De

De Aere. CAP. III.

AEr medico maximè conſiderandus venit vtpotè ſine quo, nec morbus tolli, nec tueri ſanitas poſſit. Quare diligenter perquirendum erit, quæ qualitas in eo dominetur. Si quidem temperatis hominibus temperatus aer ſaluberrimus eſt: intemperatis verò, & ægris contrarius optimus erit; calidis quidem frigidus frigidis, calidus; humidis, ſiccus; ſiccis, humidus, calidis, & humidis; frigidus, & ſiccus; calidis, & ſiccis, frigidus, & humidus; frigidis, & ſiccis, calidus, & humidus; frigidis, & humidis, calidus, & ſiccus. Quòd ſi per ſe talis non fuerit, arte præparandus erit. Itaque ſi calidus, & ſiccus fuerit morbus, cubiculum frigidiorem, & humidiorem parabimus, ex mirthis, roſis, pomis, citrijs, ſalice, vitis folijs; atque lactucæ, alijſque floribus, frigidis, & fructibus aquaque fontana, aut roſacea ex aceto pauimenta eorum aſſidue aſpergentes. E diuerſo ſi frigidus, & humidus

fuerit

fuerit morbus cubicula præparabimus ex calefacientibus, & ſiccantibus videlicet igne ex iunipero, populo, ſalice, cupreſſo, thure, ligno aloes, oleis, roremarino, &c. ita tamen ne ignis plurimus ſit, ne faciem verſus, ſed dorſo magis inſiſtens, ne vires ægrotantium imminuat, viſuique obſit. Porrò obſeruandum quoque venit, quod temporibus frigidis, calido aut igne, calidis, frigido, humidis ſicco, & ſiccis humido acre maximè vti conueniat. In diuturnis etiam morbis nonnunquam ſolum mutare prodeſt. Æris enim & loci mutatione ſæpè ſanitas amiſſa recuperatur. Cęterum ſeptentrionalis ventus omnium optimus, & ſaluberrimus habetur. Proximum locum ſibi vendicat orientalis, & quicumque ventus aerem modicè infrigidat, ſiccat, & ſerenat. Quare habitationes orentem verſus, & ſeptentrionem, meliores, & ſalubriores habentur.

De ciborum qualitate. CAP. IV.

EQuidem ſani ad vitæ ſaltem cuſtodiā alimentum opus habere videntur, ægri

gri vero non ſolum ad virtutis conſeruationem, verum etiam ad morbi oppugnationem cibo, & potu maximè indigent. Proinde ægrorum cibus, vt vim etiam medicamentoſam obtineat, neceſſe eſt, qui ægrotantium corpora maximè alterare poſſit. Quare non ſolum ciborum qualitas, ſed etiam quantitas, tempus, & ordo, Medico ſummopere conſideranda ſunt. Verum de quantitate, tempore, & ordine deinceps, nunc de ciborum qualitate differendum videtur. Ciborum itaque qualitas ex ipſius morbi, eiuſque cauſæ notitia præſtatur. Etenim vniuerſus victus tum morbo, tum cauſæ contrarius eſſe debet Morbus enim calidus, victum expoſcit frigidum: frigidus, calidum: humidus, frigidum & ſiccum: frigidus, & humidus, calidum, & ſiccum: calidus, & ſiccus, frigidum, & humidum, frigidus, & ſiccus, calidum, & humidum, victum exigit. Ad eundem modum obſtructio aperientibus cibis curatur: viarum plenitudo euacuantibus ſeu laxantibus,

bus, & emollientibus, dilatatio vero conſtringentibus. Eadem quoque ratione humor craſſus, cibis attenuantibus tenuis incraſſantibus, lentus incidentibus: viſcoſus, detergentibus corrigitur, & emendatur. Porrò ſanguis per victum refrigerantem, & exiccantem commodè contemperatur, pituita verò per excalfacientem, & extenuantem, bilis per refrigerantem, & humectantem: melancholia, per excalfacientem, & humectantem nō ineptè præparari poterit. Verum vt Medicinæ ſtudioſi in medendo vberiorem in promptu habeant materiam omnis generis ciborum qualitates deſcribendas fore putaui.

De cibis temperatis. C A P. V.

Cibi temperati nulla vincente qualitate ſunt præditi, ij ſolum ſunt alimenta, non etiam medicamenta, ventrem neque ſoluunt, nec cohibent: ſtomacho neque robur, nec imbecillitatem inducunt, ſicuti ſudores vrinam ve, nec prouocant, nec coercent. nec aliam quamuis diſpoſitionem calidam, frigidam, humidam, aut

ſiccam

ſiccam in animantis corpore ingenerant, ſed quale animantis quod nutritur, corpus, aſſumpſerant, tale prorſus conſeruant: cuiuſmodi ſunt triticum caro agnina annualis, hœdina, vitulina, caro gallinæ iuuenis, ius perdicum, phaſiani, alauda, lingua, oua, mollia, & ſorbilia poma dulcia, ſaccharum, &c.

De cibis calidis. CAP. VI.

CIbaria calida ſunt, quæcumque ſunt dulcia, vel acria, vel ſalſa, vel nitroſa, vel amara, &c. Eiuſmodi eſt panis triticeus, caro agnina annualis, cicera, poma dulcia, dactyli, vua dulcis, paſſulæ apium, eruca, naſturtium, rapa, raphanus, allium, ſinapi, cæpa, porrum, paſtinaca, caſeus antiquus, vinum dulce antiquum fuluum, rubeum. Calida verò, & humida ſunt, caro, ouilla, hœdina anatis, anſeris, pullorum, perdicis, columbarum iuuenum, coturnicum, ſanguis, hepar, teſticnli, pinguedo, adeps, vitellus, oui, butyrum, rapa, napus, paſtinaca, eruca, cicer, amygdalæ dulces,

 piſtacia,

Digitized by Google

dactyli, ficus recens, mulſa, vua dulcis, ziziphа, ſaccharum, &c. Calida, & ſicca ſunt, caro porcina, ſylueſtris, vaccina, caprina, leporina, anſerina, turdorum, merularum, paſſerum: piſces ſaliti, caſeus antiquus, beta, fœniculum, ruta maiorana, roſmarinus, petroſelinum, ſaluia, allium, cæpa, porrum, raphanus, oryza, capparis, amygdalæ amaræ, auellanæ caricæ, pineæ, mel, ſapa, ſal, aniſum, cinammomum, zingiber, crocus, caryophilli, galanga, nux moſchata, piper, vinũ dulce rubeum, &c.

De cibis frigidi. CAP. VII.

Cibi refrigerantes ſunt: quicunque ſunt inſipidi, vel tacidi, vel auſteri, vel acerbi, cuiuſmodi ſunt ordeum millium panicum, cucurbita, pepo, melopepo, cucumis, pruna, ficus, perſica, ceraſa, mora pira, mala, auſtera, &c. Refrigerant autem, & humectant: caro elixa, caro porcina, cerebrum pulmo, album oui, lac, piſces recentes lactuca endiuia portulaca ſpina-

ſpinachia atriplex cucurbita anguria faba recens fungi melopepones ceraſa fructus recentes: oleum immaturum: perſica pyra pruna poma inſipida vua acerba; vinũ aquoſum, &c. Porrò frigidi ac ſicci ſunt: caro bubula: caro gruis aures cutis guttur cor ſtomachus inteſtina matrix acetoſa, braſſica cichorum faba ſicca lenticula milium panicum oriza hordeum zea far hordei, far ſpiliæ citonium; mala citria, limonia, punica, meſpila, oliua immatura, mala acetoſa, acetum agreſta coriandrum, &c.

De cibis humidis. CAP. VIII.

Cibaria humida ſunt: omnia liquida iuruienta inſipida aquoſa pinguia, mollia, & elixa, cuiuſmodi ſunt: hordeum ptiſana hodeacea iuſcula carnium; caro ouilla hædina ranarum piſces pinguedo adeps, oua ſorbilia, anguria cucurbita citrulli, cucumeres, melopepones, nuces virides, vua dolcis, ficus, pruna, mora, malua, lactuca, atriplex, blitum, ſpinachia

Digitized by Google

chia, febræ recentes, phaſeoli recentes, &c.

De cibis ſiccis. CAP. IX.

Porrò cibaria ſicca ſunt omnia ſalſa, acetoſa, nitroſa, amata omnia aſſa: omne in quo ponitur plurimum vini, aut ſalis: omnis caro animalium vetuſtorum: cuiuſmodi eſt caro omnis ſalita, leporina, hircina, caprina, aſſata, piſces ſale conditi, lentes, caules, polenta, ſinapi, acetnm, muria, caſeus vetus, ſalitus, vinum vetus, &c.

De cibis boni ſucci. CAP. X.

Boni ſucci cibi ſunt, qui bonum ſanguinem procreare poſſunt: eiuſmodi eſt, oriza, alica, triticum, ſigillo, ptiſana, amilum, &c. Caro pullorum, caponum, gallinarum, perdicum, phaſianorum, coturnicum, hœdina, vitulina, veruecina, capreolorum: aues parue: iecur omne: oua ſorbilia: caſeus mollis. Ex piſcibus ſunt me-

Digitized by Google

medij inter teneros, duroſque cuiuſmodi eſt mullus, perca, lupus, aurata, paſſeres; cochleæ, oſtreæ, cancri, &c. Ex oleribus autem, lactuca, lupulus, malua vrtica, portulaca, &c. Ex fructibus cucurbitæ, oliuæ, poma, neque acerba, neque acida, mala citria vinum dulce, vel leue, &c.

De cibis mali ſucci. CAP. XI.

Cibi mali ſucci, ſunt qui vitioſum ſanguinem generare conſueuerunt: cuiuſmodi ſunt, milium panicum, legumina ferè omnia: caro domeſtica, permacra, ſalſa, antiqua: item caprina, ceruina, anſerina, anatum: lienes, renes inteſtina, omne ſalſamentum, garum, caſeus vetus, &c. Ex piſcibus, ſtagnatiles, lacuſtres: vt anguillæ, tineæ carpiones, &c. Ex oleribus braſſica, aſparagus, beta, porrum, eruca, naſturtium, thimum, nepeta, ſatureia, hiſſopum, ruta, anethum, fæniculum, cuminum, aniſum, lapathum, ſinapi, allium, cæpa. Ex radicibus, radicula, rapa, napi,

bulbi. Ex fructibus, cucumis, poma, acida, & acerba, acetum, omnia, acria, & acerba, oleum, &c.

De cibis lenibus, & acribus. C A P. X I I.

Porrò cibi lenes ſunt perhumidi, lenti, glutinoſi, & pingues: cuiuſmodi ſunt ſorbitiones, pulticulæ, laganum, amilum, ptiſana, caro pinguis, & quæcunque glutinoſa eſt. Quod ferè quidem in omni, quæ domeſtica ſit, præcipuè tamen in vngulis, trunculiſque ſum in petiolis, capituliſque hedorum, & vitulorum, & agnorum: omnibuſque cerebellis. Item ſi qui propriæ bulbi nominentur: lac defrutum paſſum nuclei, pinei, malua atriplex blitum cucurbita, mora ceraſa dulcia pepone melopepones, vinum dulce, &c. Acria verò ſunt omnia nimis auſtera, omnia accida: omnia ſalſa. Item allium cæpa, ruta, eruca, naſturtium, beta, braſſica, radicula ſinapi, &c.

De

Digitized by Google

De cibis craſſis, & ſubtilibus. *CAP. XIII.*

CIbaria craſſi ſucci ſunt, quibus cum viſciditate vna ſuccorum bonitas, & craſſities ineſt: ſuntque omnia ferè glutinoſa, quæ cùm valentiſſimè alant: tum bonum procreare ſanguinem conſueuerint: ſi quidem ea ventriculus, ac iecur probè conficiat: cuiuſmodi eſt panis ſine fermento, & ſale caſeus omnis lac placentæ legana cochleæ, oua dura coctà, & frixa: loligines ſepiæ polipodes piſces cetacei oſtrea buccina purpuræ hiaturæ lopades pectines: item braſſica lentes, fungi, tubera, amilium, iecur, renes teſtes, glandulæ, cerebra, caro, ſuilla agnina, alica, oriza, ptiſana, bulbi, glandes, palmulæ, &c. Hæc inquam omnia craſſiorem faciunt pitoitam. Extenuant autem eandem omnia ſalſa, atque acria, & accida. Horum namque officium eſt anguſtiores vias expedire, tum abſtergere, ſi quid ex humoribus glutinoſi

tinoſi vaſis adhæſerit, humorumque craſſitiem incidere, & extenuare. Eiuſmodi ſunt, cæpa porrum raphanus paſtinaca ſinapi naſturtium alium eruca fœniculum origanum, anethum amygdalæ mel piſces ſalſi muria acetum vinum punicorum citrorum ſuccus, &c.

De cibis medijs inter attenuantia, & incraſſantia. CAP. XIV.

CIbaria inter attenuantia, & incraſſantia media ſunt, quæ in exceſſuum meditullio, & attemperantia quadam locantur: cuiuſmodi ſunt caro hœdina gallinarum gallorum gallinaceorum, tum phaſianorum auium perdicum, columbarum attagenum turturum, turdorum merularum, & paſſerculorum omnium: oua in aqua proiecta, hepata pullorum, & auſerum: piſces omnes non duræ carnis, nec multum viſcidæ, in aquis fluuiorum mundis nutriti: vuæ maturæ caricæ, endiuia lactuca aſparagus vinum clarum non nimium vetus, &c.

De

De cibis ſtomacho idoneis. CAP. XV.

STomacho aptiſſima ſunt, quæcunque auſtera ſunt,& acida;modiceque ſalita. Item panis ſine fermento, alica elota, vel oriza, vel ptiſana omnes aues, omnis caro ſilueſtris, vel aſſa, vel elixa, caro bubula,macra potius quam pinguis. Ex ſue vngulæ,roſtra,aures, &c. Ex oleribus,endiuia,lactuca,paſtinaca, ſiſer, cucurbita, abſinthium. Ex fructibus, ceraſa,ſorbum, morum, pira,mala cotonea, punica, palmulæ,nuclei pini,oliuæ. Ex piſcibus,duri, vt oſtreæ, pectines, murices, purpuræ, cochleæ, vinum auſterum, &c.

De cibis ſtomacho alienis. CAP. XVI.

ALieni cibi ſtomacho ſunt, omnia tepida, omnia pinguia, omnia iurulenta, prædulcia, panis hordaceus, miliaceus, oleum, defrutum, paſſum, lac, mel multum, omnis caſeus, vua recens, ficus, & vi-

ridis,& arida, fœnum græcum, legumina omnia, quæcunque inflare conſueuerunt, beta, blitum, atriplex, thimum, ſatureia, nepeta, hiſſopum, naſturtium, lapatum, lapſana, iuglandes, ſeſamum, batheca, cerebrum omne, medulla oſſium, vinum nouum craſſum, nigrum, ponticum, ſeu auſterum, &c.

De cibis capiti nocentibus. CAP. XVII.

CApiti nocent lac, dactili, vua in vinaceis conſeruata, fœnum græcum, ruta, ſinapi, raphanus, naſturtium, vinum antiquum, præſertim raſparitium, &c.

De cibis inflatiuis,& flatus ſoluentibus. CAP. XVIII.

INflant, fabæ, cicera, phaſeoli non bene cocti, lentes, hordeum, non bene coctſi, maza, ficus humidæ, lac, vuæ, nuces omnes palmulæ, rapa cruda milium, vinum dulce, paſſum, mel crudum, allium, cœpa braſſica,

Digitized by Google

braſſica, omnes radices, excepto ſiſerè, & paſtinaca, bulbi, omniſque caſeus. Minimè verò inflant, omnis venatio, piſces, poma, oua ſorbilia, vel mollia, conchilia omnia fœniculum anethum, vinum vetus, aniſum, cinnamomum, ruta, &c.

De cibis facilis, & difficilis corruptionis. C A P. X I X.

QVæcunque cibaria facilè concoquuntur, facilè item alterantur, & corrumpuntur. Facilè autem corrumpuntur panis fermentatus, & quiſquis alius, quam ex tritico eſt, chriſomela, pepones, perſica, mora, pruna, præcocia: fructus omnes æſtiui, lac, lactoria omnia, piſces teneri, olera, caſeus, caro tenera, vinum dulce, defrutum, paſſum, &c. At minimè intus vicientur panis ſine fermento, aues, & eæ potius duriores, aurati piſces: ſcarus lolligo, locuſta, polypus. Item bubula omniſque dura caro, & macra, & ſalſa; cochleæ, purpuræ, murices, vinum auſterum, &c.

De

De cibarijs velocis coctionis.
C A P. X X.

Concoctu facilia ſunt, quæ facilè alterantur: cuiuſmodi ſunt, panis optimè præparatus: caro gallinarum perdicum, phaſianorum, attagenum coturnicum turdorum merularum columbarum: hepata pullorum anſerum gallorum, teſtes bulbi bis elixi, pullorum anſerum, & auium pinguium: caro auium montanarum vitulina hœdina agnina oua molia, vinum dulce, &c.

De cibarijs tarda digeſtionis.
C A P. X X I.

Difficulter concoquuntur, quæ non facilè alterantur: vt caro bubula, hircina ceruina caprina pecudum pauonum anſerum turturum palumborum perfectorum animalium: animalium teſta obtectorum: ventres auium, hepata ani-

malium

Digitized by Google

malium caſeus antiquus oua dura oryza, lupini lentes milium caſtaneæ glandes pal mulæ ſiliqua bulbus piſces duriores cochleæ inteſtina animalium: extrema animalium cor lac acetoſum, triticum elixum fabæ ſeſamum, fructus immaturi rapa, paſtinaca olera omnia: præter lactucam radices olerum vinum nouum craſſum, & immaturum, &c.

De cibarijs multarum ſuperfluitatum, & non habentibus ſuperfluitates. CAP. XXII.

Cibaria multarum ſuperfluitatum ſunt, caro pullorum, anſerum præter alas interiora omnium animalium, cerebra omnium animalium; aues paluſtres, lacuſtres fabæ virides ciceres recentes, caro animalis lactantis, omnis caro domeſtica, piſces ſodridarum aquarum. Econtra verò ſuperfluitatibus carent, alæ auium, pedes quadrupedum, genua quadrupedum, caro animalium ſilueſtrium, &c.

De

De cibis multi nutrimenti.
C A P. XXIII.

PORrò cibi multi nutrimenti ſunt carô bubula, alæ pullorum anſerum cerebella, medullæ, interiora auium, ventriculi auium piſces craſſæ ſubſtantiæ, fabæ ciceres, lentes dactili, glandes, caſtaneæ rapa, panis ſimilaceus, & paſſulæ, ficus, lac recens, vinum rubrum, craſſum dulce, &c.

De cibi pauci nutrimenti.
C A P. XXIV.

PArum autem nutriunt panis hordeaceus, caro antiqua, pedes, uentres, inteſtina, aures, pinguedo, pulmo, milium, panicum, oliuæ, neces, auellanę, caules, cappares, piſces, cucurbita, mora, poma, pruna, mala, punica, aurantia, olera omnia, beta, acetoſa, portulaca, fabæ recentes, raphanus, ſinapi, naſturtium, paſtinaca, cæpa, allium, porrum, medulla, panis loti, amylum, &c. *De*

De cibis laxantibus. CAP. XXV.

CIbaria laxantia ſunt omnia aquoſa, humida, intulenta, viſcida, lenta, ſalſa, & nitroſa: cuiuſmodi ſunt, panis fermentatus, & multi furfuris, decoctum caulium, lentium, galli antiqui, piſciũ teſta intectorum, cochlearum, oliuæ, ſerum lactis, caro paruorum animalium, braſſica, beta, atriplex, malua; lactuca, portulaca, aſparagus, lapathum, ficus, virides, ceraſia, cucurbita, pepo, melopepo, vuæ recentes, paſſulæ dulces, nuces humidæ, mora ante cibum, prima mulſa, oxymel, vinum dulce, muſtum, &c.

De cibis abſtringentibus. CAP. XXVI.

AStringunt quæcunque auſtera, & acerba ſunt edula, & terrena, & ſicca: vt panis ſine fermento, ſiligineus, ſimilaceus, bis coctus, oryza, panicum, milium, alica, grana, myrthi, lenticula, coro-

nea,pyra,poma,auſtera,mala punica,palmulæ auſteræ, ſorbæ, mora, rubi, fructus, ſpinæ albæ,caſtaneæ,glandes, braſſica bis cocta, plantago, intybus, oua dura, caro aſſata,caro leporis, bubula, caprina, aues, minutæ merula,palumbus,grus;iecur, caſeus antiquus, defrutum paſſum, purpuræ,mulices,uinum auſterum, &c.

De cibis vrinam mouentibus. *CAP. XXVII.*

CIbaria vrinam mouentia ſunt calida, & tenuium partium, vt apium, petroſelinum,anetum,ruta,mentha, ocimū, aniſum,hiſopum,coriandrum, ernca, fœniculum,naſturtium,aſparagus nepeta, thimum, ſatureia,lapſans,paſtinaca,radicula,ſiſer,capa,capparis,ſinapi, piper,nucleipini,caro,leporina vinum tenue, &c.

De ciborum quantitate. CAP.XXVIII.

HActenus de ciborum qualitate diſſeruimus,reſtat nunc vt de quantitate dica-

dicamu. Itaque circa ciborum quantitatem maximè obſeruandæ veniunt, ægrotantis vires, morbi natura, tempus anni regio ætas, & conſuetudo, &c. Aliam enim menſuram imbecilles, aliam robuſtiores exigunt. Imbecillioribus namque plenior, robuſtioribus verò tenuior victus adminiſtrandus eſt. Aliam præterea morbus acutus, ac celer, aliam diuturnus expoſcit. Quanto enim acutior eſt morbus, tanto vigori vicinior, ideoque minus cibi in eo exhibendum. Vnde Hipp. Aphoriſ. 1. Vbi morbus per acutus eſt, ſtatim extremos habet labores, & extremè tenuiſſimo victu vtendum eſt. Victum autem tenuem vocat, qui fit per ptiſanæ ſuccum: ſimpliciter tenuiſſimum verò, qui fit per mulſam, tum aquam extremè tenuiſſimum, qui per ſolam inediam abſoluitur. Porrò morbus diuturnus tenuem victum reſpuit: victus enim tenuis in morbis longis ſemper periculoſus. Quare in his pleniori victu vtendum, vt æger perdurare queat. Cæterùm tempus quoque anni ali-

quam menſuram prę̨ſcribere videtur, prę̨ſertim in ſanis. Siquidem hyeme, & veris initio ventres natura calidiſſimi ſunt, & ſomni longiſſimi, quare per ea tempora alimenta copioſiora exhibenda. Etenim calor innatus tum copioſior eſt. Contra verò æſtate minus cibi offerendum. Eadem quoque ratione in regione calida, vel frigida, augendus, vel minuendus victus erit. Quod ad ætatem attinet, & conſuetudinem, pueri vberiorem: adoleſcentes minorem: conſiſtentes adhuc minorem: ſenes minimum victum expoſcunt. Conſueti verò plurimum comedere vberiorē, contra inconſueti pauciorem cibunt exigunt.

De ciborum ordine. CAP. XXIX.

POrrò ægrotis ſimplex cibus conuenit, nihil enim deterius eſt, quam diuerſa nutrientia ſimiliter adiungere. Sanis verò ciborum diuerſitatem deuitare: hac ætate pænè impoſſibile eſt. Proinde ordinem

nem in eis obſeruare decet. Ea itaque alimenta primo loco aſſumenda ſunt, quæ facilius concoquuntur, vt cocta deſcendat, & reliqua deinde coquantur. Nam ſi ea antecedant, quæ difficilius coquuntur ea, quæ facilius coquuntur interim ſuperata, & cocta, non deſcendunt, inferioribus nondum coctis, duæque inde ſequentur noxæ: prima, quod coctum crudo miſcebitur; ſecunda, quoniam retentum, quod iam coctum eſt, corrumpitur, non gubernatum à natura. Quare edulia: quæ facilioris concoctionis ſunt, præcedere debent. Sunt autem facilioris concoctionis, cibaria liquida lubrica ſubtilia humida, citò permeantia corruptibilia, &c. Econtra difficilioris concoctionis, craſſa aſtringentia ſicca aromatica, &c.

De tempore cibationis. CAP. XXX.

QVo autem tempore curandi ſint ęgri febrientes, indicabit nobis ipſa acceſſio. Ægri namque in morborum acceſſionibus cibandi non ſunt, niſi totus

paroxiſmus remittatur. In continuis verò febribus, in declinatione cibandi ſunt ægrotantes Vtrum verò ſemel, vel ſæpius cibandi ſint, vires id maximè oſtendere poſſunt. Si quidem robuſtioribus rarius: imbecillioribus verò ſæpius cibus offerẽdus. Porrò qui non febricitant: ſed diuturno aliquo morbo laborant, conſueta hora, ac illiciente appetitu ſunt cibandi.

De motu, & quiete. C*AP.* XXXI.

HActenus de aere, cibo, & potu: nunc ad exercitium perueniendum eſt. Quoniam verò ægrotantes ad exercitationes inepti ſunt, earum loco frictiones ex vſu ſunt. Hæ namque tertiæ concoctionis excrementa expellunt, membra roborant, meatus aperiunt, calorem natiuum excitant, & ad membra trahunt. Sunt autem frictionum varia genera, videlicet mollis, aſpera multa, & modica. Mollis fit palma manus, aut pannis leuibus: quæ ſanguine coniungit, & ipſum

in

in membro continet. Aſpera verò aſperis pannis perficitur, quæ ſanguinem ad exteriora velociter trahit: vnde ad corporis nutritionem non parum conferre videtur. Sic modica, corpus implet, multa verò minuit. Porrò frictiones tibijs, brachijs, anteriori, & poſteriori parti corporis adhibendæ ſunt, in acutis quidem, & recentibus morbis leniter, & quidem in remiſſione, & ante cibum. Longa verò frictione vti, neque in acutis morbis, neque increſcentibus conuenit, præterquam cum phreniticis ſomnus quæritur. Sed vt leuata quoque aduerſa valetudine rectè frictio adhibetur, ſic nunquam adhibenda eſt febre increſcente. Verùm ſi fieri poterit, cum ex toto corpus ea vacabit, minus certè cum ea remiſerit. Cæterùm geſtatio quoque longis etiam, & inclinatis morbis aptiſſima eſt, vtiliſque eſt, & his corporibus quæ iam ex toto febre carent, ſed adhuc exerceri non poſſunt, & his quibus leniæ morborum reliquæ remanent: neque aliter eliduntur. Porrò ex

Digitized by Google

toto numquam geſtari corpus dolens debet, ſiue id in toto ſiue in parte eſt, niſi tamen ſolis neruis dolentibus neque vnquam in recenti febre, ſed in remiſſione eius. Genera autem geſtationis plura ſunt adhibenda, quæ ſunt, & pro viribus cuiuſque, & pro opibus ne, aut imbecillum hominem nimis digerat, aut humili ob ſint. Geſtationum leniſſima eſt naui, vel in portu, vel in flumine: vehementior in alto mari naui, vel lectica: vt ſcanno, acrior vehiculo. Atquæ hæc ipſa, & intendi, & leniri poſſunt. Et leuia quidem genera exercitationis infirmiſſimis conueniunt. Valentiora verò his, qui grauium morborum initia ſic ſentiunt, vt adhunc febre vacent. Quod, & in tabe, & in ſtomachi vitijs, & hidrope, & interdum morbo regio fit. Aut vbi quidam morbi, qualis commitialis, qualis inſania eſt: ſine febre, quamuis diu manent. Porrò quies in ſanis vbi immodica fuerit: maximo detrimento exiſtit. Cruditates enim parit, & vitioſorum humorum in corpore co-

copiam procreat. Eſt autem vbi, & quietis conueniens eſſe poſſit vſus, tum videlicet vbi ex multa motione caput defatigatum fuerit.

De ſomno, & vigilia.

CAP. XXXII.

SOmnus eſt reditus ſpiritus animalis ab inſtrumentis ſenſuum, & motus ad principium, vnde ſenſus, & motus priuatur. Fit autem ſomnus, quando vapores à cibis, & potionibus reſoluti petunt cerebrum, & inuenientes ipſum frigidum, & denſum, congelantur, & condenſantur, veluti vapores ab aqua inferius eleuati ad partem ſuperiorem, & graues facti deſcendunt, obſtruuntque meatus ſenſuum: vt ſpiritus ad cerebrum à ſuis inſtrumentis retrahantur. Quod ſi fuerit moderatus, naturales facultates reficit omnes corporis interna calefaciet, vnde ciborum perficitur concoctio, cordis vias hume-

ctat,

ctat, & laſſitudines inhibet: animali enim facultati affert augmentum, & humoribus obuians temperatis, & calefacit, & humectat, corpus impinguat, dolores excutit, & mentem exhilarat. Immoderatus verò, & quidem prolixior, virtutes animales concitat, & diſſoluit vias laxat, corpus refrigerat, & humectat: phlegma auget: calorem debilitat, naturalem corporis calorem corrumpit, motus debilitat. Quod ſi parcior fuerit iuſto, conſurgit imbecillitas, infirmitas digeſtionis corporis ſiccitas, calor diſſoluitur. Porrò ſomnus conuenit poſt deſcenſum cibi à ventriculo, & quidem nocturnus ob frigus calorem ad interna propellens, & ob ceſſationem à muneribus. Diurnus enim, inſuetis maximè, ad plures præparat morbos. Celebrandus autem eſt lecto ſuaui, ac molli corpore: vt decet, contecto, vt membra æſtate non æſtuant, & hyeme non algeant, nec ſudorem incurrant, & capite elato, non ſupine: ſed primo quidem in dextrum latus, deinde in ſiniſtrum decumbant. Cæterùm

terùm vigilia corporis humiditatem exiccat, vnde in catharris præcipitur, adurit humores, ægritudines facit acutas, ſpiritum reſoluit, concoctionem impedit, & tum cibi, tum potionis cruditatem efficit.

De repletione, et inanitione.

CAP. XXX*II.*

ABſoluto ſomno, & uigilia, ad repletionem, & inanitionem ſiue euacuationem progrediendum erit. Eſt autem abundantia duplex, aut cibi, aut humorum. Cibi abundantia ſatietas appellatur. humorum verò omnium plenitudo, vnius verò humoris, cacochimia nominatur. Plenitudo rurſus duplex exiſtit, vel ad vaſa, vel ad virtutem. Ad virtutem, vbi videlicet tanta eſt humorum multitudo, quæ virtutem grauat. Ad vaſa vero, vbi tanta eſt ſanguinis copia, vt vaſa diſtendantur. Porrò inanitionis varia genera

ra ſunt. Vacuamus enim interdum per venæ ſectionem, nunc per ſcarificationem, ſubinde per medicamentum purgans, & per ſudores, &c. de quibus nunc ordine dicemus, à ſanguinis miſſione orſi.

De vena ſectione. C*AP.* XXX*IV.*

VEnæ ſectio conuenit phlethoricis, ſanguineis, ætate florentibus, temperaturis calidis, & humidis, carnoſis, robuſtis, conſuetis, tempore veris, & autumni, tempore matutino, hora remiſſionis febris, dolore vehementi, inflammatione, febribus ardentibus. Non conuenit autem inanitis, cholericis, frigidis, macillentis, pueris ſenibus, debilibus, inſuetis, tempore æſtiuo, hiberno, niſi opus fuerit: item crudis, & ebrijs venæ inciſio obeſt. Porrò in ſanguine mittendo conſiderandum eſt, quæ vena ſit ſecanda. Interna autem brachij vena, quam multi baſilicam nominant, ijs ſecanda erit, quibus partes collo inferiores patiuntur. Exterior

Digitized by Google

terior verò, quam humeralem, & cephalicam appellant, ijs aperienda venit, quibus caput aliqua affectione laborat. Media, quàm communem, nigram & medianam nuncupant, tum ſecanda erit, vbi dictarum venarum aliqua obſcurior fuerit. Sic in manu vena pollicis, in capitis morbis: minimi vero digiti, quam ſaluatellam vocant, in hepatis, vel lienis paſſionibus, ſecanda eſt. In pedibus interdum ſaphena, vel malleoli vna inciditur, præſertim in vteri: veſicæque affectibus, vel menſibus, & hæmorrhoidibus retentis. Cæterùm venæ ſectio è directo partis laborantis ſemper facienda eſt. Quantitas vero pro ætatis, & virium ratione detrahenda.

De ſacrificatione. CAP. XXXV.

Scarificatio eſt inciſio, quę fit ſcalpello in longum. Per ſcarificationem, enim euacuamus, quando humores ſunt compacti, & inuiſcati in aliqua corporis parte,

Digitized by Google

parte,vel partes corporis phlegmone, aut dolore vexatæ, aut fluxione affectæ. Prodeſt autem ſcarificatio, & oculis diuturna fluxione laborantibus, tum capitis paſſionibus,quique thoraci dorſoque eueniunt, collo,vel dorſo adhibita. Sub mento verò facta,dentibus,faciei,& gutturi conuenit. Eadem ratione ſuper renes adhibitæ, apoſtematibus cozarum,ſcabiei,podagræ, hæmorrhoidibus,elephantiæ, ventoſitatibus matricis,proſunt. Sic quoque crurum ſcarificatio,ſanguinem mundificat:menſtrua prouocat. Porrò cuique parti corporis cucurbitulæ fuerint affixę; huius ſanguinem eliciunt, exugunt,atque euacuant. Eſtque hæc cucurbitularum adhibitio, non tam periculoſa, quam ſi venæ ſectio tenetur.

De purgatione. CAP. XXXVI.

PVrgatio eſt humorum, qui ſua qualitate moleſtant, euacuatio. Conuenit autem hęc ijs, qui malis humoribus ſunt referti,ijſque non crudis,ſed concoctis:itē robu-

robuſtis, & aſſuetis, tempore matutino, & hora remiſſionis morbi. E contra vero minimè ex vſu eſt ſanis, prǫſertim quibus cacochymia nulla adeſt. item imbecillis macillentis, ſiccis, ſenibus pueris mulieribus grauidis, non aſſuetis pinguibus dyſentericis, diarrhǫa laborantibus conuulſis inanitis delinquentibus ſǫpè animo, mulieribus menſtruatis, balneatoribus, & foſſoribus, &c. Porrò quibus ventriculus, aut caua hepatis pars laborat, aut materia ad ſuperiora vergit, per vomitum purgandi ſunt: quibus verò inteſtina, aut caua hepatis pas afficitur, aut materia ad inferiora vergit, per ſeceſſum euacuandi ſunt. Sic cerebrum per nares, palatum, & oculos commodè euacuatur: polmo per tuſſim: renes, per vrinam: vterus, per peſſós, & cliſtere. Cauendǫ prǫterea purgationes in morborum principio ſunt, niſi materia turgeat: ſic quoque in ſtatu, ſiue vigore morbi à medicamentis purgantibus abſtinendum. Tempus autem conueniens in declinatione eſt. Cǫterùm quantitas pro

ǫtatis,

ętatis, & virum ratione facienda eſt. Qualitas verò ab ipſius humoris natura deſumenda eſt. Siquidem ſi bilis, medicamentis purgantibus bilem: ſi pituita, pituitam purgantibus: ſi melancholia, atram bilem purgantibus, euacuanda erit, &c.

De ſudore. C*AP.* XXX*VII.*

SVdor prouocatur ijs, potiſſimum, quibus humor aliquis noxius circa interiora corporis verſatur, vt in febribus, & pręſertim peſtilentialibus hidrope, &c. Prouocatur autem varijs modis: aut balneo ſicco, aut fomento aliquo calorifico, aut medicamentis ſudorem cientibus. Cauendus autem immodicus eſt, quoniam vires deijcit.

De balneo. C*AP.* XXX*VIII.*

BAlneorum vſus non omnibus conuenit. Siquidem balnea nocent macilentis, gracilibus bilioſis, crudis, plenis, fatigatis, non purgatis, ſenibus valde ſiccis,

pueris

Digitized by Google

pueris interdum. E contra verò conueniunt pinguibus, phlegmaticis, craſſis, robuſtis, purgatis, conſiſtentibus, & fœminis. Tempus verò aptum ver, & autumnus, & principium æſtatis eſt matutinum, vel veſpertinum, concoctione tranſacta. Cauendus autem vſus immoderatus. Quoniam corpus debilitat, reſoluit ſincopen inducit, ſitim excitat, febrem inducit. Ingreſſuri alui prius, & veſicæ excrementa deponant, pannisq́; ſe muniant. In ipſo balneo verò neque comedant, neque dormiant. Egreſſuri autem pannis ſe cooperiant, in lecto aliquandiu quieſcant. Porrò balneorum alia ſunt naturalia, alia artificialia: atque hæc, vel aerea, vel aquea aerea rurſus, vel ſicca, vel humida. Aerea autem ſicca calefaciunt, reſoluunt, humiditates exicant, hydropicos iuuant. Aerea verò humida, quæ ab herbis in vaſe aliquo decoctis, parantur, calefaciunt, fundunt, cutim laxant, ſiccant. Balnea aquarum dulcium, & quidem moderatè calida, calefaciunt, & humectant, laſſitu-

Digitized by Google

dinem ſoluunt,plenitudinem diſcutiunt, mitigant,emolliunt, & ſomnum prouocant,mundificant,impinguant,pueris, ſenibus, viris, & mulieribus conueniunt.
Cæterum balnea naturalia dicuntur, quæ ſpontè proueniunt, & thermæ nominantur, quorum alia ſulphurea,alia ſalſa, alia aluminoſa,alia nitroſa,alia cuprea,alia ferrea. Sulphurea quidem calefaciunt, exſiccant,reſoluunt,apoplecticos,& epilepticos iuuant,paralyticis,lethargicis, & catharroſis conferunt, omnia cutis vitia exterunt. Salſa verò calefaciunt, reſoluunt exiccant:ſpaſmo, epilepſiæ duriciei ſplenis,ſcabiei,vlceribus,podagræ,reſolutioni & aſthmaticis conferunt. Aluminoſa adſtringunt, exiccant, reiectioni ſanguinis vomentibus, menſtruis, & hæmorrhoidibus ſuperfluis, immodico ſudori, ſtomachicis,fiſſuris matricis, & ſcabiei proſunt. Nitroſa,calefaciunt,exiccant,incidunt,reſoluunt,abſtergunt,ſurditati, reſolutioni, & hydropicis opitulantur, tibijs, vlceratis,ſcabiei,& prurituì conferunt. Cuprea

poda-

podagricis,nephriticis,aſtimaticis,articulorum doloribus, vlceribuſque malignis auxiliātur Ferrea denique infrigidant,exiccant,aſtringunt,ventriculo,lieni,nec non fluxioni menſtruorum,& hæmorrhoidũ conferunt. Sic,& compoſita pro cuiuſque vincentis qualitatis ratione agunt.

De animi affectibus. *Cap.* XXXIX.

RElіquum eſt, vt ad animi affectus trãſeamus,à quibus non parum ægrotãtes læduntur. Multi enim ob animi paſſiones commoriuntur. Caueant itaque ſibi quam maximè ab ira, furore, triſtitia, timore,& ſolicitudine. Ira namque corpus inflammat,calorem natiuum ad exteriora effundit. Mæſtitia vero parit melancholiam,corpus,& oſſa exiccat. In timore calor omnis,& ſpiritus ad intima cordis penetralia,confugiunt, quo fit, vt partes algeant,corpus palleſcat,nerui lædantur,vireſq; oẽs deijciantᷣ.Prænimio gaudio multos expiraſſe legimus puſillanimes,dilatato nimirum corde,foraſq;repente,effuſo, diſſipatoq; ſpiritu. Sed hæc de animi affectibus ſufficiant.

PRACTICÆ GENERALIS.

LIBER IV.

ARGVMENTVM.

De remediorum ſimplicium qualitate, quantitate, loco, & tempore inueniendo, potiſſimum tractat. Eius capita hæc ſunt.

De remediorum qualitate. Cap. 1.
De medicam. temperatis. Cap. 2.
De medicam calidis in gradu primo. Cap. 3.
De medicam. calidis in ſecundo. Cap. 4.
De medicam. calidis in tertio. Cap. 5.
De medicam. calidis in quarto. Cap. 6.
De medicam. frigidis in gradu primo. Cap 7.
De medicam frigidis in ſecundo: Cap. 8.
De

Digitized by Google

De medicam. frigidis in tertio. Cap. 9.
De medicam. infrigidis in quarto. C. 10.
De medicam. ſiccis in primo. Cap. 11.
De medicam ſiccis in ſecundo. Cap. 12.
De medicam. ſiccis in tertio. Cap. 13.
De medicam ſiccis in quarto. Cap. 14.
De medicam. humidis in primo. Cap. 15.
De medicam. humidis in ſecundo. C. 16.
De medicam. humidis in tertio. Cap. 17.
De medicam. tenuis eſſentia. Cap. 18.
De medicam. craſſæ eſſentia. Cap. 19.
De medicam. diſſimilarum partium. Cap. 20.
De medicam. acribus. Cap. 21.
De medicam. adstringentibus. Cap. 22.
De medicam. conſtringentibus. Cap. 23.
De medicam. aperientibus. Cap. 24.
De medicam. diſcutientibus. Cap. 25.
De medicam. condenſantibus. Cap. 26.
De medicam. rarefacientibus. Cap. 27.
De medicam. emollientibus. Cap. 28.
De medicam. indurantibus. Cap. 29.
De medicam. lauantibus. Cap. 30.
De medicam. abſtergentibus. Cap. 31.

Digitized by Google

De medicam. adurentibus. Cap. 32.
De medicam. attrahentibus. Cap. 33.
De medicam. cientibus. Cap 34.
De medicam. deleterijs. Cap. 35.
De alexeterijs. Cap. 36
De pus mouentibus. Cap. 37.
De emplaſticis. Cap. 38.
De medicam. obſtructione liberantibus. Cap. 39.
De epuloticis. Cap. 40.
De exedentibus. Cap. 41.
De expurgantibus. Cap. 42.
De exterminantibus. Cap. 43.
De incraſſantibus. Cap. 44.
De medicam. flatus diſcutientibus. Cap. 45.
De extrahentibus. Cap. 46.
De glutinantibus. Cap. 47.
De incidentibus. Cap. 48.
De repellentibus. Cap. 49.
De roborantibus. Cap. 50.
De ſarcoticis. Cap 51.
De ſiſtendi vim habentibus. Cap. 52.
De vrinam cientibus. Cap. 53.

De

De menſtrua prouocantibus. Cap.54.
De ſiſtentibus menſtrua. Cap.55.
De ſudorem cientibus. Cap.56.
De calculum frangentibus. Cap.57.
De lac generantibus. Cap.58.
De medicam. expectorantibus. Cap.59.
De tuſſim ſedentibus. Cap.60.
De dolorem ſedantibus. Cap.61.
De ſoporiferis. Cap.62.
De venereis. Cap.63.
De ſpermaticis. Cap.64.
De medicam. ambuſtis medentibus. Cap. 65.
De medicam. digeſtiuis. Cap.66.
De medicam. bilem flauam coquentibus. Cap. 67.
De medicam. pituitam coquentibus. Cap. 68.
De medicam atram bilem concoquentibus. Cap.69
De ſeminibus calidis maioribus, et minoribus. Cap 70.
De ſeminibus frigidis maioribus, & minoribus. Cap.71.

De medicamentis purgantibus. Cap.72.
De medicamentis bilem flauã purgant. Cap. 73.
De medicamentis pituitam purgantibus. Cap.74.
De medicamentis atrãbilem purgantibus. Cap.75.
De remediorum quantitate. Cap.76.
De remediorum loco. Cap. 77.
De remediorum tempore. Cap. 78.

PRACT. GENERALIS,

LIBER IV.

De remediorum qualitate.
CAP. I.

VIctus ratione abſoluta, ad medicamẽtorum tractationem perueniendum eſt: quæ quidem in eorum qualitate, quantitate loco, & tempore conſiſtit. Verum de medicamentorum qualitate prius agendum eſt. Equidem medicamentorum qualitas

litas ab ipſius morbi natura,eiuſque cauſa deſumenda eſt. Auſpicari enim perpetuò oportet ab indicatione,quæ ab effectu, cui mederi paramus,accipitur,& demum examinare ac diſcernere, an cauſa, quæ affectum excitauit,iam deſierit, an ipſum quoque nunc tum augeat, tum faciat: his in quam ſemper comparandum eſt remedium, quod eis ſit contrarium. Sic ergo morbus calidus, poſtulat remedium frigidum,frigidus,calidum:humidus, ſiccum, ſiccus,humidum. Obſtructio præterea requirit medicamentum, facultatem habens aperientem: plenitudo,euacuantem: raritas, denſantem: denſitas, rarefacientem: aſtrictio, dilatantem: dilatatio, aſtringentem. Ad eundem modum,magnitudo aucta efflagitat remedium,quod minuit: imminuta, quod auget. Numerus quoque abundans, deſiderat remedium facultatem habens auferentem:deficiens verò adijcientem. Sic etiam vlcus ſordidum poſtulat remedium facultatem habens detergentem: cauum replentem,

pla-

planum, epuloticum, &c. Quod ad morborum cauſas attinet; humor quidem craſſus poſcit remedium, facultatem habens attenuantem: tenuis, incraſſantem, lentus, incidentem, viſcoſus, abſtergentem. Sic quoque ſanguis abundans phlebotomiam exigit: bilis, medicamentum, facultatem homnes purgandi bilem: pituita, medicamētum, quod pituitam: atra bilis, quod melancholiam purgat, &c. Verum, vt medicinæ ſtudioſi vberiorem materiam in promptu habeant, omnis generis medicamentorum qualitates enumerandas quoque eſſe putauimus, initiū à temperaris ſumentes.

De medicamentis temperatis. CAP. II.

TEmperatum medicamētum eſt, quod ſimilem elementorum temperaturam eucrato, hoc eſt temperato hominis corpori obtinet, ita vt tale medicamentū temperatum, neque calefaciat, neque refrigeret, neque humectes, neque exicet, ſed quemadmodum ipſum accepit conſeruet: cuiuſmodi ſunt adianthum, aſparagus,

ragus,argenti ſpuma, argenti recrementum,cadmia cera,citri cortex, eryngium, faba,glycirrhiza,graminis radix,lentiſcus lini ſemen,lotus ſatiua,licium, lens, maſtiche,miza,oleum dulce, pinei nuclei ſeſamum terra chia,& ſamia,trichomanes, zizipha.

De medicamentis calidis in gradu primo. CAP. III.

MEdicamentum primi ordinis calidũ eſt, quod nos excalefacit, non tamen euidenter,vt abſinthium, aloe, agaricum,althea,amigdala dulcia,beta, braſſica,bugloſſum,caſſuta,caſtanea, camæmelum,cupatorium, flores populi nigræ, ladanum,limi ſemen, lithoſpermon,malobathrum, nuces virides, oriza,orobus, propolis quinque olium, ſaccharum, ſerum lactis, ſeſamum, ſpica nardi, vuæ maturæ, vinum nouum ſeu muſtum.

De medicamentis calidis in ſecundo. CAP. IV.

SEcundi à medio receſſus medicamenta ſunt, quæ manifeſtè, & euidenter calefacere poſſunt: vt ſunt. Am-

Ambarum	mali citri ſemen.
Anethum viride	Manna thurris.
Apium	Mel
Arthemiſia	Meliſſa
Balſamum.Bitumen	Mirrha
Buphthalmus	Mirrhis
Calamus odoratus	Nux Moſchata
Capparis: carduus	Nuces ſiccæ
Chamæpitis.	Ocimũ. Pancratium
Crocus	Peucedanum
Elaterii elcliſphacus	Piſtacia
Eruum Elaphoboſcũ	Polium
Ficus	Pix arida
Fęnum græcum	Rapa. Radix rhodia
Galbanum	Sal Scandrix. Scilla
Lotus ſilueſtris	Sifer
Lichnis coronaria	Vinum
Marrubium	Thus.Teucrium
Maſtix	Zedoaria.

De medicamentis calidis in tertio.

C A P. V.

TErtiæ claſſi adſcribuntur medicamẽta calida, quæ in ſuo genere vehemẽter

ter citra ſummum tamen excalfaciunt cuiuſmodi ſunt.

Abrotanum	Carnabadium
Ammi. Amomum	Clinupodium
Anacardium	Colocinthis
Anethum vſtum	Dictānus.daphmoid
Aſarum.Ariſarum	Dracunculus
Amomum	Lolium
A cori radix	Mali citri cortex
Aniſum.Apocinum	Meum
Aſphodelus	Moli
Agnus	Mentha
Arum	Mentaſtrum
Careum	Moſchus
Carthamus.caſtoreũ	Nepera, Nigella
Caſſia odorata	Origanum, Ononi
Calamintha cedrus	Opoponax
Cinamomum	Paronichia
Coniza	Petroſelinum
Chelidonium ma.	Periclimenum
Chamædris.	Piper, porrũ capitatũ
Chamælenæ	Ptarmice
Cuminum	Pſeudo dictamnus
Carpeſium	Pulegium

Ellebo-

Elleborus vterque
Epithimum,eruca
Fęniculum Folium
Galanga,Galbanum
Gariophillon
Helentium
Hiſſoppum
Iris
Iuniperus
Leontopetalum
Leucas
Thymus
Tragium
Tragoricanum
Tripolium

Raphanus
Ruta hortenſis
Sabina
Scorodopraſum
Sampſucũ ſcorpion.
Siſymbriũ ſcolymos
Serpillum,ſeſeli
Smirnium
Trifolium
Thlaſpi
Thymbra
Triſſago
Veratrum alb.& nig.
Vitex
Vinum vetus.

De medicamentis calidis in quarto gradu. CAP. VI.

MEdicamenta calida in quarta ſede ſunt,quæ adeò excalfacere poſſunt, vt eſcaram moliantur,& vrant, vt

Adares
Ampelopraſon

Lactaria
Lanaria herba

Allium	Laureola
Calx	Lepidium
Cedrinus liquor	Melanteria
Cepa	Miſy
Chalcitis	Naſturtium
Calchantum	Ochia
Chelidonium minus	Pitiuſa
Clematis altera	Porrum agreſte
Cinis ficulneus	Pſoricum
Cinis ſarmentitius	Pulegium
Coſtus	Firethrum
Euphorbium	Ranunculus
Fœx viſta	Ruta ſilueſtris
Granum enidium	Sandaracha
Sinapi	Sardonia herba
Sory	Teſtę matinę crematę
Strutium	Tithimalus.

De medicamentis frigidis in primo.
CAP. VII.

MEdicamenta primi ordinis frigida ſunt, quæ nos refrigerant, non tamen euidenter, vt

Atriplex

Atriplex
Acini vuæ
Cotonea
Citrei caro
Gramen
Hordeum
Malua
Milium
Mirtus
Orobanche
Oxiphœnica
Pruna
Pira
Rhamnus
Roſa
Viola.

De medicamentis frigidis in ſecundo.
CAP. VIII.

MEdicamenta ſecundi receſſus frigida ſunt, quæ manifeſtè, & euidenter refrigerare valent. cuiuſmodi ſunt

Acacia
Alga murina
Blitum
Condrilla
Cucurbita
Cucumis
Damaſcena pruna
Endiuia
Galla Gingidium
hiacinthus hipociſtis
Lactuca. Lens paluſtris
Mala perſica
Mala armeniaca
Mala granata
Pepon
Plantago
Poligonum

Pota-

Potamegeton	Pſillium
Pulicaris herba	Solanum hortenſe.

De medicamentis frigidis in tertio. *CAP. IX.*

MEdicamenta tertiæ claſſi frigida adſcribuntur omnia ea, quæ vehementer citra ſummum tamen refrigerant, vt ſunt

Caphura	Sedum maius
Papauer ſatiuum	Sedum minus
Portulaca	Solanum hortenſe
Solanum ſomniferũ	Sandali, &c.

De medicamentis frigidis in quarto. *CAP. X.*

IN quarta ſede frigida collocantur, quæ vehementer refrigerant, adeò, vt extinguant, cuiuſmodi ſunt

Cicuta	Hioſciamus
Doricnium	Mandragora, &c.
Fungi	Opium

papauer erraticum

papaueris ſuccus

De medicamentis ſiccis in gradu primo. CAP. XI.

PORrò primi ordinis ſicca medicamenta ſuntquæ non exiccant, non tamen euidenter, ſed cum aliqua rationali demonſtratione: vt ſunt

Aliſſum
anthemis
arum
artemiſia
beta
braſſica
caſtanea
chamæleuce
crocus
faba
fęniculum
fęnum græcum
hordeum
hiacinthus
lotus ſatiua
lotus ſilueſtris
manna thuris
malabathrum
mirrhis
mirtus
ocimum
orobanche
pſeudo dictamnus
rhododaphne
ſaccharum
ſolanum hortenſe
ſeſanum
thus

Digitized by Google

De medicamentis ſiccis in ſecundo.
Cap. XII.

MEdicamehti ſecundi ordinis ſicca, manifeſte iam & euidenter deſiccare poſſunt: vt ſunt.

Agaricus
alga marina
amonium
amurca
anetum
aphaca
apium montanum
arthemiſia
balianum
balauſtia
bitumen
bupthalmus
burſa paſtoris
calamus odoratus
carduus
capparis
condrilla

cotonea
caſſutha
cinnamomum
dictamnum creticum
elaphoboſcum
elaterium
elelilphacus
cruum
folium
gingidium
galbanum
hipocilthis
iris
lepidium
lentes
lolium

Lichnis coronaria
Licium
mali citrei cor.
mali citrei ſemen
malabathrum
maſtix
mentha
mentaſtrum
mel
milium
meum
mirrha
Nardum indicum
Nardum celticum
Nux moſchata
Orobus
Opopanax
Oriza
Petroſelinum
phu
piſtacia
pira
pix liquida
pix ſicca
plantago
policnemum
Radix rhodia
raphanus
roriſmarinus
Saluia
ſcandix
ſcorpioides
ſcolimos
ſpicanardi, &c.

De medicamentis ſiccis in tertio gradu.
CAP. XIII.

MEdicamenta tertij ordinis ſicca ſunt ea omnis, quæ veh[illegible]menter citra ſummum tamen reſiccare p[illegible]nt, ex

quo-

quorum numero Sunt

Abrotonum
abſinthium
acorus
aloe
alumen
ammi
anetum
aniſum
acetum
acacia
apium
aſarum
apocynum
aſphodelus
aſtragalus
carum
caſſia odorata
caſtoreum
calamintha
carnabadium
carpophyllum
cedrus
chamæleon nig.

Chamæpitys
chamædris
chelidonium
Maius
clinopodium
cinis ſermentitius
cinnamomum
cuminum
coriandrum
cophura
coryza
cucumis ſyl.
epithymum
eruca
Galla
galbanum
Hyſſopus
Irio
iuniperus
Leontopetalum
leucacantha
leucas
Marrubium

moli
macer
moſchus
milium
mirthus
Nepeta
nigella
Olus atrum
origanum
Paronichia
periclimenum
peucedanum
piper
polium
petroſelinum
ptarmice
porrum capitatum
pire hrum
Quinquefolium
Ruta
rhu obſoniorum
Sal
ſabina
ſanguis draconis
ſampſuchum
ſcorodopraſum
ſerpillum
ſeſamoides maior
ſeſamoides minor
ſeſeli
ſiſſimbrium
ſmirnium
ſphondrilium
ſtachis
Teucrium
thlaſpi
thimbra
thimus
trifolium
tragoriganum
triſſago
Veratrum album
veratrum nigrum
vitex

De

De medicamentis ſiccis in quarto. CAP. XIV.

IN quarta claſſe nec ſicca, nec humida collocantur medicamenta, quum patientes qualitates ſint: proinde ex ſe ſummum hoc opus non attentant, neque aggrediuntur, niſi inſigni calore, aut frigore adiuuentur, alioqui ſola patiendi facultate contentæ. Quapropter in tertia claſſe ſiccum citra aditum calorem vim ſuam exequitur. Poſſunt tamen ad quartum ordinem ſicca referri.

Adarces	Fex vſta
allium	Lanaria herba
Clax	laureola
cedrinus liquor	Melanteria
chalcitis	miſi
chalcanthum	Naſturtium
chelidonium minus	Ochra
Clematis altera	Pitiuſa
cinis ficulneus	pſoricum
Euphorbium	Pulegium

Digitized by Google

Ranunculus	ſori
ruta ſilueſtris	Teſtæ marinæ cre-
Sandaracha	matæ
ſardonia herba	tithimalus, &c.
Sinapi	

De medicamentis humidis in primo.
CAP. XV.

CÆterum primi ordinis medicamenta humectantia ſunt, quæ nos humectare, non tamen euidenter poſſunt: vt ſunt.

Bugloſſum	Rapa
Citri caro	Saccharum
Glicirrhiza	Satirium
Intibum	Seſamum
Malua	Helxine, &c.

De medicamentis humidis in ſecundo.
CAP. XVI.

SEcundi ordinis humida ſunt, quæ manifeſtè, & euidenter humectare poſſunt, vt

Atri-

Digitized by Google

Atriplex	Pruna damaſcena
Blitum	pepones
Cucurbita	perſica
cucumis	portulaca
Lactuca	potamogetum
Lens paluſtris	Tamarindi
Melones	Violæ
mala armenica	vua matu. &c.

De medicamentis humidis in tertio. *CAP. XVII.*

TErtio ordine humectant, ea omnia, quæ vehementer humectare poſſunt: cuiuſmodi ſunt cucumus, cucurbita, lactucæ ſuccus, fungi, papauer ſatiuum, ſolanum ſomniferum, &c.

De medicamentis tenuis eſſentia. *CAP. XVIII.*

MEdicamenta, quæ celeriter in tenuia ſoluantur, tenuium appellantur partium. Sunt autem tenuis eſſentiæ medicamenta. Acan-

Acanthus
acetum. Acorus
adiantur
agaricus
ammi
anethum
anthemis
arctium
argemone
aparine
apium
ariſtolochia rotūda
arthemiſia
aſarum
aſcirum
aſplenum
Baccharis
botris
Calamus odoratus
capros
carpeſium
caſia
caſtoreum
cinamomum
circea
clinopodium
crocus
ciminum
Daucus
dictamnum
Ebenus
elaterium
epithimum
erica
eringium
eupatorium
euphorbium
Ficus
Geranium
gramen
Harundo
hipericum
hiſſopus
Iaſminum
iris
iuniperus
iuncus odoratus
Ladanum

leu-

leucoium
liguſticum
Macer
mala citria
malabathrum
mentha
milium
moli
mirrhis
mirtus
Napum
nepeta
naſtortium
nigella
Ocimum
onobrichis
origanum
Paronichia
parthenium
petroſelinum
peucedanum
pœonia
phalangium
phalaris

piper
piſtacia
polemonium
populus nigra
propolis
pirudodictamnum
ptarmica
pulegium
pirethrum
Quinque folium
Rhaponticum
rhodia radix
rhabarbarum
Sabina
ſagapenum
ſampſucum
ſchęnanthos
ſeſeli
ſiſimbrium
ſium
ſpartium
ſpina alba
ſphondilium
ſtachys

Sulphur	Tordilium
Tamarix	tragium
teucrium	tragoriganum
thapſia	Veratrum
thlapſi	vitex
thybra	vrtica
thymus	Xyris,&c.

De medicamentis craſſa eſſentiæ.

CAP. XIX.

MEdicamenta quæ in tenuia ſolui nequeunt, craſſarum ſunt partium: cuiuſmodi ſunt dura, & viſcoſa: vt

Acacia	Barus
alga	buccina
alumen	Cacalia
amurca	caſeus
arbutus	centaurium maius
argenti ſpuma	cepea
arrum	cera
atramētum mettalli	ceruſſa
auri pigmentum	chalcitis

chri-

Chriſocolla
conchula Indica
cucumis
Ephemerum
Fæx
Galla
Glaucium
Hipericon
aipociſtis
Lentiſcus
iguſticum
icium
iſimachia
Macer
nelanteria
neſpila
niſi
niagrum
nirtus
Nitrum
Oclira
altrurus
alma
a paueris liquor
Phillius
picea
plantago
plumbago
plumbarius lapis
plumbum elotum
plumbum vſtum
pompholix
populus alba
potamogetum
pſoricum
Radix Idea
rhaponticum
recrementum ferri
rubri ſinopica
rubrica fabrilis
Sal
ſeſamum
ſori
ſonchus
ſpina Arabica
ſquama æris
ſtorchis
Terra lemnia

Terra

Terra erethria	Tubera
terra ſamia	thuris fuligo
terra ſelinuſia	thuris cortex
teſtæ marinæ	viſcum.

De medicamentis diſſimilarium partib.
CAP. XX.

Diſſimilarem eſſentiam habent.

Abſinthium	Capnos
acacia	capparis
acetum	centaurium maius
æs crematum	centaurium minus
agaricum	chalcitis
aloe	chryſocomo
anchuſa	cinis ſarment. vitis
aſpalathus	cinnabaris
aſter atticus	coriandrum
alga	crataogonos
atramentũ ſutorium	cupreſſus
batus	cyperus
braſſica	cytiſus
bulbus	Diphryges
calamus odoratus	drachunculus maior

Drio-

Driopteris
ephemerum
Fæx
filix
folium
fumaria
Gingidium
glaucium
glans vnguentaria
granum tinctorum
Halimos
hedera
Iſatis ſatiua
iſopiron
Lapis phrigius
lapis gagates
lapis oſtracites
liguſtrum
licium
Macer
malacitria
malabathrum
melilotum,
morus

mirthus
maſtix
nardus
oxiſchemus iuncus
paliurus
pœonia
phu
pira
plantago
poligonaton
populus alba
pſoricum
rha
roſa
rubia
rumex
ruſcus
ſcordium
ſenecio
ſertula campana
ſideritis
ſonchus
ſtechas
ſimphitum petręum.

terra

Terra cimolia	Viſcum
terra pignitis	Vitis alba
tribulus	Vitis nigra
tubera	Vlmus,&c.
Vmbilicus Veneris	

De medicamentis acribus. *CAP.* XX*I.*

ACria ſunt, quæ mordicant roduntq; cum valida quadam caliditate. Sunt enim omnia acria calida, prout magis, vel minus acria ſunt. Itaque tum incidunt, tum excalfaciunt, tum à vicinis partibus ad ſeſe ſanguinem attrahunt: vt

Abſinthium	Amomum
acetum	anagyris
acorus	anchuſa
adarces	anemone
aegilops	aniſum
aerugo	aquamaris
aes vſtum	argemone
allium	ariſarum
alipon	ariſtolochia rotunda
ammi	aſarum

Aſpa-

Aſpalathus
Aſphodelus
Atramentũ ſutoriũ
Bdellium
Calamus odoratus
Capnos
capparis
cardamomum
caros
caſia
caucalis
centaurium maius
chalcitis
chameleon albus
chamepitis
chamædapne
chamæſicẽ
chelidonium maius
chelidonium minus
chriſocome
chriſocolla
cinis ſarinent,vitis
cinnabaris
coagulum

coniza
coris
coſtus
cocodrillion
cupreſſus
ciclaminus
ciminum
Daphnoides
Dictamnus cretẽſis
dictamnus
diphriges
dracunculus maior
dracunculus minor
driopteris
Fæx
Ficus
Flos æris
fœniculum
folium
fumario
Galion
Gliciſis
Gramen
Granum cnidium

Digitized by Google

Halcionum
halimos
hauena
hedera
hiberis
hirundinaria
hidropiper
Irion
Iiris
Iſatis ſilueſtris
Iunipetrus
Iactaria herba
Ianaria
lapis prigius
lapis oſtracites
lapis thyites
lapis ſmiris
laſerpitium
laureola
laurus alexandrina
leontopetalum
leucas
lolium
Macer
Malacitria
malabathron
mel
melanteria
mentha
meon
moli
Nardus
nardus Gallica
nardus montana
naſturtium
nepeta
Oculos bouis
oleum ſinapinum
oleum laurinum
oluſatrum
ononis
onoſma
onix Indicus
orminum
Pancratium
pæonia
peolis
peplos

Peri-

Digitized by Google

Periclimenum
petroſelinum
phu, piper
pituita
pix liguida
pix ſicca
polium
poligonatum
porrum capitatum
porrum agieſte
pſeudobanium
pſeudo dictannus
pſoricum
ptarmice
pulegium
picnocomo
pirethrum
Quinquefolium
Radicula
ranunculus
rha
raphanus
ruta
Sabina

Sagapenum
ſalis flos
ſardonia herba
ſcandix
ſcilla
ſcordium
ſcorodopraſon
ſerpillum
ſeſeli
ſinapi
ſmilax aſpera
ſmilax lenis
ſmirnium
ſpongię
ſphondilion
ſpuma argenti
ſtachis
ſtaphilinus
ſtaphis ſilueſt.
Teſte marinæ
thlaſpi
thapſia
thimelea
thimbra

Digitized by Google

Thimus
tithimalus
tordilion
tragoriganum
tripholium
triſſago
tuſſilago
Veratrum album
Veratrum nigrum
veronica
viſcum
vitex
vitis alba
vitis nigra
zingiber, &c.

De medicamentis adſtringentibus. *CAP. XXII.*

ADſtringens ſapor tum auſteri, tum acerbi eſt genus: ineſtque medicamentis adſtringentibus facultas, & qualitas cum acribus pugnatiſſima. Nam contrahunt, conſtipantque, atque condenſant ſubſtantiam noſtram adſtringentia, ac proinde in quamuis corporis noſtri partem extrinſecus impoſita fuerint continuo clam rugoſam, & contractam efficiunt, contra, quam acra, quæ impoſita cui perſpicuo eam excalfaciunt, atque in molem attollunt, rubente colore, & ſi diutius

tius immoretur, etiam vlcerant. Porrò adſtringentia refrigerando, contrahendo, conſtringendoque in illis etiam contentum repellere, ex quo liquet facultatem adverſiſſimam eſſe adſtringentibus, cum acribus. Sunt autem adſtringentia.

Abſinthium	Aſpalathus
Abrotonum	Aſtragalus
Acacia	Alga marina
Acetum	Atramentũ ſutorium
Achillea	Baccharis
Acinus	Balauſtrum
Aes vſtum	Beta nigra
Agnus	Braſſica
Aerugo	Critannica
Agaricum	Bromos
Aloe	Bulbus eſculentus
Alumen	Bolus Armenia
Ambroſia	Buſa paſtoris
Anchuſa	Calamus odoratus
Aphace	Capnos
Arbutus	Cappuris
Argenti recrementũ	Centaurium maius
Argenti	Centunculus

Digitized by Google

Ceratia	Ephemerū alterum
chalcanthum	equiſetum
chalcitis	eupatorium
chriſocome	Fæx vini
chriſocolla	ferula
cichorium	filix
cinnabaris	fumaria
ciſtius	Gallæ
climenum	gingidium
colimbades	glandes
condrilla	glanſunguentaria
corabium	glicirrhiza
coriandrum	gnaphalium
cornus	granum infectorium
coronopus	gipſum
crocus modicè	Halimos
cupreſſus	hedera
cinosbatus	hediſarum
cipetus	helxine
Diphriges	hemerocallis
dracunculus maior	hemionitis
driopteris	hieracium
Ebur	hiacinthus
elatine	hipociſthis

In-

Digitized by Google

Intibus
iſatis
iſopirum
iuglans
iuniperi baccæ
ilex
Labruſca
ladanum
lapis Armenius
lapis phrigius
lapis hæmatites
lapis ſciſſilis
lapis oſtracites
lapis magnes
lapis Geodes
lens
lentiſcus
leporinus pes
liguſtrum
limonium
lotus arbor
licopſis
licium
liſimachia

Malum punicum
macer
malicorium
malum coroneum
mala ſilueſtria
mala perſica
mala abathrum
manna thuris
malum
maſtiche
medium
mellilotum
melanteria
mentha
meſpila
miſi
motus
muſeus
muſcus marinus
mirtus
Nardus omnis
nimphæa
Ochra
olea ſilueſtris

Digitized by Google

Oleum acerbum
oloſtium
omphacium
oryza
oxiacantha
Paliurus
palma
pæonia
perſea
perſonata
phœnix
phu
philliris
picea
pinus
pirus ſilueſtris
plantago
plumbatius lapis
plumbum clotum
poligonatum
poligonum
polipodium
portulaca
potamogeton
pruna ſilueſtria
pſoricum
punica mala
quercus
radix idea
radix rhodia
recremẽtum plumbi
recremẽtum argenti
rhaponticum
rhus
roſæ
rubia
rubrica ſiponica
rubrica fabrilis
rubus
robus idæus
rumex
Sal
ſalis ſpuma
ſaluia
ſalix
ſcordium
ſedum maius
ſedum minus

Sentis canina
ſideritis
ſiſer
ſolanum
ſolanum ſteſicarium
ſori
ſonchus
ſpina alba
ſpina arabica
ſpodium
ſquama æris
ſtibium
ſtæchas
ſtæbe
ſtratiotes
ſimphitum petræum
ſimphitum magnum
Tamarix
terebinthus
terra lemnia
terra erethria
Terra cimolia
terra pinguis
terra melis
tilia
tomentum
tragium alterum
tragoriganum
tragos
tribulus
thuris cortex
thus
Veneris vmbilicus
verbaſcum
vitex
vitis alba
vitis nigra
vitis vinifera
vlmus
vlnacei
vua acerba, &c.

Digitized by Google

De medicamentis conſtringentibus. C A P. XXIII.

CONſtringentia ſeu contrahentia ſeu obſtruentia medicamenta craſſæ ſunt eſſentiæ, hiantia vaſorum ora concludunt, exiguoſque meatu, non ſubeunt, ſed foris incumbunt frigida ſunt temperie, & ſubſtantiam habent terreſtrem craſſarum partium; cuiuſmodi ſunt.

Acacia	Glans vnguentaria
arbutus	Lapis gagates
aes vſtum	lapis Thacius
agreſtis olea	lapis morochthus
alumen	liſimachia
atramentũ ſutorium	Malicorium
Balauſtium	meſpila
Chalcitis	melanteria
Emperron	miſi
Flos æris	mirtus
flos ſalis	mirtidanum
Galla	Nitrum
glandes	Palma

pi-

Pinus	Spina alba
pinaſter	ſpina Arabica
Quercus	ſquama æris
Rubus	ſtrucia cidonia
ſorbus	ſpongiæ, &c.
ſori	

De medicamentis aperientibus. *CAP. XXIV.*

APerientia ſeu Anaſtomatica medicamenta vaſorum oſcula aperiunt. Itaque contraria ſunt medicamentis conſtringentibus aperientia, quæ natura ſunt calida, acri, atque mordaci, tum craſſarum inſuper partium: vt

Abſinthium	Ammi
abrotonum	anthemis
acorus	apium
adiantum	ariſtolochia
agaricus	artemiſia
aloe	aſarum
allium	aſparagus
amaracus	aſplenum

Aſpho-

Aſphodelus
Amigdalæ ama.
Beton ca
Braſſica
Calamintha
Caucamum
Capparis
cæpa
carduus
carpeſium
centaurium maius
centaurium minus
chamædris
chamæpitis
cicer rubrum
cichorium
cinnamomum
coſtus
crithinum
cuſcuta
ciclaminus
daucus
Eupatorium
eringium

Fœniculum
fel taurinum
Gentiana
Hiſſopum
Iris
Iuniperus
Laurus
libanotis
lichen
liguſticum
marrubium
meliſſa
melopeponũ ſemen
mentaſtrum
meum
mirrha
napi ſemen
nardus vtraque
nigella
ononis radix
oleum irinum
oleum amaracinum
origanum
oxilapathum

paſti-

Digitized by Google

Paſtinaca ſilueſtris
petroſelinum
peucedanum
piſtacia
polium
pulegium
Raphanus
rhaponticum
rhabarbarum
roſarum ſuccus
roſmarinum
rubia
ruſcus
Sabina
Scilla
ſcordium
ſpondilium
ſinapi
ſium
ſmirnium
ſquinanthum
ſulphur
Thimus
thimbria
trichomanes
Verbenaca
vrtica, &c.

De medicamentis diſcutientibus.
CAP. XXV.

MEdicamenta diſcutiẽtia calida ſunt cum ſubſtantiæ tenuitate: vt ſunt

Abrotonum
acanthus
adiantum
althea
Amni
amagiris
androſaces
anetum

Ani-

Aniſum
anthemum
apparine
apium
apiaſtrum
apocynum
argemone
ariſtolochia
aſclepias
aſphodelus
aſter atticus
atiplex
Beta
bidelium
bitumen
braſſica
bromus
buphtalmum
butyrum
bryoniæ radix
Cannabis
capparis
chamæmelum
carum

caſſia
caſeus vetus
caſtoreum
caucalis
cedrus
cera
chamęleõ alb.& nig.
chamæpitis
chamælyce
chelidonium maius
chryſanthemum
cicer
cytiſus
clinopodium
coagulum
colus ruſtica
coriandrum
crocodilium
cucumis ſylu.
cyclaminus
criminum
Daucus
Dictanus creticus
Ebulus.

Ela-

Elaterum	Lapis phrigius
Erui farina	lapis pirites
Fæx	lapis gagates
Furfur	lapis thracius
Fœnum græcum	lapis alabaſtr.
Galbanum	leontopetalum
galiopſis	leucas
geranium	libanotis
gladiolus	liguſticum
guta ammoniaca	liguſtrum
Halcionium	lilij folia
harundo	lini ſemen
hauena	lolium
hemorocallis	lupinorum fari.
hordei farina	licium
hidropiper	Malua
Iaſmium	marrubium
iris	melilothum
iſatis ſatiua	mentha
iuglandes	meum
Lacca	mercurialis
ladanum	moli
lampſana	muſcus
lanaria herba	Naſturtium

Ne-

Nepeta
nerium
nigella
nitrum
nitri ſpuma
Ocimum
oculus bouis
oleum vetus
oleum ricininum
oleum raphaninum
oleum melanthinũ
oleum picinum
oleum anethinum
oleum chamæme-
linum
oleum rutaceum
oluſatrum
onobrichis
origanum
Paliurus
panax
pancratium
paronichia
perſonata
petroſelinum
peucedanum
piper
pix liquida
pix ſicca
pix zopiſſa
pinguedo ouis
pſeudobunium
ptarmica
picnocomum
quinquefolium
radicula
radix rhodia
rhamus
raphanus agreſtis
reſina
ricinus
rotundus iuncus
rumex
ruta
ruta ſilueſtris
ſabina
ſagapenum
ſal

Digitized by Google

Salis ſpuma	terras ampelitis
ſalis flos	teſte ma lotæ
ſambucus	thapſia
ſampſuchum	tragium
ſandaracha	terebinthina
ſcammonium	tragoriganum
ſenecio	trichomanes
ſeſamum	Veneris vmbil.
ſiſymbrium	verbaſcum
ſium	viſcum
ſmyrnium	vitis
ſpongiæ	vrtica
ſtyrax	vua
ſtæchas	Xyris
ſtercus omne	Xanthium
Terra cimolia	Zingibere, &c.
terra pinguis	

De medicamentis condenſantibus.
CAP. XXVI.

CONdenſantia medicamenta frigidas planè ſunt, non tamen terreſtris eſſentie, neque aereæ, ſed potius aqueæ, cuiuſmodi ſunt

Digitized by Google

Aqua frigida	Tribulus viridis
Semperuiuum	Pſyllium
portulaca	Lenticula paluſtris
Mandragora	Altercum
Cicuta	Papauer, &c.

De medicamentis rarefacientibus. *CAP.* X*XVII.*

RArefacientia medicamenta condenſantibus planè contraria ſunt: calida enim ſunt modicè, & minimè ſicca, tenuiumque partium. Proinde diffundunt laxant, & cutis meatus dilatant: vt ſunt

Adiantum	Lini ſemen
althea	Mercurialis
anetum	melilotum
abrotonum	Oleũ chamæmelinũ
Chamæmelum	oleum vetus
Fęnum græcum	oleum cicinum
farina hordei	oleum raphaninum
farina erui	oleum ex cucum ſyl.
farina tritici	oleum ex althea, &c.

De

Digitized by Google

De medicamentis emollientibus.
CAP. XXVIII.

Emollientia ſiue Malactica medicamenta modicè tum calida tum ſicca eſſe conuenit: ſed ſatis eſt, vt ſecundi, aut tertij ordinis ſint excalfacientium, primi exiccantium. Sed, & his non ſecus, ac pus mouentibus, emplaſtica vis, hoc eſt, poros illinendi ineſſe conuenit. Cæterum quanto maiorem euacuandi facultatem habere debent, tanto vtique minus etiam meatus illitu obſtruere: ne actio impediatur: vt ſunt

Acantus	Bitumen
adeps omnis	braſſica
althea	bugloſſum
ammoniacum	buphtalmus
amurca	butirum
anthemis	Cera
aqua tepida	cæpa cocta
atriplex	ceruſſa
Bdellium	cucumis ſylueſtris
beta alba	colophonia

Digitized by Google

Cidoniorum ſemen
crocus, cupreſſus
Ficus ſiccæ
Fœnum græcum
Galbanum
Hemorocallis
Hippogloſſum
Iris
Lac
ladanum
lana ſuccida
laurus
lilium
lini ſemen
lithargitum
loti ſil ſemen
Malua
maſtichè
medulla ceruina
medulla vitullina
mel
melilotum
Nigella
Oeſippus
oleum oliuarum
oleum amig. dulciũ
opopanax
Pancratium
phaſelus
pixarida
plumbum vſtum
pſili ſemen
Reſinæ omnes
Sapa
Scilla
ſeſamum
ſtercus bubulum
ſtirax
Viola purpurea
vlmi radix
vuæ paſſæ
viſcum, &c.

De medicamentis indurantibus.
CAP. XXIX.

INdurantia ipſis emollientibus planè ſunt contraria. Sunt enim frigida, & humida, veluti ſemperuiuum, portulaca, pſillium lenticula paluſtris, ſolanum, &c. Similiter ſi quid ſimul refrigeret, & deficiet, & ipſum planè indurabit, at non propriè. Nam congelatione potius quàm euacuatione durum efficitur corpus. Sin quid quòd innatam humiditatem non continet, induratum eſt, id ſiccum aptius quam durum dicemus: conſtatque eius ſanatio rigatione, & humectatione, non emollitione: Sicuti tenſio, laxatione curatur, laxatio tenſione. Duritiem verò ſequitur tenſio, mollitiem laxatio.

De medicamentis laxantibus.
CAP. XXX.

MEdicamentorum laxantium nõ vna eſt ſpecies, ſed tot, quot tenſionum,

Tenſionem autem experiuntur, qui perfri-ctionum iniurijs patuerunt, aut ariditate rigent, aut inflammationibus obſidentur, aut duritia tumentes occaleſcunt, aut carnis copia partes quibuſdam, non ſecus, ac in phlegmonis, exuberant. Idcirco non etiam ſimpliciter vna eſt ſpecies laxantiũ remediorum cum alia humectando, alia calfaciendo, alia verò emolliendo, quædam vacuando, nonnulla tumores præternaturam purgando, alia per horum coniugationem quampiam agendo laxare conſueuerunt. Porrò laxitatem ſentiunt ligamenta, tendones, cutis ipſa, eique ſubditi muſculi, cum copioſo humore imbuuntur.

De medicamentis abſtergentibus, & detergentibus. CAP. XXXI.

ABſtergentia medicamẽta calida craſſarumque partium eſſe debent, cuiuſmodi ſunt omnia amata, vel nitroſa, quæ craſſos viſcoſoſque humores abſtergere valent: ex quorum numero ſunt.

Abſin-

Abſinthium
abrotanum
acorus
aeris ſquama
ærugo
agaricus
alyſina
aloe
amygdale amaræ
anthillis
antirrhinum
aparine
apiaſtrum
arction
argemone
argenti ſpuma
ariſtolochia rotunda
& longa
arum
aſarum
aſparagus
aſphodelus
atramentum ſutoriū
atriplicis ſemen

Batis
beta, bdellium
braſſica, buccina
bulbus eſculentus
Cadmia
canchamum
capparis, capnos
cardamomum
centaurium minus
cœpa
chamædris
chamædaphne
chamæleon
chamælea
chamæpiris
chamæſice
chelidonium maius
chondrilla
chriſocolla
cicer
cinis ſarmentitius
cinnamomum
clinopodium
colocinthis

Coniza
concula indica
coſtus
crocomagma
cucumis ſatiuus
cucumis ſilueſtris
ciclaminus
Diphinges
dracunculus maior
dulcis radix
driopteris
Ebenus
elaterium
eliotroppium
equiſetum
eruum
epuratorium
euphorbium
Faba
fel
fex
ficus
filix
flos æris

Fœniculum ſil.
fœnugræcum
fumaria
Gentiana
glans vnguentaria
glandes
granum infectorium
Halcionium
harundo
hedrea terreſtris
hediſarum
helxine
hemorocallis
hirundinaria maior
hordeum
hiacinthus
Iaſminum
iſopiron
Labrum Veneris
labruſca
lactaria herba
lactuca ſilueſtris
lanaria herba
lampſana

Lapis

Lapis Armenius	Naſturtium
lapis chalcitis	nepeta
lapis pirites	nigella
lapis Aſius	nitrum
lapis oſtra cites	nitri ſpuma
lapis orphites	nimphea
lapis thijtes	Oleaſtellus herba
lapis arabicus	oleum amigd. ama.
leuacantha	oleum balaninum
leucoion	ononis
libanotis	onoſina
licheu	orminum ſatiuum
lilium	arobus
lithoſpermon	oſiris
lithargirum	Panacis radix
lotus ſilueſtris	pancratium
lupini	papauer corni.
licium	parthenium
Marum	phu
marrhubium	piſtacia
mel	pitiuſa
miſi	pix vtraque
mirrha	plantago
Narciſus	populus alba

Po

Poterium	ſtæchas
pulicaris herba	ſulphur
purpura	Tamarix
pinocomum	telephion
Quinquefolium	terraſamia
Radicula	terra Chia
ricinus	terra ſelinuſia
rubia	terramelia
Sagapenum	tithimalus
ſalis ſpuma	triſſago
ſcamonium	Veneris vmbil.
ſcandix	veratrum album
ſcilla	veratrum nigrum
ſcordium	verbaſcum
ſepiæ teſta	veronica
ſeſamoides maius & minus	viola alba
	viſcum
ſideritis.	vitis alba
ſiſer	vitis ſilueſtris
Siſimbrium	vitis nigra
Siſimbrium alt.	vitis vinifera
ſolaris maior	vlmus, &c.
ſpuma argenti	

Cæte-

CÆterùm detergentia medicamenta non porus purgant, ſed tantum cutis, vel vlcerum ſordes. Huius generis ſunt amara, & dulcia quædam, quæ tenuium ſunt partium; vt fabræ, eruum, lupini, iris, mel, hordeum, ſcilla, vrticæ ſemen, &c.

De medicamentis adurentibus.
CAP. XXXII.

ADurentia medicamenta quædam, cruſtam moliuntur, Græcis Eſcharotica dicta ſunt, quod eſcharas, hoc eſt cruſtas, cauterij ritu efficiant, ſunt conſiſtentia, craſſa, & vehementer calida, & cauſtica, hoc eſt vrentia, & non ſecus atque ignis corpus colliquant, cuicunque ſenſibili corporis parti inhæſerint, pungentis ſtipitis ritu cruciant, vt

Adarces	Aſius lapis
aerugo	atramentum ſutoriũ
aes vſtum	auripigmentum
allium	Bupreſtis

Calx

Calx viua
chalcautum
cinis ficulneus
calamintha
cantharides
chalcitis
chelidonium minus
clematitis altera
chriſocolla
Dracunculus
driopteris
Erucæpinorum
euphorbium
Fęx vſta
Gidropiper
Iberis
Lanaria herba
Melanteria
miſi

Ochra
Pancratium
pſoricum
ptarmica
pulegium
pulmo marinus
pirethrum
Ranunculus
Salia
ſardoniæ herba
ſcilla
ſinapi
ſtaphiſagria
Thapſia
thimelæa
tithimali
Veratrum album
vrtica
vrtica Romana.

De medicamentis attrahentibus.
CAP. XXXIII.

ATrahentia medicamenta dicuntur, quæ ex alto corpore vehementius attra-

attrahunt, ſis quidem ſubſtantia calida eſt,& tenuium partium, attrahit enim perpetuo calidum. Cæterum quod cum caliditate coniunctam habet partium tenuitatem,trahit vehementibus.Ex horum genere ſunt

Amaracus	Fermentum
ammoniacum	Galbanum
anagallis vtrumque	gentiana.
anagiris	gladiolus
anchuſæ radix	Harundo
anemone,Apium	hedera
ariſtolochia rotunda	helenium
Baccharis radix	heliotropium
bdellium,Botris	Iris
bulbus eſculentus	Lacertæ caput
Centauriũ vtrumq;	leſerpitium
cicer	Magnes
cochleæ terreſtres	maſtiche
ciclaminus	Narciſſus
Dictamnus	nepeta
dracunculus	nitrum
Elaterium,Eringium	Onoſma
Fex vſta	opopanax

oxia-

Digitized by Google

Oxiacantha
Panacis radix
paſtinaca ſilueris
perſonata, pix
propolis
pſeudodictamnus
picnocomun
pirethrum
Ranunculus
reſina omnis
rubia
ſagapenum
ſcoria argenti
ſeſeli Maſſ.
ſiluri ſalſi caro
ſtercus omne
ſinapi, ſulphur
Thapſia, Tragium
Veratrum nigrum
verbaſcum
viſcum
Xiris, &c.

De medicamentis cientibus.
C A P. XXXIV.

Cientia medicamenta ſunt vehementer calida, & ſubſtantia tenui, ſiue vrinam, ſiue ſudores cieant: cuiuſmodi ſunt

Ageratum
allium
aliſma, ammi
amigd. amara
anagiris
androſaces
Anemone
aniſum
anthemis
apium
apiaſtrum
ariſtolo, longa

Arte-

Artemiſia
aſarum
aſcirum
aſphodelus
atramentum ſut.
atriplex
Balſamum
bdellium
bitumen
braſſica
bulbus vomit.
calamus odor.
cancamum
cantharides
capnos
capparis
cardus
cardeſium
carum
caſſia
caſtoreum
caucali
cedri fructus
centaurum vtrumq;

Chamæpitis
chamædaphne
chriſocome
cicer
coniza
coris
coſtus
crocus
crocomagna
crocodilium
cucumis ſatiuus
cucumis ſil.
ciclaminus
ciminum
ciperus
citiſus
Dapnoides
daucus
daucus ſilueſt.
dictamnus
dictamnus creten.
dracunculus vterque
Elaterium
epithimum

eruum

Digitized by Google

Eruum	leucolon
eruca	libanotis
eringium	liguſticum
Fel	lithoſpermum
ferula	lonchitis
fœniculum	Malum cidonium
folium	mala orbiculata
fumaria	mala citria
Gingidium	malabathrum
granum enidium	milium
guta amoniaca	moli
Helichriſum	mirrhis
Hipericum	Napum
Iaſminum	narciſſus
inula	nardum
iris	nardum celticum
irio	nardum montanum
iuniperus	nepeta
iuniperi baccæ	nigella
Lactuca ſil.	Ocimum
lanaria herba	œſippus
laureola	oleæ Æthiop.la.
laurus Alex.	onobrichia
lotone petalum	ononis

ori.

Origanum	rapum
orminum	ricinus
paliurus	rubia
panax	ruſcus
pancrium	ruta ſilueſtris
paſtinaca ſilu.	ſabina
pœonia mas	ſagapenum
pœonia *femina*	ſalis flos
periclimentum	ſaluia
petroſelinum	ſampſuchum
peucedamum	ſardonia herba
phaſelus	ſatirium
phu	ſatirium alterum
piper	ſcandix
polium	ſcilla
porrum capitatum	ſcordium
porrum ſilueſtre	ſcorodopraſum
pſeudobunium	ſcolimus
pſeudodictamnus	ſerpillum
ptarmica	ſeſeli
pulegium	ſilique
radicula	ſinapi
ranunculus	ſiſon
raphanus	ſiſer

Digitized by Google

Siſimbrium alterum	Tragium
Sium	tragoriganum
Smilax hortenſis	trichomanes
ſmirnium	trifolium
ſolanum ſomniferū	triſſago
ſolanum veſicarium	Veneris vmbilicus
ſolaris maior	veratrum album
Terra lemnia	veratrum nigrum
thlapſi	veronica
thimbra	vitis alba
thimus	vrtica
tilia	Xiris
tordilium	Zingiber, &c.

De medicamentis deleteriys. *CAP. XXXV.*

DEleteria ſunt, quæ tota eſſentia nobis contraria ſunt proinde ſi, vel minimum eorum ab ſumptum fuerit, omnino lædat, neceſſe eſt, ceu driopreris, & piriocampe, & thapſia, & ſolanum manicum, & hidragirum, & fungorum nonnulli, prætera ſaliua, & fel venenatorum

torum animalium. Nam quæ huiuſmodi ſunt, omnia genere ſunt delateria, non quantitate. Ac propterea eorum nihil in alexiterias antidotos imponitur, veluti ea, quæ ſola quantitate delateria ſunt vt poteſt papaueris ſuccus, & crocus, &c. Nam ſi horum aliquod largius hauriatur, dementabunt quædam, mortem autem quædam inferent. Cæterum alijs ad miſta conuenienti quodam pondere, ſeu menſura, adiuuabunt. Porrò humanæ naturæ rectâ quidem ratione toto genere deleteria exiſtimanda ſunt, quæ hominē, aut per contactum, aut per putredinem, aut per eroſionem interficiunt, non vt frigefacientia duntaxat quantitate, hæc enim, vt paulò ante dictum eſt, vincuntur interdum, & nutrimentum animali euadunt. Putrefacientia autem etiamſi quantitate minima ſumantur; omnino tamen corrumpunt, quia videlicet, quæ putredini obnoxia ſunt, calore, humiditateque putreſcere ſolent. At calidus humiduſque ſanguis eſt. Itaque putreſcere,

Digitized by Google

nunquã ceſſare poteſt, ſimulque viciſſim putrefacere. Iam verò cum ijs quoq; accidat, vt ſenſim incaleſcant, proinde longo etiam poſt tempore, à quo ſumpta ſunt non nulla interimunt, potiſſimum, quæ craſſa terrenaque ſubſtantia. Hæc enim corporibus noſtris inhærentia, inſidentiaque deinde temporis ſpacio putreſcentia, ex craſſitie ſua tenaciter adhærentia, erodunt, corrumpuntque vicinas corporis partes. At quæ tenuiora ſunt, etiam excerni interim cum excrementis poſſint. Siquidem medicamenta putredine eroſioneue necantia, quandoque non interficiunt, idque ob duas cauſſas; quarum vna eſt, quam modo diximus, nempè quum ſimul cum excrementis excernuntur, priuſquam iniuria corpus afficiant. Altera eſt, ſi cui accipienti bona faueat fortuna, videlicet, aut cibis, atque alioqui conferunt vtenti, aut Medico, qui curando præſit, nacto. Nam, vbi grauis ab ijs noxa illata eſt, malum neque victus ratione, neque generoſorum medicami-

num,

num, medicique auxiliantis ope ſiſti poteſt. Quòd ſi prorſus exile ſit deleterium, nihil repugnat, quo minus illud quoque nihil perficiat, propterea quod cum excrementis externi poſſit, aut idonea victus ratione ſuperari. At ex deleteriorum genere ſunt

Aconitum	ceruſſa
aeris ſquama	chalcanthum
aerugo	chalcitis
agaricus	chamedaphne
anacardi	chamælæa
apocinum	chamæleon
argenti ſpuma	chriſocolla
argentum viuum	colchicum
arſenicum alb.	colochinthis
auripigmentum	coriandrum
Bupreſtis	ciclamus
Brionia	Daphnoides
Calx	doricnium
canis piſcis fel	dracunculi ſem.
cantharides	Elaterium
caſtoreum malum	Erucæ pinorum

Euphorbium
Flammula
felis cerebrum
ferri ſcobs
fungi
Gypſum.
Geniſtæ ſemen
Hyoſcyamus
Ixia
Lapis armenus
Lapis cæruleus
Lapis magnes
Lathiris
Lepus marinus
Mandragora
mel hæracleoticum
minium
Nerium
Nix vomica
Opium
Opocalpaſum
Papauer corniculatũ
Pardi fel
piryuſa

pharicum
plumbi ſcobs
pſoricum
pſiliſium
Rana rubeta
Ricinus
rhododaphne
Salamandra
Sandaracha
ſanguis menſtruus
ſanguis taurinus
ſardonia herba
ſcamonium
ſcilla
ſolanum manicum
ſtaphiſagria
ſudor quadrupedum
Taxus
thapſia
thymelæa
toxicum
turpetum
Viperæ fel
Veratrum album

Vera-

De medicamentis alexeterijs. CAP. XXXVI.

Alexiteriorum, ſeu alexipharmacorum natura duplex eſt. Quedam enim eorum, quod mortiferum eſt, alterant, & alterando iuuant. Quædam verò ex corpore patiente corrumpens venenũ, ſeu medicamen deleterium euacuant. Verum alterant vna qualitate, aut duarum coniugatione, aut denique tota ſubſtantia. Euacuant quoque totius eſſentiæ ſimilitudine, aut caliditate, & partium ſubtilitate. At alexiterium, quod qualitatis ſolum contrarietate auxilio eſt; manifeſtum eſt. Nam ſi frigidum deleterium, aut venenum animantis ab excalfacientibus petendum eſt remedium; ſin calidum, à refrigerantibus: ſi verò humidum, ab exiccantibus ſin ſiccum, ab humectantibus. Sic etiam ſi frigidum ſit, & humidum, ab exiccantibus, & calefacientibus;

& in reliquis coniugationibus pro portione ſimiliter. Cæterum alexiteria, quæ tota ſubſtantia medicamenta deleteria alterant facultatem, ſeu naturam habent mediam inter corpora affecta, & ipſa afficientia, vt ſcilicet idem ſit receſſus corporis, ad facultatem alexipharmacam, qui alexipharmaci ad deleteriam: & rurſus deleterij ad alexipharmacum, quæ alexipharmaci ad corpus. Quapropter omnia propemodum quæ deleterius aduerſantur ſi largius ſumpta fuerint, grauiter corpus animantis oblædunt, quamobrem in ijs exhibendis conſideratione opus eſt. Porrò omne deleterium venenum, à foris adhibitis medicamentis euacuatur, vtpotè, aut caliditate attractionem molientibus, aut totius ſubſtantiæ ſimilitudine. Sed, & hic quoad fieri poterit, maximè medium natura alexiterium ſit, neceſſe eſt. Nam ſi aduerſiſſimum foret corpori, in ipſum ageret potius ceu deleterium non euacuaret venenum. Porrò ex genere alexiteriorum ſunt.

Abro-

Abrotonũ, Aniſum	coſtus
abſinthium	calamintha
ariſtolochia longa	ciminum ſil.
agaricum	ciclaminus
allium	Daucus
adiantum	Dictamnus
ammi	Elleborine
apium	euapatorium
acorus	eriſimum
amomum	fœniculum
Bidellium	Gentiana
butirum	Galbanum
braſſicæ ſuccus	Irio
brioniæ radix	iuniperus
betonica	Laſerpitium
bolus armenus	libiſticum
Ciperi radix	leucas
caſtoreum	marrubium
cinnamomum	mala citria
cardammomum	Iugulans
citrei mali ſem.	Napi
chamædris	Origanum
caſſia	Pulegium
carnabadium	Paliurus

Polium

polium	Scordium
Quinquefolium	Sulphur
Laſerpitium	Smilax aſp.
Piper	Terra lemnia
Ruta	Terra ſamia
Rapæ ſemen	Vnicornu, &c.

De meditamentis pus mouentibus. CAP. XXXVII.

MEdicamenta ſuppurantia calida, & humida, equè, vt corpus humanum, in quo pus moueri debet, ſint oportet, ita vt neque id corpus humectent, neque exiccent, neque calefaciant, neque refrigerent, ſed tantum caloris noſtri ſubſtantiam augeant. Nam qualis eſt in naturis temperatis calor natiuus, tale eſſe debet, quod ad mouendum pus adhibebitur medicamentum. At ſi iuſto calidior natura fuerit medicamen, quod pus mouebit in eo corpore, calidus ſit oportet, tanto nimirum temperamento calidius, quanto, & natura eius temperatam

tam in caliditate exuperat. Ex quo liquet, vniuſcuiuſque ſingulatim hominis ſuum ac proprium eſſe puris mouendi medicamentum. Porrò ſuppuratorium medicamentum emplaſticum quoque eſſe debet, qua ſubſtantiæ caloris effluxus prohibeatur. Nam innati caloris ſubſtantiam augere, non intendere qualitatem ipſam conueniat, poros corporis obſtructos eſſe neceſſe eſt. Sunt autem ſuppuratoria medicamenta.

Adeps porcinus	chondri farina
Adeps vitulinus	farina triticea cum aqua, & oleo.
adeps gallinaceus	farina hordei
adeps taurinus	farina lolij
adeps caprinus	fermentum
adeps anſerinus	ficus
althea	fœnum græcum
amomum	Hydrelæum
butyrum	ladanum
Brytoniæ radix	liliorum alborum capita
cera cum oleo aliquo calido	lini ſemen
crocus	

Maſtiche

Maſtiche	Pix cum oleo aliquo
Oeſipum	Reſina cum oleo
Panis coctus cum aqua, & oleo	Smirnium, Stirax
	Thus, &c.

De medicamentis emplaſticis. *CAP. XXXVIII.*

EMplaſticum medicamẽtum eſt, quod poros illinendi facultatem obtinet quod viſcoſum ſit, & terrenæ conſiſtentiæ ſic, vt tenaciter corporis poris illitum inhæreat, omni mordacitate vacans. Tẽperatum igitur ſit in caloris, & frigoris differentiæ: ſiccæ, & terreſtris conſiſtentiæ, & citra morſum deſiccantis, veluti pleraque, quæ exactè lota ſunt. Sunt autem emplaſtica.

Adeps omnis recens	Cacalia
adeps ſuillus	ceruſſa
althea	calx lota
Amilum	cadmia lota
Bdellium	caſeum lactis
butyrum	cera

Cimo-

Cimolia terra
condrus
cocleæ
Fermentum
fœnugræcum
ficus
Gummi
gipſum
Iris
Lilium
lupini
Malua
medulla
mel
muccago omnis

Miagrum
Nuclei pinei
Oeſipus
oleum
oui album
Samius aſter
ſarcocolla
ſeſamum
Terræ cretenſis
terra fullonum
thus
tragacanthum
triticea farina
triticeus panis
Vuæ paſſæ, &c.

De medicamentis obſtructione liberantibus. CAP. XXXIX.

MEdicamentum quod obſtructione, ſeu infarctu liberat, emplaſtico plane contrarium eſt, quia nec viſcoſum, nec mordacitatis expers ſed nitroſum, vel amarum, & tenuium partium: vt

Abſin-

Abſinthium
abrotonum
acetum
allium agaricum
amygdalæ amaræ
aſarum aphonitrum
aſparagus
baccharis
carpeſium
capparis cortex
cubebæ
eruum
gentiana
hediſarum
hedera terreſt.
hirundinaria
Iris
Lupini
Marrubrum
Nepeta. Nitrum
Nitri ſpuma
Orobus oſiris
pæonia
piſtacia
polium
Rhu
rubia
ruſcus
ſcilla
ſcandiz
ſeriphion
ſcolopendrium
ſiſon
tamaricis radix
Thimus
vrticæ ſemen, &c.

De medicamentis epuloticis. *CAP. XL.*

EPulotica, hoc eſt, quæ cicatricem in ducunt medicamenta, vlcera plana

na claudere valent. Proinde vt contrahant, conſtringant, conſtipent, denſent, ſiccent, & calli inſtar indurent, neceſſe eſt, cum cutis aliud nihil ſit, quam caro in callum indurata. Ex horum autem genere ſunt,

Ægyptiæ ſpinæ fructus	Cadmia
Aeris ſquama	calx lota
Aerugo	chalcitis
Aes vſtum	ceruſſa
Aloe	centaurium
alumen vſtum	conchula Indi
althea	corallium
amilum	diphiges
Anagilis	dracunculus
ariſtolochia	ebulus
aquæ alumin.	equiſetum
argenti ſpuma	eruum
aſij lapidis flos	eriſmi ſemen
Balauſtia	eupatorium
bdellium	fæx vini vſta
bolus armenus	fornaceæ teſtæ vſtæ
buccinæ putamen	fragaria
chamædris	galla

Gumi-

Gumini acaciæ
gipſum
Iris
illirica
iſatis
Lolium
licium
lithargirum
lupinus
Malicorium
mel coctum
mirrha
miſi
mituli veſti eloti
molibdæna
mirobalani
mirti baccæ
Omphacitis galla
oſtreorum putamina
Palmulæ
papirus vſta

Pentaphillon
perſonata
plantago
pompolix
plumbum vſtum
plumbum elotum
pumex
purpura cremata
Sanguis draconis
ſambuci folia
ſandaracha
ſarcocodilla
ſpodium
ſpongia
ſtibium
ſimphitum maius
Thus
tormentilla
terra lemnia
teſta oui
Verbenaca, &c.

De

Digitized by Google

De medicamentis exedentibus.
CAP. XXXXI.

EXedentia medicamenta, Græcis catherica dicta, extimam tantum ſuperficiem, quam contigerunt, detrahunt, ſed in altum ſubire non valent: ita vt eorum vſus ſit ad detrahendam vlceribus excreſcentibus carnem ſuperfluam, cicatricemque inducendum. Oriuntur ex calida, ſicca, tenuiumque partium ſubſtantia. Ex horum numero ſunt

Adarces
aerugo
aeris flos
aeris ſquama
aes vſtum
alumen
aqua ſaponia
argentum viuum ſublimatum
argentum viuum præcipitatum
arſenicum
aſiæ petræ flos
aſius lapis
auripigmentum
Calx
Cantharides
ceruleus lapis
calcanthum
chalcitis
Diphryges
Melanteria
mercurij oleum
miſy

 Ochra

Ochra	Soti
Pſoticum	Stibij oleum, &c.

De medicamentis expurgantibus. *C A P. XXXXII.*

MEdicamenta expurgantia calida ſeſe debent, & ſubſtantia craſſa, ſed minori quam abſtergentia: eiuſmodi ſunt.

Abſinthium	balſamum
adiantum	beta
amigdalæ amaræ	buccina
anagallis	butirum
anemone	capparis
apiaſtrum	cardui ſuccus
apios	caries lignorum
aqua maris	carpeſium
argemone	cedrinus liquor
ariſtolochia rotunda	centaurium maius
arum	centaurium minus
aſclepias	cæpe
atramentum ſutoriũ	chamæpitis
Ballote	chelidonium maius

Che-

Chelidonium min.	eupatorium
chriſocolla	Faba
cicer	ficus
cinnamomum	flos æris
circea	fumaria
clematis altera	Gentiana
cnicus,	geniſta
colocinthis	glans vnguen.
colimbades	granum cnidium
conchula Indica	gutta amoniaca
crocodilion	Hedera
cucurbita vſta	gediſarum
cucumis ſatiuus	hippopheſtum
cucumis ſilueſt.	hippophaes
ciclaminus	hiſſopus
Daphonoides	Iris
dictamnus	irio
dictamnus cretenſis	iſopirum
dracunculus maior	iumperi baccæ
Ebulus	Lactuca ſil.
eleterium	lanaria herba
empetrum	lapis Armenus
epithimum	lapis Indicus
eruum	lapis chalcitis

 leua-

Leuacantha
libanotis
lini ſemen
lotus ſatiuus
lichnis ſyl.
Mandragora
marrubium
mel
melanteria
mercurialis
mora matura
mori rad. dec.
miagros
myrrha
myrrhis
Narciſſus
naſturtium
nitrum
Oenanthe
Oenomel
oluſatrum
orobus
origanum
orminum
othonna
Paliurus
pancratium
papauer corni.
papauer ſpum.
parthenium
paſtinaca
pæonia
peplis
peplos
peucedanum
piper
piſtacia
pityuſa
polium
polygonatum
polipodium
porrum capit.
porrum ſilueſt.
pruna
pſeudodictamnum
ptarmica
pulegium
pumex

Pur-

Digitized by Google

purpura
pienocomum
Radicula
rhaponticum
rhabarbarum
recrementum plum.
recrementium ar.
ricinus
rubia
ruſcus
Sabina
ſagapenum
ſal
ſalis ſpuma
ſalis flos
ſaluia
ſambucus
ſcammonium
ſcamid
ſcilla
ſcordium
ſeſamoides ma.
ſeſamoides mi.
ſiliquæ
ſolaris maior
ſpartium
ſpodium
ſphondilium
ſquama æris
ſtaphilinus
ſtaphiſagria
ſtibium
ſtochas
ſulphur
ſimphitum petræum
Terebinthus
teſticulus
teſticulus alter
terra mella
thlaſpi
thapſia
theſſpteris
thimelæa
thimbra
thimur.
tithimalus
tordilium
tragoriganum

Trichomanes	verbenaca
trifolium	veronica
tripolium	vitex
triſſago	vitis alba
thus	vitis nigra
thuris manna	vitis ſilueſtris
thuris fuligo	vlmus
Veratrum album	vrtica
veratrum nigrum	Zingiber, &c.

De medicamentis extenuantibus. *CAP. XXXXIII.*

EXtenuantia medicamenta calida ſunt & tenuium partium. Suo enim calore,& ſubtilitate,facilè meatus ſubintrãt, & craſſo occurrentia humori, ſeſe ſuæ humiditatis cauſa inſinuant, hac ratione extenuandi præbent effectum. Ex genere verò extenuantium ſunt

Abſinthiũ ſeriphiũ	Adiantum
abrotonum	allium
acetum	ammi
acorus	amomum

amig-

Amigdala dulcia,& amara
aparine
anchuſa
anemone
anethum
apium ſatiuum
apium ſilueſtre
apium paluſtre
apium magnum
artemiſia
ariſtolochia rotūda
aſarum
aſphodelus
aſplenum
Baccharis
balſamum
braſſica ſilueſtris
butirum
chamæmelum
cancamum
caſia
caſtoreum
cedrinus liquor
cinnabaris
cinnamomum
clinopodium
coris
cucumis ſilueſtris
cuminum
cuminum ſil.
Daucus
daucus ſilu.
dictamnus
dictamnus cre.
dracunculus minus
dracunculus maior
Elaterium
eleliſphacos
Fel
ferula
ficus
Gentiana
Hiſſopus
Iris
iuglandes
iuniperi baccæ
Lacca

Lapis calcitis
lapis ſpongiæ
laſerpitium
ligusticum
Marrubium
Opopanax
origanum
panax
paronichia
paſtinaca ſilueſtris
peucedanum
piper
polemonia
populus nigra
pſeudo dictamnus
ptamiſca
pulegium
Quinquefolium
Sabina
ſagapenum
ſal
ſalis ſpuma
ſampſuchum
ſinapi
ſiſſimbrium
ſquama æris
ſtœchas
ſimphitum pet.
Thimbra
thimus
tragoriganum
trichomanes, &c.

De medicamentis incraſſantibus. *CAP.* XXXXIV.

INcraſſantia verò medicamenta frigida ſunt,& craſſarum partium. Frigore enim cogunt,& ſubſtantiæ craſſitudine incraſſant, vt Hipecoon Hioſciamum,&c.

De

De medicam. flatus diſcutientibus. *CAP. XLV.*

Flatus diſcutientia medicamenta calida ſunt cum partium tenuitate, vt

Abſinthium	epithimum
acorus	eringium
allium	Fœniculum
aniſum	furfur
apium	calanga
anethum	Iuniperus
Bdelium	iuncus odora.
Carum	Lauri baccæ
carnabadium	lignum aloes
caſtoreum	Maiorana
chamæmelum	Nigella
coſtus	nux moſcata
cinnamomum	Origanum
cuminum	Petroſelinum
ciminum	piper
ciperus	Roſmarinus
Daucus	ruta
Enula	Seſeli

Smir-

Smirnium
ſpicanardi
Vitex
Zingiber conditum.

De medicamentis extrahentibus.
CAP. XLVI.

EXtrahentia medicamenta calida quoque ſunt cum ſubſtantiæ tenuitate cuiuſmodi ſunt

Acute ſpinæ radix
ammoniacum
anagallis vtraque
ariſtolochia
arum
Bulbi
Ciclaminus
Dictamnus
Dictamnus Cret.
dracunculus maior
dracunculus minor
Elaterium
eringium
Fermentum
Galbanum
Geniſta
gladiolus
gutta ammoniaca
Harundo
Lacertæ caput
Narciſſi radix
Oleum ſinapinum
opopanax
onoſma
orminum
oxiacanthæ radix
Picnocomum
piper
pix
Sagapenum

ſcoria

Scoria argenti
Sinapi
ſulphur
Tragium
thapſia
Terebinthina
Verbaſci ſemen
viſcum
Xiridis radix, &c.

De medicamentis glutinantibus.
CAP. XLVII.

GLutinantia medicamenta ex ſicca, & cogente conſtant materia, Eiuſmodi ſunt

Achillea
adianthum
acorus
aloe
alumen
althea
amomum
amilum
amurca
androſæmum
anthillis
ariſtolochia
argemone
aſpodelus
Batus
betonica
bitumen
braſſica
britannica
brioniæ radix
bulbus eſculentus
Caſeus
calamus odoratus
chamædris

Cen-

Centaurium maius
centaurium minus
climenum
coſtus
coniza
coccum infect.
corrallium
cupreſſus
ciclaminus
ciperi radix
Dictamnus
daphnoides
dracunculus
Equiſetum
erpatorium
erigerium
æs vſtum
Fagus
filix
fragaria
Gentiana
glans
glicirrizę ſuccus
graminis radix
gummi æaciæ
gipſum
Hedera
hipericum
hipociſtis
Ilicis pilulæ
iſatis
Lapis gagates
lapis thracius
lapis morochtus
lens
lonchius alt.
liſimachia
Iolim
licium
malicorium
mel
millefolium
mirrha
mirtus
Narciſſus
Ocimi ſemen
œſipus
olea ſilueſtr.

Oua
Palmulæ immat.
papirus
pentaphyllum
picea
perſonata
pirus
pix ſicca
plantago
plumbum elotum
polium
policnemum
potamogetum
poligonarum
poligonum vtrumq;
peterij rad.
punicorum citini
pumex
Quinquefolium
quercus
Reſinæ omnes
Salix
Sambucus
ſanguinalis
ſarcocolla
ſcordium
ſideritis
ſmirnium
ſpongiæ
ſtœbe
ſtratiotes
ſicomorus
ſimphitum
ſimphitum petræum
Terra lemnia
terra erethria
thuris manna
thus
tiliæ cortex
tormentilla
tragoriganum
Verbaſcum
Verbenaca
vitex
vlmus,&c.

De

Digitized by Google

De medicamentis incidentibus.
C A P. XLVIII.

INcidentia medicamenta ex partium tenuitate proficiſcuntur: quorum genere ſunt

Abrotonum
acanthus
acetum
agaricum
allium
amig. amaræ
angiris
anemone
arum
Caſſia
Caſtoreum
cedria
chamæpitis
chelidonium vtrũq;
cepa
cicer
coagulum

coniza
cucumis ſilueſtris
ciolaminus
ciminum
ciperus
Dictamnus cret.
Elaterium
eruum
eupatorium
Fel
Gentiana
glans vnguent.
Hiſſopus
Iris
iſopirum
iuniperi bacæ
Lepidium

leu-

Leucantha
libanotis
liguſticum
Marrubium
marum
meum
molu
Naſturtium
nepeta
nigella
nitrum
nitri ſpumà
Orobus
ononis
origanum
Paliurus
pancratium
papauer cron.
paſtinaca ſil.
periclimenum
petroſelinum
peucedanum
piper
pitiuſa
poliu
porrum capit.
porrum ſil.
pſeudo dictamnus
Radicula
raphanus
rubia
ruta
Salis flos
ſcandix, ſcilla
ſcordium
ſcorodopraſum
ſinapi
ſphondilium
ſtaphilinus
Teucrium
thlaſpi
thimbra
thimus
tragoriganum
triſſago
Veronica
vinum
Zingiber, &c.

De

Digitized by Google

Omphacomel
oxacantam
Palma
palma elate
papauer ſatiuum
papauer ſilueſt.
perſea
phil'iris
picea
pirus
plantago
plumbum
portu'aca
potamogetum
punica mala
Quercus
Radix Idæa
rhus
rubrica ſinop.
rubrica fabrilis
rubus
rubus ideus
rumex
Sal
ſalis ſpuma
ſanguinalis
ſedum maius
ſedum minus
ſentis camina
ſolanum
ſtratiores millefolia
ſtratiores aquatica
ſimphitum petræum
Tamarix
terra cimolia
terra pinguis
thuris cortex
thuris munda, &c.

De medicamentis roborantibus. C A P. L.

ROborantia medicamenta adſtrictoriam ſiue cohibentem facultatem obtinent. ſuntque craſſarum partium: cuiuſmodi ſunt

Abſinthium	coronopus
acacia	cornu ceruinum
agallochum	cornus
aloe	crocum
alumen	coſtus
amaracus	cotonea mala
arbutus	cupreſſus
balauſtium	ciperus
brion	citinus
Calamus odo	Ebur
caſtanea	equiſetum
centaurum ma.	fagus
coccum infect.	galla
Colimbades	gallinæ ius
coralium	gipſum
coriandrum	hediſarum

Iaſpis

Iaſpis	olea ſilueſtr.
ilex	oliuæ falſæ
intibus ſilu.	omphacium
iuncus odoratus	oriza
Lambruſcæ flos	palma
ladanum	palma elate
lagopus	piper
lentiſcina reſina	piſtacia
limonium	plantago
licium	platanus
liſimachia	Quercus
Maſabathrum	quinquefolium
malicorium	Rhoponticum
mala ſilueſtria	rhabarbarum
mentha	rhodia radix
meſpilus	rhus
milium	roſa
morus	roſmarinum alt.
muſcus	rubus
mirrha	rubus ideus
mirtus	Saluia
nardum indicum	Spina alba
nardum celt.	Spina arabica
Oenanthe	Stœchas

Digitized by Google

ſuccinum Thus
ſimphitum petreum thurix cortex,&c.
Terebinthus.

De medicamentis ſarcoticis.
CAP. LI.

SArcotica medicamenta mediocriter citraque morſum abſtergendi vim habere debent, vt cauitates carne impleant. Quũ enim carnem creant medicamenta, & cauitates implent, primam ſicantium detergentiumque ſedem obtinent. Talia namque humoris abundantiam reficcare, & ſordem detergere poſſunt. Ex horum autem genere ſunt

Abiegna lachryma	lentiſcus
aloe	Maſtiche
Butyrum	mirrha
Cadmia	panacis cortex
Fuligo thuris	pix arida
Hipericum	pix liquida
Iris	Reſina pinea
Lapis aſius	reſina ſtrobilina

Reſina

Reſina terebinthi-
  na
Sanguis draconis
ſarcocolla
ſtirax aduſtus
thus
thuris manna
thuris cortex, &c.

De medicamentis ſiſtendi vim habentibus. C A P. L II.

SIſtentia medicamenta adſtrictoriam, & congentem vim obtinent: cuiuſmodi ſunt

Acacia
achillea
acini
adiantum
agreſtis olea
aliſma
althea
alumen
aſtragalus
braſſica
britannica
bromus
Cinnabaris
ciſtus
clematis prima
climentum
coagulum
condrilla
coralium
cornus
cornu ceruinum
coronopus
cupreſſus
cinosbatus
Fæx
ferulæ medul.

fagus
fæniculum ſyl.
galla
gallium
glans vnguent.
glycis
gramen harund.
gypſum
Hordeum muri
Hiacinthus
hippociſtis
Intibum
iſatis ſatiua
ilex
Lambruſcæ flos
lactuca ſatiua
ladanum
lapis indicus
lens
lentiſcus
leporinus pes
limonium
lotus arbor
licium

lincurium
liſimachia
Malum punicum
mali punici flores
mali punici putamẽ
malum cotoneum
mala orbiculata
mala ſilueſtria
mala perſica
manna thuris
marum
medium
mentha
meſpila
milium
mora immatu.
muſcus mari.
mirtus
Nardi
nitri ſpuma
nimphæa
Olea ſil.
oleum omphac.
oleum mirteum

Digitized by Google

oleum lentiſcinum
oliuæ ſalſæ
oloſtium
omphacium
paliurus
palma
palma elate
panicum
pæonia
perſea
phyllitis
phœnix
phu
picea
pirus
plantago
plumbarius lapis
plumbum elotum
plumbum crem.
poma cidonia
portulaca
potamogetum
pruna
punica mala
Quercus
Radix idea
recrementum
plumbi
reclementum
argenti
rhus
roſæ
rubrica ſinopi
rubric. fabrilis
rubus
rubus idæus
Sanguinalis
ſarcocolla
ſentis canina
ſolanum
ſorba
ſpina alba
ſpina arabica
ſtibium
ſtæbe
ſtomoma
ſtratiotes millefo-
lium

Succinum
ſimphitum pet.
Teſticulus alter
tilia
tormentum
tragium alterum
tragus
tribulus
trichomanes
thuris cortex
thuris fuligo
Verbaſcum
verbenaca
vua acerba, &c.

De medicamentis vrina cientibus.
CAP. LIII.

MEdicamenta vrinam prouocantia quodammodo acria eſſe debent, & valdè calida, nec non ſicca, à quibus ſanguis non extenuatur ſolùm, ſed, & funditur; ac ſecernitur, non ſecus atque lac, quod coagulatur, ſeroſo, & tenui ſeorſum ſegregato, craſſo in ſeſe coeunte. Nam vt renes ſeroſum humorem, qui in ſanguine exiſtit, facilius ad ſe trahant, multum confert primùm ſanguinis fuſio, deinde ſegregatio, quorum vtrunque à valido calore fit. Ex horum genere ſunt

Aco-

Acorus	calicalis
ageratum	chamæpitis
allium	cinnamomum
ammi	crocus
amygdalæ amaræ	ciperus
androſaces	citiſus
aniſum	Daucus
apium ſatiuum	dictamnus cretenſis
apium montanum	dictamnus
apium magnum	dracunculus maior
aſparagus	dracunculus minor
aſphodelus	Echinus marinus
Baccharis	epithimum
balſamnm	eruum, Emen
bdelium	Fumaria
bitumen	fœniculum
Calamus odo.	folium
cantharides	Gingidium
capnos	grameh harumd.
capparis	gutta ammoniaea
carduus	Helenium
carpeſium	Iaſminum
carum	iris
caſſia	iuniperus

Iuni-

Iuniperi baccæ
Lactuca ſylueſtris
lanaria herba
laurus alexandrina
leonpetalum
libanotis
liguſticum
lithoſpermum
lonchitis
Malum cydonium
mala orbiculata
mala punica acida
malabathrum
mel
mentha
meum
milium
moly
Napum
nardus indica
nardus Gallica
nardus montana
nepeta
nigella

Ocymum
oleæ ſil. lacrima
ononis
origanum
Paliurus
panax
pancratium
paſtinaca ſilueſtris
periclymentum
petroſelinum
peucedamum
phu
piper
polium
porrum capit.
porrum ſilu.
pſeudobucium
pſeudo dictamnus
pulegium
Radicula
raphanus
rubia
ruſcus
ruta

ruta ſilueſtris	ſmilax
rumicis acuti radix	ſmirnium
Sabina	ſolanum veſicar.
ſaluia	ſolanum ſomniſ.
ſampſuchum	ſphondilium
ſcandix	Terebinti fru.
ſcilla	teſticulus alt.
ſcordium	thlaſpi
ſcolimus	thimbra
ſquinanthum	thimus
ſemen apij	tilia
ſemen petroſel.	tordilium
ſemen fœniculi	tragoriganum
ſemen dauci	trichomanes
ſemen ſeſelios	trifolium
ſemen ſmirnij	triſſago
ſerpillum	veneris vmbil.
ſeſeli	vetonica
ſiliquæ	vitis alba
ſinapi	vitis nigra
ſiſon	vrtica
ſiſſimbrium alt.	xiris
ſium	zingiber

De

De medicamentis menſtrua prouocantibus. CAP. LIV.

QVæ menſtrua prouocant medicamenta vehementer calida tenuiumque partium eſſe debent, ſed non admodum ſicca, ita vt ſecundi, vel tertij quodammodo ordinis calida ſint, ſicca verò primi, vel etiam ſecundi. Porrò menſes mouentia vrinam quoque ciunt, ſed inter ſe differunt, quòd menſes mouentia non tam valenter deſiccent, vt vretica: verum vretica ad menſes prouocandos, atque ad lac generandum minimè apta ſunt, vt pote nimium deſiccantia. At ex prouocantium menſtrua genere ſunt

Abſinthium	amomum
abrotonum	amigd. amara
acorus	anemone
adiantum	aniſum
agaricum	anthemis
allium	apium
aliſma	apiaſtrum

Ari-

Ariſtolochia longa
arthemiſia
aſarum
aſcirum
aſphodelus
Baccharis
balſamum
batis
betonica
bitumen
brionia radix
braſſica
bunium
Calamintha
calamus odor.
canchamum
capparis, caſia
caſtoreum, caſſutha
cauealis
cedri fructus
cẽtaurium vtrumq;
chamæpitis
chamæ ſis
chamæ daphne

chriſocome
cicer
cinnamomum
clinopodium
coniza
coris, coſtus
crocodilium
cucumis ſilueſtris
ciclaminus, ciperus
Daphnoides
daucus, dictamnus
dictamnus cretenſis
Elaterium
elelíſphacus
epithimum
eruum
eringium
Fœniculum
Galbanum
gladiolus
glicíſis
Hedera
heliochriſus
hipericum

Iaſmi-

Iaſminum	oroſelinum
inula	origanum
iris	Panax
Lanaria	Paſtinaca ſilueſtris.
lauendula	pæonia
lapathum	petroſelinum
laureola	peucedamum
laſerpitium	phu
laurus alexandrina	piper
leucoion	polium
libanotis	porrum capitatum
liguſticum	porrum ſilueſtre
lilij radix	pſeudo bunium
lithoſpermon	pſeudo dictamnus
Marrubium	pulegium
meum	Radicula
meliſſa mirrha	rotundus odoratus
Napus	iuncus
Naſturtium	rubia
nigella	ruſcus
Oeſipus	ruta ſilueſtris
oleæ æthiop. lacri.	Sagapenum
oluſatrum	ſabina

Sal-

Saluia
ſampſuchum
ſcordium
ſerpillum
ſeſeli
ſilcu
ſium
ſmirnium
ſolaris maior
ſpica nardi
ſtaphis
ſtraphilinus
ſtirax
Thlaſpi
Thimbra
thimus
tilia
tragium
tragoriganum
tricomanes
trifolium
triſſago
Veratrum vtrumque
violæ albæ
vitex
vitis nigra
vrtica, &c.

De medicamentis ſiſtentibus menſtrua. *CAP. LV.*

MEdicamenta quæ menſtrua cohibent, antedictis contraria eſſe debent: vt ſunt

Acacia
acetum
anthera
amurca aneti
Balauſtia
berberis

[illegible]

Burſa paſtoris
Cinnabaris
coagulum
coagulum leporis
cornu ceruinum
Fagus, fragaria
Glandum calices
Hypociſtis
hioſciamus
Ilex
Lapis hæmatites
licium
limonium
ſiſſimachia
Malum punicum accidum
manna thuris
medicum, myrtus
Nymphæa
Oxiacantha
Palma
pæoniæ ſemen
portulaca
Radix idea
rubus
rhus obſoniorum
Semperuiuum
ſedum
ſanguinalis
ſimphitum
ſolanum
ſpina Arabica
Thus
thuris cortex
Vuapaſſa cum nucleis, &c.

De medicamentis ſudorem cientibus. *CAP. LVI.*

SVdores eliciunt calida, quæ extenuant & digerunt humores, meatuſque rarefaciunt

refaciunt, vt inciſus humor commodè, & largè erumpat. Sudor namque natura duce proſilit, cùm ſuperuacuum inanit humorem, & egerit. Aut cùm ea fuerit imbecillior, quàm vt humorem continere valeat hiantibus iam quibus erumpit ſpiraculis, extenuatoque qui excernitur humore Sunt autem quæ id poſſunt, aqua calida, vel in vtre, vel in veſica, vel in vaſculo, aut æneo, aut teſtaceo adhibita; ferula, granum cnidum, nepeta, onobrychis, ſalis flos.

De medicamentis calculum frangentibus. C A P. L V I I.

QVæ calculum renum minuunt medicamenta valenter incidere debent, abſque tamen ſiccitate, & vehementi calore. Calida namque, & ſicca calculos procreant, indurantque. Proinde quæ minus excalfaciunt, incidereque valent, meliora ſunt, veluti

Adiantum . . . Acetum ſcillinum

P alisma

Aliſma
amigdalæ amaræ
arthemiſia
aſparagus
abiegna lacrima
althea
Batus
betonica
bdellium
Scarpeſium
Ceraſij gummi
Cicer. ciperus
Cicadæ vſtæ
Cortex rad. lauri
eringium
Fœniculum ſilu.
Graminis radix
Lanaria herba
lapis ophites
lapis ſpongiæ
lithoſpermon
Malua
marum
Oculus ſolis
ochra
oleum amig. amar.
ononis
Paliurus
parthenium
polium
pruna
radicula
rubi radix
ruſcus
Sium
Tragium
tribulus
Vetonica
Vitrum vſtum, &c.

De medicamentis lac generantibus.

CAP. LVIII.

MEdicamenta, quæ lac generant modicè excalfacere abſque deſiccatione

tione debent. Sint itaque primi ſaltem, ſecundi ordinis excalfacientium, veluti glaux herba, anethum viride, eruca, fœniculum, apium, ſmirnium, polium, ſium omnia quidem virentia.

De medicamentis, quæ craſſos humores in thorace, & pulmone expurgant.
CAP. LIX.

MEdicamenta, quæ expuitionem purulentam; ac tenacium humorum, craſſorumque in pectore, & pulmone collectorum facilem efficiunt, vim incidendi habere debent, non tamen multum calidam, nec valdè deſiccantem. Debent autem ſorbitiunculis potionibuſque humectantibus admiſceri, Ex eorum genere ſunt.

Acetum ſcillinum	arum
adiantum	capillus veneris
ammoniacum	caricæ, Cocodrilion
apiaſtrum	Faba Ficus
amigdalæ amaræ	glicirrhiza

P 2 gum-

Gummi Arabicum ſagapenum
Hiſſopum Heleniumſcabioſa, ſcilla
Irio iris iſopiron Tragacanthum
Lini ſemen Terebinthina
Marrubium mel Trichomanes
mirrha Tuſſilago
Naſturtium Thimus
Oleum ricininum Vrtica
Palmulæ, penidia Vetonica
peucedanum Vua paſſa
pinea nux Zizipha,&c.

De medicamentis tuſſim ſedantibus, & prouocantibus. C A P. LX.

QVæ tuſſim compeſcunt medicamenta, naturam incraſſandi habere debent. Proinde frigida, & craſſarum partium, vt ſint, neceſſe eſt. Frigore enim cogit, & ſubſtantiæ ſuæ craſſitudine incraſſat. At quæ tuſſim prouocant; vim extenuandi, acrem,& mordacem habere conuenit. Nam quicquid mordax ac acre eſt, ad tuſſim, impetum prouocat. Qua-

pro-

propter calida, tenuiumque partium, vt ſint, neceſſe eſt. At tuſſis remedia ſunt

Allium	oleum picinum
amigdalæ amaræ	origanum
arum	panax pancratium
Aſphodelus	papauer ſatiuum
Baccharis	papaueris liquor
Bdellium	piper
bitumen	propolis
bugloſſum	Radicula
Cardamomum	ruta
cedri fructus	ſagapenum
ceraſij gummi	ſcilla
cinnamomum	ſcordium
Daucus	ſcorodopraſon
Galbanum	ſeſeli
Hipecoon	ſtichas
Irio	ſtirax
iris	ſulphur
Laſerpitium	Trigoriganum
lanaria herba	triſſago
lini ſemen	tuſſilago
Marrubium	Verbaſcum
mel, mirrha	Zingiber, &c.

De medicamentis dolorem ſedantibus.

CAP. LXI.

Anodinorum medicamentorum, quędam reuera ſunt anodina, quædam nomine duntaxat. Reuera anodina calida quidem ſunt, & coniunctam habent partium tenuitatem. Nam tenuium partium, vt ſint, & calidiora, quàm quæ ſincera ſunt, neceſſe eſt, vt ſcilicet euacuent, ac digerant, tum rarefaciant, extenuent, concoquant, & æquabile reddant, quicquid in partibus dolore vexatis, aut humorum acrium, aut lentorum, aut craſſorum, aut multorum tenuibus ſpiramentis infractorum, aut etiam vaporoſi, aut craſſi, aut admodũ frigidi ſpiritus exitum commodum non inuenientis inhæſit, atque incluſit. Itaque nihil prorſum adſtrictionis, habeant, oportet. Anodina verò nomine narcotica, hoc eſt, ſtupefacientia ſunt, qualia ſunt refrigerantia omnia.

nia. Nam medicamenta quæ ſaporem, exhauſta conciliant, ac impoſita, partem ſua frigiditate ſtupefaciunt, temperiem ſortita ſunt contrariã ijs, quæ reuera ſunt anodina. Corpus enim refrigerant omnia, & ſenſum eouſque ſtupefaciunt, vt ſi paulò liberalius ebibantur, mortem adferant. At reuera anodina ſunt.

Abſinthium	maius
Acorus	cuminum
anethum	chamæpitys
agallochum	Daucus
agaricum	Eringium. eruum
althea	Fœnum græcum
amomum	Ficus
apollinaris herba	Iris. iuniperus
	iuglans
aſclepias	Hyoſciamus
atriplex	lini ſemen libiſticum
Chamæmelum	lupus ſalictarius
cardamomum	milium
caſtoreum	malua
calamintha	Opopanax
Centaurium	piper panicum

peucedanum
petroſelinum
roſmarinum
ruta
ſiſimbrium
ſerpillum
ſampſuchus
Vitellum oui, &c.

De ſoporiferis. CAP. LXII.

SOporifera medicamenta ex genere anodinorum habentur, vt præcedenti capite diximus. Sunt autem hæc, veluti

Cicuta
Doricnium
Halicacabum
Hyoſciamus
Hipecoon
lactuca
lapis memphites
lolium
Mandragora
Mandragoræ poma
Mandragoræ liquor
Muſcus arbor recens
Opium
papauer ſatiuum
papauer erraticum
perſicorum nuclei
ſolanum ſomniferū
Vitex
Vinum recens, &c.

De

Digitized by Google

De medicamentis venerem excitantibus. CAP. LXIII.

QVæ venerem excitant medicamenta calida eſſe debent, & flatulenta, non ſiccantia. Sunt autem quæ id poſſunt.

Acorus alliũ coctũ	gladiolus gărioph.
amigdalæ dulces	lac omne
aniſum. auellanæ	mala inſana
aſparagus	mentha viridis
aſphodeli radix	muſcus
belzoinum	Napus. naſturtium
bulbus eſculentus	Nux indica
cæparum ſemen	Nux miriſtica
ceruigenitalia cicer	Nux pontica
cinarę fructus coſtus	Orchis
crocus. cinoſorchis	Oriza cũ lacte cocta
daucus ſilueſtris	Orminum
dracunculi ma. radix	Oua recentia
encephalos. eruca	Palmæ cerebrum
faba. ferculæ cor cu.	Palmæ flos
ficus, fraxini ſemen	Paſſerum cerebra
galanga. galij radix	paſtinaca

per-

Digitized by Google

Perſonatæ radices
phaſel, pineæ nuces
piſtacia piper longũ
porri ſemen
Rapæ ſemen
Satyrium primum
ſatyrium alterum
ſcincus
ſcorodopraſſon
ſemendini
ſiſer
ſepia cum allio
Teſticulus herba. ra-
teſticulus alter
teſticuli gallorum,
teſticuli aprugni
tubera
Vrticæ ſemen
Xyli ſemen
Xyphij radix
Zibetum, &c.

De ſpermaticis. CAP. LXIV.

Spermatica ſunt tum cibi qui bene nutriunt, & flatuoſi ſunt, totiſque ſubſtantijs ſimiles, tum medicamenta flatuoſa, & modicè calida, cuiuſmodi ſunt.

Amyg. dulces
Aniſum
Aſparagus
Acorus
Bulbus
Cicer
Cynoſorchis
Encephalos
eruca
Ficus
Lac omne
Napus

Nu.

Digitized by Google

nuclei	piſtacia
nux indica	Rap um
oriza cũ lacte cocta	Satyrium primum
oua recentia	ſatyrium alterum
paſſerum cerebella	ſemen lini
paſtinaca	ſiſer
phaſeli	Teſticuli gallorum.

De medicamentis, quæ ambuſtis, conueniunt. CAP. LXV.

AMbuſtorum medicamina ſunt althea, adiantum, adeps ſuillus, alumen ſciſſile, anchuſa arction, aſciron, atramentum librarium, beta, bulbi, cinnabaris, gallion, glutinum, hedera, hemero callis, hipericon, hiacinthi, lactuca ſilueſtris, lilium, lingua canis, mori arboris folia; muris auricula, oleum mirtheum, oliuæ ſallæ, oua, picea, platanus, ſambuccus, ſedum maius, ſtercus, ouillum, terra chiaterra ſelinuſia, terra cimonia, tipha, verbaſcum, &c.

De medicamentis ſimplicibus digeſtiuis, ſeu concoquentibus.
CAP. LXVI.

NVnc autem de digeſtiuis ſimplicibus, vſualibus dicendum, quæ quidem talia dicuntur, quòd præparent humores ad expulſionem. Eſt enim digeſtio, ſiue concoctio nihil aliud, quam præparatio humoris ad expulſionem. Hæc autē præparatio fit, vel in humoris ſubſtantia, vel in qualitate. In ſubſtantia quidem, craſſus attenuandus ſeu ſubtiliandus, tenuis ingraſſandus, viſcoſus incidendus venit, & ſic de alijs. In qualitate verò, vt calidus infrigidandus, frigidus calefaciendus, humidus exiccandus, & ſiccus humectandus, &c. Humores autem qui digeſtionem recipiunt tres tantummodo ſunt, bilis ſcilicet flaua, pituita, & atra bilis. Sanguis enim digeſtionem non recipit, cum ſit ſemper ad exitum præparatus.

De

De medicam. bilem flauam concoquentibus. CAP. LXVII.

IN CAPITE.

Acetum
Caphura
Hioſciamus
Lactuca
Nenupharis folia
Nenupharis flores
Opium
Papauer album
Roſa
Salicis folia
Viola purpurea, &c.

IN PECTORE.

Amilum
Gummi arab.
Iuiubæ
Mora celſi
Papauer album
Papaueris albi ſem.
Sebeſten
Tragacanthum
Viola, &c.

IN CORDE.

Acetoſa
acetoſitas citri
acetoſitas limonum
acetum
acetoſæ ſemen
Caphura. carabe
citri ſemen
corallium
coriandrum
cotonea mala
lac acetoſum
lapis hiacinthus

Lapis amaragdus.	pira
Margaritæ	raſura eboris
Nenupharis folia	roſa
Nenupharis flores	Viola, &c.
Os de corde cerui	

IN STOMACHO.

Aceroſitas citri	meſpilæ
Aurantia mala	Pira ſilueſtria
Citruli	portulaca
cotonea mala	prunella
cucumeres	Roſa
cucurbita	Semperuiuum
Mala punica	ſolatrum
mirrhus	ſorba
melones	Viola, &c.

IN HEPATE.

Berberis	Portulaca
Caphura	Roſa
Cichorij rad.	Sandali omnes
endiuia	ſemen melonum
Hepatica	ſemen cucurbitæ
Lactuca	ſemen cucumeris
Nenupharis folia	ſemen citrulli
Nenupharis flores	ſemen endiuiæ

ſemen

Semen lactucæ	ſolatrum
ſemen ſcariolæ	ſpodium, &c.
ſemen portulacæ.	

IN SPLENE.

Acetum	ſemen citruli
cichorium	ſemen cucumeris
endiuia	ſemen endiuiæ
Lactuca	ſemen portulacæ
ſandali omnes	ſemen lactucæ,
ſemen melonum	ſemen ſcariolæ
ſemen cucurbitæ	epodium, &c.

IN RENIBVS ET VESICA.

Endiuia	ſemen cucurbitæ
Lactuca	ſemen citruli
Nenupharis folia	ſemen cucumeris
nenupharis flores	ſemen endiuiæ
Portulaca	ſemen portulacæ
papauer album	ſemen lactucæ
plantago	ſemen ſcariolæ
Sempronium	ſuccus citoniorum
ſemen melonum	Virga paſtoris, &c.

IN MATRICE.

Cucurbita	Lactuca
endiuia	Nenupharis folia

Nenu-

Nenupharis flore	ſemen cucumeris
papauer album	ſemen endiuiæ
portulaca	ſemen lactucæ
Roſa	ſemen portulacæ
ſemperuiuum	ſemen ſcariolæ
ſemen cucurbitæ	ſuccus citoniorum
ſemen melonum	Virga paſtoris, &c.
ſemen citruli	

IN IVNCTVS.

Acacia	Hioſciamus
album oui	Lactuca
acetum	Pſilium
Bolus armenus	Roſa
Endiuia	Sanguis drac.
Folia Salicis	ſemperuiuum
folia vitis	ſolatrum
folia graminis	terra ſigillata
folia myrthi	Viola purpurea, &c.

De medicam. ſimplicibus, pituitam concoquentibus. CAP. LXVIII.

IN CAPITE.

Ambra	Chamomilla
Betonica	Calamintha

Cube-

Cubebe	pulegium
Fœniculum	Radix fœniculi
flores chamomillæ	radix pæoniæ
flores meliloti	roſmarinus, ruta
flores betonicæ	Saluia
folium	ſaturegia
Ladanum	ſerpillum
lauendulæ flores	ſtœchas
lauri folia	ſiſer montanus
Maiorana. Melilotũ	ſemen maioranæ
moſcus.	ſemen fœniculi
Nux moſcata	Thus
Pæonia	xilobaſmum, &c.

IN PECTORE.

Ariſtolochia rotun	Glicirrhiza
Betonica	Hiſſopum
Capillus Veneris	Iris
Dactili	Marubium
Enula	meliſſa
Ficus	Paſſulæ
flores liliorum	praſſium
flores ſcabioſæ	Radix ariſtolochiæ
flores betonicæ	radix ireos
flores meliſſæ	radix enulæ

Radix liquiritiæ
Scabioſa
Serpentaria
Semen vrticæ
Vrtica, &c.

IN CORDE.

Ambra
aurum
Been album
Beem rubrum
Caryophilli
Cinnamomum
citri cortex
cotula montana
crocus
enula campana
Flores anthos
Flores meliſſæ
folia citri
Macis
meliſſa
moſchus
Nux moſchata
Ocimum
Roſmarinus
Semen ocimi
Xiloaloes
Zedoaria, &c.

IN STOMACHO.

Abſinthium
ammi
aniſum
Calamus aromat.
cardamomum
caryophilli
cinnamomum
ciminum
Fœniculum
Galanga
gallia moſchata
Lignum aloes
Maſcis
Mentha
Nux moſchata
Piper

Radix

Radix fœniculi	Semen ameos
raphanus	ſerpillum
Semen aniſi	Zingiber, &c.
ſemen cuminis	

IN HEPATE.

Abſinthium	Petroſelinum
ammi	Radix apij
amamnum	radix fœniculi
aniſum	radix petroſel.
apium	radix ruſci
aſparagus	radix aſparagi
aſarum	ruſcus
Cinnamomum	Semen aniſi
carum	ſemen fœniculi
cuminum	ſemen cumin.
ciperus	ſemen carui
Dauci ſemen	ſemen ameos
eupatorium	ſemen amomi
Fœniculum	ſemen apij
flores ſpicæ	ſemen dauci
flores origani	ſemen aſparagi
flores ſambuci	ſpica
Hiſopus	ſquinanthum, &c.
Origanum	

IN SPLENE.

Abſinthium
Acorus
ariſtolochia
aſarum
aniſum, apium
aſparagus
amigd. amaræ
Calamintha
cappares
cortex caparis
caruum
Eupatorium
Fraxinus
Gentiana
Naſturtium
Radix apij
radix fœniculi
radix petroſelini
radix ruſci
radix aſparagi
radix ariſtolochiæ
radix gentianæ
radix fraxini
radix acori
rubia tinctorum
ſemen aniſi
ſemen carui
ſemen naſturtij
Tamarix, &c.

IN RENIBVS.
& veſica.

Brodium cicerum rubrum
Cicer
cubere
Eruca
Granum pini
Iuniperus
Melilotum
Parietaria
pentaphilon
ſaxifragia
ſemen erucæ.

Semen

Semen vrticæ	Spica celtica
ſemen ſaxifrag.	radix quinquefolia
ſpica nardi	Vrtica, &c.

IN MATRICE.

Arthemiſia	Opopanax
Calamintha	Pulegium
Iuniperi baccæ	Rubia tinctorum
Moſchus	ruta
matricaria	Sabina
meliſſa	ſemen rutæ
mirrha	ſerapinum.
Nux moſchata	

IN IVNCTVRIS.

Ammoniacum	Iuniperus
Caſtoreum	Melilotum
chamomilla	Mirrha
coſtum	Naſturtium
Euphorbium	Oleum iuniperinum
eupatorium	Radix coſti
Flores anthos	radix xingiberis
Flores chamomillæ	radix hermodactil.
flores meliloti	ruta
Hermodactili	roſmarinum
hipericum	Saluia

Digitized by Google

Sinapi	ſemen naſturtij
ſtichas	ſemen ſinapi
ſtirax liquida	ſtercus caprarum
ſquilla	ſtercus vacarum
ſemen rutæ	Zingiber, &c.

De medicam. bilem atram concoquentibus. C A P. LXIX.

IN CAPITE.

Fumus terræ	Oximel
Lupulus	Poma dulcia, &c.

IN PECTORE.

Acorus	Flores meliſſæ
Dactyli	Meliſſa, &c.

IN CORDE.

Borrago	Flores meliſſæ
bugloſſa	Meliſſa
Flores anthos	Radix bugloſſæ
flores bugloſſæ	roſamarinus, &c.
flores borraginis	

IN HEPATE.

Aſarum	Fumus terræ
Cichorium	Lupulus

Ra-

Radix cichorij	Radix polipodij

IL FINE.

Acorus	radix acori
Amygdalæ amaræ	radix polipodij
Cappares	radix bugloſſæ
cortex cappararum	radix tamariſci.
cortex ramariſci	Scolopendria
cuſcuta	Tamarix
Epithymum	rhuimus .&c.
Polypodium	

De ſeminibus calidis maioribus, et minoribus. C A P. L X X.

CALIDA MAIORA.

Aniſi	Cumini
Fœniculi	carui.

CALIDA MINORA.

Ameos	Apij
amomi	Dauci

Digitized by Google

De ſeminibus frigidis maioribus, & minoribus. C A P. LXXI.

FRIGIDA MAIORA.

Melonum — Cucumeri,
Cucurbitæ — Citruli

MINORA.

Lactucæ — Scariolæ
Endiuiæ — Portulacæ

RADICES QVINQVE, communes.

Apij — Petroſelini
aſparagi — Ruſci
Fœniculi

De medicamentis purgantibus. C A P. LXXII.

HActenus de digeſtiuis medicamentis ſimplicibus, nunc de purgantibus agendum videtur. Sunt autem medicamenta purgantia omnia calida, & attrahentia qualitatum familiaritate, hoc eſt totius

totius ſubſtantiæ ſimilitudine. Qua ratione attrahunt, & ſtirpes, & vnaquæque planta, animantiumque ſingularium quæque particula familiare ſibi nutrimentum. Hoc modo attrahunt; medicamenta purgantia omnia. Siquidem humoribus ſunt familiaria: quæ verò attrahunt quodammodo ſunt efficaciora valentioraque, ſicuti cnicus à pituitæ natura alienus non eſſe deprehenditur, vti, & calore ſuo præſe fert, ſed tamen calore ipſa quam pituitam valentior, vt trahere quam trahi magis par ſit. Calida itaque vt ſint id genus omnia, neceſſe eſt. Nam inter ea quæ ſibi ſubſtantijs ſimilia ſunt, quod calidius eſt, id potentius attrahit, vtpotè, quod eſſentia ſimilitudini calorem adiunxerit, auxiliarium. Porrò inter purgantia medicamenta ſunt nonnulla, quæ mordicando, irritando, & quodammodo conuellendo purgant, cuiuſmodi ſunt, vitrum, & flores antimonij, & ſquama æris, & ſimilia. Hæc namque quodammodo mordicant. Mordicatio verò

organa

organa ad excretionem excitatquo fit, vt cum ſuperiores ventriculi partes irritentur mordicante medicamento aliquo per vomitum: cum verò inferiores, per aluum deijciant id, quod in eo continebatur.

De medicamentis bilem flauam purgantibus. CAP. LXXIII.

MEdicamenta purgantia flauam bilem, quibus communiter practicantes hodie vtuntur, ſunt.

ALOE, ſuccus eſt, optima eſt pinguis, arenularum expers, rufi coloris, friabilis, iocinoris modo coacta, facile liqueſcens, odorata, & amariſſima. Doſis eſt ab aureo ſemiſſe ad drachmas duas, in infuſione verò ab aureo vno vſq; ad drachmas tres. Bilem, & pituitam purgant: affectibus ventriculi, & cerebri confert hæmorrhoidibus, & ſedi nocet.

CASSIA nigra eſt fructus oblongus; tres fiſtuloſus, intus humorem nigrum continens. Eligenda eſt pondero-

ſa,

ſa, plena, quæ concuſſa: clauſis intus granis non ſtrepat. Extrahitur recens, daturque omni ætati: imbecillioribus quidem drachmæ quatuor: robuſtioribus autem & adultis vncia, vel ſecuncia, vel drachmæ decem, mane, vel ante cœnam, in forma boli, vel potionis. In forma boli hoc modo. ℞. Caſſiæ nouiter tractæ drach. 10. vel 11. cum ſaccharo fiat bolus. In forma verò potionis ſic: ℞. Caſſiæ recent. tractæ. drach. 11. Diſſoluatur cum decoctione, flor. & fructum, fiatque potus cui adde Sirupi violacei vnc. 1. Clementer, & innoxiè à ventriculo bilem, & pituitam purgat leniendo, febribus ideo ortis confert, &c.

MANNA ros eſt, qui herbis, arboribus, & lapidibus interdum inhærere inuenitur. Præfertur Calabra. Doſis eius eſt à drach. 6. vſque ad vnc. 3. in forma potionis hoc modo: ℞. Mannæ electæ vnc. 1. s. vel vnc. 2. Diſſoluatur cum decoctione florum, & fructum, fiatque potio, cui adde ſirupi roſ. lax vnc. 1. Eadem

dem caſſiæ nigræ vim habet, flauam enim bilem clementer purgat, daturque ijs, qui certa ratione validus medicamentum reſpuunt.

MYROBOLANÆ citrinæ Arabum fructus ſunt. Laudantur multum flauæ, in viride inclinantes, denſæ, graues, gummoſæ, cortice craſſo, os paruum complectente. Doſis in ſubſtantia eſt à drachmis duabus vſque ad drachmas quinque in infuſione verum à drachmis quinque vſque ad viginti. Bilem à ventriculo purgant, febribus bilioſis conferunt. Cauendus tamen eorum vſus in viſcerum obſtructionibus. Corriguntur, cum amigdalis dulcibus, vel paſſulis.

SCAMMONIVM ſuccus eſt. Laudatur nitidum, rarum, leue, colore quàm ſimilium taurino glutini, fungoſum, tenuibus fiſtulis. Datur per ſe à granis quinquæ ad duodecim. Obeſt cordi, ventriculo ac iecori totius ſubſtantiæ ſuæ proprietate. Corrigitur aniſo, maſtiche, aragacantho, tum calidis, tum frigidis,

quæ

Digitized by Google

quæ cordi, iecori, ventriculoque opem ſuam præſtant. Deijcit bilem valentiſſime.

SVCCVS roſarum, vel infuſio ipſarum datur ab vncia vna, vſque ad vncias duas.

RHABARBARVM radix eſt craſſa. Laudatur Indicum recens, graue, confractum, ex rufo, & glauco alternans. & croci modo tingens. Corrigitur tertia parte ſpicæ Indicæ, vel cinnamomi: Doſis in ſubſtantia communiter eſt ponderare duarum, trium, aut quatuor drachmarum, cum ſero lactis, vel decocto cichorij, hoc modo. Rec Rhabarbari electi drach. 3. vel 4. Spicæ Indicæ drach. 1. pulueri zentur ſubtiliter, & cum decoctione cicorij fiat potus, cui adde ſirupi violacei vnc. 1. In infuſione verò à drachmis tribus vſque ad 6. vel 10. pro virium & ætatis ratione. Hac ratione. ℞. Rhabarbari electi drac. 5. vel 6. Squinanthi drac. 2. miſce pulueri zando omnia craſſe, infunde per horas ſeptem in ſufficien-

ti quantitate vini odoriferi: deinde fortiter exprime, & cum aqua endiuiæ, vel decoctione florum, & fructum fiat potus, cui adde ſirupe roſati laxatiui vnc. 1. Purgat clementer bilem flauam, præcipuè à ventriculo, & hepate: obſtructionesque liberat.

TAMARINDI dactyli ſunt acidi, fructus palmæ ſilueſtris Indice. Probantur recentes, pingues, non retorridi, ex dulcibus acidi, & vinoſo ſapore. Doſis in infuſione, vel decoctione ſerilactis eſt ab vncijs duabus vſque ad vncias quinque. Flauam purgat bilem, ſitim reſtinguit, febreſque acutas ſanat.

SERVM lactis ſiue aqua craſſi, eſt medicina lenitiua, & laxatiua. Doſis eius eſt ab vncijs tribus vſq; ad vncias 5.

De medicamentis purgantibus pituitam. CAP. LXXIV.

EX medicamentis pituitam purgantibus, quibus hodie practicantes vtuntur, vſitatiora ſunt. AGA-

AGARICVS Naſcitur in arborum truncis, veluti fungus. Eligendus eſt albus, porosus, leuis fragilis, leuis, primo guſtu dulcis. Aduerſatur ventriculo, quòd ſua leuitate emergens enaret. Infrenatur eius malicia, adiecta tertia parte zingiberis, vel ſalis gemmæ. Sumitur autem in ſubſtantia, vel in infuſione. In ſubſtantia doſi eſt à drachma vna vſque ad duas, hoc modo: ℞. Agarici opt. drach. 1. ſalis gemmæ, vel zingiberis Scrupt. 1. pulverizentur, & cum decoctione florum, & fructuum fiat potus, cui adde Mellis roſati colati vnc. 1. Vel ſic: Rec. Agarici electi drach. 1. ſalis gemmæ, ſcrup. 1. cinnamomi parum, miſce, & fiant pilulæ, vel puluis. In infuſione verò doſis eſt à drach. 2. vſque ad quinque hoc modo Rec. Agarici electi drach. 2. vel 3. zingiberis Scru. 2. vel drach. 1. puluerizentur, infundantur per hora 7. in ſufficiente quantitate oximellitis ſimplicis: fiat omnium fortis expreſſio, & cum decoctione florũ, & fructu fiat potus, cui adde mellis

roſ.col.vnc. 1. Purgant pituitam craſſam, lentam, putridam, & bilem flauam, &c.

MECHOACHAM, radix eſt indica, quam aliqui rhabarbarum album appellant. Sumitur in ſubſtantia tantùm, ſcrupulorum duorum, vel drachmæ vnius pondere cum brodio carnis, vel vino ab ſynthiaco, vel dulci odorifero hoc modo ℞. Mechoacham drach. 1. Gentianæ ſcrup. 1. Cinnamomi ſcrup. s. Fiat puluis, & cum hauſtu vini abſynthiaci ſumatur, tribus horis ante paſtum. Purgat pituitam, aquoſos humores ſine moleſtia. Confert dolori capitis diuturno, febribus, colicis, hydropicis, & aſthmaticis, &c.

TVRBITH laudatur vacuum, arundinoſum, fragile, & plani corucis turbith, gummoſum, & albidum. Doſis in ſubſtantia, perinde atque agarici eſt. Datur cum melle roſaceo, vel paſſularum decocto. Eodem etiam modo in infuſione. Correctio eius pars tertia zingiberis eſt. Purgat lentam, & craſſam

ſam pituitam longis morbis medetur, apo plexiæ, epilepſiæ, inſaniæ, & furori, &c.

CNICI, ſeu Cartami ſeminis doſis eſt à drachmis tribus vſq; ad aur. quinque. Datur cum aqua mulſa, vel iure gallinaceo; vel ptiſanæ cremore. Pituitam purgat: ſed ſtomacho aduerſatur.

COLOCYNTHIS eſt cucurbitæ ſilueſtris fructus. Huius medulla in vſu eſt. Eligenda autem eſt candida, & recens. Corrigitur maſtiche, zingibere, cinnamomo, cariophillis, tragacantho, vel bdellio. Datur ſaltem robuſtis ſcrupulus cum aqua, mulſaue, quatuor obolorum pondere. Pituitam, bilem, humoremque muccoſum purgat: confert cephalagiæ, hemicraniæ, epilepſiæ, apoplexiæ, vertigini, podagræ, coxendico dolori, aſthmati, tuſſi, & ſpirandi difficultatis, &c.

HERMODACTILVS radix eſt officinis nota Probatur plenius, candidus grauis, non carie affectus. Datur drachmæ vnius pondere, aut paulo plus minuſue pro ſumentis viribus, cum melle roſaceo.

vel oximellite ſcillitico. Corrigitur cinnamomo, maſtiche, zingibere, aut pipere longo. Pituitã craſſam à iuncturis trahit, &c.

ELATERIVM. cucumeris ſilueſtris ſuccus eſt. Doſſi à granis decem vſque ad drachmam dimidiam cum lacte. Pulueris radicis eius à gr. 5. drac. 5. Acquæ decoctionis radicis à drac. 2. vſque ad 4. Corrigitur tragacantho, vel bdellio, vel maſtiche. Datur quoque elaterium in forma pilularum hoc modo: ℞. Elaterij drac. 1. maſticis drac. 5. cum ſirupo de mentha fiant pilulę. Dentur duæ vel tres ad ſummum. Purgant pituitam, bilem, & aquam.

MEZAEREI ſiue Timeleæ doſis eſt à drac. 5. vſque ad drac. 1. in decoctionibus in puluere verò à Kiratis 2. vſq; ad 5. Malitia eius frangitur, ſi per diẽ in acetum infundatur. Porrò pſilij mucilagine extinguitur, vel portulacæ, vel endiuiæ ſucco.

EVPHORBIVM gummi eſt. Doſis à Kirato 1. vſq; ad 3. Alij verò à granis quatuor, vſq; ad duodecim. Corrigitur autem aniſo, maſtiche, & ſpica. Datur ex qua mul

ſa.

ſa. Præſtat autē cum melle coćto in pilulas digerere. Pituitā, & aquam ſubducit, medetur colicis, & aluū frigidiorem habētibus.

MYROBOLANA Chebula pituitam detrahunt. Doſis in ſubſtantia eſt à drachmis duabus, vſque ad drachmas quatuor: in infuſione verò à drachmis quatuor vſq; ad decem. Teruntur autem cum amigdalis dulcibus, vel paſſulis, &c.

MYROBALAN emblicorum doſis in ſubſtantia eſt aureis duobus vſq; ad aureos tres, in infuſione verò ab aureis tribus vſque ad ſex. Pituitam trahunt proſunt neruis, & veternoſis, mentis aciem exacuunt; ventriculum purgant, &c.

MYROBALAN. Bellicorum doſis perinde eſt, vt emblicorum, & citrinorū, eiuſdemque quaſi naturæ ſunt, vt emblica, &c.

OPOPANAX ſerulæ liquor eſt. Optimus qui intus albus eſt, foris flauus, amarus, fragilis, odoris boni. Datur à drachma vna ad duas. Corrigitur maſtice, & ſpica. Purgat pituitam craſſam, & lentam à cerebro, neruis, thorace, & iunćturis.

SERAPINVM, vel Sagapenum ferulaceæ herbæ ſuccus eſt. Eligitur, fuluum, intus album, acre. Datur à drachma ſemiſſe ad drachmam vnam cum aqua rutæ, vel enulæ. Purgat pituitam, humores craſſos, & lentos, & aquas ventriculo. Corrigitur maſtiche, & ſpica, &c.

De medicam. atram bilem purgantibus.
CAP. LXXV.

COLVTEA ſiue Sena eliganda eſt Alexandrina, folijs viridibus, ſubalbidis, & tenuibus. Doſis pulueris drachma vna: in infuſione verò vel de cocto vncia ſemis Corrigitur zingibere, &c. Purgat bilem atram, tum flauam pituitam citra noxam.

EPITHYMVM datur in puluere ſcrupulorum quinque, aut drachmarum duarum pondere cum paſſo, vel oximellite: in decoctione verò à drachmis quinque ad viginti vſq; Non detur æſtate, & parum coquatur. Corrigitur adiecta tertia parte ſalis gemmæ, vel ſalis Indi, & oleo amigdala-

dalarum incorporetur, & exhibeatur cum de coctione myrobalanorum Indorum, mellis, & paſſularum. Atram bilem purgat, vitijs flatu turgentibus, & hypochondriorum noxis opitulatur.

ELEBORVS niger radicem habeat bene nigram, corpulentam, plenam, acrē. Doſis pulueris ſiliquis ſex vſque ad ſcrupulum vnum, vel duos cum paſſo, vel oxymellite. Corrigitur cinnamomo, fæniculo, aniſo, maſtiche, paſſo, & oximelite. Atrā, flauamq; bilem è toto corpore trahit, nec tamen citra vllam difficultatem,

FVMVS terræ humorem melancholicum euacuat. Succi doſis non debet tranſcēdere vncias duas: Decoctionis verò eſt ab vncijs tribus ad vncias quinq; vel ſex. Corroboratur tamen in operatione dādo ipſum cum ſero lactis, & cum decoctione paſſularum, & cum ſucco abſinthij, &c.

MIRABALANA Inda atram bilem detrahunt. Doſis in ſubſtantia eſt à drachmis duabus ad drachmas quatuor: in infuſione, à drachmis quatuor: vſque ad decem.

LAPIS Armenius præparari ſuper lapide, vel in mortario debet lauatur vicies cum aqua,& tenendo lauatur decies cum roſarum aqua. Adminiſtratur,cum diabor raginato,vel aqua bugloſſæ,vinoque odorifero.Dantur ſcrupuli quatuor, aut paulò plus,minuſue pro ſumentis viribus. Atram bilem, & omnem lentum craſſumq; humorē educit, citra omnem moleſtiam.

LAPIS Lazuli ſeu Stellatus ſicut lapis armenius præparari debet. Doſis abluti drachma vna vſq; ad duas eſt. Corrigitur vt lapis armenius. Purgat melancholiam egregiè,ſed magis turbat armenio lapide.

POLYPODIVM probatur quercinum recens,dulce,auſterum. Corrigitur aniſo, zingibere,cariophillis, & cinnamomo. Doſis à drachmis duabus ad aureos quatuor, cum aqua mulſa: mediocriter verò aluum,ciet,& citra moleſtiam tum in gallinaceo iure, tum in cremore ptiſanæ cocta radix. Bilem atram, & pituitam extrahit. Hæc de medicamentorum qualitate nobis ſufficiant, reliquum nunc eſt,

Vt

vt de remediorum qualitate, loco, & tempore agamus, exordium à remediorum quantitate ſumentes.

De remediorum quantitate.
CAP. LXXVI.

LIcet præcedentibus tribus capitibus de purgantium doſi in ſpecie aliquid dixerimus, hic tamen etiam, de remediorũ quantitate in vniuerſum agendum eſſe videtur. Niſi enim iuſtam remediorum quantitatem obſeruauerit Medicus, parum, aut nihil in praxi proficere videbitur. Eſt itaque Medico remediorum quantitas maximè neceſſaria. Non enim omnibus vna eademque medicamenti menſura conuenit, ſed pro diuerſa ratione, complexionum, partium læſarum, morborum, virium, ætatis, temporis, & conſuetudinis augenda, vel minuenda eſt. Natura namque calidiores magis calefaciendi: frigidiores minus: ſicciores verò magis quàm humidi ſiccandi ſunt. Quod ad partes læſas attinet, nobiliores, cuiuſmodi eſt cor cere-

brum hepar, & ventriculus, minus ac blandius medicamentum expoſcunt: ignobiliores verò, vt oſſa, cartilagines, crura, &c. maius, ac vehementius medicamentum deſiderant. Sic quoque partes in ſuperficie poſitæ, minus: quæ verò in alto abſconditæ ſunt, maius medicamentum efflagitant. Porrò morbi quoque tum qualitas, tum quantitas medicamentorum quantitatem immutant. Siquidem maligni, & magni morbi, maius: benigni verò, & parui, minus medicamentum poſcunt. Eadem ratione virtus valida, maius: imbecillis verò minus remedium admittit: nec pueri tam magna, ſicuti adulti medicamenta tolerant. Præterea tempora tum morbi, tum anni minime negligenda veniunt. Nam in morborum principio, minus medicamentum offerendum eſt, niſi materia turgeat, in augmento, & vigore adhuc minus pharmacum dandum, in declinatione verò maius præbendum eſt. Sic quoque ver, & autumnus, maius expoſcunt remedium: himus verò, & ęſtas, minus.

minus. Eadem ratione, regio temperata, maius: intemperata vero, minus medicamentum feret. Rurſus conſueti maius, inſueti minus remedium efflagitant. Qua propter, & natura tum corporis, tum paruum, nec non morbi qualitas, & quantitas, & virium robor, & ætas, tempuſque tum anni, tum morbi, & conſuetudo, circa remediorum quantitatem maximè perpendenda ſunt. Vtrum autẽ ſemel vel bis medicamentum ſit exhibendum, indicabit nobis tum virtus, tum morbi quantitas, & locus affectus. Si quidem natura ſeu, virtus valida, rarius: imbecilla, frequentius medicamentum admouendum eſſe indicat. Sic morbus diuturnus, frequentibus breuis verò rarius medicamentum exhibendum eſſe inſinuat. Ad eundem modo affectus in ſuperficie corporis, raro: in perfundo verò, in quem medicamenta non facilè penetrant frequenter remedium admouendum oſtendit.

De remediorum loco.
C A P. LXXVII.

VBi autem, & quibus partibus remedia ſint aptanda, ipſe locus affectus indicabit. Partibus namque externis (quo ſenſui oculorum ſubijciuntur) affectus, forinſecus medicamenta applicanda ſunt Iternis verò læſis partim per ea quæ intrinſecus ſumuntur, partim per ea quæ forinſecus apponuntur, ſuccurrimus. Porrò in alterendo, caput remedia cephalica: cor, cordilia: pectus, pectoralia: ſtomachus, ſtomachica hepar, hepatica: liẽ ſplenitica: vterus vterina medicamenta efflagitant. In euacuando, verò, cerebrum per palatum, nares, & aures purgatur. Sic venter vomitu, deiectioneque inanitur. Inteſtina deiectione tantum, ſicut iecinoris caua. Pectus, & pulmo, per tuſſim. Renes verò, & iecinoris gibba, & veſica, ſi multo vitioſo ſucco ſint referta per deiectiones, & pharmaca deiectoria expurgantur: ſin modico fuerint referta, per vrinarios meatus. Vterus per diſteres, vel peſſos euacuatur, &c.

De

De remediorum tempore.
CAP. LXXIIX.

POrrò in remedijs adhibendis, tempus opportunum maximè conſiderandū venit: id autem indicabit nobis morbi tēpus tum vniuerſale, tum particulare. Siquidem in febrium principio, augmento, & ſtatu, alterantibus, & concoquentibus vtendum eſt medicamentis, niſi materia turgeat, & venenoſa ſit: in declinatione verò euacuantibus. Sic quoque in tumorum principio repellere commodè licebit In augmento verò repellere, & reſoluere ſimul: in ſtatu, reſoluere tantum, & diſcutere conueniet. Ad eundem modum in acceſſionum principio, vomitum prouocare licebit: in augmento, & ſtatu, quieſcendum omnino erit in declinatione verò concoquentibus, euacuantibus, & corroborantibus vti non erit inconueniens. Sed hęc de medicamentis ſimplicibus nobis ſufficiant, ad compoſitorum tractationem nunc tranſeundum eſt.

PRACT.

PRACTICÆ GENERALIS.

LIBER V.

ARGVMENTVM.

Præcepta tradit, quæ ad compoſitiones medicamentorum, tam eorum quæ intrinſecus ſumuntur, quàm quæ corpori extrinſecus admouentur, attinent. Eius capita hæc ſunt:

De Syrupis. *Cap.* 1
De Syrupis concoquentibus bilem flauam. *Cap.* 2
De Syrupis concoquentibus pituitam. *Cap.* 3
De Syrupis concoquentibus atram bilem. *Cap.* 4
De Syrupis digerentibus humores mixtos.

tos. Cap. 5
De Syrupis laxantibus. Cap. 6
De iulapijs. Cap. 7
De eglegmatis. Cap. 8
De rob. Cap. 9
De decoctis. Cap. 10
De decocti alterantibus. Cap. 11
De decoctis alterantibus, ſimul & purgantibus bilem flauam. Cap. 12.
De decoctis alterantibus, & purgantibus pituitam. Cap. 13
De decoctis alterantibus, & purgantibus melancholiam. Cap. 14
De decoctis alterantibus, & purgantibus humores mixtos. Cap. 15
De infuſionibus. Cap. 16
De infuſionibus purgantibus bilem. C. 17
De potionibus purgantibus, in ſubſtantia ſumptis. Cap. 18
De medicinis lenientibus. Cap. 19
De medicinis ſolutiuis. Cap. 20
De potionibus purgantibus, partim infuſis, partim in ſubſtantia ſumptis. C. 21
De bolo purgatorio. Cap. 22

De

Digitized by Google

De pilulis. Cap. 23
De pilulis purgantibus bilem flauam. Cap. 24
De pilulis purgantibus pituitam. C. 25
De pilulis purgantibus melancholiam. Cap. 26
De clyſteribus. Cap. 27
De clyſteribus alterantibus. Cap. 28
De clyſteribus purgantibus. Cap. 29
De ſuppoſitorijs ſiue glandibus. Cap. 30
De peſſis. Cap. 31
De errhinis. Cap. 32
De caput purgijs. Cap. 33
De ſternutamentis. Cap. 34
De apophlegmatiſmis. Cap. 35
De gargariſmatis. Cap. 36
De drociſcis. Cap. 37
De collyrijs. Cap. 38
De electuarijs. Cap. 39
De tabulis, et rotulis. Cap. 40
De trageis, ſiue tragematis. Cap. 41.
De puiueribus. Cap. 42
De pulueribus purgantibus. Cap. 43
De dentifricis. Cap. 44

De

De pomis odoratis. Cap. 45
De ſuffimentis. Cap. 46
De linimentis. Cap. 47
De vnguentis. Cap. 48
De fomentis. Cap. 49
De epithematibus. Cap. 50
De ſacculis. Cap. 51
De cataplaſmatis. Cap. 52
De empiaſtris. Cap. 53
De cerotis. Cap. 54
De ſcutis. Cap. 55
De embrochis. Cap. 56
De balneis. Cap. 57
De collationibus, ſeu ablutionibus. C. 58
De ponderibus, & menſuris. Cap. 59

PRA-

PRACTICÆ GENERALIS,

LIBER V.

De Syrupis. CAP. I.

SVperiore libro ſimplicium medicamentorum præcepta tradidimus,reliqnum nunc eſt, vt compoſitorum,tam intrinſecus ſumendorum, quàm forinſecus adhibendorum medicamentorum præcoptiones doceamus,a Sirupis digeſtiuis originem ducentes. Itaque Sirupus digeſtiuus eſt potio alterans humores corporis in qualitate. Conficiuntur ex aquis diſtillans, & ſirupis ſimplicibus,& compoſitis, ita vt ſiruporum doſis ſit ab vnc. 1. vſque ad vnc. 1. s. vel ad ſummum vnc. 2. aquarum verò ab vnc. 2. vſque ad vnc. 3. vel 4. in dupla proportione: exempli gratia: Si Medicus corrigere velit complexionem,

xionem calidam, dabit Sirupi endiuiæ vnc. 1. s. aquæ endiuiæ vnc. 3. miſce, & fiat potus. Si vero duo ſpectet Medicus, videlicet, vt malam complexionem alteret, & aperiat. Pro primo dabis ſirupum endiuiæ, cum aqua eiuſdem, pro ſecundo, ſirupum Biſantinum cum aqua fœniculi, hoc modo: ℞. ſirupi endiuiæ vnc. 1. Sirupi Biſantini vnc. s. aquæ endiuiæ vnc. 2. aquæ fœniculi vnc. 1. miſce. Quod ſi tria velit efficere Medicus, ammouere complexionem calidam, aperire, & incidere pro primo, dabit ſirupum endiuiæ cum aqua eiuſdem, pro ſecundo Biſantinum cum aqua fœniculi: pro tertio Sirupum acetoſum ſimplicem, cum aqua acetoſæ; in hac forma, ℞. Sirupi endiuiæ, Sir. Biſantini, Sir. acetoſi an. vnc. s. aquarum endiuiæ, fœniculi, acetoſæ an. vnc. 1. miſce, & fiat potus. Porrò aquæ, vt plurimum Sirupis proportione reſpondere debent, niſi propter complexionem malam auferendam aliter facere cogatur Medicus exempli gratia. Si ordinaret Sirupum

S epi-

epithimi, aut de ſtœchade, miſcendæ illis erunt aquæ frigidę, vt violarum, aut endiuiæ, vt Sirupi caliditas corrigatur, quæ omnia pro arbitrio periti Medici fiunt. Cæterum obſeruandum quoque venit, quod omnibus ſirupis cordialem aliquam aquam commiſcere oporteat, vt virtus rectrix cordis confirmetur, quæ in corde non aliter, quam rex in ſuo regno regnat. Sic igitur concludamus, ſiruporum doſim non tranſgredi oportere vnc. 1. s. aut ad ſummum vnc. 2. idque raro admodum: aquarum verò vnc. 3. &c. Qualitas autem ſiruporum ab ipſius morbi cauſa petenda eſt. Siquidem bilis, refrigerantes pituita, excalfaciētes, & incidentes: melancholia, excalfaciētes, & humectantes ſirupos expoſcit. Sumitur interdum à morbo, vt cum in obſtructione, aperiente vtimur ſirupo aliquo. Porrò locus affectus ſiruporum aquarumque varietatem maximè indicabit. Medicus namque volens ordinare ſirupum, debet ſemper aſſumere aquam proportionatam parti affectæ, cui pro-

proportionatur ſirupus verbi gratia: accipiens medicinam ſtomachicam debet aſſumere aquam ſtomachicam: idem in reliquis cenſendum. Exhibentur autem ſirupi frequenter in aurora, tepidi: interdum etiam veſperi, vbi ſcilicet ſomni conciliandi gratia ſummuntur. Succos corporis purgationi præparant meatus reſerant, obſtructiones aperiunt, intemperies corrigunt, incidunt, detergunt, &c.

De Syrupis, & aquis concoquentibus bilem flauam.
CAP. II.

SYrupi, & aquæ digerentes materiam cholericam.

CAPITE.

Sirupi	Aquæ.
Sirup. Roſarum:	Aqua lactucæ
De Nenuphare.	Nenupharis
de papauere	Roſarum, &c.

S 2 Exem-

Digitized by Google

Exempli gratia.

℞ Sirupi de papa-uere vnc. 1.s.	℞. Sirup.de papaue-re vnc. 1.
Aquarum	Aquarum
Violarum	Lactucæ
Lactucæ	Nenuph.an.vn.1.
Nenuph.an. vn.1.	Miſce,& fiat potio.
Miſce, & fiat potus.	

IN PECTORE.

Sirupi.	Aquæ.
Sirup. violarum	Violarum
Sirup. de iuiubis	Portulacæ.
Iuleb. violatum,&c.	

Exempli gratia.

℞. Sir. violarum	℞. Sir.de iuiub.vn.1.
De iuiub.an.vn.s.	Iul.violati vnc.s.
Aq.violarũ vn. 2.	Aq. portulacæ.
Miſce, & fiat ſirup.	Viol.ana. vnc.1.s.
	Miſce.

IN CORDE.

Sirupi.	Aquæ.
De ſucco acetoſæ	Acetoſæ
Sir. acetoſitatis citri	bugloſſæ
Iulapium roſaceum	borraginis
&c.	roſarum, &c.

Exempli gratia.

℞. Sir. ace. cit. vn. 1. s.	℞. Siru. ace. vnc. 1.
Aq. acetoſæ.	Iulapij roſar. vn. s.
borraginis	Aqua. bugl. vn. 1.
bugloſ. an. vnc. 1.	borag. vnc. 2.
Miſce, & fiat potio.	Miſce.

IN STOMACHO.

Sirupi.	Aquæ.
Sir. acetoſus ſimp.	cotoneorum
Sir. Granatorum	Acetoſæ
Sir. roſarum	portulacæ
Iulapium roſaceum	Violarum, &c.
Oxiſaccharum	
Miua citoniorum	
Sir. mal. aurātio, &c.	

Exempli gratia.

℞. Sir. Granatorum	℞. Sir. acet. ſimp. vn. 1
Mal. aurant. vnc. s.	roſar. vnc. s.
Aq. acetoſæ	Aq. cotoneorū, vn. 1.
Portula. ana. vn. 1.	Violar. vnc. 2.
Miſce, & fiat potio.	Miſce.

IN HEPATE.

Sirupi.	Aquæ.
Sirup. endiuiæ	endiuiæ, Hepaticæ
Sirup. de ſucco endi.	Cucurbitæ, cichor.
Sir. de cichorio, &c.	Solatri, &c.

Exempli gratia. (vnc. 1.

℞. Sir. de end. vn. 1. s.	℞. Sir. de ſuc. endi.
Aq. endiuiæ	De cichorio, vnc. s.
Hepatice	Aq. Solatri.
cucurbite	Cichorij
ana. vnc. 1.	endiuie, ana. vnc. 1.
Miſce, & fiat ſirup.	Miſce.

De concoquentibus pituita.

CAP. III.

SYrupi, & quæ digerentes materiam phlegmaticam.

IN

Digitized by Google

IN CAPITE M

Sirupi	Aquæ
Sirupus de betonica	betonicæ, maioranæ,
Sirup. de ſtœchade, &c.	Saluiæ, roſmarini.
	Pæo. priuil. veris,

Exempli gratia. (vnc.s.

℞. Sirupi de bitonica, vnc. 1.	℞. Sir. de ſtœch. de beton. vnc. 1.
Aquar. Saluie	Aq. betonicæ
Maioranæ	Saluiæ
ana. vnc. 1.	Primulæ veris,
Miſce, & fiat ſirup.	ana. vnc. 1.
	Miſce.

IN PECTORE.

Sirupi	Aquæ
Sirup. capil. veneris	capillorum veneris
Sirup. de hiſſopo	hiſſopi
De praſſio	Scabioſæ
De calamentho	Adianthi
De glicirrhiza, &c.	thimi,
	Marrubij, &c.

IN STOMACHO.

Sirupi.	Aquæ.
Sir. de mentha	Abſinthij
Sir. de abſinthio	Menthæ
Mel roſ. colatum	Apij
Oximel ſimplex	Fœniculi
Oximel compoſitũ	chamomillæ
Oximel ſciliticum	rute, &c.

IN HEPATE.

Sirupi	Aquæ.
Sirup. de duab. rad.	Eupatorij
Sir. de quinque rad.	Praſſij
Sirup. de eupatorio	Hepaticæ, &c.
Sirup. biſantinus.	

IN RENIBVS.

Sirupi.	Aquæ.
Oximel compoſitũ	Naſturtij
Sir. de duab. rad.	cicerum rubrorum
Sir. de quinq; ra. &c.	erucæ, &c.

IN MATRICE.

Sirupi.	Aquæ.
Sir. de arthemiſia	Arthemiſiæ
Sir. pe calaméto, &c.	Matricariæ, &c.

IN

IN TOTO.

Sirupi.	Aquæ.
Sirup. biſantius	Apij
Oximel compoſitum, &c.	fœniculi
	chamomillæ, &c.

Exempli gratia.

℞. Sir. biſant. vn. 1. s.	℞. Oxim. cōp. vn. 1.
Aq. fęniculi vn. 2.	Aquæ chamomillæ vnc. 2.
Apij vnc. 1.	
Miſce, & fiat potio.	Miſce pro potu.

De Syr. concoquentibus bilem atram. *CAP. IV.*

SYrupi, & aquæ digerentes melancholiam.

IN HEPATE.

Sirupi.	Aquæ.
Sir. de fumoterræ.	Fumiterræ
Sir. de epithimo	lupulorum, &c.
Sir. lupulorum, &c.	

Exem-

Exempli gratia.

℞. Sir. de fumo terræ ℞. Sirupi lupulorum
De epith. an. dr. 6. vnc. 1. s.
Aqu. lupulorum Aquæ fumiterræ
ſumitur vn. 1. s. vnc. 3.
Miſce, & fiat ſirup. Miſce.

IN SPLENE.

Sirupi. Aquæ.
Syr. de fumoterræ Scolopendriæ
Sir. de epithimo, &c. epithimi, &c.

IN CORDE.

Sirupi. Aquæ.
Sir. de pomis comp. Borraginis
Sir. ſabor regis, &c. bugloſ. Meliſſæ, &c.

Exempli gratia.

℞. Sir. de pomis ℞. Sirupi ſabor
comp. vnc. 1. reg vnc. 1. s.
Aq. borraginis Aq. borraginis vn. 2.
bugloſ. an. vnc. 1. Meliſſæ vnc. 1.
Miſce, & fiat potio. Miſce.

Nota me non poſuiſſe quæ ſanguinem digerunt, quia cum putreſit, in choleram tranſit: ſufficiat igitur choleram digerentes adſcripſiſſe.

De

De Syrupi digerentibus humore mixtas.
CAP. V.

SYrupi, & aquæ digerentes bilem, & pituitam. IN CAPITE.

℞. Sirup. de Nenuphare
De betonic. ana. vnc. 1. s.
Aq. lactuce
Nenupharis
Saluiæ
Pen. an. vn. 1. s.
Miſce, & fiat potio pro duabus doſibus

℞. Sir. de papauere roſa rum
de ſtæc. an. vnc. s.
Aqu. violarum
roſarum
lactucæ
Primulæ veris
maioranæ
roriſm. ana. vnc. s.
Miſce, pro vna doſ.

IN PECTORE.

℞. Sir. capil. Ven.
Iuiub. ana. drac. 6.
Aq. adianthi
Thimi
Violarum
Portul. an. dr. 6.
Miſce, & fiat ſirup.

℞. Sir. de hiſſopo
De gli cirrhiza
De iuiub. an. vn. s.
Aq. capil. ven.
Portulacæ
Marrubij
Borra. ana. drac. 6.
Miſce.

IN

IN STOMACHO.

℞.Sir.de abſinthio.	℞. Sir.de ment.vn.s.
de mētha, an. vn.s.	Granatorum vn. 1.
Acetoſi ſim. vn.1.	Aq.Menthe, vnc.2.
Aqu. abſinthij	cotoneor. vnc.1.
borraginis	
Acetoſæ	Miſce, & fiat ſirup.
Cotoneorū, vn. 1.	
Miſce, & fiat potio.	

SYRVPVS PVRGANS BILEM, PItuitam,& melancholiam in hepate.

℞. Sirupi de duabus radicibus
De epithimo.
De cichorio ana. vnc. s.
Aquar. Eupatorij
Fumiterræ, lupulorum
Endiuiæ, an. vnc. s.
Hepaticæ, vnc. 1.
Miſce, & fiat ſirupus.

De Syrupis laxantibus. CAP. VI.

SYrupi laxantes ſimplices ſunt.
Sirupus roſatus laxatiuus

Siru-

Digitized by Google

Sirupus violatus laxatiuus
Sir. de flor. perſice arboris.
Comp.
Sir. de cichorio cum rhabarbato.

De Iulapijs. CAP. VII.

IVlapium, ſeu Zulapium eſt Arabum delicatæ potionis genus. Fiunt autem ex aquis ſtillatitijs, & ſaccharo, ad ſirupi conſiſtentiam coctis. Vſus tempore aqua largiore, nimirum quadrupla dilui ſolent, ita, vt ſi Iulapiorum pondus ſit vnc. 3. erunt aquarum vnc. 12. vt infra in formulis patebit. Vtimur his in febribus potiſſimum, alijſque morbis, tuſſi preſertim, vbi vini vices, à quibus abſtinere oportet, ſupplent.

I.	II.
℞. Iul. roſacei	℞. Aqu. cinnamomi
Violati an. vn. s.	Sillatitię.
Aqu. endiuię	Borraginis
Acetoſę	Bugloſſę
Borrag. an. vn. 4.	Acet. an. vn. 1. s.

II.

III.

℞. Iulapij violacei
Syrupi de glicirrhiza an. vnç. 1.
Aquarum ſcabioſæ
Tuſſil. an. unc. 4.
Aquę hordei coctæ unc. 4.
Miſce, & fiat Iulapium.

Iulapij roſace. unc. 1. uel unc. 1. s.
Targarit. pręparat.
Corali rubr. pręparati.
Fragm. lap. pretioſorum an. ſcru. s.
Fol. auri N. 3.
Commiſtis ſingulis fiat Iulapium.

De eglegmatis. C A P. VIII.

LInctus ſiue Eglegma Gręcis, Barbaris Loch: medicamentum eſt thoracicum, vel pulmonicum, linguendo, uel lambendo, tandiu in ore retentum, uel linguę ſubditum, quoad paulatim eliqueſcat, tabeſcatue, in ſpiritus meatum decidens potius, quàm deuoretur, per ſe, ex dulcibus, tergentibus, ac etiam glutinoſis, interdum amaris, & acribus conflatum. Hodie uerò eis adijciuntur, ſpecies, ſirupi, & conſeruę interdum, ita, ut

vt eglegmatum doſis ſit ab unc. s. uſque ad unc. 1. ſpecierum uerò à drac. 3. uſque ad drac. 1. plus, minuſue. Conſeruarum autem ab unc. 2. uſque ad unc. 3. ſirupo-rum, quantum ad excipiendum ſatis eſt, ut infra in formulis patebit. Cui nam parti corporis correſpondere debeant medicamenta, ipſe locus affectus indicabit, nimirum thorax, uel pulmo. Quare his adijcienda medicamenta ſunt, quæ thoracis, uel pulmonis uitijs auxilientur: cuiuſmodi ſunt Diapenidium, dia tragacanthum, trochi ſcibecchici, ſuccus glicirrhizę tragacanthum, gummi arabicũ, & id genus alia. Qualitas autem ab ipſo affectu, uel ipſius cauſa deſumenda erit. Sic aſperę arterię aſperitas, eglegmata lenientia expoſcit: pulmonis ulcera, conſolidantia: intemperies calida, refrigerantia: frigida, excalfacientia. Ad eundem modum humores in thorace craſſi, attenuãtia afflagitant eglegmata viſcoſi, quę uim incidendi, & abſtergendi habent, &c. Porrò exhibentur quouis tempore, ante,

ante, & poſt cibum, fabe quantitate, potiſſimum uerò matutino, & ueſpertino. Ad pulmonis inflammationem, aſperę arterię aſperitatem, ulcera, ſpiritus difficultatem, anhelationes, tuſſim ex humoris inflexu, ac deſtillatione ortum, & eos, qui difficulter glutinoſa excreant, ut pręfocari uideantur.

I.

℞. Conſerue capil.
Veneris
hiſſopi ana.unc.1.
Loch de pulmone
uulpis unc. s.
Spe. diapenidijs diaireos an.dr.1.s.
ſir. de praſſio quantum ſufficit ad excipiendum, fiat loch.

II.

℞. Loch de pino de pulmo uulpis ſani, & experti
ana. unc. 2.
Diatragacanti.
ana. unc. s.
Diaireos unc. 1.
Troch becchicor.
Succi glic. an.dr.2.
Radicii enulę ſcr. 2.
Diacod. ſcru. 1.
Sir. de hiſſopo, uel de glicirrhiza, quãtum ſufficit, fiat egleg.

III.

℞. Conſerue uiolarũ
Nenupharis
ana. unc. 1.
Loch de papa. unc. s.
Spec. diatragacant.

De

De ſcilla. frig. vnc.s.
Spec. diapenidij ſir.viol.q.ſ.fiat egleg.

De rob. C A P. I X.

ROb eſt ſuccus fructuum, ignis calore inſpiſſatus, vt aſſeruari poſſit, & eo vti liceat, aut per ſe, aut cum melle, aut aquis ſtillatitijs ſiruporum inſtar, & ita Rob doſis erit ab vnc. 1. ad vnc. 1. s. aquarum verò ab vnc 2. vſque ad vnc. 3. in dupla proportione, vt infra in formulis patebit. Differt tamen rob à ſirupo, vel decocto: quod ſirupos fiat ex medicamẽtorum ſimplicium decoctione, addito melle, vel ſaccharo: Rob verò ex herbarum ſuccis, igne, vt antea dictum inſpiſſatis. Porrò rob in materia pituitoſa, & melancholica fortioris operationis eſt, quàm ſirupus, vel decoctum. Quoniam in ſucco fortior operatio, quam in decoctione eſt. Siquidem ex decoctione partes ſubtiliores exhalant, in ſucco verò remanẽt. In materia autem calida, ſirupus, & decoctũ præſtantiora ſunt quam rob. E con-

tra verò in gargariſmis magis laudatur rob quàm ſyrupus, quoniam fortioris eſt virtutis ad attrahendum, ſubtiliandū, &c. Cæterum cum rob ſimiles cum ſirupis virtutes obtineant, poterunt quoque propter eaſdem intentiones, propter quas exhibentur ſyrupi, dari, & exhiberi, & eadem hora, & eodem tempore. Porrò rob etiam cum alijs medicamentis, cum ſimplicibus tum compoſitis exhiberi poterunt, vt in formulis videre licebit.

I.

℞. Rob è ribes
è nucibus
Miuæ citoniorum
an. vn. ſ.
Aq. acetoſæ
plantaginis
fragorum an. v. 1
Miſce, & fiat potio.

I I.

℞. Rob è ribes
Diamoron
ana vnc. ſ.
Conſeruæ roſ. antiq.
Diaciton. ſimplicis
Miuæ citoniorum
ana vnc. ſ.
conſolidæ maioris
balauſtiorum
Trochiſchorū è ſpodia.
Trochiſc. e terra ſigilata ana drach. 1.
Cum ſirupo mirtino q. ſ. ad mellis conſiſtentiam, fiat rob.

De

De decoctis. CAP. X.

DEcocta, Græcis apozemata, latinis ſirupi longi, & magiſtrales dicuntur, ſunt potiones non ad ſirupi conſiſtentiam decoctæ, ſed dilutæ. Fiunt ex folijs, floribus, radicibus, fructibus, ſeminibus, corticibus, lignis, interdum etiam ſuccis. Coquuntur autem hæc ex aqua fontana, vel pluuia. Foliorum autem quantitas manipulos quinque ad ſummum: flores pugillos quatuor: radicum vnc. 3. ad ſummum quinque, ſeminum drachmas quatuor, aut ſex non excedat. Aquæ menſura rarò libras duas, vel ad ſummum tres ſuperet. Coquuntur autem omnia in olla vitreata, ad tertias, interdum ad dimidiæ partis conſumptionem: poſtea colo transfundũtur, adiecta interdum ſacchari conueniẽti quantitate, vt delicatius reddatur decoctum, & cum oui albumine clarificatur, & pro qualibet vna doſi decocti vnc. 1. ſirupi conuenientis commiſcetur. Ad-

Digitized by Google

duntur etiam interdum decoctis medicamenta purgantia, vbi diligenter ad pōdus purgantium medicamentorum reſpiciendum eſt, adiectis ſemper ijs, quæ vim eorundem infrenant. Quibus autem membris medicamenta proportionata eſſe debeant, locus affectus commodè oſtendet: ſic eorundem qualitatem tum affectus ipſe, tum eius cauſa maximè indicabit. Porrò aſſeruantur vix per ſeptimam decocta. Aſſumuntur autem inſtar ſiruporum, tempore matutino, pondere duarum, aut trium, aut quatuor vnciarum, pro varia ratione complexionis, &c. Vtimur autem his ad alterandum, præparandum, concoquendum, & purgandum interdum vt in ſequentibus formulis patebit.

De decoctis alterantibus.
CAP. XI.

DECOCTVM ALTERANS bilem flauam.

℞. rad. cichorij v m. 3. Endiuiæ
Fol. lactucæ portulacæ an. M. 1.

Sem-

Sem.melonum	ſebeſten
Cucurbitæ	iuiubarum
cucumeris	prunorum an. vnc.s.
citrul. ana dr.1.	flor. violarum
paſſulatum	Borra.ana P.1.

Fiat decoctio in menſuris duabus aquæ vſque ad conſumptionem tertiæ partis, de colatura accipe lib.1. cui adde ſacchari lib.5. coquantur iterum deſpumando, & clarificando, fiatque apozema pro quatuor, aut quinque doſibus, cui addatur ſirupi violace vnc.4.vel 5.

DECOCTVM COMMVNE.

alterans pituitam.

℞. Betonicæ	petroſelini
hiſſopi	ruſci
capil. Veneris	aſparagi an. dr. 9.
ana M. 1.s.	ſem. aniſi
℞. Flor.borraginis	fœniculi
bugl. ana P. 1.	ameos ana dr. 1.
℞. Rad. fœniculi	paſſularum vnc. 1.s.
apij	ficum N. 10.

Coquantur in lib. 2. aquæ, vſque ad conſumptionem tertiæ partis. Colaturæ adde mellis roſati colati q. ſ. fiatque potio pro quinque doſibus.

APOZEMA COMMVNE melancholiam alterans.

℞. Fumiterræ · ſcolopendriæ
lupulorum · endiuiæ
Scariole ana M. 1. · Prunorum N. 10.
rad. polipodij · Paſſularum vnc. 1.
cichorij an. vnc. 1. s. · cortatamaricis
ſem. aniſi · capparorum
fœniculi ana dr. 2. · ana vnc. s.

Fiat decoctio ſecundum artem. Colaturæ adde ſacchari q. ſ. & fiat potio pro quinque doſibus.

De decoctis alterantibus, & purgantibus ſimul bilem flauam.

CAP. XII.

DEcocta concoquentia, & purgantia bilem flauam.

IN HEPATE.

℞. fol. lactuce · ſem. papaueris albi
nenupharis · vnc. 3. vel 4.

ana

ana M. 2. Paſſularum vnc. 1.
℞. flor. violarum Prunorum N. 9.
roſar. ana P. 2.

Coquantur in ſufficienti quantitate aquæ vſque ad conſumptionem tertiæ partis, de colatura ℞. vnc. 4. quibus infunde
rhabarbari elect. drach. 2.
ſpicæ vnc. 2.

Reliquantur per noctem, mane coletur, & exprimatur fortiter, cui adde
Electuar. de ſucco ſirup. violar. lax. vn. 1.
roſ. drach. 2. Miſce, & fiat potio.

IN PECTORE.

℞. Fol. tuſſilaginis ſebeſten
lact. ana M. 2. s. iuiobarum an. vn. 1.
flor. violarum Paſſularum vnc. s.
borrag. an. P. 2. Glycyrrhiza drac. 1.
Coquantur ſecundum artem, de colatura
℞. vnc. 4. quib. adde ui drac. 2. vel 3.
Mannæ electæ infuſionis violat.
vnc. 1. vnc. 1.
Diaprunis ſoluti- Miſce, & fiat potio.

IN VENTRICVLO.

℞. Lactucæ M. 1.	Cucur.an.dr.1.
flor. violarum	prunorum
burra. an. P. 1.	paſſularum ana vn.s.
ſem. portulacæ	mirrabolanorum
ſcariolæ	citrinorum vnc.s.

Coquantur ſ. a. & fiat potio pro duabus doſibus cui adde

Caſſiæ recentis vn.2.	ſirupi roſarũ lax.v.2
elect.roſ meſ.dr.3.	Miſce, & fiat potio.

IN HEPATE.

℞.rad.cichorij vn. 2.	Lactucę ana vn. 2 .s.
fol.endiuiæ	tamarindorum vn 1.
Sonchi an. M. 1.s.	paſſularum vnc. s.
flor. cichorij P. 2.	rhabarbarum electi drach. 6.
ſem. endiuiæ	
ſcariolæ	ſpicæ indicæ drac. 1.

Coquantur ſ.a. & fiat pro duabus doſibus, cui adde

Diapruni lenitiui vnc. 1.	ſirupi de cichorio cum rhabar. vnc. 1

Miſce, fiatque potio, pro duabus matutinis.

IN

IN SPLENE.

℞. Bol. endiuię — ſem.endiuię drac.1.
cacuminum — cort.tamaricis dr.1.s.
lupulorum an. — paſſularum vnc. s.
M. s. — rhabarbarum electi
Flo. borraginis — vnc.s.
bugloſ. an. P. 1. — ſpicę indicę drac.1.
Decoquantur ſ. a. & fiat potio pro vna doſi, cui adde ſirupi roſ.lax.vnc.1.

IN MATRICE.

℞.Fol.endiuię — Nenupharis an.
Nenupharis an. — P.1.s.
M.1.s. — paſſularum vnc. 1.
Flor.borraginis
Decoquantur ſ. a.& fiat potio pro duabus doſibus, cui adde
Mannę electę vnc.2. ſirupi violati
electuar. de ſucco lax vnc.2.
roſ. drach. ſ. Miſce, & fiat potio.

IN IVNCTVRIS.

℞. Fol. lactucę — ſemen endiuię
endiuię an.M.1.s. — drach.3.
flor. violarum — Vuarum paſſarum
P. 4. — vnc.s.

De

Decoquantur ſ. a. De colatura accipe vnc. 4. quibus adde.

Diacatholiconis unc. 5.	Maſ. drac. 3. ſir. roſ. lax. unc. 1.
Electua. ſucci. 1 o. Miſce.	

De decoctis alterantibus, & purgantibus pituitam. CAP. XIII.

APozemata concoquentia, & purgantia pituitam.

IN CAPITE.

℞. Fęniculi unc. 1.	Paſſularum unc. s.
betonicę	mirob. chebulorum
maioranę an. M. 1.	unc. s.
flor. anthos	Agarici optimi dr. s.
ſtęchados	zingiberis
ana P. 1.	ſalis gemmę
ſem. fœniculi dr. 1. s.	ana unc. 1.

Coquantur ſ. a. & fiat potio pro duabus doſibus, cui adde ſirupi de betonica uncias duas.

IN

IN PECTORE.

℞. ramileos
enulle
glicirrhizę
ana drach. 2.
flor. ſcabioſę
betonicę
borrag. ana P. 1.
ſem. urticę drac. 3.
Paſſularum
Ficuum

Fol. betonicę
Hiſſopi
marrubij
ana M. 1.
Dactylor. ana unc. ſ.
Turpeti drach. 2.
Agarici unc. ſ.
Zingiberis
ſalis gemmę
ana drach. 1. ſ.

Fiat decoctio ſ. a. pro duabus doſibus, cui adde

Diaphœniconis drach. ſ.
ſir. de hyſſop. unc. 2.
Miſce, & fiat potio.

IN VENTRICVLO.

℞. rad. fœniculi
Petroſe. an. unc. ſ.
Fol. menthę M. 2.
flor. roriſmarini
borra. ana P. 1.

ſem. fœniculi
aniſi ana drac. 1.
Paſſularum unc. ſ.
agarici unc. ſ.
zingiberis drach. 1.

Decoquantur ſ. a. & fiat potio pro duabus doſibus, cui adde

Electuarij indi
ſiru. de mentha un. 2

Dia-

Diaphœniconis	Miſce, & fiat potio
ana unc. 2.	pro duabus uicibus.

IN HEPATE.

℞. Rad. petroſelini	Aſparagi
Apij	ruſci ana drac. 2.
Feniculi	petroſelini ana un. 2.
Fol. origani	paſſularum unc. 5.
hiſſopi	eupatorij an. M. 1. s.
flor. borraginis	agarici drac. 5.
origani ana P. 1.	ſalis gemmę
ſemin. aniſi	zingiberis ana dr. 1.

De coquantur ſ. a. & fiat potio pro duabus doſibus, cui adde

Diaphęniconis	ſirupi de eupatorio
drac. s.	unc. 2.

IN SPLENE.

℞. Rad. aſparagi	borraginis
cichorij ana	ana P. 1.
drach. s.	ſem. aniſi
Fol. calaminthi	carui ana unc. 1.
aſari eupatorij	cort. tamaricis
ana M. 1.	capparorum ana
turpeti drach. 6.	M. s.
Flor. bugloſſæ	zingiberis drach. 2.

Fiat

Fiat potio pro duabus doſibus, cui adde ſirupi de calamintha unc. 1.

IN RENIBVS, & veſica.

℞. Rad. quinque communium | Cicerum rub. an. P. 1
Pentaphilli an. d. 2. | Baccarum iuniperi drach. 2
Flor. borraginus | Ficum N. 10.

Decoquantur ſ. a. De colatura accipe uncias 4. quibus infunde per noctem
Agarici drach. 2. | drach. 2. s.
Zingiberis ſcru. 1. s. | Sirupi de duabus
Mane exprimantur, | rad. unc. ?.
addaturque | Miſce, fiatque potio.
Benedictę laxatiuę

IN MATRICE.

℞. Artemiſię | ſem. petroſelini
Pulegij | aniſi ana drach. 1
Sabinę | Baccarum lauri dr. 1.
Meliſſę | Agarici
rad. Apij an. M. s | Turpeti ana drac. 3.
Aſparagi | vel 4.
rubię tinctorum | Zingiberis drach. 2.
ana unc. s.

Decoquantur ſ. a.& fiat potio pro dua bus uicibus, cui addantur ſirupi de arthemiſia unc. 2.

IN IVNCTVRIS.

℞. rad. feniculi
ireos
cichorij
aſparagi
ana drach. 2
Fol. betonicę
hiſſopi
menthę
eupatorij
an. M. s.
Flor anthos

Borraginis
ana P. 1.
ſem. feniculi
aniſi an. drach. 1.
Paſſularum unc. 1.
Turpeti
agarici ana dra. 2. s.
zingiberis
ſatis gemmę
ana drach. 1. s.
cinnamomi drac. 1.

Decoquantur ſ. a. fiatque potio pro duabus doſibus, cui adde

Diacatholiconis uncia 1.
oximeliris unc. 2.
miſcè, fiatque potio

Benedictę lax. dr. 5. 10. duab. matutinis.

De decoctis alterantibus, & purgantibus melancholiam.

CAP. XIV.

DEcocta concoquentia, & purgantia atram bilem.

IN

IN CAPITE.

℞. Lupulorum Borraginis
Fumiterræ ana P. I.
ana M. I. Prur orum N. 10.
rad. buglоſſæ vnc. 1. Paſſularum vnc. s.
Flor anthos Fol. ſenæ vnc. 1. s.
bugloſſæ Zingiberis drach. 2.

Decoquantur ſ. a. & fiat potio pro duabus doſibus, cui adde
Sirupi de pomis vnc. I.

IN PECTORE.

℞. Fol. Meliſſæ Borraginis
Roſmarini ana P. 2.
Bugloſſæ Paſſularum vnc. s.
ana M. I. Glicirrhize drac. I.
Flor. Violarum Ficum O ò.
meliſſæ Senæ vnc. I. s.
Zingiberis drach. 2.

Coquantur ſ. a. & fiat potio pro duabus vicibus, cui adde ſirupi violacei vnc. 2

IN HEPATE.

℞. rad. cichorij
polipodij drac. 2.
Fol. Aſari
Fumiterræ
lupulorum
ana M. 1.

Flor. borraginis
bugloſſæ
ana P. 1.
Vuarũ paſſarũ d. 6.
Mirobal. ind. vnc. s.
Fol. ſenæ vnc. 1. s.
Zingiberis drach. 2.

Coquantur ſ. a. & fiat potio pro tribus doſibus cui adde

Confect. ha. dr. 1
Sirupi de fumo-
terræ vnc. 3.
Miſce.

IN LIENE.

℞. rad. bugloſſæ
polipodij
ana drach. 3.
Fol. thimi
Scolopendriæ
Cuſcutæ

Epithimi
ana M. 1.
Cort. tamar. P. 1.
cappar. vnc. 1. s.
ſem. aniſi drach. 2.
ſenæ vnc. 1.
Zingiberis drach. 2.

Fiat decoctio ſ. a & fiat potio pro duobus hauſtis, cui adde Confectionis Hamech vnciæ s. ſirupi de epithimo vnc. 1. s.

IN TOTO.

℞. Fumiterræ.	Lupulorum
ſcolopendiæ	epithymi ana. M. 1.
flor. borraginis	Mirob. ind. vnc. s.
bugloſſæ	paſſularum drac. 6.
meliſſæ	ſemen aniſi
ana. P. 1.	fœniculi
rad. polipodij	vnc. 1.
bugloſſæ	ſenæ Orientalis
cichorij	vnc. 1. s.
fœniculi	zingiberis drac. 2.
ana. vnc. s.	

Concoquantur f.a. & fiat potio pro tribus doſibus cui adde.

Diacatholiconis	Mannę electæ vnc. 2.
vnc. 1.	ſirupi de ſummoter-
Confect. Hamech	ræ vnc. 3.
drac. 6.	Miſce, & fiat potio.

De decoctis alternantibus, et purgantibus. humore mixtos.

CAP. XV.

BILEM ET PITVITAM.

℞. rad. cichorij	ana. P. 1.
fœniculi,	ſem. aniſi

V ana.

Digitized by Google

ana. vnc. ſ.	fœniculi
endiuiæ	endiuiæ
capil. Veneris	cucurbitæ
ana. M. 1.	ana drac. ſ.
flor. violarum	Paſſularum.dr. 6.
borraginis	tamarindorum vn. 1
rhabarbari electi	xingiberis dra. 1. ſ.
Aparici opt. an. dr. 1.	ſalis gemme dr. 1.
ſpicæ indicæ vnc. 1.	

Coquantur ſ. a. & fiat potio pro duobus hauſtis, cui adde.

Diacatholicō. vn. 1.	ſirupi roſ. lax
diaphœniconis	vnc. 1.
Elect. de ſucco roſ.	Miſce,
ana. drac. 2.	

BILEM FLAVAM ATRAM

℞. Lupulorum	Sem. endiuiæ
Fumiterræ	Aniſi an. dra. 1.
endiuiæ ana. M. 1.	paſſularum
rad. cichorij	Sebeſten an. dra. ſ.
Polipodij	rhabarbari electi
ana. vnc. ſ.	vnc. ſ.
flor violarum	fol. ſenæ drac. 19.
borraginis	ſpice endiuiæ dr. 1.
	ana.

Digitized by Google

ana. P. 1.	zingiberis drac. 1. s.

Decoquantur ſ. a. & fiat potio pro duabus vicibus, cui adde.

Daſenæ vnc. 1.	ſirupi roſ. lax.
elect. ſucci roſ.	ſirupi de fumoterræ
Meſ.	ana, vnc. 1.
confect. Ha an. vn. 2.	Miſce.

ATRAM BILEM PITVITAM.

℞. rad. Apij	buglossæ an. dr. s.
Fœniculi	Polipodij dr. 2.
betonicæ	Fœnic. ana. drac. 1.
Capil. Ven.	Cor tamaricis dr. 3.
epithimi ana. M. 1.	Paſſularum vnc. 1.
Flor. borraginis	Fo. ſenæ vnc. 1. s.
bugloſſæ	Agarici drac. 6.
Anthos an. P. 1	zingiberis drac. 2.
ſem. aniſi	ſalis gemmæ dr. 1.

Concoquantur ſ. a. & fiat potio pro tribus doſibus cui adde.

diacatholicō. dra. 1.	Sir. de epith. vn. 2.
Benedictæ lax.	Oximelis comp.
Confect. hamech	vnc. 1.
ana. drac. 4.	Miſce.

BILEM PITVITAM, ET
atram bilem.

Rec. Capill. Veneris ſem. aniſi
Lupulorum foeniculi.
betonicæ endiuiæ ana dr. 1.
endiuiæ ana M. s. prunor. Dam. N. 6.
rad. foeniculi paſſularum drac. 6.
cichorij ſenæ orient. vnc. 1. s.
polipo. ana dr. iij. rhabar. elect. dra. 5.
glicir. drac. iij. agarici optimi vn. s.
Flor borraginis ſpicæ endiuiæ dra. 1.
bugloſſæ ſalis gemmæ ſcru. 2.
Viol. ana. P. 1. zingiberis drac. 2.

Decoquantur ſ. a. fiatque potio pro tribus doſibus, cui addantur.

Mannæ electe aquæ cinnamomi
ſirupi roſ. lax. diſtillatæ vnc. 1.
ana. vnc. s. Miſce pro tribus matutinis

DECOCTVM PVRGANS
omnes humores.

Rec. Turperij vnc. s. Fol. ſenæ drac. 10.
polipodij drac. 2. zingiberis ſcrup. 2.
hermadactylorũ cinnamomi

rha-

rhabarb. an. dra. 2. aniſi ana. ſcrup. 1.

Conciſa quoquantur in libra vna, & ſemis aquæ vſque ad tertiæ partis conſumptionem. co ectus, & de colatura dentur vnc. 3. tempore matutino, addendo ſirupi roſ. lax. vnc. 1.

De infuſionibus. CAP. XVI.

INfuſio, ſiue dilutum eſt maceratio medicamentorum purgantium in liquore aliquo appropriato per horas aliquot certas. Magnatibus & delicatioribus hominibus ex habentur. Quod ad compoſitionem horum attinet, primum neceſſe eſt, vt purgantium medicamentorū pondus rectè teneamus deinde vt ſemper purgantibus miſceantur quæ vehementiam eorum corrigere poſſunt, vt in ſequētibus formulis patebit. Vt plurimum autem 12. horas, nonnunquam per integrum diem, vt promptius, & valentius tenuiores partes in ſe colligant, macerantur: deinde colentur, & exprimant, qui-

bus denique ſirupi, vt ſuauior reddatur potio, commiſcentur. Porrò qualitas medicamentorum pro humorum præternaturam in corpore redundantium, ratione variatur. Quantitas verò ſeu doſis, ex quarto libro petenda. Sumuntur autem diluta calidè tempore matutino, & ſtomacho vacuo, ſicuti ſirupi, & apozemata ab vnc. 3. vſque ad vnc. 4. vel 5.

I.

INFVSIO PVRGANS BILEM.

℞. rhabarbari electi drach. 6.
ſpice indicæ drac. 2.

Concidantur minutim, & macerentur per noctem, in aquis ſtillatitijs, endiuiæ, hepaticæ, & borraginis ana. vnc. 1.s. Deinde linteolo exprimantur validè, & colentur expreſſioni adde ſirupi roſ. lax. vn. 1. fiatque potio.

II.

PVRGANS PITVITAM.

in capitæ.

℞. agarici optimi drac. iij.
zingiberis,
ſalis gemmæ ana. drac. s. Ma-

Macerentur per horas 12. in
aquis ſaluiæ.
beronicæ ana. vnç. 1.s.
Exprimantur, & fiat potio, cui adde
ſirupi de ſtœchade. vnç. 1.

III.

PVRGANS MELANCHOLIAM.

℞. Fol. ſenæ drac. 6.
zingiberis ſcrup. 2.
Macerentur in decocti illorum, & fructum vnç. 4. diu nocteque, poſtea fortiter exprimantur addaturque ſirupi de fumoterræ. vnç. 1.

PVRGANS BILEM, ET PITVITAM.

Rec. rhabarbari electi. vnc. s.
agarici optimi drac. 1.s.
ſpicæ endiuiæ drac. 1.
ſalis gemmæ ſcrup. 2.
Concidantur ſingula minutatim, & macerentur in aquis ſtillatitijs, endiuiæ, & borraginis ana. vnc. 1.s. Durent in his horis duodecim. deinde linteolo mundo exprimantur validè, & colentur, fiatque potio, cui addatur ſirupi roſ. lax. vnç. 1.

De potionibus purgantibus, in ſubſtantia ſumptis. CAP. XVIII.

PORrò circa medicinas ſolutiuas, quæ in potionibus ſummuntur, quatuor obſeruanda ueniunt. Primum eſt, ut iuxta omnium ferè Medicorum ſententiam, in qualibet medicina ſolutiua, aliquid miſcendum curemus quod cor confortare poſſit. Alterum eſt, quod medicina ſolutiua proprietatem habere debeant cum illo membro, quod euacuandum eſt, vt ſi caput ſit purgandum; addenda aqua betonicæ, uel ſaluiæ, eſt, uel flores ſtœchados uel id genus alia. Tertium, quod inter ſoluentes medicinas, quædam leniendo, quædam attrahendo, ut in ſequentibus duobus capitibus uidere licet, educant. Quartum quod in medicinæ compoſitione ſemper addendum ſit ſuum lenitiuum. Quoniam uiolentas ſolutiuorũ uirtutes ad ſecuritatem perducit. Doſis uerò lenitiui eſt a drac. 3. uſque ad drac.

5. uel

5. uel 6. ſolutiuorum autem a drac. 2. uſque ad drac. 3. s. ut in ſequentibus formulis patebit.

I.

℞. Diacatholiconis drac. 6.
electuarij de ſuc. roſ. drac. iij. s.

Miſce, & cum decoctione florum, & fructum in aqua endiuiæ facta, fiat potio, cui adde ſirupi uiolacei unc. 1.

Hic uides lenitiui drac. 6. ſolutiui uerò drac. iij. s. & dirigitur uirtus eius ad hæpar, & cor confortat mediante decoctione facta in aquijs proprijs.

II.

℞. Mannæ electæ, uel caſſiæ dra. 6.
Elect. de ſucco roſ. drac. 3. s.

Cum decoctione florum, & fructum fiat potus, cui adde ſirupi roſ. lax. unc. 1.

III.

℞. Diacatholiconis drac. 1.
Diaphęniconis drac. 2.
Electuarij indi drac. 1. s.

Miſce, & cum decoctione florum, & fructuum in aquis bugloſſæ, & fęniculi facta

facta fiat potio, cui adde mellis roſ. col. unc. 1.

IV.

℞. dia ſenæ drac. v.
confect. hamech drac. 2.
diaſenæ Nicolai drac. 1. s.

Miſce, & cum decoctione florum, & fructuum in aqua bugloſſæ, & ſcolopendrie facta, fiat potus, cui adde ſirupi uiolacei. unc. 1.

V.

℞. diacatholiconis drac. v.
elect. de ſucco roſ. drac. 2.
diapheniconis drac. 1. s.

Miſce, & cum aqua endiuiæ, & borraginis ana. unc. 1. s. fiat potio, cui adde ſirupi roſ. lax. unc. 1.

VI.

℞. rhabarbari electi. unc. 2.
ſpicæ indice. drac. 1. s.

Pulụerizentur ſubtiliter, quibus adde
caſſiæ drac. iij.
elect. de ſucco roſ.
diapheniconis an. ſcrup. 2.

cum

Cum decoctione florum fructuum fiat potio; cui adde ſirupi uiolati lax. unc. 1.

De medicinis lenientibus.
CAP. XIX.

QVæ leniendo humores educunt, alunt, leuiter mouent, atque ſine tumultu exorneant qualia ſunt. Diaprunis lenitiua, Diacatholicum, Diaſena, compoſitio è manna, e caſſia, & ſimilia: quorum doſis à drac. v. uſque ad unc. 1. Exhibentur autem, uel in forma boli, uel cum decotione aliqua, uel aquis deſtillatis, additis ſolutiuis (ut antea diximus) tempore matutino, &c.

De medicinis ſolutiuis.
CAP. XX.

QVæ attrahendo purgant medicamẽta, catharticon, & ſolutiua nuncupantur. Hæc ualenter purgant. Proinde abſque lenitiuo aliquo addito, ſumi non debent.

debent. Quomodo autem, & quæ doſi commiſceantur, ſupra capite 18. abunde eſtendimus. Sunt autem medicamenta ſolutiua, præſertim bilem purgantia, quibus ferè hodiæ utuntur practicantes.

electuarium de ſucco roſarum
electuarium ſucci roſ. Meſuæ,
electuarium de pſillio.
Diaprunis ſolutiua
Diarob cum rhabarbaro, &c.

CATHARTICA PHLEGMA purgantia.

Diaphænicum.
electuarium indum
electuarium eleſcoph.
Diarob cum turbith.

CATHARTICA BILEM ATRAM purgantia.

Confectio Hamech.
Diaſene Nicolai, &c.

De

De potionibus purgantibus, partim ab infuſis, partim à ſubſtantia factis. *CAP. XXI.*

NOn rarò etiam utuntur Medici communiter practicantes potionibus quibus partim infunduntur medicamenta purgantia, partim tota ſubſtantia ponuntur, & ita bibuntur, ut ſequentibus formulis perſpicue uidere licebit.

Rec. rhabarbari electi drac. 2.
Spicæ indicæ drac. s.

Incidantur minutim, terantur, & infundantur per horas ſeptem in ſufficienti quantitate uini odoriferi tempore hiemali aquæ endiuiæ æſtate: deinde fiat expreſſio fortis, cui adde, uel in eo diſſolue.

Caſſiæ recent. extractæ, uel Man. dr. v.
electuarij de ſucco roſarum drac. 2.
electuarium pſillij drac. 1.

Miſce, & cum decoctione florum, & fructum in aqua bugloſſæ, & endiuiæ, facta, fiat potio, cui adde ſirupi roſ. lax. drac. 1.

II.

II.

℞. Myrobalanorum citrinorum dra. iij.
ſpicæ indicę.
ſem. aniſi ana. ſcrup. s.

Trita in decoctionis paſſularum unc. 3. per diem integrum macerentur: deinde fortiter exprimantur, addaturque Elect. de ſucco roſarum.
Diaprunis ſolutiuę ana drac. 1. s.
mannę drac. 6.
ſirupi uiolati unc. 1.

III.

℞. Turpeti drac. 1. s.
zingiberis ſcrup. 1.

Trita macerentur horis duodecim in uinis odorati unc. 3. deinde exprimantur addaturque.
elect. ind. drac. iij.
mellis roſ. col. unc. 1.

IV.

℞. Agarici electi drac. 2.
zingiberis ſcrup. 1.
ſalis gemmæ ſcrup. s.

Trita macerentur horis duodecim in uini

uini odoriferi unc. 1.
aquæ ſęniculi unc. 1.
Exprimantur, addanturque
Elect. ind. drac. iij.
oximelis ſcillitici. unc. 1.
Miſce, & fiat potio.

V.

Rec. rhabarbari electi. drac. 2.
agarici trochiſcati. drac. 1.
ſpicæ indicę ſcrup. 1.
zingiberis ſcrup. s.
Conciſa, macerentur horis octo in
aqua endiuiæ unc. 2.
Fęniculi unc. 1.
uini optimi unc. 1.
exprimantur probè, addanturque
mannę electę drac. 6.
electuarij de ſucco roſ. drac. 3.
diaphęniconis drac, 2.
ſirupi roſ. lax. unc. 1.
Miſce, & fiat potus.

VI.

Rec. fol. ſenę drac. iii.
rhabarbari electi drac. 2.

agarici

Digitized by Google

Agarici optimi drac. 1.
Spicę indicę ſcrup. 1.
zingiberis ſcrup. s.

Concidantur ſingula minutatim, & macerentur in decoctionis paſſularum unc. 4. per horas duodecim, deinde exprimantur probe; addaturque rhabarbari albi, ſiue rad. mechoacę drac. s. ſirupi roſ. lax. drac. 1.

De bolo purgatorio. C A P. XXII.

Bolus eſt fruſtulum medicamẽtorum, purgantium, eſui aptum, quàntum ſcilicet bucca commode capere poteſt. Formatur autem ex lenitiuis, & ſolutiuis interdum ex ſimplicibus tantùm medicamentis, cum ſuis correctiuis, atque ſirupo, uel alio quodam liquore excipiuntur, & in formam boli digeruntur, ut formulis ſequentibus patebit. Porrò qualitas purgantium medicamentorum ab humore peccante deſumenda erit. Quantitas uerò augeri minuique poterit iuxta ęgrotantis uires, & medicinę, quę exhi-

exhibentur: ita tamen, vt vnciam vnam nunquam excedat. Nam vniuerſa, vna vice deuoranda erit. Quarum verò partium proprietatem medicamenta habere debeant, ipſe locus affectus commode demonſtrabit. Tempus autem aſſumendi matutinum eſt.

I.

℞. Caſſiæ recenter extractæ dra. 6.
Electuarij de ſacco roſarum. dr. iij.
Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus, auro coopertus.

II.

℞. Caſſiæ nouiter tractæ. vnc. 1.
Diagridij gr. iij.
Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus.

III.

℞. Diaprunis lenit, vel Diacat. dr. 5.
Diaphœniconis, drac. iij.
Miſce, & cum ſaccharo fiat bolus.

IV.

℞. Turpeti drach. 1.
Zingiberis
Maſticis ana ſcrup. s.
Cum melle roſaceo quantum ſufficit, fingatur bolus.

V.

Rec. Conſeruæ violarum vnc. s.
Pul. Rad. mechoacæ drach. 1.
Cum ſyrup. roſ. lax. formetur bolus.

V I.

Rec. Rhabar. albi, ſiue rad. mech. ſcr. 2.
Fol. ſenæ triticorum ſcrup. 1.
Zingiberis ſcrup. s.
Cum ſirupo violaceo fiat bolus.

V II.

Rec. Caſſiæ recenter extractæ dr. 6.
Confectionis Hamech. drach. 2.
Miſce, & cum ſaccharo fingatur bolus auro coopertus.

V III.

Rec. Conſerue roſ. vnc. ſs.
Florum Antimonij gr. 3. vel 5.
Miſce, & cum ſaccharo fingatur buccellus, auro, vel ſaccharo aſpreſſus.

De pilulis, ſiue catapotijs.
C A P. X XIII.

Pilulę Græcis Cataporia à paruæ pilæ figura medicamentum eſt, quod deglu-

glutiendo ſumitur,ad fallendam medicamentis inſuauitatem inuentum. Porrò raro vnius generis catapotijs vtimur, ſed varijs: potiſſimum autem tribus inter ſe commixtis,additis, quæ vehementiam illorum augere queant, vt eſt diagridium, agaricus trochiſcatus,& eius generis alia, cum ſyrupo aliquo, vel aqua ſtillatitia in catapotiorum formam coactis, vt inſequentibus formulis patebit. Quos verò, & quales humores ducere debeant, ipſa morbi cauſa indicabit. Ad eundem quoque modum quibus cum partibus correſpondere oporteat, ipſe locus affectus demonſtrabit. Modus tamen exhibitionis communiter drachma vna eſt, plus minuſue, iuxta materiam ſimplicem,ex quibus conficiuntur,& virtutem ægroti, itemque magnitudinem morbi. Fiunt autem pilulæ 5. vel plures, vel pauciores pro Medici iudicio. Quæ maiori forma parantur pilulæ, vt ſunt capitales, tribus, aut quatuor horis à leuiori cœna, vel media nocte,vel poſt primum ſomnum aſſumun-

tur. Minores,& leues,vt peſtilentiales, & alephangine,hora vna, vel duabus ante cibum commodè exhiberi poſſunt. Mediocres verò matutinis horis in vſum veniunt: Quoniam autem non maſticatæ deuorandæ ſunt,ob ingratum ſaporem,te ctorio aliquo indigent. Qua in re ſaccharo,aut cinnamomi puluere, aut auris folijs vtimur. Pomorum coctorum pulpa inuolui tutò poſſunt vt,& pane azimo vino molliter perfuſo.

De pilulis purgantibus bilem flauam. CAP. XXIV.

PIllulæ purgantes bilem flauam à CAPITE.

Pilulæ aureæ,Meſ.
Sine quibus. Nic.
Arabicæ.
Aſſaieret
Lucis,&c.

Exempli gratia.

Rec. Pilularum Aureatum

Ara-

Arabicarum

Sine quib. eſſe nolo an.ſcr.1.

Cum ſirupo roſarum lax. fiant pilulæ N.7.auro coopertæ.

AB HEPATE.

Pilulæ de rhabarbaro.

Exempli gratia.

Rec. Pilularum de rhabarbaro ſcru.2.

Aggregatiuarum ſcrup.1.

Diagridij gr. 3.

Cum ſirupo de endiuia fiant pilulæ N.9.auro obductæ.

De pilulis purgantibus pituitam.
CAP. XXV.

Pilulæ pituitam purgantes, à

CAPITE.

Pilulæ cochiæ.

Hiere cum agarico.

De Colocinthide.

Alhandal.

Ex ſex rebus. De octo rebus.

Exempli gratia.

Digitized by Google

Rec. Pil. Cochlarum ſcrup. 2.
Hieræ cum agarico ſcrup. 1.
Cum Sirupo de betonica fiant pil. N. 5.
Puluere cinnamomi aſperſæ.

A PECTORE.

Pilulæ de agarico.
Hieræ cum agarico.
Bechicæ, &c.

A STOMACHO.

Pilulæ Alephanginæ.
Stomachicæ.
Maſtichinæ.
Ex turbich.
Peſtilentiales.

I.

Rec. Pilularum alephanginarum.
Aggregatiuarum.
De hiera S. ana ſcrup. 1.
Aloes optimæ ſcrup. s.
Cum acqua fœniculi fingantur. pil. N. 5

II.

Rec. Pilul. de agarico
Stomachicarum ana drach. s.
Agarici trochiſcati ſcrup. s.

Dia-

Diagridij gr. 2.

Cum aqua abſinthij fiant pilulæ. N. 9.

AIVNCTVRIS.

Pilulæ de Hermodactilis.

Arthriticæ

Fœtidæ

De Sagapeno.

De Sarcocolla.

Benedictæ

De nitro, &c.

De pilulis melancholiam purgantibus.

CAP. XXVI.

Pilolæ atram bilem purgantes, ab hepate, & liene,

Pilulæ Indæ

Ex fumoterræ

De lapide Armeno.

De lapide lazuli, &c.

Exempla

I.

Rec. Pilul. de fumoterræ

Indarum ana ſcrup. 1. s.

Digitized by Google

Cum ſirupo de epithimo formentur pi lulę N.9. auro obductę.

II.

Rec. Pil. de lapide armeno ſcru. 2.
De fumoterrę. ſcru. 1.
Diagridij gr. 3.
Cum ſirupo de fumoterræ fiant pilulę N.7. auro coopertę.

De clyſteribus. C*AP. XXVII.*

Cliſter, vel cliſterium, à gręco verbo Cluſein quod eſt abluere: quibuſdam enęma vocatur, ab Nicgmi, quod illis inijcio ſignificat. Componuntur autem ex iuſculo; vel decocto, medicamentis purgantibus, oleis, & ſale. Interdum etiam mel, aut ſaccharum, aut vitelli ouorum, aut butirum, aliaque eius generis adijciuntur. Decoctum autem iuxta morbi diuerſitatem variari ſolet. Nunc enim ex ijs, quæ abſtergendi, aut obſtructiones liberandi, aut abſtergendi, aut glutinandi facultatem obtinent, paratur Medicamē-

torum

Digitized by Google

torum purgantium vis à morbi cauſa, ſiue ipſo humore peccante, probe deſumitur. Sunt autem, vel ſimplicia, vel compoſita. Prioris generis ſunt turbith, colocinthis, agaricus, ſal gemme, &c. Compoſita ſunt, Diaphœnicum, Hiera picra, hiera logodium, electuarium eleſcoph: electuarium de baccis lauri, Benedicta, laxatiua.elect. Indum, &c. Porrò decocti, vel iuris doſis communis eſt libra magna ex parte vna plus minuſue pro corporis magnitudine, ventris plenitudine, morbi natura, & ętatis ratione.. Oleorum verò vnc.3. pinguendinum, mellis, butiri, ſacchari ab vnc.s. vſque ad vnc. 1. Medic. purgantium, & quidem ſimplicium à drachmis duabus ad drach. iij compoſitorum autem ad vnc. 1. ad 1.s. plus minuſue pro virium ratione, & vehementia. in febrib. enim, & debilib. & ſenib. conualenſcétib. & inteſtinorum mordicationib. minorem doſim præſcribimus e contra in apoplecticis: lethargicis, cõxer dicum doloribus & in ijs, qui exitiale venenum

nenum nauſerunt, maiorem doſim impe-ramus. Vitelli ouorum maxima ex parte, duo, aut tres. Salis communis à *drach.* 1. vſque ad 3. plus minuſue prout facultatẽ excreticem proritare neceſſe eſt. Cœterum in mortario omnia diligenter permiſcenda ſunt, & ſi quid craſſi, aut terreni in fundo reſederit abijciendum: reliquum autem moderatè calidum per viſicam, vel ſyringam duabus, vel tribus horis ante cibum inijciendum. Detinendi verò tempus non unum idemque eſt: ſed pro eorumdem diuerſitate uariatur. Quibus enim abluendi, & extergendi iis ineſt, hi ſupra horę dimidium in corpore haud retineantur. Dolores mitigantes longiori tempore detineri debent. Omnium longiſſimo, quibus glutinandi eſt facultas. Quibus purgandi iis ineſt ſua ſponte erumpere ſolent. Quod ſi tamen diutius in corpore cunctatur, glandem ſupponere conuenit, ut facultas expultrix excitetur noxiaque tandem expellantur.

De

De clyſteribus alterantibus.
CAP. XXVIII.

Cliſter leniens
℞. Maluę. Biſmalug.
Parietarię. Atriplicis ana M. 1.
Sem.lini Fœnugręci ana.P.1.
Decoquantur in ſufficienti quantitate aquę ad conſumptionem tertię partis, fiat colatura, de qua accipe.li. 1. cui adde
Sacchari rubri unc.3.
Olei communis unc.3.
Salis drach. 1.
Miſce, & fiat cliſter.

II.

Rec. Maluę
Altheę
Violarum
Mercurialis
Hordei ana M.s.
Fiat decoctio in ſufficienti quantitate aquę ad conſumptionem tertię partis, fiat colatura, de qua accipe lib. 1. cui adde

Caſſię

Caſſię recent. extractę
Saccha, rub. an. unc. 1. s.
Olei uiolacei unc. 3.
Miſce, & fiat cliſter.

III.

Rec. Iuſculi caponis lib. 1.
Vitell. ouorum N. 2.
Mellis roſ. col. unc. 1.
Olei communis unc. 3.
Commiſceantur ſingula, fiatque cliſt.

IV.

Rec. Decocti ordei. lib. 1.
Vitell. ouorum N. 2.
Sacchari rubri unc. 1.
Mellis roſ. unc. 1.
Olei communis unc. 3.
Commiſtis omnibus fiat enęma.

EMOLIENS, ET LENIENS, in colica.

V.

Rec. Olei communis unc. 5.
Anethini
Chamomelini an. unc. 2. s.
Miſce, & fiat cliſter.

LA-

LAVATIVVS.
VI.

Rec. Betę
Braſſicę
Altheę ana M. 1.s.
Hordei M. s.

Decoquantur in aqua, uel leui lixiuio ad tertię partis conſumptionem, fiat colatura, de qua accipe lib. 1. cui adde
Vitell. ouorum N. 1.
Mellis roſ. col. unc. 1
Salis drac. iij.
Miſce, & fiat cliſter.

ASTRINGENS, IN diſſenteria.
VII.

Rec. Roſarum rubarum
Balauſtij
Hordei torrefacti.
Baccarum mirrhi ana M. s.

Rotundenda bulliant in ſufficienti quantitate aquę cum capite caſtrati, donec caput ſic coctum, fiatque colatura, de qua accipe lib. 1.

Boli

Digitized by Google

Boli armeni
Sanguinis draconis ana ſcrup. 1.
Olei roſati
Omphacini ana unc. 1.s.
Pinguedinis capi unc. 1.
Vitell. ouorum aſſat. N. 1.
Miſce, & fiat clyſter.

GLVTINANS.
VIII.

Rec. Plantaginis
Poligoni
Conſolidę medię
Saniculę
Roſarum ana M. 1.
Rad. conſolidę maioris unc. 1.
Balauſtiarum drach. 1.

Coquantur ad tertias, fiatque colatura, de qua accipe unc. 14. quibus adde
Succi plantaginis unc. 1.
Sanguinis draconis ſcrup. 2.
Seui caprini unc. 1.
Olei myrrhini
Roſacei
Cotoneorum ana unc. 1.

Com-

Commiſtis omnibus, fiat clyſter.

DOLOREM SEDANS.

IX.

Rec. Anethi
Violarum
Flor. Chamomillę ana M. 1.
Sem lini
Fœnigręci ana M.s.

Fiat decoctio, de qua accipe lib. 1. cui adde.

Vitell. ouor. N. 1.
Olei anethini drach. 2.
Salis drach. 1. s.

Miſce, & fiat clyſter.

X.

Rec. Olei anethini
Chamomelini ana unc. 5.
Mal. Aureorum unc. 2.

Miſce, & fiat clyſter.

De clyſteribus purgantibus.

CAP. XXIX.

BILEM FLAVAM. I.

Rec. Gordei
Violarum

Mer-

Mercurialis ana M. 1.

Fiat decoctio, de colatura accipe unc. 12. quibus adde,

Diacatholiconis unc. 1.
Electuar. de ſucco roſ. drac. 6.
Olei uiolati unc. 3.
Salis drac. s.

Miſce, & fiat cliſter.

PITVITAM II.

Rec. Origani
Chamomille
Meliloti
Fœnigręci ana M. 1.

Coquantur in aqua uſque ad conſumptionem tertię partis. De colatura accipe lib. 1. cui adde

Diaphęniconis
Electuar. indi maioris
Benedictę laxatiuę
Hierę picrę S. ana unc. ſs.
Olei chamomelini unc. 2.
Rutacei unc. 2.
Salis drach. 3.

Miſce, & fiat cliſter.

III.

III.

Rec. Betonicę ſaluię

Maioranę

Serpilli

Hiſſopi. Rutę

Flor. ſtęchadis ana. M. s.

Colocinthidis drach. 1.

Agarici optimi drach. 3.

Coquantnr ad tertias. De colatura accipe unc. 15. de quibus adde

Benedictę laxat.

Hierę piere ana. unc. s.

Diaphęniconis

Electuar. indi ana drac 2. s.

Mellis roſ. col. unc. 1.

Olei laurini

Rutati ana unc. 1. s.

Salis communis drach. 2.

Commiſſis omnibus fiat clyſter.

IN MATERIA FRIGIDA, & uehementi auctoque dolore.

IV.

Rec. Centaurij minoris

Saluię

Digitized by Google

Abrotani
Calamenti ana M. s.
Origani
Marrubij
Stęchados ana P. 1.
Aniſi ſem. baſiliconis ana unc. s.
Pulpę colocinthidis drach. 2.
Furfuris M. 1.
Mellis anacardini unc. 1.
Olei caſtorei unc. 3.
Salis gemmę prach. 2.
Hierę picrę.
Hellebori albi ana drach. 6.

Bulliant omnia ſuff. quantitate aquę, excepta Hiera, ad conſumptionem medietatis, fiat colatura, de qua accipe lib. 1. cui adde Hieram ſupradictam, & tepidè infundatur. Eſt enim efficax: propterea ultimum. Soluit materiam phlegmaticã. Idcirco paralyſi, & apoplexię prodeſt.

MELANCHOLIAM.

V.

Rec. Violarum
Maluę Althęę

Meli-

Digitized by Google

Meliloti ana. M. 1.

Fiat decoctio. de qua. accipe lib. 1. cui adde

Vitell. ouor. N. 1.
Diacatholiconis
Confect. Hamech. ana unc. 1.
Olei communis unc. 3.
Salis drach. 1.

Miſce, & fiat clyſter.

VENTOSITATES
reſoluens.
VI.

R. Decocti carminantis lib. 1. cui adde

Benedictę lax.
Sacchari rubri ana unc. 1.
Mellis roſat. col. unc. 2.
Butyri recentes unc. 3. uel
Pinguedinis Gallinę
Anſeris
Anatis ana. unc. 1.
Olei rutacei unc. 3.
Salis drach. 3.

Miſce, & fiat clyſter.

Digitized by Google

CLYSTER PRO OMNI infirmitate.

VII.

℞. Iuris carnium, vel
Decocti maluæ, violarum, & hordei lib. 1.
Sacchari rubri vnc. 1. s.
Vitel ouorum N. 1.
Olei violati vnc. 3.
Salis drach. 3.
Miſce, & fiat enæma.

De ſuppoſitorijs, ſiue glandibus.
CAP. XXX.

GLans, ſiue Balanos Græcis, Barbaris à ſubijciendo, ſuppoſitorium: glandium figura conformatum medicamentum, quo aliquando vtimur in his, quorum aluus ob ſtercus ardius non purgatur, ad educenda, quæ per cliſterem iniecta non redduntur: vel in quibus vires languent, ob id cliſteris iniectionem non tolerant, ſed inſita, vt altius impellantur,

Digitized by Google

tur, molliant, extrahant, erodant, & pruriendi, vi non modo ceſſantia ſollicitent excrementa, verùm etiam mucoſum humorem vehementius extrahant, flatus diſſipent, dolores ſedent, ſtupefaciant. Sunt autem quædam leues, quales ſunt, quæ ex betæ radice, melle puncta, ſuillo adipe, ſale conſperſo, ficu inuerſa, & butyro adiecto ſale, & id genus alijs parantur. Quædam verò mediocres, vt ſunt, quæ è vitello oui, addito ſale, componuntur. Item quæ è ſale, & mele duntaxat conſtruuntur. Nonnullæ ſunt vehementiores, quales ſunt, quæ ſcammonium, colocinthidem, euphorbium, iiſque ſimilia accipiunt. Cùm autem onis ferè generis glandibus, vel accedat, ſciendum erit, illud ſit eſſe commiſcendum, vt pondere ſuo ſpeciebus reſpondeat. Quare danda opera, vt drachmæ vni ſpecierum, & ſalis, vncia vna mellis addatur. Neque dum componuntur glandes, ſunt admouendæ ſpecies, niſi poſt quàm mel ſatis concretum fuerit, quod alias vis illarum ignis

vehementia diſſipetur. Mel autem lento igne in exiguo cacabo ad ſpiſſitudinem vſque incoquitur: mox in aſſerem coniectum, in glandes indicis, aut digiti modo longas, craſſaſque formantur. Dum autem glandes ſubijciuntur, prius oleo, butyro, aut alia pinguedine illitas eſſe oportet: ſic enim minori moleſtia induntur. Induntur autem ante cibum vna, vel duabus horis. Porrò ſpecies, quas glandium compoſitiones accipiunt, aut aluum deijciunt, aut flatus diſcutiunt, aut ſtupefaciunt, vt ex formulis ſequentibus perſpicuè patebit.

I.

℞. Mellis cocti, & concreti vnc. 2.
Pul. euphorbij ſcrup. s.
Colocinthidis gr. 4.
Hellebori albi gr. 2.
Salis drach. 1.
Miſceantur ſingula, & formentur glandes.

II.

℞. Mellis vnc. 1.
Spec. hieræ picre drach. 1.
Salis

Salis gemmæ drach. s.

Decoquatur mel, donec craſſitudinem iuſtam accipiat: deinde addantur ſpecies. & ſal, formenturque glandes,

III.

℞. Semen aniſi
Cumini
Fœniculi ana. ſcrup. 1.
Carui ſcrup. 2.
Colocinthidis ſcrup. 1.
Salis communis drach. 1.

Pulueriżentur ſingula; & cum mellis concreti vnc. 1. s. coeant, digeranturque in glandes.

IV.

℞. Opij ſcrup. 1.
Croci.
Caſtorei ana ſcrup. s.

Tuſa, & cibrata cum melie cocto, aut cera, & oleo nympheæ in vnum coeant, formenturque glandes, quibus filium appenſum eſt.

Digitized by Google

De peſſis. CAP. XXXI.

PEſſus Barbaris peſſarium, pro vterino cliſteri quibuſdam vſurpari conſueuit. Horum tres ſunt differentiæ. Alij ſiquidem emolliunt, alij aſtringunt, alij aperiunt. Emollientes ex cera, oleis, pinguendinibus anſerit, aut gallinæ, butyro ſalis experte, reſina, medulla ceruina, fęnugræco, & ſimilibus fiunt, fiunt autem ad craſſitudinem inſtar ſtrigmenti, & paulò ſpiſſiorem, deinde linamento tortili ſimilis duplicata, in medicamento tincta, ori vuluæ condenda ſic eſt, vt filum prælongum alligatum habeat, quo facilè poſſint extrahi, quando viſum fuerit: nunc linteo, ſericoue tenuiſſimo obducta, ad digiti formam conſuta, genitalibus mulierum partibus induntus. Aperientes verò parantur ex melle, artemiſia, dictamno, braſſica, glycirrhiza, ſucco rutæ, porro, ſcammonio, & id genus alijs. Adſtringentes componuntur ex bo-

lo armeno, ſanguine draconis, ſucco plantaginis, burſa paſtoris, ſtercore porcino, &c. Hac autem ratione componuntur, vt ad ceræ, aut mellis cocti vnciam, vnam etiam medicamenti morbo accommodari altera miſceatur. Subijciuntur autem veſperi, & dum ſomni tempus appetit, & ſex, aut ſeptem horis in verò relinquuntur, ac ſubinde extrahuntur. Porrò emollientes vteri inflammationibus, exulcerationibus, auerſionibus, & inflationibus accommodantur. Aperientibus verò vtimur, cùm ſuppreſſos menſes euocare, aut vterum conuenientem, aut compreſſus emendare conamur. Adſtringentes contrarium aperientibus vſum præbent. Nam fluxum muliebrem cochibent, & apertum, laxumine vterū contrahunt, prolapſumq; reprimunt, atq; propulſant.

I.

PESSVS EMOLIENS.

Rec. Butyri ſalis experti drach. 3.
Medullæ ceruinæ
Adipis anſeris

Gallinæ

Gallinæ ana drach. 1. s.
Maſticis. Meliloti ana drach. 1.
Semen lini
Fęnigræci ana drach. 1. s.
Ouorum vitella N. 3.
Olei roſacei
Irini ana vnc. s.
Ceræ q. ſufficit ad craſſitudinem iuſtam inducendam: deinde lana duplicata in hoc medicamento intincta, vtero ſubijciatur.

PESSVS APERIENS menſesque prouocans.

I I.

Rec. Pul. pil. fętidarum drach. 6.
Succi mercurialis, quantum ſufficit, fiat peſſus, & linteolo illigatus, vterò inferatur.

I I I.

Rec. Artemiſiæ. Abrotani
Dictarmi ana drach. 1.
Rad. acori
Rubiæ tinct. ana drach. 6.
Nigellæ ſcrup. 1.

Bacca-

Baccarum lauri ſcrup. s.
Rutæ ſcrup. 1.
Sabina ſcrup, s.
Caſtorei gr. 5.
Mirrhæ. Stactis ana drach. s.
Sagapeni ſcrup. 2.

Tuſis, & cribatis ijs, quæ opus eſt, mellis quantum ſatis eſt, vt in coalitum, craſſiorem, & vnitate coeant, adijciatur, & vbi opus eſt fingantur peſſi, qui in vuluam indantur.

PESSVS ASTRINGENS.
IV.

Rec. Cornu ceruini vſti drach. 1.
Thuris ſcrup. 2.
Gallarum drach. 1.
Balauſtiorum
Roſ. rub. ana ſcrup. 2.
Gummi. Acaciæ
Hipociſtidis ana ſcrup. 1.
Boli armeni ſcrup. s. gr. 5.

Succi plantaginis quantum ſufficit ad excipiendum, & linteolis deligata fingatnur peſſi.

ME-

Digitized by Google

METENCHITA.

I.

℞. Succi, vel decocti arthemiſię, vn. 3.
Olei liliorum
Ex ſem. lini. Laurini ana vnc. 1.
Mirrhæ drach. 1. s.
Sagapeni caſtorei ana ſcrup. 1.
Commiſtis omnibus fiat metenchita.

I I.

Rec. Succi plantaginis vnc. 4.
Olei mirtini
Maſtichini ana vnc. 1.
Succini. Thuris
Boli armeni ana ſcrup. 1.
Trochiſcorum è ſpodio
E terra lemnia ana drach. 1.
Terenda terantur, & commiſceantur, fiatque metenchita.

De Errhinis. CAP. XXXII.

ERrhina, id eſt per nares purgantia, vulgò naſalia appellantur, naribus induntur, in piramidis figuram, pulueribus,

ribus, melle, adipe, aut cera compactis, vt in ſequentibus formulis patebit. Filo alligari ſolent, vt commodius affectibus, morbo comitiali, oculorum hebetudinibus, narium obſtructionibus odoratus difficultate, &c. Vtimur autem ijs, corpore prius euacuato.

Rec. Nigellæ
Nucis moſchatæ
Cubebarum
Cariophillorum ana drach. s.
Piperis albi
Pirethri ana ſcrup. 2.
Maioranæ
Giclamini
Saluiæ ana drach. 1.

Tuſa, & puluerata terebinthina, & modica cera excipe, & in formam piramidalem effinge, fillo alligatum naribus inde, valentius fit addendo Hellebori albi drach. 1.

Digitized by Google

De caput purgiis. CAP. XXXIII.

CAput purgia ſunt, quæ naribus liquida in funduntur, & attrahuntur capite ad poſteriora propenſo, poſt ingentem inſufflatum, cum ſpiritu ipſo, ne ſtatim deorſum ruat, aliquantulum continetur, ore prius aqua oppleto ne ſcilicet è naribus, per internum meatum ad os corriuet. E ſuccis herbarũ, betæ ſcilicet, braſſicæ, cicamini, maioranæ, foliorum enulæ, liquoribuſque ijs ſimilibus; oleis, & ſpeciebus medicamentorum præcedenti capite commemoratorum, nempe piperis, pyrethri, nitri, nigellæ, caſtorei, hellebori albi, & horum ſimilium componuntur. Sufficit autem vna vice ſemiunciã ſuccorum infudiſſe. Vſus idem, vt errhinorum.

I.

Rec. Succi betæ vnc. 2.
Aquæ maioranæ vnc. 4.
Pul. ſacchari vnc. s. vel
Mellis roſa. col. vnc. s.
Miſce, & tepidum per nares attrahe.

Rec.

I I.

Rec. Succi betæ
Braſſicæ. Ciclamini ana vnc. 1. s.
commiſceantur, naribusq; infundatur.

I I I.

Rec. Suci betæ vnc. 1. s.
Cucumeris ſilueſtris drach. 3.
Aquæ maioranæ vnc. 2.
Cuberbarum nigellæ
Piperis albi ana ſcrup. 1.
Terenda terantur, commiſceantur, & naribus inſundantur.

I V.

Rec. Rad. cucumeris ſilueſtris ſcrup. 1.
Nigellæ. Piperis albi
Mirrhæ ana ſcrup. 2.
Tritis, & contuſis addatur olei de piperibus, quod ſatis eſt, & naribus illinatur.

De ſternutamentis. CAP. XXXIV.

STernutamenta ſunt, quæ ſicca naribus indita, aut calamo inſpirata ſternutamen-

Digitized by Google

tamenta ciunt, atque adeo pituitam, ne mucum à cerebro eliciunt. Conficiuntur ex pipere, pyrethro, helleboro albo, caſtoreo, nigella, maiorana, & id genus alijs, vt formulis ſequentibus patebit. Admonendi ſunt qui ſumunt, vt ſurſum rapiant. Vſus idem vt errhinorum.

I.

Rec. Nigellæ. Maioranæ
Cariophillorum ana ſcrup. 2.
Zingiberis
Piperis albi
Sturbij ana ſcrup. 1.
Caſtorei ſcrup. s.

Tritis, & commiſtis fit ſternutamentum.

I I.

Rec Cubebarum
Nucis Moſchatæ
Rad. iridis
Pyrethri ſcrup. 1.
Hellebori albi ſcrup. s.
Piperis albi
Acori ana drach. 1.

Tritis vitior.

De

De apophlegmatiſmis.
CAP. XXXV.

APophlegmatiſmi, vulgò maſticatoria, varij vſus medicamina, vel trita, in ſacculum coniecta, dentibus premuntur, & per os diducuntur: vel integra, vel contuſa, ſucco aliquo excipiuntur, & diu in ore retenta, vel maſticata, ſaliuam exciunt, noxioſque humores à capite, quod maximè expurgantur, in os deriuant. quo tunc deorſum nuere oportet, atque attractam materiam expuere. Fiunt ex ſinipis, hiſſopo, origano, thimo, pulegio, maſtiche, zingibere, pipere, pyrethro, radice acori, corticibus capparorum, vua paſſa, & id genus alijs. Vtendum autem matutino tempore, corpore prius euacuato. Poſt vſum illorum, aqua calida os abluendum erit, &c. Vſus idem vt errhinorum eſt.

I.

℞. Pyrethri. Cubebarum
Staphiſagrię ana ſcrup. 2.

Maſticis. Piperis albi ana drach. s.
Paſſularum enucleatarum drach. 2.

Contuſis ſingulis, fiat ſacculus, vel ex melle exceptis, fiant paſtilli manſiles.

II.

℞. Origani. Hiſſopi ana drach. 1.
Sinapi drach. 2. Piperis albi dr. 1. s.
Zingiberis drac. 1. Maſticis dr. 1. s.

Trita excipiantur ſucco betę, aut melle, & formentur manſiles paſtilli.

III.

℞. Staphiſagriæ
Cubebarum ana drach. 1. s.
maceris drach. 1.
Cort. rad. cappar. ſcrup. 1.
Rad. acori
Nucis moſchatæ ana drach. s.

Trita excipiantur maſtiche, piſtillo calido adhibito, finganturq; paſtilli māſiles.

De gargariſmis. CAP. XXXVI.

GArgariſma liquidum eſt medicamentum, ſpirituosè in caucibus agitandum,

Digitized by Google

dum, at non deglutiendum, in ſynanche potiſſimum, gulæ, & capitis, & affectibus vſitatum, ex liquoribus ſtillatitijs, vel decoctis, ſyrupis, alijsque diuerſimodè paratus. Quidam obſeruant, vt ad ſuccos medicatos vel ſirupos, triplum liquorum adijciatur. Verbi gratia ſi ſerapiorum, & ſuccorum medicamentorum vnc. 2. ſint, liquorum eſſe debent vnc. 6. In horum autem vſu obſeruandum, vt tepida quadā caliditate prediriori admoueātur, id quod tamen in ijs, qui deſtilatione capitis ex tenuibus, & acribus humoribus excitato adhibentur, haud fieri debet: nam in illa, quo ſcilicet citius ſiſtatur, frigidis etiam vti licet. Porrò gargariatum qualitas pro affectus diuerſitate variatur. Alij namque reprimunt, alij extergunt, aut diſcutiunt nonnulli aliquid è capitè eliciunt. Tempus autem vſurpandi matutinum eſt conueniens, & veſpertinum ante cibum.

I.

℞. Diacorij. Diamorin ana vnc. 1. s.

Vini granatorum
Aceti roſ. ana vnc. 1.
Aqu. roſar. vnc. 2.
Aqu. plantaginis vnc. 4.
Miſce, & fiat gargariſmus.

I I.

℞. Succi è ribes
ex oxiacantha ana vnc. s.
Diamori vnc. 1.
Sirupi de papauere vnc. s.
Succi fragorum drach. 3.
Aceti vnc. s.
Aquarum roſarum
Plantaginis ana vnc. 1. s.
Acetoſæ. Lactucę
Fragariæ ana vnc. 1. s.
Solani vnc. 1.
Nimphæ vnc. s.
Prunellę vnc. 1.
Commiſtis omnibus fiat gargariſma.

I I I.

℞. Prunellæ. Fragarię
Plantaginis. Acetoſę.
Poligoni ſaluiæ ana M. 2.

Roſ.

Digitized by Google

Roſ. rub.M.s.

Galiarum

Balauſtriorum anà vnc.2.

Conſolidæ maioris vnc.s.

Coquantur in aqua fontana, ad tertias de colatura accipe vnc.13.quibus adde

Diacorij. Diamoti

Sirupi mirtini ana vnc. 1.s.

Aluminis drach. 1.

Bulliant iterum, fiatque gargariſmus.

I V.

℞.Maioranæ. Saluiæ

Betonicæ. Origani ana M. 1.

Piperis longi. cubebarum ana dr.1.

Pirethri. Zingiberis ana vnc. s.

Coquantur in libra vna aquæ vſque ad tertiæ partis conſumptionem. Colaturæ adde

Mellis roſati col.vnc.1.s.

Oximellis ſcillitici vnc. 1.

Commiſtis omnibus fingatur gargariſmus.

V.

Rec. Aquarum betonicæ

Hiſſopi

Origani ana vnc. 1.s.
Oximellis ſcillitici vnc. 2.
Hieræ picræ vnc. ſs.
Miſce, & fiat gargariſmus.

De trociſcis. CAP. XXXVII.

TRochiſcus, vel paſtillus, ſiue placentula Latinis, eſt medicamentum planum, in rotæ, aut orbiculi, ſeminiſue lupini formam coactum, etſi quadrati hodie pluribus fiant, ſimplicibus ad compoſitionem aptis, in pollinem tritis, conueniente humore ſubiguntur, & in paſtillos contemperatè digeruntur: qui quum poſtulat vſus triti ex aqua, aut vino, aut alio quouis competenti liquore, præſtantur ebibendi. Porrò paſtillorum qui citra aliorum medicamentorum commiſtionem ſumuntur, pondus haud excedat drachmam vnam, vel drachmam vnam & ſemis. Et ij ſanè, quorum compoſitionem opium ingreditur, pondere ſcrup. 1. aut drach. s. dantur. Nonnunquam antidoris,

dotis,ſuccis ſaccharis,catapotijs, cliſteribus,vnguentis,alijsque eius farinæ commiſcentur. Cæterùm cum quibus partibus conſentire debeāt trochiſci, ipſa pars affecta commodè docebit. Siquidem alij reſpiciunt.

HEPAR.

Trochiſci Galliæ moſchatæ

De agarico,&c.

PECTVS.

Trochiſci Aliptæ moſchatæ

De agarico

De terra ſigillata

Bacchi, &c.

VENTRICVLVM.

Trochiſci ramich.

Diarrhod. Abbatis

De berberis

Galliæ moſchatæ

De roſis. De caphura

De ſpodio.

CAPVT.

Trochiſci ramich.

De eupatorio

De lacca.
De rhabarb.
Diarrhod. Abbatis
De berberis
De roſis
De caphura
De ſpodio
De abſinthio, &c.
S P L E N E M.
Trochiſci de capparibus
De eupatorio
De lacca, &c.
RENES, ET VESICAM
Trochiſco de halicacabo.
De terra ſigillata, &c.
M A T R I C E M
Trochiſci de Mirrha.
De terra ſigillata
De Carabe, &c.
T O T V M C O R P V S:
Trochiſci Alhandal, &c.

Porrò cum trochiſci commodè degluтiri nequeant propter rotunditatem depreſſam, Medici in forma pilularum, aut ele-

electuarij, aut pulueris exhibere conſueuerunt, hoc modo.

I.

℞. Trochiſcorum becchicorum
De terra ſigillata ana drach. s.
Cum ſirupo de papauere quantum ſatis eſt, fiant pilulæ N. 5. vel 6.

II.

℞. Pil. fœtidarum drach. 1.
Trochiſcorum è mirrha ſcrup. 1.
Cum aqua arthemiſiæ formentur pilulæ N. 11.

III.

℞. Trochiſcorum de eupatorio d. 1.
Sacchari in aqua abſinthij diſſoluti, quantum ſatis eſt, fiant tabulæ, vel rotuli

IV.

℞. Trochiſchorum è ſuccino
Epodio ana drach. 2.
Conſolidæ maiores
Boli armenti
Balauſtiorum ana drach. 1.
Tuſis, & cribratis ſingulis commiſceantur fiatque puluis.

De

De collyrijs. CAP. XXXVIII.

COlliria, id eſt ocularia medicamenta, quędam liquida ſunt, priuatim hac voce nuncupata: quædam arida, Barbaris. Sief, vel paſtillorum more, aut piramidarum inſtar compacta. Liquida fiunt ex aquis deſtillatis, vt roſarum plantaginis, mirthi, portulacæ, caprifolij, &c. aut ex ſuccis herbarum fructuumve repurgatis, quibus parum albuminis ouorum adijcitur: quorum gutta vna, aut altera oculorum angulis innillant. Arida ex metallicis conficiuntur, herbis, floribus, fructibus alijſque plantarum partibus, tenuiſſimè tritis, ac liquore aliquo competenti, in piramidis ferè, vel trochiſcorum formam redactis: quæ vſus tempore, vel trita, ac in cote leuigata, & in tenuiſſimnm pollinem coacta, aqua aliqua diſſoluta, inſtillantur: vel arida impirantur, aut intra palpebras ponuntur. Porrò vtimur his oculorum diuerſis morbis, vlceribus vulneribus,

bus, fiſtulis, ſuffuſionibus, & id genus alijs. Sed formulis res clarior erit.

I.

℞. Aquarum roſarum,
Plantaginis ana vnc. 1.
Collirij albi in cote leuigati dr. 3.
Miſce, & fiat collirium.

II.

℞. Aquarum plantaginis
Roſarum ana vnc. 1. s.
Collirij è glaucio vnc. 1.
E roſis drach. s.
Ceruſſæ lotæ
Boli armeni ana ſcrup. 1.
Opij gr. 3. Croci gr. 2.
Commiſtis omnibus fiat collirium liquidum.

III.

℞. Aquarum roſarum
Buphragiæ
Chelidonij maioris
Fœniculi ana vnc. 1.
Vini optimi vnc. 1. s.
Aloes drach. 1.

Tutiæ

Tutiæ præparatæ drach. s.

Commiſtis omnibus fiat collirium liquidum.

IV.

℞. Ceruſſæ decies in aqua roſa lot. d. 1.
Sarcocollæ ſcrup. 2.
Tragacanthæ
Amilli ana ſcrup. 2.
Opij gr. 4.

Leuigata omnia, & ſucco fœnugreci excepta, in colliria digerantur arida.

V.

℞. Licij
Boli armeni ana ſcrup. 1.
Aloes
Acaciæ ana drach. 1.
Gummi drach. 1. s.
Collirij è glaucio drach. 6.

Cum ſucco cotoneorum, fiant colliria arida. Porrò vtimur collirio ruſaceo, & è glaucio, cum aſtringendi, aut reprimendi neceſſitas vrget. Albo verò, & rubro, cùm glutinandi: viridi verò cùm erodendi, &c.

De

De electuarijs. CAP. XXXIX.

Electuaria, antidota liquida ſunt. Hodie ferè componuntur ex conſeruis, conditis, ſpeciebus electuariorum, alijsque medicamentis corroborantibus, additis ſirupis appropriatis: vita vt communiter pro qualibet vncia conſeruarum, drachma vna ſpecierum ponatur, plus minusve pro Medici intentione: conditorum verò doſis vncia vna non excedat: ſirupi verò, quantum ad electuarij iuſtam conſiſtentiam ſufficit, vt in ſequentibus formulis videre licebit. Porrò qualitatem electuariorum ipſe affectus ſiue morbus indicabit Modus verò exhibitionis à drachma vna, vſque ad vncias 2. pro ſumenti habitu, & affectu. Dantur duabus horis ante cibum; id quod rectè fit in illis, quæ ſtomachum confortant. Quæ autem caput iuuant exhibeantur poſt cœnam vna hora febæ quantitate. Cæterùm quibus membris appropriata eſſe debeant electu-

aria,

aria, ipſa pars affecta commode demonſtrabit. Iuuabunt autem atque excalfacient.

CAPVT.

Aurea Alexandrina
Plirifarcoticum
Thriaca fermentata
Mithridatum
Diaolibanum
Diacaſtorium
Theodoritum
Confectio anachardinà
Nux indica condita
Diambra
Diamoſchum
Diacorum
Chebuli conditi
Dianthos
Conſerua ſaluiæ
Conſerua flor. ſtœchadis
Conſerua maioranæ
Conſerua betonicæ
Conſerua roriſmarini
Conſerua primulæ veris, &c.

Verbi

Verbi gratia.

Conſeruæ maioranæ
Betonicæ
Florum roriſmarini ana dr 6.
Spec. Diambræ
Diamoroſchi ana ſcrup. 2.
Nucis indicæ conditæ
Myrobalanorum chebulorum condit ana drach. 2.

Myſce, & cum ſirupo de betonica, vel de ſtœchade fiat electuarium.

ELECT. CALEFAC. PECTVS.

Diairis. Diapenidium
Diapraſſium
Diahiſſopum
Diaclamenthum
Dialragacanthum cal.
Diathamaron
Loch de pino
Loch ſanum, & expertum
Loch de ſcilla
Loch de pul. vlpis
Conſerua hiſſopi
Conſerua capill. veneris, &c.

Exem-

Exempli.

℞. Conſeruæ hiſſopi
Capil. veneris ana vnc. I.
Spec. diapendidij
Diaireos ſimp. ana vnc. I.
Sirupi de hiſſopo, vel de glicirrhiza q. ſatis eſt.
Commiſtis omnibus, fiat electuarium.

ELECT. CALEFAC. COR.

Aromaticum roſatum
Diambra. dianthos
Diamargaritum cal.
Diagemma. diamoſchum,
elect. lætificans?
Ciaxiloaloes
Pliriſareoticum
Confectio citri
Cort. citri conditi
Nux moſchata condita
Bugloſſum conditum
elect. pomorum
Conſerua borraginis
Conſerua bugloſ.
Conſerua meliſſæ

Conſerua

Conſerua anthos, &c.

Rec. Conſeruæ anthos vnc. s.
Borragin.
Bugloſſæ ana vnc. 1.
Spec. diamarg. calidi
Pliriſarcotici ana ſcrup. 2. vel dr. 1.
Cort. citri conditi vnc. s.

Cum ſirupo conſeruationis citri formetur electuarium auro coopertum.

ELECT. CALEFAC. STOMACH.

Theriaca fermentata
Mithridatum
Aromaticum roſarum
Diagalanga
Dianiſum
Diaciminum
Diacinnamomum
Diatrion pipereon
Diazingiber
Diaxiloaloes
Galanga condita:
Gingiber conditum.
Conſerua menthæ
Diacitonium compoſ. &c.

Rec. Conſeruæ menthæ vnc. 2.
Diacitonij compoſ. vnc. s.
Spec. aromat. roſ.
Diagalangæ ana drac. s.
Zingiberis conditi vnc. s.
Cum ſirupo de mentha fiat electuarium.

ELECT. CALEFAC. HEPAR.

Diacinnamomum
Diacalamentum
Confectio rhuedſeni
Diacoſtum
Conſerua capill. Veneris
Dialaca
Diacucurma.

Rec. Conſeruæ eupatorij vnc. 1. s.
Capill. Ven. vnc. s.
Spec. diacinnamomi drac. 1.
Diacoſt. ſcru. s.
Cum ſirupo de eupatoria fiat electuarium.

ELECT. CALEFAC. SPLENEM.

Diacalamentum
Diacapparis,

Dia-

Diacoſtum
Conſerua borraginis
Triphera magna
Triphera minor.
Acorus conditus
Conſerua eupat. &c.

℞. Conſeruæ eupatorij unc. 2.
Borraginis vnc. s.
Spec. diacalameriti drac. 2.
Acori conditi drac. s.

Cum ſirupo de calamentho fiat electuarium.

ELECT. CALEFAC. MATRICEM.

Electuar. de gemmis.
Diacalamentum
Diambra.
Triphera magna
Diamoſchum.
Elect. ducis
Elect. dulce.
Conſeruæ arthemiſiæ
Conſerua meliſſæ
Extractum iuniperi.
Conſerua maioranæ, &c.

Rec. Conſeruæ meliſſæ vnc. 1. s.
Maioranæ vnc.
Spec. diagemmæ dra. 1 .s.
Extracti iuniperi drac. 1.
Cum ſirupo de arthemiſia fiat electuarium.

ELECT. CALEFAC. IVNCTVRAS.

Confeſſio anacardina
Diazingiber
Diacorum
Acorus conditus
Conſerua ſaluiæ
Conſerua flor. roſmarini
Conſer. flor. ſtœchados
Conſeru. primolæ veris, &c.

Rec. conſeruæ ſaluiæ vnc. 1. s.
Anthos vnc. s.
Spec. Diazingiberis drac. 1. s.
Acori conditi drac. s.
Cum ſirupo de ſtęchade fiat electuarium.

ELECT. FRIGEFAC. CAPVT.

Diacodin.
Ioch de papauere
conſerua roſarum

con-

Conſerua violarum
conſerua flor. nenuphar.
Philonium perſicum, &c.
℞. Conſeruæ roſarum
Nenupharis ana vnc. 1.
Ioch de papauere vnc. ſ.
Cum ſyrupo de papauere fiat electuarium.

ELECT. REFRIGER. PECTVS.

Diatragacanthum frigidum.
Diapenidion ſine ſpec. calidis.
Dia papauer
Ioch de farſara ſimp.
Conſerua violarum.
℞. Conſeruæ violarum vnc. 2.
Spec. diatragacanthi frig.
Diapenidij ana drac. 1.
Cum ſirupo violaceo fiat electuarium.

ELECT. FRIGEFAC. COR.

Diamargariton frig.
Diatrod. Abb. ſine ſpec. cal.
Triaſandalum
Manus Chriſti perlata
Conſerue roſarum

Conſerua bugloſſæ
Conſerua acetoſæ
Poma condita, &c.
℞. Conſeruæ acetoſæ
Roſarum. borrag.
Bugloſſæ ana vnc.
Spec. diamarg. frig. drac. I.
Margaritarum præparatarum
Coralij rubri præparati ana ſcr. s.
Fol. auri N. 3.
Cum ſyrupo acetoſæ fiat electuariu m auro obductum.

ELECT. FRIGEFAC.
Stomachum.

Diacitonium ſine ſpec. cal.
Diarrhod. Abb, ſine ſpec. cal.
Electuar. de ſorbis.
Conſer. roſar.
Conſeruæ violar.
Coronea condita
Meſpila condita, &c.
℞. Conſeruæ roſarum.
violarum.
Diacitonij ſimp. ana vnc. I.

Spec.

Spec. diarrhod. Abb. drac. s.

Cum miua cotoneorum fiat electuarium.

ELECT. FRIGEFAC. HEPAR.

Triaſantal.
Darr. Abb.
Conſerua roſarum
Conſerua violarum
Conſerua cichorij
Rad. cichorij conditi, &c.

℞. Conſeruæ cichorij
Violarum ana vnc. I.
Roſarum vnc. s.
Spec. Triaſantali
Diarrhod. Abb. ana drac. s.
Rad. cichorij condit. drac. s.

Cum ſyrupo de endiuia fiat electuarium.

ELECT. FRIGEFAC. SPLENEM.

Triaſantalum
Diarrhod. Abb.
conſerua violarum.
Conſerua bugloſſæ.

ELECT. FRIGEFAC. MATRICEM.

Triſantalon
Diarrhod. Abb.
conſerua nenupharis
conſerua violarum.
conſerua roſarum, &c.

De tabulis, rotulis, et morſellis.
CAP. XL.

SOlidorum confectionum triplex eſt forma, rotunda videlicet, quadrata, & oblonga. Quæ rotundam orbicularemque formam recipiunt, orbiculi, ſiue rotulæ dicuntur. Quæ quadrata forma effingitur, Tabulæ nominantur. Quæ figuram oblongam accipiunt, Morſelli appellantur, componuntur magna ex parte, ex ſpeciebus electuariorum, & ſaccharo in aqua ſtilatitia aliqua conuenienti, diſſoluto, & ad perfectionem decocto. Interdum caponum, & perdicum pulpæ, amigdalæ nuces pineæ, vuæ paſſæ, & id genus alia, commiſcentur. Fiunt nonnun-

nunquam ex medicamentis, quæ aluum ſoluunt, in puluere redactis, & tabulæ purgantes dicuntur. Porrò ſpecierum, & medicamentorum qualitas ab ipſo affectu deſumenda erit. Proprietas verò ab ipſo loco affecto. Quæ autem proprietatem cum capite, pectore, ſtomacho, hepate, ſplene matrice, &c. habeant, ex præcedenti capite petenda erunt. In rotulis parandis accipiuntur vnciæ quatuor ſacchari ad drachmas duas ſpecierum. In tabulis verò, & morſulis parandis eadem ſeruatur quantitas: alij tamen ad libram vnam ſecchari ſumunt ſpecierum drachmas octo alij duodecim; præſertim in tabulis purgantibus. Tempus exhibitionis ante cibum duabus, vel tribus horis. Purgantes verò tabulæ tribus, aut quatuor horis cibos præcedere debent. Exhibentur ex ijs orbiculis duo, aut tres, plus, aut minus pro morbi conditione. Morſulus vnus, niſi admodum exiguus ſit pro vice ſufficit. Expurgantibus, vt plurimum, non datur, niſi vnica ſemis, interdum

verò

verò plus, minuſque pro ſumentis viribus, pro ſe, vel trita in iuſculo capi, vel galli. Sed formulis res clarior erit.

TABVLÆ CORROBORANTES
& calefacientes Caput.

℞. Spec. diambræ ſcru. 1.
Diamoſchi ſcru. s.
Cinnamomi drac. 1.
Macis
Caryophillor. ana ſcru. s.
Cardamomi minoris
Cubebarum ana ſcru. 1.
Nucis moſchar. ſcru. 1. s.
Sacchari in aqua maioranæ diſſoluti, & ad perfectionem cocti vnc. iij.
Fiant tabulæ ſecundum artem.

PECTVS.

℞. Spec. Diaireos.
Diahyſſopi.
Diapraſſi
Diapendij ana drac. s.
Olei fœniculi guttas. 5.
Sacchari in aqua hiſſ. diſſ. vnc 2.
Fiant tabulæ ſecundum artem.

COR.

COR.

℞. Spec. diamargaritonis cal.
Pliris arcot ci
Lætitiæ Gal.
Diaxylo aloes ana ſcru.s.
Cinnamomi ſcru. 2.
Caryophil. Macis an. ſcrup. s.
Ligni aloes.
Cort. mali citri ana ſcru. 1.
Oſſis de corde cerui
Ramentorum eboris.
Vnicurni ana ſcrup. s.
Fol. auri N. 3.
Sacchari in aqua borraginis, ſoluti vnc. 3.
Fiant tabulæ.

VENTRICVLVM.

℞, Spec. aromat. roſ.
Diagalangæ ana dra.s.
Cinnamomi drac. 1.
Macis.
Caryophillorum ana ſcrup.s.
Calami aromatici ſcru. 1.
Nucis moſchatæ ſcru. s.

Sac-

Sacchari in aqua men. diſſol. vnc. 3.
Fiant tabulæ ſecundum artem.

HEPATE.

℞. Spec. Diarrhod. Abb.
Diacurcumæ
Dialaccæ ana, ſcrup. 1.
cinnamomi drac. 1. s.
Macis ſcrup.
Caryophillorum ſcrup.
Sacchari in aqua eupat. diſ. vnc. 4.
Fiant ſecundum artem rotulæ.

SPLENEM.

℞. Spec. Diarrhod. Abb.
Diacalaminthæ
Trochiſcorum de cappare ana ſcrup. 1.
cinnamomi drac. 2.
Macis ſcrup. s.
Sacchari in aqua ſcolopendriæ diſſoluti vnc. 4.
Fiant rotulæ ſecundum artem.

MATRICEM.

℞. Spec. Diagemmæ
Diamuſci
Diambræ ana drac. s.

cinna-

cinnamomi
Macis ſcrup. s.
caryophillorum ſcru. s.
Nucis moſchatæ ſcru. 1.
Sacchari in aqua arthemiſiæ
Diſſoluti vnc. 4.
Fiant rotulæ.

ROTVLÆ CORROB.

Et refrigerantes Ventric. Hepar.
Splenem, & Matricem.
℞. Spec. Driaſantali
Diarrho. Abb. ſine ſpec.
ana drach. 1.
Trochiſcorum è ſpodio ſcrup. 1.
Sem. endiuiæ
cucumerum
Portulacæ ana ſcru. 1.
Marg. præparatarum, ſcru. s.
coralli rubri
coralli albi
rubri ana ſcrup. 2.
Sacchari in aqua roſ. diſſoluti
vnc. 4.
Fiant rotulæ ſecundum artem

MOR-

MORSVLI CORROBORANTES.

℞. Pulpæ capponis vnc. 1.
Perdicis vnc. s.
Teſticulorum galli. drac. iij.
Nucis pineæ.
Amygd. dulcium an. vn. 1. s.
Piſtaceorum drac. 1.
Sem. 4. frig. maio. an. dra. s.
Spec. diamargaritonis
Elect. lætitiæ gal.
Dianthos ana ſcru. 2.
cinnamomi electi drac. s.
Ligni aloes.
Macis ana ſcru. 1.
Bacchari in aqua borraginis diſſoluti quantum ſufficit, formentur morſuli, auro obducti.

De Trageis, ſiue Tragematis.
CAP. XLI.

TRagemata, vulgares Trageos, & trituras appellant. Componuntur ex ſpeciebus electuariorum, odoratiſque alijs

alijs rebus, & medicamentis ſimplicibus in puluerem redactis, ſaccharo adiecto. In his conficiendis communiter capitur vnc. 1. ſacchari ad ſingulas drachmas ſpecierum. Specierum qualitas ab ipſo affectu ſumenda eſt. Proprietatem vero ipſe locus affectus demonſtrabit. Exhibentur drachmæ vnius ad duarum pondera, cum pane toſto, vino odorato madefacto, manè ſtomacho ieiuno, & veſperi, duabus, vel tribus horis ante cœnam: interdum etiam poſt cibum, quando vapores in caput exhalantes prohibere volumus; quę tamen nullo odore, vel ſapore acri prædita eſſe debent. Nos formulis aliquot, quæ diximus præcipua reddemus.

TRAGEMATA CORROBOrantia, & calefacientia.

CAPVT.

℞. Spec. diambræ
Diamoſchi ana ſcru. s.
Pliriſar cotici: ſcru. 1.
cinnamomi electi dra. 1. s.
Macis.

caryo-

caryophillorum
Nucis moſchatæ ana ſcru. s.
cardamomi minoris drac. s.
Sacchari albiſſimi vnc. iij.
Miſceantur ſingula, & fiat trag.

PECTVS.

℞. Spec. Diaireos.
Diapendij ana drac. s.
Rad. iridis ſcru. 2.
Pul. glycirrhizæ ſcru. 1.
cinnamomi drac. 1.
Sacchari albi vnc. 3.
Miſce, & fiat tragea.

COR.

Rec. Spec. dianthos
Diambre
Diaxiloaloes
Pliris arcotici ana ſcru. 1.
Been albi
Been rubri
Ligni aloes
Oſſis de corde cerui
Raſuræ eboris ana ſcrup. s.
cinnamomi drac. 1.

Sac-

Sacchari albiſſimi vnc. 3.
Miſce, & fiat tritura.

VENTRICVLVM.

℞. Spec. Diagalangæ
Dianiſi
Diazingiberis ana ſcrup. 1.
Cinnamomi electi drach. 1. s.
Piperis longi
Caryophillorum
Macis ana ſcrup. s.
Sacchari albiſſ. vnc. 3.
Miſce, & fiat tragema.

HEPAR.

℞. Spec. Diacimini
Dialaccæ
Diacucurmæ ana ſcrup. 1. s.
Cinnamomi drach. 1.
macis
caryophillorum
Spicæ indicæ ana ſcrup. s.
Sacchari albiſſ. vnc. 3.
Miſce, & fiat tragema.

SPLENEM.

℞, Spec. Diarrhod. Abb.

Diacapparis, ana ſcrup. 2.
Maceris, Nucis moſchatæ
caryophillorum, ana ſcrup. 1.
cinnamomi electi, ſcrup. 5.
Sacchari candidiſſimi, vnc. 4.
Miſce, & fiat tritura.

TRAGEMATA REFRIGE-
rantia.

CAPVT.

℞. Spec. Diarrhod. Abb.
Driaſantali, ana ſcrup. 2.
Flor. roſ. rub. drach. s.
Sem. papaueris albi ſcrup. 1. s.
cinnamomi ſcrup. 2.
Sacchari albi vnc. 3.
Fiat tritura.

PECTVS.

℞. Spec. Diatragacanthi frigidi, dr. 1.
Sem. papaueris
lactucæ drach. s.
Sacchari candidi, vel penidij, vnc. 2.
Miſce, & fiat tragea.

COR.

℞. Spec. Diamargaritonis frigidi
Mar-

Margaritarum pręparatarũ, an. ſcr. 1. s.
Frag. lap. pretioſorum
Semi. mali citri, ana ſcrup. s.
cinnamomi, ſcrup. 1.
Sacchari albiſſimi, vnc. 2.
Miſce, & fiat tragema.

VENTRICVLVM.

Rec. Spec. Diarrhod. Abb. drach. 1.
Roſ. rub. ſicc. ſcrup. 2.
cotoneorum ſicc. ſcrup. 1.
coralli rubri ſcrup. 1.
Macis
caryophillorum, ana ſcrup. s.
cinnamomi ſcrup. 1.
Sacchari albi, vnc. 3.
Fiat tragema.

H E P A R.

Rec. Spec. Triſandali
Diarrhod. Abb. an. drach. s.
Sandali albi, citrini rub.
Roſ. rub.
Sem. cichorij
lactucæ
endiuiæ

Scarioſæ ana ſcrup. s.
cinnamomi ſcrup. s.
Sacchari albiſſimi, vnc. 2. s.
Miſce, & fiat tritura.

De pulueribus. C*AP.* X*LII.*

PVlueres Arabibus ſuffuf, & Acohol vocantur ex varijs medicamentis ſimplicibus commiſcentur, ijque diuerſis corporis partibus adminiſtrantur, veluti, qui à vulgò Medicorum, & pharmacopæorum epithemata cordalia, & hepatica vocantur. Alij ſunt vtiles ad vulnera, & vlcera, idque in varijs corporis partibus, & varias ob cauſas, vt pulueres capitales adſtringentes, ſarcotici erodentes, &c. Sed formulis res clarior euadet.

PVLVIS CAPITALIS
calidus.

Rec. Maioranæ
Betonicæ
Pulegij
Calaminthæ

Stœ-

Stœchados
Cort. mali citri
Caryophillorum
Gummi iuniperi ana drach. 1.

Commiſtis omnibus, fiat puluis, capiti inſpergendus.

PVLVIS CAPITALIS temperatus.

Rec. Stœchados drach. 1. s.
Roſarum rubrarum
Balauſtiarum
Maſticis, Macis
Olibani, Mirthi ana drach. 1.
Nucum cupreſſi drac. 1. s.
Santalorum drach. 1.

Fiat puluis tenuiſſimus, commiſſuræ coronali aſpergendus.

PVLVIS AD VVLNERA capitis.

Rec. Ariſtolochiæ pulueriz atæ
Iridis, Panacis
Mannæ thuris, Farinæ erui
Squamæ æris ana drach. 1.

Miſce, & fiat puluis.

Digitized by Google

PVLVIS PRO EXITV ANI.

Rec. Maſticis, Thuris
Nucum cupreſſi.
Antimonij
Malicorij
Glandium
Balauſtiarum, ana drach. 2.
In puluerem redacta aſperge.

PVLVIS AD PRÆGNANTES.

Rec. Maſticis. Thuris ana drach. s.
Sanguinis draconis
Myrtillorum Boli armeni
Granorum tinctorum ana ſcr. s.
Terre, & huius drachma dactylum oſſis loco reple, vino madefacito, & papyro inuolutum, ſub calidis cineribus calefac. De abortum timentibus.

De pulueribus purgantibus.
C A P. XLIII.

PVlueres purgantes fiunt ex ſimplicibus medicamentis purgantibus, vel ſpeciebus compoſitorum, additis ſemper

per ijs, quæ vehementiam eorum remittunt, & ſaccharo. Singulorum verò ſimplicium medicamentorum purgantium pondera ex lib. 4. petenda ſunt. Qualitas vero ab ipſa morbi cauſa ſumenda. Dantur in vino, vel abſynthiaco, vel iuſculo, aut alio liquore conueniente. Idque ieiunis. Sed formulis res clarior erit.

I.

Rec. Rhabarbari electi drach. 2.
Spicæ indicæ
cinnamomi, ana ſcrup. s.
ſacchari ſcrup. 2.
Miſce, & fiat puluis purgatorius.

II.

℞. Rhabarb. alb. ſiue mechoacę dr. 1.
Gentianæ
cinnamomi, ana ſcrup. s.
Fiat puluis purgatorius, in vino abſinthiaco ſumendus.

III.

Rec. Fol. ſenæ drach. s.
Hellebori nigri ſcrup.
zingiberis

Maſticis ana ſcrup. s.

Tritis omnibus, & commiſtis, fiat puluis purgatorius.

I V.

Rec. Rhabarbari ana ſcrup. 2.
Foliorum laureolæ ſcrup. 1.
Spicæ indicæ gr. 5.
Miſce, & fiat puluis, ſumendus cum vino abſynthiaco.

V.

Rec. Specierum elect. de pſillio
Diaphęniconis
Sacchari ana drach. s.
Commiſceantur ſingula tritura.

VI.

Rec. Rhabarbari albi drach. s.
Fol. ſenæ ſcrup. 1.
Rad. eſulæ
Zingiberis
Gentianæ ana ſcrup. s.
Miſce, & fiat puluis purgatorius.

De

De dentifricis. CAP. XLIV.

DEntrificia, Græcis odontotrimmata, vel odontica dicuntur, ad candidos, & immobiles dentes reddendos, expoliendos, extergendos, ad laxas gingiuas comprimendas, ad halitus graueolentiam, diuerſi modè etiam ad alia præparantur, vel in tenuiſſimum pollinem, affricata, vel liquida ad abluendum, vel craſſiora affecta, & circumlita: vt ſequentibus formulis patebit.

I.

Rec. Cornu ceruini vſti
corallium rub.
Oſſis ſepiæ
Maſticis ana drach. ſ.

His exquiſitiſſimè pulueriza tis, dentes & ex carnes gingiuas affricato.

II.

Rec. Aquarum menthæ
Saluiæ, Hyſſopi ana vnc. 7.
Aluminis ſciſſi aſſari, & vino auſtero extincti drach. 2.

Nitri

Nitri drach. ʒ.
Salis aſſi vnc. s.
Miſce, & diſtilla per alembicum, liquorque ad vſum ſeruetur.

III.

Rec. Gallarum, balauſtiorum
Alumnis rupei
Thuris Myrrhæ, ana drach.s.
corall. rub. oſſis ſepiæ
Maſticis, ſanguinis dra. an.dr.s.
Trita, & cribrata excipiantur oxymelite, ſcillitico, & vſu exigente illinantur.

De pomis odoratis. CAP. XLV.

POmum odoratum, eſt medicamentũ, quod citra ignis acceſſionem naribus adhibetur, cerebrum odore ſuo alterans, in orbiculum pomi coactum. Componuntur ex ambra, moſcho, laſere odorato, ſtyrace, ſtacte, ſpica, nigella, maiorana, caryophilis, ligno aloe, ladano, roſis, ſantalis, caphura, & id genus alijs, vt ſequentibus formulis videre licebit.

Sty-

I.

Rec. Styracis vnc. 2.
Caryophillorum drach. s.
Laſeris odoratis vnc. s.
Moſchi gr. 15. Ambræ drach. s.

Cum aqua roſarum, & ſtacte vniantur, finganturque orbiculi odorati.

II.

AD CATHARRVM.

Rec. Ladani. Ligni aloes
Styracis. Coſti. Spicæ ana vnc. s.
Thuris
Galliæ moſchatæ
Mirrhę ana vnc. s.
Nucis cupreſſi. Gummi iuniperi
Nucis moſchatę ana drach. 1.
cinnamomi. caryophillorum
Nigellę ana drach. 2.
Moſchi gr. 4. Ambrę ſcrup. 1.

Cum aqua roſarum, & vino odorato, & modica cera, formetur pomum.

III.

AD PESTEM.

Rec. Caphurę. Ligni aloes. Styracis

Flor.

Flor. bugloſſæ ana ſcrup. 2.
Caryophillorum
Trium ſantalorum
Been albi, & rubri
Mirrhę Calami odorati
Spicę. Nucis moſchatę
Thuris
Gummi iuniperi ana ſcrup. 1.
Succini Croci
Corall. rub.
Antiſpodij ana drach. s.
Sem. acetoſę drach. 3.
Succi portulacę
Succi mal. aurantiorum à vnc. 4.
Nimpheę
Coriandri torrefacti an. drach. 2.
Terrę ſigillatę drach. 2.
Boli armeni vnc. s.
Ambrę
Moſchi ana ſcrup. s.
Ladani, aqua roſ. & ace. infuſi. vn. s.
Terebinth. in aqua roſ. lotæ
Sir. ex cort. mali citri ana q. ſ. [illegible]
ad pomi figuram inducendam.

De

De ſuffimentis. CAP. XLVI.

SVffimenta, vel ſuffitus, alijs ſuffumigia, vel ſuffumigationes, Græci Thimiamata medicamenta ſunt ignitis carbonibus inijcienda, vel in trochiſcos coacta, vel puluerata, ad odoris gratiam, ad tetros halitus expurgandos, ad capitis in ſubiectas partes defluxus, ad infarctus omnes, aurium tinnitus, & frigidas quaſcunque noxas: quæ quidem ſi ad vterinos affectus parentur, vel quo muliebria ducant, vel quia euagantem vterum ſtabiliant, diuaricatis cruribus, ſuper infundibulum ſtragulis circundatum, euaporatorio intus occluſo, & muliere pannis diligenter ſuccincta, nec ad caput efferantus vapores, accipienda ſunt. Si autem patulo ore, auribuſve accipienda ſunt, per tubum, fiſtulamve, capite propenſo efferantur, vel per ſedem perforatam. Fiunt autem ex rebus odoratis, vt moſcho, zibetto, belzonio, ambra, ſtirace, ladano,

ladano, thure, gallia, maſtiche, &c. aut fętidis, videlicet caſtoreo, galbano, bdellio; & bitumine, lapide gargatæ, & id genus alijs. Odorata orbiculari forma, nunc maiore, nunc minore, interdum glandes repreſentant, interdum auiculas quæ vulgo cipria vocantur: alias paſtillorum, vt qui ex alipta, vel moſcho, vel gallia moſchata inſcribuntur: alias pulueris craſſi modo fiunt, quæ è formulis cognoſcent ſtudioſi.

I.

R. Laſeris odorati, drach. 2.
Galliæ moſchatæ
cinnamomi
caryophillorum, ana drach. 1.
ligni aloes
Fol. lauri, ana drch. 1.
Trita excipiantur ſtacte, & informentur paſtilli pro ſuffimento odorato.

I I.

℞. Galliæ moſchatæ, drach. 1.
Maioranæ Saluiæ
Roriſmarini, drach. 1.s.

Mace

Maceris drach. 1.
Cinnamomi
Caryophillorum ana, drach. 1.
Fol. lau. dr. s. Ligni aloes ſcr. 1.
Moſchi gr. 3.

Terantur ſingula, & commixtis omnibus fiat puluis, qui exigente vſu carbonibus viuis inſpergatur.

III.

SVFFITVS VTERINVS.

℞. Aſſæ fœtidæ. Galbani
Mirrhæ, Caſtorei
Seminis rutæ, ana drach. 1.
Cinnamomi
Vnguis odoratæ, ana drach. 1.
Sem. fœniculi, drach. 1. s.

Craſſiuſculum puluerata, prunis inſperge. Ori admotus, vteri præfocationem repéte depellit. Vuluæ adhibitus, mẽſes prouocat, & eorum dolores paulò poſt ſedat.

De linimentis. CAP. XLVII.

Linimenta ſunt, quæ liquida inunguntur. Fiunt ex oleo, adipe, butyro,

ſeuo liquefactis, vel alijs, quæ olei ſpiſſitudinem habent, vt ſtirace liquida, mirrha liquida. Aliquando additur Terebinthina, vel mucilago, vel medulla quæ adipis temperaturæ, & conſiſtentiæ ſimilis eſt. Horum autem nulla certa quantitas deſcribitur, communiter tamen Medici ad vnciam vnam olei, recipiunt butyri, adipis, cremoris ana drach. 2. Qualitas oleorum, ab ipſo affectu deſumenda eſt. Proprietas verò ab ipſa parte affecta accipitur. Vtimur his calidè duabus, vel tribus horis ante cibum.

OLEA CALEFACIENTIA.

ventriculum.

Oleum nucis moſchatæ
Oleum de abſinthio.
Oleum menthæ.
Oleum Maſtichinum.
Oleum nardinum, &c.

℞. Olei maſtichini
Nardini ana, vnc. s.
Succi menthæ drach. 2.
Cetæ parum

Com-

Commiſtis omnibus fiat linimentum.

PECTVS.

oleum amigdalarum dulcium.
oleum amigdalarum amararum.
oleum irinum
liliorum.
oleum chierinum, &c.

℞. Olei amigdalarum dulcium
irini ana vnc. I.
butyri recentis
pinguedinis gallinæ
cremoris ſem. lini an. drach. s.
Commiſceantur, & fiat linimentum.

HEPAR.

oleum amigdalarum amararum
oleum nardinum
oleum de abſinthio
oleum maſtichinum
oleum nucleorum perſicorum, &c.

SPLENEM.

oleum de capparibus.
oleum liliorum.
oleum ſpicæ.
oleum de behen.

VTERVM.

oleum anethinum.
oleum irinum.
oleum cheirinum
oleum ſpicæ
oleum de caſtoreo, &c.

ARTICVLOS.

oleum nardinum
oleum rutaceum
oleum nucum
oleum nucis moſchate, &c.

NERVOS.

oleum coſtinum
oleum maſtichinum
oleum lumbricorum
oleum de euphorbio
oleum de piperibus
oleum anethinum, &c.

OLEA REFRIGERANTIA

CAPVT.

oleum de papauere
oleum mandragoræ, &c.

PECTVS.

oleum violarum.

Digitized by Google

oleum nenupharium, &c.

VENTRICVLVM.

oleum coroneorum
oleum myrthinum
oleum mirtillorum
oleum roſaceum
oleum omphacinum, &c.

HEPAR.

oleum roſaceum
oleum mirtinum
oleum coroneorum
oleum lintiſcinum, &c.

RENES.

oleum nenupharium, &c.

VTERVM.

oleum nimpheæ.
oleum lentiſcinum
oleum mirtillorum
oleum coroneorum

OLEA SICCANTIA.

oleum nucum
oleum nardinum.
oleum ricinum, &c.

OLEA HVMECTANTIA.

oleum commune recens.
oleum amigd. dulcium.
oleum violaceum.
oleum ſeſaminum, &c.

OLEA ASTRINGENTIA.

oleum maſtichinum.
oleum menthæ.
oleum de abſinthio.
oleum roſaceum,
oleum mirtinum.
oleum œnanthinum, &c.

OLEA EMOLLIENTIA.

oleum lini.
oleum narciſſinum.
oleum ſtiracis, &c.

OLEA LAXANTIA.

oleum amigd. dulcium.
oleum oliuarum.
oleum iaſminum.
oleum ſeſaminum, &c.

RAREFACIENTIA.

oleum anethinum.
oleum chamomelinum, &c.

OLEA

OLEA DIGERENTIA.

oleum amigdalarum amararum.
oleum nucum.
oleum oliuarum antiquum.
oleum rutaceum, &c.

DETERGENTA.

oleum tartari.
oleum mirrhæ.
oleum de frumento.
oleum ouorum.
oleum ſambucinum.
oleum balaninum.
oleum ricinum.
oleum raphaninum, &c.

GLVTINANTIA.

oleum mirrhæ.
oleum nicotianæ.
oleum balſaminę
Balſamum, &c.

SOMNVM INDVCENTIA.

oleum de papauere
oleum mandragoræ
oleum malorum aureorum
oleum nenupharinum

oleum hioſciaminum, &c.

DOLOREM SEDANTIA.

oleum anethinum
oleum chamęmelinum
oleum laurinum
oleum cheirinum
oleum ſambucinum
oleum liliorum alborum
oleum moſchelinum
oleum lini
oleum mal. aureorum, &c.

℞. Olei anethini.
chamomelini
liliacei
e ſemine lini ana vnc. 2.
adipis caponis
anatis
Cremoris ſem. altheæ ana drac. 2.
Commiſtis omnibus fiat linimentum.

De vnguentis. CAP. XLVIII.

VNguenta craſſioris conſiſtentiæ ſunt, quam linimenta, & valentiora, quæ vngui-

vnguinoſo ſuo corpore partibus illita, & cereo quodam lentore craſſitudinem adepta in hærent. Fiunt ex oleis, pulueribus, & cera: interdum etiam adipe, butyro, mucilagine, lachrimis, & gummi, &c. Species & olea iuxta affectum, quibus adhibentur vnguenta, diuerſitatem variantur. Sic quoque eorum proprietas, pro locorum affectorum varietate immutanda eſt: Cera, vt conuenientem nanciſcatur conſiſtentiam, adijcitur in his autem componendis hodie plerique obſeruant, vt vnciæ vni oleorum, drachmam vnam ſpecierum; & drachmas duas ceræ commiſceant. Sed præſtat ceræ quantitatem eius qui componit arbitrio, ac iudicio relinquere, vt is ſcilicet addat, quantum ad iuſtam vnguenti conſiſtentiam ſatis eſt, vt in ſequentibus formulis patebit. Porrò vtimur his calidè duabus, vel tribus horis ante cibum.

I.

℞. Olei maſtichini
nardini ana vnc. s.

nucis moſchatæ
macis
caryophillorum an. ſcrup. 1.
ceræ quantum ſufficit
Fiat vnguentum.

II.

℞. olei cotoneorum
roſacei
mirtini ana vnc. ſ.
balauſti rum
ſanguinis draconis
boli armeni
roſarum rubrarum ana ſcru. ſ.
ceræ albæ, quod ſatis eſt.
Miſce, & formetur vnguentum.

III.

℞. Olei de capparibus
liliorum alb.
irini ana vnc. ſ.
Cremoris altheæ
fœnugręci
ſem. lini ana ſcrup. 2.
Pinguedinis gallinæ
anſeris

taxi

taxi ana drach. ſ.
medullę cruris vituli ſcrup. 2.
cort. rad. capp.
tamaricis ana drach. ſ.
centaurij minoris drach. 1.
coſti ſcrup. ſ.
ammoniaci
galbani
bdellij ana ſcrup. 1.

Diſſolutis gummi in aceto, cum cera quantum ſatis eſt, formetur vnguentum.

VNGVENTA VSVALIA calida.

vnguentum arrogon.
vnguentum marciatum.
vnguentum ſtomachicum.
vnguentum philagrij.
vnguentum dirrhea.
vnguentum ex bdellio.
vnguentum bernardinum, &c.

FRIGIDA.

vnguentum roſatum.
vnguentum violatum.
vnguentum refrigerans.

vn-

unguentum populeon
vnguentum capliuratum, &c.

ATRINGENTIA.

vnguentum comitiſſę
defenſiuum magiſtrale, &c.

EMOLENTIA.

vnguentum dialthea
vnguentum reſumptiuum.
vnguentum de artanita minus
vnguentum ex brionia, &c.

ABSTERGENTIA.

vnguentum apoſtolicum.
vnguentum album
vnguentum de minio.
vnguentum baſilicum.
vnguentum Aegiptiacum.
vnguentum viride.
vnguentum citrinum.
vnguentum rubrum
pſorcium
vnguentum de lithargiro
vnguentum de tutia.
vnguentum ad pediculos
vnguentum mercuriatum, &c.

SAR-

SARCOTICA.

vnguentum aureum
vnguentum diapompholigos
vnguentum cerafeos,
vnguentum apoſtolicum, &c.

GLVTINANTIA.

vnguentum potabile
vnguentum aureum.
vnguentum citrinum.
vnguen. deſiccatiuum rub. &c.

ERODENTIA.

pſorcium
vnguentum Aegiptianum
vnguentum apoſtolicum.
vnguentum ex cantharidib.

EXTRAHENTIA.

vnguentum fuſcum, &c.

DOLOREM SEDANTIA.

vnguentum anodinum
vnguentum Di Gereonis
vnguentum ad hęmorrhoides
vnguentum pectorale
vnguentum ad oculos, &c.

SOPORIFERA.

vnguentum populeon.

vnguentum ſomniferum, &c.

PVRGANTIA.

vnguentum Agrippę.

vnguentum de Artanita maius.

vnguentum ad uermes, &c.

De fomentis. CAP. XLIX.

FOmenta, hoc eſt, decocta partibus applicita, illas ſuo calore fouentia, & flatus diſſipantia, vel per halitus digerentia, humectantia, lenientia, atque alia ex ui coctorum pręſtantia, in ueſica excipi, uel ſpongia, linteoue filo duplicato, aut laneo panno craſſiore imbuto, & expreſſo, adhibentur, & liquida uocari poſſunt. Fiunt autem, uel ex aqua calida, uel uino, uel oleo, uel decoctis herbarum florum, & ſeminum, ad tertias uel dimidias: interdum etiam ex decoctis cataplaſmatum. Adhibentur autem oculis, thoraci, uentri, iecori, lieni, renibus, ueſicę,

ſicę utero, &c. Vtimur his ſępè antequam, uel cataplaſmate, uel unguentis utamur, quo pori aperiantur, partes relaxentur, & quodammodo uiam muniant alijs remedijs. Ante tamen corporis euacuationem non ſunt temerè adhibenda: tunc enim plus humorum ad calefactam partem traheretur, quam id ſit, quod diſcutitur. Pręterea in febribus ante acceſſionem ipſis utendum, ſed non ſtatim per initia, neq; cum copia humorum in toto corpore ſuperat. Quod ad ingredientium quantitatem attinet, pro ſingulis manipulis, uel duobus herbarũ, libra una humoris addenda eſt. Sed formulis res clarior erit.

I.

Rec. Florum chamomillę. meliloti. anethi Altheę, ana M. s.
ſem. lini fœnigręci.
Aniſi fęniculi anã unc. s.

Coquantur in ſufficienti quantitate aquę uſque ad conſumptionem medietatis deinde ſpongia, vel in eo duplicato adhibeatur parti.

II.

I I.

Rec. Maluę M. 1.
For. Chamomillę
meliloti. anethi ana M. s.
ſem. lini. Fœnigręci ana dra. iij.

Coquantur in lib. 2. aquę ad meditatem uſque, fiatque fomentum, quod, uel in utre, uel veſica, uel panno laneo, uel linteo duplicato adhibeatur.

I V.

Rec. Rutę M. s.
lingue ceruinę
centaurij min. ana M. 1.
rad. altheę unc. 1.
ſemen lini unc. s.
cort. capparorum unc. s.

Coquantur in Aqua, & aceto q. ſ. ad tertias, deinde ſpongia in iure decocti madefacta lieni applicentur.

De epithematibus. CAP. L.

EPithemata, id eſt liquida medicamenta, componuntur, ex aquis deſtillatis,

ſtillatis, affectui, & parti affectę proprijs, adiectis pulueribus, uel ſpeciebus aliquot; interdum etiam uino, & croco, interdum aceto, pro partis affectę natura. Quibus omnibus ſimul mixtis, & agitantis, irtinguntur panni linei tepidi, & madefacti, leniterque expreſſi parti applicantur, & ſubinde mutantur, ne calefacti corpus calefaciant. Nunc ſindone, uel laneo panno ex chermes infectis, ijſdemque immerſis ad mouentur. Admouentur ſępius iecori, & cordi: rarius autem fronti, pectori, uentriculo, lieni, renibus, & teſtibus, His quę cordi applicantur, aliquid uini optimi, & croci miſcetur: alijs uerò, quę iecori, uel lieni, aceti parum, & aſtringentia aliqua: quę autem uentriculo, aſtringentia aromatica, ad robur parti inducendum. Applicantur autem poſt euacuationem factam, uel poſt ſanguinis miſſionem, & potiſſimum in febrium ſtatu, in quo omnia ſunt ſęuiſſima. Frequenter ijs utendum, serò, & mane. In ſumma, quoties pars aliqua inflammatur,

tur, aut alia calida affectione afficitur, menſura epithematum libram non excedit: communiter autem ſelibram, uel un. 10. continent. Sic autem ea magna ex parte miſcentur, ut libræ uni liquorum drac. 3. s. aut drach. 2. ſpecierum reſpondeant. Quę uinum, & crocum (ut cordialia epithemata) recipiunt, eum modum in illis miſcendis ſeruant ut libræ liquorum uncia una uini, & croci aliquot grana, adijciantur. Quę uerò acetum (ut in epithematis hepaticis, & ſpleniticis) expoſcunt, ijs pro libra una aquarum uncia ſemis aceti ſufficiēt, ut in formulis patebit.

Vtimur autem his in febribribus hecticis & ſqualidis, ardentibus, peſtilentialibus, uiſcerum inflammatione, & totius corporis incendio: item in cordis palpitatione, cardiaca paſſione, eryſipelate, & uirium imbecillitate, &c.

EPITHEMA PRO FRONTE.

I.

Rec. Aquarum roſarum unc. 4.
aceti albi unc. 2,

olei,

Olei roſati vnc. 1.

Miſce, & hoc linteis duplicatis imbutis fronti tepidè admoueatur.

II. PRO CORDE.

℞. Aquarum roſarum vnc. 4.
Borraginis
Bugloſſæ
Meliſſæ ana vnc. 3.
Vini odorati vnc. 1.
Aceti vnc. s.
Sper. diagemmæ drac. 1.
Ligni oleos
Cort. mali citri
Oſſis de corde cerui
Eboris an. ſcrup. 1. Croci gr. 6.

Commiſtis omnibus fiat epithema.

III. PRO HEPATE.

℞. Aquarum endiuiæ vnc. 4.
Cichorij
Lactucæ
Abſinthij ana vnc. 2.
Acetoſæ vnc. 3.
Solani vnc. s.
Aceti vnc. s.

Spec. diarrh. Abb. drac. 1.
triaſantali ſcru. 1.
ſantali rubri ſcru. s.
Miſtis omnibus, formetur epithem.

De ſacculis. *CAP. LI.*

SAcculi fiunt, aut ſicci, ſiue aridi, a
liquore aliquo madidi, ex herbis, f
ribus, radicibus, ſeminibus, & id ger
alijs, conciſis, & leuiter contuſis, quadr
frequentius, vel ad membrorum patie
tium formam figurantur: ex ſerico vide
cet cordi, & capiti admouendi: alij ve
ex panno lineo: conſuunturque acu tra
uerſum miſſa, ne ſcilicet ea, ex quib
conſtant, in vnam omnia partem laba
tur ac declinent. Sicci verò ante adm
tionem, teſta calente ſuperponi, vin
aut aceto irrigata, ad vnciam vnam,
vnciam vnam, & mediam, ac ſubind
contracto calore partibus adbiberi. H
midi autem locis dolentibus applica
tur, ad dolores ſedandos, humores c
dos

dos concoquendos, ad modificandum, ac diſcutiendum. Prius autem comprimendi ſunt, quam loco dolenti admoueantur. Sed formulis res clarior erit.

CAPITALIS

I.

℞. Maioranæ
Florum chamomillæ
Stœchados ana M. s.
maſticis madis.
cubebarum
nucis moſchat.
cort. mali citri.
roſ. rub. ſcru. 1.
corall. rub. ſcru. 1.
ſalis vſti. ſcru. 4.

Contuſa in ſericum demitantur, formeturque ſacculus, ſiue cucupha.

II.

℞. Lauendulæ
roſmarini.
chamom. an. M. 1.
ſaluiæ. maioranæ
Meliloti ana M. s.

roſarum rub. M. 1.s.
Stœchados M. s.
Fol. ſenæ drach. 2.
Coryphil. Macis
Nucis moſc. ſcrup. 2.

Contuſis omnibus, fiat è ſerico ſacculus capitalis.

CORDIALIS.
III.

℞. Florum borraginis
Meliſſæ
Bugloſſæ
Santalorum omnium
Behen albi, & rubi
Boli armeni
Oſſis de corde cerui an. drach. 1.
Roſ. rub. drach. 2.
Flor. chamæmeli
roriſmarini ana drach. 1.s.
Corall. rub.
Sem. acetoſæ
Cort. mali citri an. drach. s.
Ligni oloes
Anuſpodij ana ſcrup. s.

Croci

Croci ſerici crudi an. gr. 10.
caphuræ ſcrup. s.

Contritis omnibus fiat è ſerico ſacculus.

CORDIALIS CALIDVS. IV.

Rec. Florum borraginis
buglosſæ
roſarum
meliſſæ ana M. 1.
cinnamomi electi
caryophillorum
macis ana drach. 1.
ligni aloes ſcrup. 1.
cort. mali citri
ſpec. diambræ ana drach. 1.
oſſis de corde cerui ſcrup. s.
Croci ſcrup. 1.

Terantur omnia, & fiat è ſerico ſacculus cordi admouendus.

CORDIALIS FRIGIDVS. V.

℞. roſarum rubrarum
Flor. bugloſſæ

borraginis ana drac. 2. ſ.
Fol. mirthi cort. citri
Coral. alb. & rub.
coriandri præparati.
ſantalorum omnium an. dr. 1. ſ.
caphuræ ſcru. 2.
Miſce, & fiat ſacculus cordialis.

V I.

CORDIALIS TEMPERATVS.

℞. ſantalorum alborum
ros rubrarum
corall. amborum
antiſpodij caphuræ
fol. mirti
fol. borraginis ana drac. 3.
Behen albi, & rubri
cort. mali citri
nucis moſchatæ
ſerici vſti. ſpicæ
oſſis de corde cerui.
granorum tinctorum
fol. lauri
Caryophillorum
ligni aloes

roſ-

roſmarini
meliſſæ cubebarum an. ſcr. 1.
moſchi gr. 4.
ambræ : croci ana gr. 3.
Contritis omnibus fiat ſaculus cordialis.

VII.

SACCVLVS AD ILATVS ventriculi.

℞. Sem. aniſi
apij feniculi.
ſeſeleos: Oluſatri
rutæ ana M. s.
calamin origani an. M. 1. s.
hyſſopi Pulegi ana M. 1.
rutæ ſicce. ſtœchados.
chamedrios
chamepithios ana M. 11.
abſinthij M. 2.
cinnamomi
caryophillorum
calami aromat. ana drac. 2.
macis drac. 3.
Tritis omnibus, fiat ſacculus ſtomachalis.

Digitized by Google

SACCVLVS HVMIDVS
ad fluxum ventris.
VIII.

℞. myrtillorum rhois
coriandri
chamomillæ
origani
balauſtiarum ana M. 1. s.
cort. granatorum
hypociſtidis
ſem. roſarum ana M. 1.
rad. verbaſci
Dipſaci
Cort. & rad. mori ana M. 2.

Conciſis, & tritis, fiat ſacculus, in vin nigro auſtero coquendus, cui expreſſo ſi perſedeat æger.

SACCVLVS HVMIDVS AD dolores, mollificationem, & diſcuſſionem.
I X.

℞. Florum chamomillæ P. 2.
ſumitatum anethi
origani

meli-

Meliloti, ana P. s.
Fęnugræci
ſem. lini, vna vnc. 1.
Maluæ. Altheæ
Violarum, ana M. s.

Contuſis omnibus, fiant ſacculi duo, in aqua vel lacte vaccino coquendi, qui expreſſi alternatim loco dolenti applicētur.

De cataplaſmatis. *CAP. LII.*

Cataplaſmata fiunt ex herbis viridibus, radicibus, floribus, fructibus, & ſeminibus, ad mollitudinem vſque coctis, in aqua, oleo non adiecto.

Fiunt autem cataplaſmata, ad varias intentiones, quandocunque ad doloris ſedationem, ad remollitionem duritiei, ad reſolutionem, ad maturationem, ad exiccationem, & conſumptionem humorum, & vaporum in promiſcuis affectibus promiſcuæ intentiones in cataplaſmata commiſcentur, vt remollientia cum diſcutientibus, & diſcutientia cum remol-

remollientibus, vt ſequentibus formulis videre licebit.

Porrò cataplaſmata ſupra omnes partes dolentes aut inflammantes applicari poſſunt. Quod ſi hypocondrijs calefacientia, & diſcutientia cataplaſmata applicanda ſint, niſi antea vacuato corpore. adhiberi minimè debent. Attrahunt enim totius corporis excrementa.

I.

℞. maluæ. Altheæ.
violarum chamomil. an. M. 1.
rad. altheæ vnc. 1.
Fœnugræci
ſem. lini ana vnc. s.

Coquantur in aqua donec molleſcant deinde contundantur, & fiat cataplaſma.

I I.

℞. rad. altheæ
liliorum alb. ireus ana vnc. 1.
flor. chamomillæ,
meliloti. Anethi ana P. 1.
maluæ. Biſmaluæ.

viola-

violarum ana M. 2.
ſem. lini
Fęnugræci ana vnc. s.
baccorum lauri drac. 2.
croci ſcrup. s.
Coctis, & contuſis, fingatur cataplaſma.

III.

℞. plantaginis. Poligoni
burſæ paſtoris Numulariæ
ſaniculæ
Conſolidæ mediæ viridium an. M. 1.
Coſtis, & contuſis omnibus, formetur cataplaſma.

De Emplaſtris. *CAP. LIII.*

Emplaſtra hodie dicuntur, quæ ex herbis, floribus, radicibus, fructibus, ſeminibus, & farinis in aqua coctis componuntur, additis, axungijs, vel oleis pro vt res expoſcit.

Plantarum autem, vel alterius materiæ ſingulis faſciculis olei, vel adipis ſingulæ vnciæ, vel ſecunciæ miſceri debent.

Poſſunt

Poſſunt autem ſupra omnes part
lentes, aut inflammatas applicar
cuato prius corpore, & quidem a
bum.

Doloribus leniendis, tumoribu
concoquendis, vel digerendis m
accommodata ſunt.

I.

℞. maluæ altheæ
meliloti
chamomillæ ana M. 1.
rad. altheæ vnc. s.

Contuſa coquantur in aqua v
ad iuſtam craſſitudinem, cui adde.
olei chamomelini
liliorum alb. ana vnc. 2.

Iterum bulliant, fiatque empla

I I.

℞. Flor. anethi
chamomillæ
verbaſci ana M. 1. s.
meliloti M. s.
farine fęnugræci
ſem. lini ana vnc. s.

C

Contuſa bulliant in aqua, donec in craſſitudinem iuſtam coeant, deinde adde.

Olei anethini

Chamomelini ana vnc. 2.

Ebulliant iterũ, & formetur emplaſtrũ.

III.

℞. Maluæ. Biſmaluæ

ſtiolariæ ana M. 1.

rad. altheæ

liliorum alb. ana vnc. 1.

Flor. anethi

chamomillæ

meliloti ana P. 1.

Farinæ hordei

Fœnugręci ana P. 1.

Farinæ hordei

Fœnugręci ana vnc. s.

Croci ſcrup. s.

Contuſis, & coctis, adde

axungie, anatis

anſeris ana vnc. 1.

medulle cruris vituli

butyri recentis ana vnc. s.

olei liliorum alb.

irini

irini ana vnc. 1.

Bulliant iterum, fiatque e

℞. Micæ panis in lacte

& in coctæ quantum

vitellorum ouorum I

olei de papauere q. ſ.

croci gr. 12.

Miſce, & fiat emplaſtrum

De cerotis. CAP.

CErotum olim à cera nun
hodie ex pulueribus, ol
reſina, pice, & id genus alij cõ
In huius compoſitione idem,
guentis, pondus nonnulli obſ
dici, vt ſcilicet vncia vna oleo
mæ vni, aut drachmæ vni, & ſe
rum reſpondeat. Ceræ verò q
olei eſſe debet: vtpotè ſi acc
vnc. 2. ceræ ſit vnciam media. S
bantur ceræ parum, ſit eius ſex
ſeptima. At ſi liquidum cerat
fracturis paretur, duplicatum

plaſtri figuram, olei, & cerę tantundem: atque iuſta ambientis, & cerę naturam, idque magis, & minus, pro medici ſcopo, id quod in pice, reſina, terebinthina ſeruandum. Porò ſpecierum, & oleorum, qualitas, ab ipſo affectu deſumenda eſt. Adhibentur ventriculo, hepati, lieni, pectori, vtero, & oſſibus fractis, ita tamen, vt eorundem figura, cui admouentur, ſimilis ſit: vt ventriculo ſcutiforme: iecinori, lunatum. lieni, ſoleatum, ceratum effingatur. Acu etiam tranſuerſim tranſmiſſo, conſumuntur: atque ante cibum, ſtomacho ieiuno applicantur. Stomachica cibi tempore ſeponuntur.

I.

℞. calami odorati
cinnamomi ana drac. 1.
macis
caryophillorum ana dra. s.
nucis moſcatæ drac. 1.
roſarum rub. drac. 2.
maſticis

ladani

Ladani ana drach. 1.
Olei abſinthini
Naſtichini ana vnc. 1.s.
Menthæ
Cotoneorum ana vnc. 1.
Cerę vnc. 10.
reſinę terebinth. parum.

Commiſtis omnibus, fiat cerotum ventriculo adhibendum, & ſerico obducatur.

II.

℞. Croci
Chryſocollæ ana drach 1.s.
Piperis albi drach. 1.
Ammoniaci, ſucco rutę ſol.
Medullę cruris vituli ana vnc. 1.
Pinguedinis gallinę
Anſeris
Anatis ana vnc. s.
Olei de capparibus
Cotoneorum
Nardini ana vnc. 6.

Cetę quantum ſatis eſt, miſce, & fiat cerotum pro ſplene.

℞.

III.

℞. Arthemiſiæ
Sabinæ. Abrotani, ana unc. 1.
Nucis moſchate
Calam. aromatici
cinnamomi, ana ſcrup. 2.
ſerapini
Opopanacis, ana vnc. 1. s.
Olei nardini
Irini liliorum alb. ana, vnc. 1.

Diſſolutis gummi in vino, cum cera, quod ſatis eſt, formetur ceratum vtero applicandum.

De ſcutis. CAP. LV.

SCuta ex pulueribus medicamentorum ſiccorum conficiuntur. Pulueres autem uon debent excedens vnciam vnam, & ſemis, ad ſummum: ſæpè ſufficit vncia vna, aut drachmæ ſex, vt ex formula ſequenti patebit. Fiunt autem pro ſtomacho, ad intemperiem aliquam corrigendam, & ad robur illi addendum.

Digitized by Google

Vires ſupplent, vel vnguentorum, vel emplaſtrorum.

℞. Abſinthij. menthæ
Maioranæ. ſiccorum, an. ſcrup. 2.
cariophillorum
Galangæ
xyloaloes, ana ſcrup. 2.
cumini
Corallorum rub. ana drach. 1.
cinnamomi
roſ. ru. an. drach. 1.

Fiat puluis, ex quo fiat ſcutum, cum pauco bombice, acu tranſuerſum conſuto, inter duas ſindones.

De embrochis. CAP. LVI.

Embrocha, Latinis irrigatio dicitur eſt, vbi ex alto pluuiæ inſtar in partem aliquam fit diſtillatio. Differt à fomento humido, quòd hoc ſpongia, vel pannis denſis, in decoctione madefactis vtamur, illa verò pars ex alto irrigetur.

Componitur ex herbis, floribus, radicibus,

cibus, ſeminibus,& id genus alijs, decoctis in aqua,aut vino, aut lixiuio,uel oleo.

Adijcitur autem magna ex parte ad manipulos duos plantarum,lib. 1. liquorum, atque quoad medietas abſumatur, decoquitur, Vtimur ijs calidis, ad ſomnum conciliandum, ad dolores capitis finiendos, aliarumque partium fracturas, & contuſiones.

I.

℞. Lactucæ. violarum
Saluiæ
roſarum
Anethi, ana m. 3.
cort. rad. mandragoræ drach. 6.
Flor. nimpheæ
Cucurbitæ,ana m.2.
ſem.papaueris albi drach.2.
Sem. lactucæ. portulacæ
Cucurbitæ, ana vnc.s.

Coquantur in lib. 10. aquæ fontanæ vſque ad dimidij conſumptionem, fiatque irrigatio ſomnifera.

I I. ℞. Florum roſarum

Violarum
Nympheæ,ana M. s.
fol. ſalicis M. 1.
ſem. lactucę
portulacæ
cucurbitæ, ana drach. 1.
papaueris, drach. s.

Coquantur in lib. 1. s. aquæ fontanæ ad tertiæ partis vſque conſumptionem, fiatque embrocha.

III.

℞. Betonicæ Maioranæ
lauendulæ. Chamomillæ
Origani. Hiſſopi, ana M. s.

Coquantur in tribus lib. aquæ ad conſumptionem partis dimidiæ, fiatque irrigatio.

De balneis. C A P. LVII.

INſeſſio, inſeſſus, Græcis egcathiſma, vulgo ſemicupium, balneum particulare eſt cui ęgri ad ventriculum vſque tantummodo inſident, cruribus, & brachijs exemplis. Fiunt ex decoctione herbarum,

barum, florum, radicum, & ſeminum, quæ omnia pro morbi natura variantur. Herbarum autem quantitas ſit à manipulis quinque ad octo, vel decem: radicum ab vnc. 2. ad vnc. 4. ſeminum à drach. 6. ad vnc. 5. vel drach. 6. aquæ verò quantum pro inſeſſu ſufficere videtur. Imponuntur medicamenta ſacculo, & in aqua ad tertias vſque coquuntur.

Vtimur his in renum, veſicæ, coli, ani, & vteri malis, & quidem temperate calidis, duabus, aut tribus horis ante cibum, corpore prius purgato, vel ſaltem alui, & veſicæ excrementis depoſitis non autem vbi crudis, & malis humoribus corpus eſt refertum. Mota autem in eo, ad horam eſſe debet, plus minuſue, tum pro affectus vehementia, tum virium imbecillitate, capite operto, ne eo oppleatur.

PRO DOLORE NEPHRITICO.

I.

℞. Maluæ Althcæ,
Parietariæ
Chamomillæ.

Meliloti
Anethi
Betonicæ
Origani
calamenthi
abrotani, ana M. 1.
rad.altheę, vnc. 3.
Sem. lini
fœnigreci
Aniſi
fęniculi, ana drach. s.
furfuris P. 4.

Ponantur omnia in ſacculo, & fiat decoctio, in ſufficiente quantitate aquæ, pro ſemicupio.

I I.

℞. Saxifragię
maluę parietarię
altheę, ana M. 1. s.
Cicerum rub. drach. 2.
ſem. petroſelini
Lini fęnigręci, ana drach. 2.

Coquantur ſingula in aqua iuſtæ quantitatis ad tertias, pro inſeſſione.

PRO

PRO DOLORE COLICO.

III.

℞. Chamomillę
Anethi. Origani
calamenthi, ana M. I.ſ.
mal. parietariæ, ana M. I.
ſem. lini
Fœnigręci
Aniſi
fęniculi
Carui
Cumini, ana vnc. I.
Baccarum lauri vnc. ſ.

Quæ omnia incluſa ſacculo, coquantur in aqua ad tertias, pro ſemicupio.

PRO MENSIBVS RETENTIS.

IV.

℞. Arthemiſiæ. Sabinę
Calamenthi. Marrubij
Chamomillę. Meliloti
pulegij Saluię
Matricarię, ana M. I.
rad. petroſelini
Apij, ana vnc. I.

Ciperi M.
Granorum iuniperi M. 2.
Coquantur pro inſeſſu.

IV. PRO FLVORE NIMIO. menſtruorum.

℞. Burſæ paſtoris
Plantaginis
palygoni
equiſeti, ana M. 2.
conſolidę maioris vnc. 2.
malicorij
Balauſticorum, ana vnc. ß.

Coquantur omnia in tribus aquę pl
uialis partibus, & quarta vini nigri auſt
ri pro inſeſſione.

V. PRO DOLORE ARTHRITICO

℞. Betonicę
Maioranę
roriſmarini
ſtœchados
ſaluię. hyperici
chamędrios
chamępityos
Fol. lauri

Ori

Origani
ſerpilli
Chamomillę, ana M. 1.
Rad. acori.
altheę, ana vnc. 2.
Fœnugręci vnc. 4.

Omnibus in ſacculo poſitis, coquantur ad tertias pro balneo.

De collutionibus, & ablutionibus. *CAP. LVIII.*

COllutionibus vtimur in doloribus dentium: ablutionibus vero ad prouocandum ſomnum, & laſſitudinem diſcutiendam.

Abluuntur caput, pedes, manus, & axillę Capitales ablutiones, ex herbis, & floribus capitalibus, in lixiuio coctis, componuntur: axillarum, ex aſtringentibus, vt oleaſtro, lentiſco, additis quibuſdam odoratis, vt roſis, in lixiuio. Pedum vero, ex herbis, floribus, vel calidis, vel frigidis, in aqua, vel lixiuio coctis. Horum autem

quantitas communiter à manipulis 4.
manipulus octo, vel decem. Qui frigi
& humidi natura ſunt, capitalibus foti
nibus, rarius: qui verò calidi, & ſicci, fr
quentius vtantur.

Capitis autem lotiones calidę exh
bendę manè ante cibum, corpore recren
tis vacuo, ſic tamen, vt ſtatim caput a
ſtergatur linteis calidis, & exiccetur. Pe
vero lotiones, manè vel veſperi ante cib
vel etiam ante ſomnum: non autem pe
rurſus abſtergendi, ſed linteo humido
uoluendi ſunt.

Porrò collutiones fiunt ex herbis, ra
cibus, corticibus, ſpeciebus aromaticis,
alijs, id genus, in vino, vel aceto decoct
ut in ſequentibus formulis patebit.

I.

Rec. Piperis albi
Longi
Cubebarum
pirethri drach. 1. s.
ſem. hioſcyami drach. s.
Cort. rad. capp.

Mor

Mori Mandragorę, ana drach. I.

Confundantur ſubtiliter, & in vino nigro coquantur ad dimidij conſumptionem: teneatur in ore, & cum infrigidari ceperit expuatur.

I I.

Rec. Hiſſopi M. s.
Maſticis
Malicorij
Zingiberis, ana drach. I.
Macis ſcrup. s.

Contuſis omnibus, coquantur in aceto vel aqua, & aceto, ęquis partibus, ad dimidij vſque conſumptionem.

ABLVTIO CAPITIS, in materia frigida.

I I I.

Rec. Origani
calamenthi
pulegij, ana M. I.
ſaluię
coriſmarini
maioranę
chamomillę, ana M. I.

Bacca-

Baccarum labri M. 1. s.

Coquantur in lixiuio ad tertias, fiatque capitis ablutio.

IV. PEDVM ABLVTIO.
ad ſomnum.

Rec. Fol. ſalicis
Vitis
Maluę
Violarum
Flor. chamomillę,
Nenupharis, ana M. 1.
Cort. papaueris, vnc. 1.

Fiat decoctio cum aqua, qua lauentur pedes genua, & brachia bis, vel ter, ante cœnam.

De ponderibus, & menſuris.
CAP. LIX.

POndera, quibus hodie Medici vtuntur, hęc ſunt:

LIBRA, vncias duodecim pendet, & hęc eſt officinis vſitata: huius autem hęc eſt nota, lib.

DEVNX, vncię vndecim.

DODRANS, vncię nouem.

BES, quaſi bis triens, vncię octo.

SEPTVNX, vncię ſeptem.

QVINCVNX, vncię quinque.

TRINS, quatuor vncię.

QVADRANS, tres vncię.

SEXTANS, duę vncię.

SESCVNCIA, ſeu ſeſcunx, vncia 1. & ſemis nota vnc. 1. s.

SEMIS, vel ſemiſſis, ideſt, dimidium. Sic] ſcribiiur S.

VNCIA, duodecima pars librę, conſtat drachmis octo, cuius talis eſt nota vncia.

AVREVS, Arabum, & Denarius Romanus pendet drachmam vnam, & inſuper ſeptimam eius partem, vnde ſeptem denarij, uel aurei, conſtituunt unciam. Sic notatur, x.

DRACHMA, pendet grana ſexaginta, ſeu ſcrupulos tres, & eſt octaua pars uncię Huius hęc eſt nota drach.

SCRVPVLVS, pendet obulos duos ſeu grana uiginti. Sic notatur ſcrup.

OBV-

OBVLVS, pendet grana decem,
ſcrupulum dimidium. Sic autem ſcribit
GRANVM, minimum pondus e
quo utimur. Suminus autem grana
peris albi, ſi alia pondera deſunt, qu
rum, uiginti ſcrupulum, ſexaginta dra-
mam conſtituunt: atque eius hęc eſt n
ta, Gr.
ANA, idem poteſt, quod ſingulor
tantundem, uel partes ęquas: cuius n
eſt, an. uel ana.
Quod ad menſuras attinet, ſunt ue
liquidorum, uel aridorum.
ARIDORVM, menſura.
MANIPVLVS, qui dicitur faſcic
herbarum, aut ſimilium, qui manu c
prehendi poteſt. Sic ſcribitur, M.
PVGILLVS, fit digitis ſimul in ex
mitate compreſſis Nota eius eſt. P.
LIQVIDARVM, vero eſt men
eſt.
LIBRA ciuilis, quę pendet uncia
decim.
HEMINA Italica, eſt dim
ſex

ſextarius Atticus, & pendet vncias nouem tantundem quoque pendet cotila Attica. Cotila Italica eſt libra menſuralis, ſeu duodecim vnciȩ.

SEXTARIVS Atticus continet duas hemnas, ſeu vncias decem, & octo.

CHOENIX ſextarij duo.

CHVS, chȩnices duo.

CONGIVS, Sextarios ſex continet.

CICONGIVS, duodecim ſextarios.

TRICOGNIVS, octodecim ſextarios

COCHLEARE maximum, pendet drachmas quatuor: magnum ſeſquidrachmam: paruum drachmam vnam: minimum drachmam dimidiam.

Sed hæc de ponderibus, & menſuris ſufficiant.

PRACT.

PRACTIC
GENERALIS.

LIBER VI.

ARGVMENTVM.

De inſtrumentis chirurgici potiſſimu agit. Eius capita hæc ſunt.

DE inſtrumentis chirurgicis. Ca
De cauterijs. Ca
De inſtrumentis incidentibus, et e. dentibus, & primò de ſcalpello p botomia, & carificat. Ca
De nouaculis, forficibus, ſeruis, et ſium ſectione. Ca
De inſtrumentis extrahentibus via cet forcipibus tenac. & volſ. Ca
De ſpecillis. Ca
De acab. cannutis, et ſut. vul. Ca
De inſtrum. ad deligationē aptis. Ca
De faſcijs, & ligaturis vulnerum, fracturarum. Ca

De

De ſplenijs. Cap. 10
De puluillis. Cap. 11
De penicillis ſeu turundis. Cap. 12
De ferulis. Cap. 13
De fibulis. Cap. 14
De inſtrumentis extendentibus. Cap. 15

PRACT. GENERALIS,

LIBER VI.

De inſtrumentis chirurgicis.
CAP. I.

QVamuis hodie chirurgia à medicina ſeparata eſſe videatur, eſt tamen Medico Phiſico ſummopere neceſſaria. Quoniam medicinæ pars chirurgia eſt. Quare Medicum non tantum Phiſicum (vt hodie loquuntur) eſſe oportet, verum etiam chirurgum, non quidem, vt manu operetur, ſed vt tanquam imperator, alios monere poſſit. Inſtrumenta autem chirurgica, quædam communia

ſunt, quædam propria, Ex cor
quædam medicinalia, quædam
Medicinalia ſunt tum diæta,
macia. Verum de inſtrumentis
libro tertio, de pharmaceuticis
quarto, & quinto egimus: reſtat
de ferris alijſque quibus chirug
tus eſſe debet differamus. Ita
inſtrumenta quædam ad incid
quædam ad vrendum: quædam
hendum, quædam probandum,
randum: quædam ad ſuendum
Sunt, & alia inſtrumenta non fe
rum alia ad ligandum inuenta
ſciæ. alia ad vniendum carnem
bulæ, cannulæ, ſplenia, puluilli
nienda oſſa fracta, vt farulæ: al
dendum vt habenæ, ſcalæ alia
nus machinæ. Sic capiti propr
mentum eſt modiolus: ſedi, fal
ſpeculum: de quibus omnibus
ne agemus, ab ijs, quæ vrend
bent, exordium ſumentes.

De cauterijs. CAP. II.

CAuterium duplex eſt, actuale videlicet, & potentiale. Actuale fit metallo ignito: auro quidem, & argento, leuius: ferro verò acrius exiſtit. Potentiale fit ex medicinis cauſticis, & erodentibus. Sed actuale, potentiali melius, & ſecurius eſt. Variant autem pro locorum, & morborum diuerſitate. Aliud enim punctuale eſt: aliud rotundum: aliud planum & longum: aliud cultellare, ad formam cultelli factum: aliud oliuare: aliud triangulare: aliud dactylare: aliud ab acu, actuale: aliud circulare, &c. Porrò cęſim, punctim cautęria imprimuntur. adiguntur longius, & lacius, & in circulum circunferuntur: vno loco, vel pluribus: ſemel ac ſepius, vt natura partium ſuſtinet, & vitia requirunt. Fiunt cauteria in capite contra epilepſiam, maniam melancholiam dolorem capitis diuturnum, hemicranium, oculorum lachrimas, &c. Quę

in humeris fiunt cauteria, contra humerorum, & ſpatularum dolorem valet. Circa radicem verò gutturis facta, aſthmati, & pulmonum vitijs conferunt: Contra dolorem, & vitia hepatis, ſupra ipſum hepar cauteria ſunt facienda: contra vitia ſplenis, ſupra lien: contra lumborum dolorem ſub ipſis, in fontanella: contra iſchiadicā paſſionem, in coxendice: contra arthriticam Paſſionem ſub genu, &c. Cæterum cauteria tempore matutino ſunt adhibēda, corpore non repleto, ſed prius euacuato. Locum igni circunſcribere oportet, nucali teſta, vel re ſimili quæ ſuis marginibus conſtans pateat in medio. Cerato roſaceo, lana vino tincta muniēdæ ſunt partes vicinæ, ne iuſto latius euadat ignis violentia. Alioqui ſplenijs, imbutis oui candido, muccagine pſilli, ceruſſa, è rhodoſtagmate lota, refrigerante ſucco, & ijs omnino quæ Aflegmainonta Græci vocant. Cruſta non ſtatim detrahenda, ſed nutare prius oportet, ac veluti maturitate ſua excidere. Alioqui vis afferri ſolet, pro-

fundum

fundum vlcus relinquitur dolor, fluxio, phlegmone irritantur. Tempeſtiua deduci poteſt butyro, & rohodoſtagmate loto, farina tritici in porri, vel ruti ſucco, &c. Poſtquam ceciderit eſcaramũ deficetur. Porrò cauteria per dies quadraginta, aut tribus menſibus aperta maneant. Seruabuntur autem aperta cum tenijs, & nodis, ex cera ſimplici factis, vel piſo, vel gẽtiana. Et deſuper ponuntur folia caulium, aut hederæ, ſupra panni triplicati, bis in die mutati. Potentialia cauteria ab octo horis vſque ad duodecim relinquenda ſunt: & poſtea remouenda. Veſicæ verò à veſicantibus cauterijs eleuatæ, incidendæ, & aperiendæ ſunt, cum forficibus, aut cum acu. Et poſtea ſopra folium caulis, & pãni applicãdi, & ſicut placebit remutãdi.

De inſtrumentis incidentibus, excidentibus, ſcalpello, phlebotiomia, & ſcarifieatione. C*AP.* III.

INſtrumenta chirurgica, ferrea, ad incidendum, & excidendum, ſunt forfices

nouacula ſerra, & ſcalpellū, quod phlebotomo appellant. Verum de phlebotomo hoc loco dicendum venit, de reliquis verò tribus inſtrumentis ſequenti capite agetur. Scalpellorum itaque tria ſunt genera: oliuare, myrtinum, & cultellare. Cultellare quod Italis Lancetta appellatur, vel latum, vel ſubtile eſt, pro venarum amplitudine, & ſtrictura. Myrtini forma lata eſt, & conuenit ad incidendas venas concauas; plenas, procedentes, apparentes, magna illaſque quæ ſanguinem craſſum continent. Forma verò oliuaris phlebotomi eſt minoris latitudinis, & ſubtilioris extremitatis, & conuenit ad venas paruas incidendas, & quæ ſanguinem tenuiorem continent. Cultellari vtimur in venis incidendis, quibus, vel nerui, vel arteriæ ſubiacent, quo ſecurius, & minori cum periculo ſanguis extrahantur. Quo modo autem phlebotomia ſit perficienda, & quantum ſanguinis ſit extrahendum, item quibus conueniat, & quibus non, & quæ venæ, & quibus in morbis

ſint

ſint incidende,& quo tempore, libro tertio abunde diximus. Porrò ſcalpellis quoque vtimus in abſceſſibus ſuppuratis aperiendis, vt libro ſecundo docebimus.

Cæterum balneatores apud nos quoque ſcalpellis ad ſcarificandum vtuntur, verum non tam acuminatis, & ſubtilibus vt in venarum ſectione, ſed latoribus, & rotundioribus in aciei extremitate. Cucurbitula autem prius vacua applicanda eſt, & tandiu reliquenda, donec pars rubeat, & attollatur: qua deinde ablata, pars ſecundum cutem ſcarificanda eſt ordinate, ſemel atque iterum ſcarificationibus paulo profundioribus factis, præſertim ſi ſanguis fuerit craſſus, & æger robuſtioris naturæ. Quibus autem ſcarificationes conueniant, & quibus non item, quos morbus iuuent, & quę partes ſacrificandę, & quo tempore, ex libro tertio petenda ſunt.

De nouaculis forſicibus, ferijs, & oſſium ſectione. *CAP. IV.*

FOrſicibus, & nouaculis maximè indigent chirurgi. Forſicibus namque vtuntur ad incidendas telas, faſcias, fila, pilos capillos, vngues, cutem, coria membranas ligamenta, quæ in faucibus, & gula adnaſcuntur, vel putreſcunt, & id genus alia, &c. Nouacula vero culter raſorius dicitur à nouo, quod faciem nouare, ideſt, nouam quodammodo, & iuniorem facere videatur. His vtimur ad pilos, qui vlcerum, uulnerum, & tumorum ſanationem impediunt, radendos: item ad cutem denudandam: carnem putridam excidendam curem (vt in Gallia, & Italia fieri ſolet) ſcarificandam, & id genus alia exhibenda. Porrò ſerra eſt inſtrumentum dentatum, quo oſſa, & membra putrefacta ſecantur. Serrarum, quibus oſſa corrupta ſecantur, pro vario ſitu oſſium, craſſitudine,

tudine,magnitudine,&duritie cauitate,variæ quoq; exiſtunt:differentiæ.Quibus uerò extrema membra corrupta adimuntur unicum genus ſeræ commune eſt: Verùm non in omnibus quibus membrum aliquod computruit,huiuſmodi ſectio faciẽda eſt.Senes enim pueri,debiles,& quibus iam ultra genu corruptio progreditur, morti potius relinquendi ſunt, quam ſecandi.

Fortiores uerò, & robuſtiores matutino tempore ſunt ſecandi, & quidem in hunc modum. Pars (brachium uidelicet, uel crus) inferius, & ſuperius ligamento conſtringenda prius eſt, deinde caro intra duas has ligaturas ſpatumili lato ad os uſque ſperanda,& denudanda:mox ſerra, ad id genus ordinata, os abſciendendum. Cauendum tamen ne ſerra carnem ſanam tangat, dolorem, & inflammationem inferat,quod facile impedietur,ſi pãnus linteus ab omni parte interponatur. Abſciſſo membro, pars uulnerata ligamento conuenienti liganda eſt, & curan-
da,

da, donec omnino perſanetur. Quod ſi in
ter operandum, fluxus ſanguinis uehem
ter irruat, uelociter locus cauterizandus
uel ora uenarum filo liganda, uel pulue
bus aſtringentibus fluxio impediēda eri

De inſtrumentis extrahentibus, forcip
bus, ſeu tenaculis, & volſellis.
CAP. V.

DE inſtrumentis urentibus, & ſeca
tibus tribus præcedentibus capi
bus diximus, nunc de attrahentibus, u
delicet forcipibus, ſiue tenaculis, & uolſe
lis dicendum, uidentur, quæ pro rerum
extrahendarum, & particularum affect
rum diuerſitate plurimum etiam uarian
Sunt namque forciper, quibus dentes ex
ſi, uel putrefacti eradicari ſolent: alij a
ſpinas è gutture extrahendas fabricati
alij: quibus ſanguiſugas, alij quibus lap
des ex ueſica, alij quibus fętum mortuu
uel ſecundinam ex utero extrahimus: al
ſagittas, tela, & ſpicula: alij globulos f
rentarios ex corporibus noſtris extra-
hunt.

ſunt. Verùm licet multa ſint inſtrumenta, telis, atque infixis alijs rebus extrahendis accommoda; octo tamen apud recentiores chirurgos ſunt magis communia:

Primum, ſunt forcipes, ſeu, vt uulgò loquuntur, tenaculæ, quæ denticulę ſunt, & capita habent ad inſtar limæ.

Secundum ſunt forcipes Albucaſis, in modum roſtri auis, etiam denticulatæ.

Tertium, ſunt forcipes in modum cannæ, ſiue arundinis, aut ſcriptorij calami, concauæ quas uulgò tenaculas cannulatas appellant, ad ſagittas ſpiculis cinctas, & globos ferentarios (quas barbatulas nominant) extrahendos accommodæ.

Quartum eſt, terebellum inuerſum, quod in ferri infixi tubulum (quam doliam appellant) imponitur, ubi autem ſic tubulo immiſſum, ferrum apprehenderit leuiter ferro ſequaci educitur.

Quintum inſtrumentum, eſt terebra in lõgum porrecta dilatandis oſſibus (quib. tela firmiter inhærent) apprime idonea.

Sextum eſt inciſorius culter, ad amplifican-

ficanda carnis uulnera, quo facilius infixa eximantur.

Septimum eſt propulſatorium inſtrumentum, quod geminum eſt, nempè cauum, & ſolidum, ſiue ſurdum: illud fœminam, hoc marem appellant. Ijs tela protundimus, donec ab altera parte apprehendi, & extrahi poſſint.

Octauum eſt in modum arcus illius, quem baliſtam uocitant. Hoc autem, ictum telum excutitur.

Forcipes autem, pro eradicandis dentibus ſint ſubtiles, longarum extremitatum breuis manubrij, craſſi, ut non duplicentur, quando cum eis premitur. Sint autem ex ferro optimo facti, directarum extremitatum. Et in eorũ extremitatibus ſint dentes, quorum quidã ingrediantur in quoſdam, & ſtringant decenti, & forti conſtrictione. Quandoque fiunt extremitates, ſicut forma à roſtri auis, quæ ciconia nominatur, quæ fortis ſunt conſtrictionis.

Ad ſpinas de gula extrahendas, quidam inſtrumẽta ex plumbo conficiunt, Radio ſimi-

ſimilia,paulo tamen maiora, & in extremita. curua.

Inſtrumentum uerò ſanguiſugis, quæ ſub uiſum cadunt extrahendis idoneum, ſimi'e eſſe debet forcipibus noſtri auis, quæ ciconia appellatut, in quo limæ tamen aſperitas inſit.

Fœtus autem mortuus extrahitur vncinis,& forcipibus accommodatis,matrice prius aperta. Aperitur uerò inſtrumento,quod antiqui Vertiginem uocitant.

Porrò Volſella inſtrumenti chirurgici, genus eſt, quo caro ex ulceribus putrida præcidenda, apprehenditur. Sed hæc de inſtrumentis attrahētib. nobis ſufficiant.

De ſpecills. CAP. VI.

SPecillum, quibuſdam proba,tenta,& intromiſſum uocatur, inſtrumentum eſt teres,& paruum,quo chirurgi ad ſcrutandum, ſiue tentandum uulnerum,& fiſtularum uiam, & profunditatem utuntur quod cum notiſſimum ſit, de hoc pluribus agere non eſt neceſſe,

De

De acubus, cannulis, & ſutura vulnerum. CAP. VII.

ACus, & cannula uulneribus ſuendis accommodata ſunt. Acus autem longa, ac leuis eſto, cuſpide triangulari, cauda uerò ex cauata, ut in ea filum recondatur, & tranſitum acus non remoretur. Ita enim mitius corpori inſidet. Cęterum cannula habeatur: feneſtrata cui incumbat, ac innitatur altera pars labij uulneris, ne ſcilicet huc atque illuce euagetur, dum acus intromittitur, & ut per feneſtrellam uideri poſſit, quando acus pertranſierit. Atque ubi iam acus traiecta, fuerit, unà cum filo trahatur: ſed interim vulneris labrum, quod prope filum eſt, ſpecillo huic parti applicato, ueluti fulcimento, & adminiculo innitatur, ne dum filum extrahitur, labrum, etiam conſequatur. Ligetur autem primo duabus inuolutionibus ſecundo una duntaxat, deinde filum ſcindatur, aliquantulum remotè à nodo.

Sutu-

Sutura autem fiat filo forti æquali, & læui, cuiuſmodi eſt ſericum in communibus ſaltem, uulneribus, primum punctum faciendo in medio diuiſionis uulneris, deinde alterium in medio ſpacio utriuſque lateris, & ita deinceps procedendo, ut inter duo quęcunque puncta, punctum intercedat, donec uulneris labra rite commiſſa fuerint. itaque nec nimis rara, neque nimis crebra ſutura eſſe debet. Si enim nimis rara eſt, non continet: ſi nimis crebra eſt, uehementer afficit. Quia quo ſæpius acus corpus tranſiuit, quoque plura loca inectum uinculum mordet, eo maiores inflammationes oriuntur. Sic igitur ſutura oras iungat, ut ne ipſæ quidem inter ſe ex toto contingant. Quod ſcilicet, ſi quid intus humoris concreuerit, ſit qua emanare, ac effluere poſſint. Solent autem communiter unius digiti tranſuerſalis ſpacium interiecta uincula relinquere.

De

De inſtrumentis ad deligationem aptis. C A P. V I I I.

IN deligandi arte ueteres, quàm plurima uſu diuerſa ſuis etiam nominibus diſtinxerunt: lintheola, faſcias, hipodeſmidas, ſplenia, ferula, ſpathulas, habenas laqueos puluinas modo ſcorteos, modo molliuſculos, nodos, & id genus alia; de quibus qnoque dicendum uenit.

De faſcijs, & ligaturis vulnerum, & fracturarum. C A P. I X.

FAſcijs utimur in uulneribus, uiceribus atque fracturis. At faſcia ad uulnus deligandum, lintea aptiſſima eſt, quę nec nimium mollis, nec nimium duraſit. Quod enim molle nimium eſt, & algæ ritu fragile, non tutò continet. Quod uerò durum nimis eſt, premendo offendit. Sit igitur ex panno ueteri, non tamen nimis detrito, ſuaui, leni. & mundo, ea que latitudine, &

longi-

longitudine,quam natura partis deſiderat Vt ſi humerus tibi deligandus ſit, faſciam quæ latitudinem ſex digitorum habeat aſſumes: at ſi femur, quinque: ſi tibia, quatuor: ſi brachium, trium digitorum. Si verò digitus ligari debeat, vnius digiti latitudine faſcia aſſumenda erit. Eius verò longitudo ſit, pro ratione numeri iniectionum, hoc eſt, pro neceſſitate reuolutionum. Sed, & ad hoc non parum confert cognitio conformationis ipſius particulę laborantis. Quod ad fracturarum deligaturam attinet, tuta non erit deligatio, ſi, vel nimis arcta, vel laxa nimis fuerit. Quando quidem per laxiorem oſſibus moueri licet: per arctiorem verò, & vehementius adſtringentem, & alimenti in locum affectum diſtributio prohibeatur, & dolor (qui humorum in ægram partem affluxus euocat, & phlegmonas creat) excitatur. Danda itaque opera eſt vt utrumque exceſſus declinemus. Conſtrictio igitur mediocris eſto, tum noſtri ſenſus, tum ipſius ægrotantis iudicio. Ac

i quidem æqualis eſſet craſſitudinis membrorum quodque, vtique latiſſima faſcia cōmodiſſima eſſet, vtpote quæ totum æqualiter, continenterque ex omni parte factū os complecteretur. Sed quoniam id non eſt, quod deeſt nobis, ex faſciarum latitudine, circuitum numero penſabimus, vt in artubus ipſis, qui omnium maximè fracturè tranſuerſum factæ, expoſiti ſunt. In talibus namque vtilior eſt anguſta deligatura, quā valde lata, & remiſſa. Quippe quæ nec rugas, vt ea, quæ latiore faſcia fit, contrahat, & totius membri, cui circundata eſt, cutem contegat. Eò igitur vſque augere tibi latitudinem faſciæ licet, quo ad nulla eius pars laxior efficiatur Cęterum in eiuſmodi deligatura quæ fracturis (in medio præſertim brachij; vel tibiæ, aut femoris exiſtentibus) adibetur duabus faſcijs lineis molibus opus eſt. Hanc autem Hippocrates hipodenſmidas ideſt, ſubligamina ſeu malis ſubfaſciatores appellauit. Primæ faſciæ initium ſuper fracturam inijci debet, ac circa

ca

ca eam bis, terue conuoluta, ſurſum verſum ferri, & quaſi in cochlea ſerpere, atque illic deſinere. Id tamen perpetuò obſeruandum eſt, vt multum paruis ſanæ faſcia hæc complectatur. Ita enim fiet vt, & firmius repoſita, ac conformata oſſa contineantur, & magis ab effecto loco in circunuicinas partes humores elidantur, magiſque ne hi à ſuperiori parte, eò defluant, impediatur. Altera etiam ſuperfracturam debet incipere priori aduerſa, deorſumque (vbi primos complexus ſuper fracturam fecit) tendere, atque inde iterum reducta in ſuperiore parte vltra priorem faſciam deſinere. Quocirca dimidio longior priore eſſe debet. Terminus autem longitudinis earum fraſciarum, non vnus ac certus ſtatui poteſt, ſicuti nec etiam latitudinis, ſed pro magnitudine fracturæ, & perfracti membri craſſitie vtraque dimenſio varianda eſt. Sunto autem eiuſmodi faſciæ duæ prolongæ, nempe quatuor, aut quinque, aut ſex cubitorum, & circa tres quatuorue digitos

latæ, aqua, aut poſca potius madefactæ, & poſtea expreſſæ, prȩſertim ſi fractura inflammatione vacet, recenſque ſit. Si verò dolor vehemens, aut inflammatio adeſt, lanis tenuibus mollibuſque, aut ſtupis leuibus, oleo, vel oxycrato imbutis, membrum contegendum eſt, & non ita arctè deligandum. Satis enim fuerit tunc ſi deligatura adhibeatur quæ, & membrum, vtcunque fulciat, & admota medicamenta, ad hęc ſymptomata profliganda idonea, contineat.

De Splenijs.
CAP. X.

SPlenium ab oblonga ſplenis figura, nomen habet. Varijs corpori partibus, potiſſimum verò oſſibus fractis, carnibuſque exulceratis, accommodatur, & pro earum diuerſitate plurimum variatur. Splenia namque pro vlceribus, pannorum laciniæ ſunt in linamenta formatę, vnguento albo rhaſis illitæ, aut unguento,

quod

quod ſextam partem lithargyri recipiat, vel vnguento, quod diapompholigos nuncupatur, ſupra viſcus ipſum poſita. Verum ſupra eiuſmodi linamenta vlceri impoſita, puluillus, quem plumaceolum vocant (de quibus deinceps dicemus) poſca aquoſa imbutus, adhibendus erit: deinde conueniens deligatura. Cæterum ſplenia a ſplenis forma: ita appellata, ad fracturarum tutelam, ſtabilimentumque plurimum faciunt, maximè ſi huiuſmodi plagulæ vna cum exterioribus faſcijs, quas epideſmas, id eſt, ſuperligamina appellant, deſuper adhibeantur. Splenia enim eiuſmodi ſus plagulæ, duarum primarum faſciarum, quæ peculiari nomine hipodemidæ, ideſt ſubligamina appellantur firmamenta ſunt. Non mediocre præterea auxilium ferunt ſplenia in magnis oſſium abſceſſibus, præſertium vino nigre ſub auſtero inſuccata quæ deinceps atque continenter, hinc inde adhibenda ſunt, non vt hoc illi inſideat. Longiores ſunto, quàm quæ ſolum ambitum

membri comprehendant. Nam ſi quadrantalis circulus eſt partis, paulò longiores ſplenes trientalibus eſſe oportet. Obliquè inſeruntur membro, & aduerſa parte decuſſant.

De puluillis. CAP. XI.

PVluilli, qui vulgaribus chirurgis plumaceoli nuncupantur, ad multa vtiles ſunt. Quando quidem diſſolutas, ac diductas partes ſulciunt, & comprimunt: membri, quod ſuæ vnionis diuortium patitur, geminum calorem fouent, & conſeruant. Denique à graui moleſtoque vinculorum, ac faſciarum pondere, vulneratam particula tuentur. Fieri autem quondam ſolebant ex pluma inter duos pannos candidos, & mundos conſuta, vnde, & nomen alij à veteribus indutum eſt. Verum quoniam eos ſubinde mutare, & innouare (quod valde tedioſum erat) cogebat neceſſitas, magis poſtea placuit eiuſmodi puluillos ex ſtupis canabinis conficere,

re, præſertim diligenter; ac ſtudioſe pexis emundatisque. Fiunt etiam interdum ex lana, vel xilo, quod cotonem appellant. Plerique autem hodie loco puluillorum paniculos admouent leues, duplicatos, aut triplicatos: alij vero ſpongiam adaptant. Porrò duo, vel tres, pluresue, prout res expoſtulat, apponuntur. Quandoque quidem ſicci, ac nullo madentes liquore, nonnunquam verò imbuti oui candido, vel vino, vel poſca; aliquoties etiam oleo, iuxta ipſius diſſolutionis exigentiam. Inueniuntur autem, huiuſmodi puluilli, ex triplici differentia quod ad figuram attinet. Alij enim triangularem, alij rotundam, alij verò quadratam habent. Qui figura conſtant triangulari, glutinandis vulneribus ſunt dicati. Ita autem diſponi debent: vnus ex vtroque latere orarum ſeu labrorum vulneris, conſtituatur ita, vt ſuper plagam, inter ſe iungantur lateribus. Qui rotundam habent figuram, ſicci alijs ſuperponuntur, natiui caloris particulæ læſæ conſeruandi gra-

tia,& vt ſanioſam proluuiem ac ſordidos ichores in ſe recipiant. Sed qui quadrati ſunt, ideò apponuntur, vt partem læſam à faſciarum, & vinculorum iniurijs vindicent.

De penicillis, ſeu turundis.
CAP. XII.

TVrundas ſeu penicilla,& linamenta, quas vulgò tentas appellant, maximo eſſe vſui in curandis vulneribus, & precedentia luce clarius oſtendunt, & omnibus in aperto eſt. Proinde quando, quomodo, & ad quos fines illis ſit vtendum, chirurgo haudquaquam eſt ignorandum.

Ad hęc ex qua materia,& qua figura formari debeant:itaque illis vtimur,in ijs octo præſertim vulnerum generibus.

Primò cùm vulnera, vel ampiianda ſunt vel detergenda, vel cùm aliquid ab eorum fundo vacuandum eſt: vt in profundis vulneribus,in quibus neceſſum eſt alibi

bi vulnus aperire, vt ex fundo, & ſinu ipſius ichores, ideſt ſanioſa colluuies, inibi collecti vacuentur.

Secundò illis cogimur vti in cauis vulneribus in quibus neceſſaria eſt carnis deperditæ regeneratio.

Tertio in vulneribus alteratis ab aere, & ſordidis, quę deterſione egent.

Quartò in vulneribus contuſis.

Quintò prędictorum vſus vtilis eſt in vulneribus, quę cum phlegmone, aut quouis alio tumore præter naturam fatigant.

Sextò in vulneribus, quę per morſus fiunt. Talia namque vulnera non ſunt feſtinanter agglutinanda, & ad cicatricem perducenda. Quin potius longo tempore aperta, & hiantia manere debent. Quando quidem morſus fere omnis quoddam virtus habet, quod foras ſemper euacuandum eſt, non intrò repellendum nec occluſo vulnere intus reliquendum.

Septimò torundis, & linamentis vtimur in vulneribus, in quibus perſanan-

dis

dis circa oſſa manus admouenda eſt.

Octauò in vulneribus, quæ iam vetuſtate in vlcera defluxionibus ſcaturientia degenerauerunt. Porrò in omnibus alijs reliquis vulneribus, inducendæ cicatrici ſtudemus, abſque eiuſmodi turundis, & linimentis. Aduertendum autem eſt in ijs diuerſitatem non paruam eſſe, pro ratione finis, cuius gratia fiunt, & admouentur. Fiunt autem interdum, vt diximus, ad detergendas ſordes vulnerum, atque tum ex panni non aſperi, & prǽſertim veteris, licinijs, vel flocis euulſis, formantur. Nonnumquam verò ideò fiunt, & in vulnus immittuntur, vt ipſum hians, & apertum maneat. At tunc quidem ex ſtupis bene pexis, & à ſordibus rite emundatis, uel ex prǽdicti panni fruſtulis efformantur, uel etiam ex xilo, quem cotonem uocant ſed, & ex canna ǽnea, uel argentea perforata fiunt penicilli ad eundem finem; ut uerbi gratia, in naribus, ad aeris inſpiratio nem: & in altis uulneribus, ut ſanies, & purulenta colluuies, per hanc uelut emiſſarium

ſarium feratur non autem intus retineatur. Quandoque etiam hæc linamenta in quam,& penicilla, plagę inſeruntur, ut ipſius os magis dehiſcat,& amplicetur, fiuntque tunc, aut ex ſpongiolis uehementer compreſſis,& intortis, aut ex radice gentianę: hæc enim dum multum humorē quo ſcatet uulnus,cōbiberint, turgeſcunt, & ita magis hiantem plagam reddunt.

Cęterum forma linamentorum ęqualis eſſe debet,turundarum uerò inequalis, in modum clauiculi lignei, quem Latini impagem uocant, ne ſcilicet intrò labantur. Hęc autem aliquoties quidem ſicca, quandoque uerò quopiam delibuta unguento admouentur, prout res ipſa exigit. Reliqua quæ ad eiuſmodi operationes ſpectant, medentis conſilio,& ſolertię committuntur.

De ferulis, & quomodo fracturis adhibeantur. CAP. XIII.

FErulis ad membra perfracta chirurgi maximè utuntur. Nam ut perfracta men-

membra in naturalis figura immota prorſus (quoad expediet) perſiſtant recentiores chirurgi ſecundum deligaturam protinus ferulas etiam circumponunt, ipſas quidem conſtringentes, prout ſenſus, & tumor ex inflammatione (ſi qua adſit) poſtulant, ueteres autem à die tantum ſeptimo, uel etiam nono, & undecimo ferulas accomodabant. Verum non abs re factum putamus, ſi ſtatim ab initio poſt deligaturam, ferulę inijciantur, modo nimis pręmendo dolorem non excitent, ad phlęgmonem (qua maximè arcenda erat) accerſant, uel pręſentem (ſi adſit) excerbent. Quę igitur à principio adhibentur à recentioribus ferulę, non eo nomine adhibentur, circumponuntur ue, ut aſtringant ſed ut ad aptationis figuram contineant, & oſſa in ſuam ſedem repoſita, utcunque fulciant. Primis namque diebus cum phlegomnes deuitandę conſilium unceret, tutum non erat perfractum membrum ita ferulis premere. Cum uerò nullus iam amplius futurę inflam-

flammationis metus ſit, aut ea quę prios fuit diſcuſſa, membrum aliquanto gracilius quam pro naturali hobitu apparuerit (quod intra ſeptimum diem fere ſolet contingere) tum licebit ferulas circumponere, & eas (ut fracturam ſtabiliant) ualidè ſatis aſtringere. Ferularum enim uſus idem eſt, qui, & plagularum, ſeu ſpleniorum, nempe ut fractum os contineant, & deligationem ſtabiliant, ac firment. Sunto autem ferulę, ut recte pręcipit Hippocrates, leue, id eſt, leuigatæ, & plane · ęquabiles, id eſt, neque in latus, neque in ſuperiorem, aut inferiorem partem diſtortę: in ſummis partibus ideſt, extremitatibus, reſimę, ideſt leuiter deraſę ac retuſę: minores hinc inde quam deligatio eſt, & ea parte craſſiores, ideſt, latiores, & ualentiores, qua fractura erupit. Leues autem ferulas, ideſt, non aſperas adhibendas eſſe cenſet Hippocrates, ne ſua aſperitate, & inęquabilitate fractis partibus negotium faceſſant. Vtroque enim modo comprimunt.

Cæ-

Cęterum quoniam fieri poteſt, ut ferulę leues ſint, non tamen ęquabiles, ideo non ſolum leues, ſed etiam ęquabiles, id eſt, non diſtortas aſſumendas eſſe ferulas, monet. Quę enim diſtortę ſunt, ſimiliter, ut aſpera, lędunt, ac illud inſuper efficiunt quod deligationem ſimul diſtorquent: qua diſtorta, pars etiam fracta diſtorquentur neceſſe eſt: Simas pręterea in extremis partibus eas deligi uoluit, id eſt, leniter deraſas, ac retuſas in extrema parte, ac ſua acutie articulum ledant, & ęqualiter ubique partem fractam, propter ęqualem ſuam craſſitudinem, comprimant quod certè fieri nullo modo debet. Vult enim Hippocrates ut ſupra locum fracturę, hoc eſt media parte, ferula deligationem magis aſtringant. Hinc ea parte craſſiores eſſe iubet. Quia ſcilicet locus is potiſſimum compreſſione ipſarum indiget. Vult item minores ea eſſe longitudine, id eſt, aliquanto breuiores, quam ſit ipſa deligatio, ne cutem ultra deligationem attingant; quę ſępenumero ex eo

quod

quod humores à faſcijs expreſſos ſuſcipit, paulo altius turgeſcit, atque extat. Sed, & breuioribus ferulis utendum pręcepit, ne pars eminentior, ideſt gibba, & carne undata, attingatur, ut circa cubitũ, & malleolos, ubi oſſium extuberationes ſunt. Porrò ferulę ex ligno abietis, uel medietate cannę latę, uel de uaginis gladiorum, uel de corna: uel ex ferro, uel corio conſtare debent. Modus autem ac ratio adhibendi ferulas, talis eſt. Splenia triplicia aut quadruplicia oleo delibuta, ſuper faſcias ſimiliter aque ęqualiter, ſi mẽbrum in craſſitie fuerit ęquale, circundato: ſi uerò inequalæ partibus magis concauis, per ſplenia repletis, membrum undique ęquale ferulis accommodandis efficit. Deinde, ferulas lana, aut ſtuppa mediocriter inuolutas in orbem, non minore, quam unius digiti ſpatio inter ſe diſtantes fracturę circondato, eaſque leniter ac moderatè conſtringito. Sed, & in hac ferularum accommodatione ſummopere caueto, quantum fieri poteſt, ne

articu-

articulus aliquis, & precipuè interior flexus pars, ab eis attingatur. Vlcera ſiquidem in ipſis nonnumquam, & neruorum inflammationes pariunt. Itaque illic, hoc eſt, iuxta articulos ipſos deligatione aliquanto (ut diximus) breuiores tenuiores, laxiores, & magis flexibus ferulas eſſe oportet, quemadmodum ualentiores, qua fractura excidit, atque inclinat. Cęterum ſi nulla prurigo, nulla inflammatio, nulla ſuſpecta exulceratio, nullusue dolor adeſt, & oſſa rectè commiſſa fuerint, fracturaque rectè procedat, ſic manere ferulas, & ligamenta, ad decimum uſque diē uel quintum, & decimum, aut etiam uigeſimum, utile eſt. Si uerò in membro perfracto pręter ſolitum cooperto, uel dolor excitetur, uel pruritus creetur, uel eius quod iam infixum fracturę eſt, perſpiratio prohibeatur, (propter quam non modo noxius pruritus quibuſdam accidit, ſed etiam eroſa à ſaniei acrimonia nonnumquam cute, exulceratio concitatur (non abs refeceris, ſi tertio quoque die,

die, vt iuſſit Hippocrates, deligationem ſolueris, & membrum ipſum aqua temperata perſuderis, ac foueris. Hac enim perſuſione, & acrem atque erodentem ſaniem diſcuties, & dolorem mitigabis, & prurigini pulchre medeberis.

De Fibulis. CAP. XIV.

FIbulis, quas Græci υγκτηρας vocant, in vulneribus interdum chirurgi vtuntur, præſertim ijs, quorum labra nimium ſunt diducta. Si namque in carne vulnus eſt, hiatque, neque in vnum oræ facilæ attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt, imponendæ verò fibulę ſunt, quæ oras paulum tamen contrahunt, quo minus lata poſtea cicatrix ſit: ferè autem fibulæ latius vulnus eſſe patiuntur. Sunto autē fibulæ ipſæ, vel maiores, vel minores pro ratione partis vulneratæ: ab vtraque verò parte recuruæ, figaturq; hamus vnus in altero vulneris labro, & verſus alterum ducatur, in quo, & alter hamus infigatur

ut facere ſo'ent, qui pannos tunderi do a
parant. Hæ autem (fibulæ inquam) quib
hiantis plagæ oras ſic contrahimus, nu
lam vim deſiderāt, ſed eatenus vtiles ſun
quatenus cutis ducentem quaſi ſua ſpon
ſubſequitur. Adhibeantur autem, fibu
in vulneribus maioribus, & rectis in tra
ſuctis verò futuris, & fibulis opus eſt P
rò præputium aſſuitur, & infibulatur,
& carnoſum genus, vbi nimium dehiſ
vulnus, nec ora facile coniunguntur.

De inſtrumentis extendentibus.

CAP. XV.

Luxata membra, in ſolitam ſedem e
tenſione reduci à chirurgis ſolent: V
rum non vna eademque in omnibus e
tendendi ratio eſt, ſed alia atque alia p
natura ſcilicet partis luxatæ, prout ner
ac tendines valent, aut oſſa huc illucue
derunt. Modò enim manibus ſolis, mod
habenis iniectis vtendum eſt, modo ve
quædam alia machinamenta adhiben
ſunt, vt ex vno Hippocrate lecto libro
luxatis, & fractis, diſcere poteris.

PRA-

PRACTICÆ GENERALIS.

LIBER VI.

ARGUMENTUM.

De morborum curatione potiſſimum agit. Eius capita hæc ſunt.

De morborum curatione. Cap. 1
De curatione morborum ſimilarium. Cap. 2
De curatione tumorum præternaturam. Cap. 3
De abſceſſum curatione. Cap. 4
De curatione morborum inſtrumentalium præſertim in conformatione, ſecundum figuram vitiatam. Cap. 5
De curatione morborum in compoſitione, ſecundum cauitatem vitiatam. Cap. 6
De curatione morbo, in compoſitione

ex ſuperficie aſpera, vel leui. Cap. 7
De curatione morborum in compoſitione, ſecundum numerum. Cap. 8
De curatione morborum in compoſitione ſecundum magnitudinem. Cap. 9
De luxationum curatione. Cap.10
De curatione vulnerum. Cap.11
De curatione vlcerum. Cap.12
De curatione fracturarum. Cap.13

PRACT. GENERALIS,

LIBER VII.

De morborum curatione.
CAP. I.

SVperioribus libris breuiter admodum, & quantum inſtituto noſtro ſufficere arbitrati ſumus, cauſarum cognitionem, quæ per ſigna habetur, perſtrinximus; nunc reliquum eſt, vt in poſtremo hoc libro curandorum morborum præcepta tradamus. Itaque curatio id quod prę-
terna-

ternaturam in corpore eſt, contrario illius tollit. Contraria enim contrarijs curantur. Sunt autem in corpore noſtro tria præternaturam, Morbus, Cauſa, & Symptoma: & morbus quidem ſui curationē: cauſa, ſui ablationem, ſimptoma correctionem poſtulat. Morbus ille eſt, qui primò, & per ſe actionem lædit: quare illi ante omnia incumbendum. Cauſa verò morbifica eſt, quæ morbum fouet. Quare ante morbum eſt remouenda Symptoma poſt morbi extirpationem corrigatur, niſi vehementia ſua Medici curam ad ſe retrahat. Verùm cum morborum alij ſint partium ſimilarium; alij partium inſtrumentalium: alij vtriſque partibus communes; prius de ſimilarium morborum curatione agere inſtituimus: deinde etiā de reliquis.

De curatione morborum ſimilarium.
CAP. II.

SImilarium partium proprius morbus vitium temperaturę eſt. Vitiata igitur

temperatura curari debet. Curatio vnam præcipuam, ac communiſſimam habet intentionem, ad id, quod eſt diſpoſitioni auferendæ contrarium: indicationes verò habet varias, prout varij conſideratur modis. Quę namque intemperies cauſas ſuas habet antecedentes, vel procatarcticas, quę ipſum morbum fouere poſſunt, prius quam morbus curetur, cauſa remouenda eſt, alioqui morbus ſubinde recrudeſcet: quæ cum ſit, & ipſa præternaturam, non niſi contrario ſuo tolli poteſt. Quod ſi verò intemperies cauſas ſuas non amplius habeat, totus ad morbum auferendum incumbet. Quare intemperies ſimplex ſimplici contrario curanda erit: compoſita verò, contrario mixtæ facultatis corrigenda. Curabitur enim id quod ad calidus eſt conuerſum refrigeratione: quod ad frigidius inclinatum eſt, calefactione. Pari modo quod ad ſiccius eſt alteratum, humectatione, & quod ad humidius eſt verſum, ſiccatione. Rurſus quoque ſiccabit pariter, ac

cale-

Digitized by Google

calefaciet, quod humidum eſt redditum, & frigidum: ſiccabit pariter, & refrigerabit quod humidus ſimul, & calidus euaſit, & ſic in reliquis duabus coniugationibus. Semper enim pro eo, quod exuperat inducendum eo vſque contrarium eſt, quo ad particulam in ſimmetriam, & naturalem habitum vindicaueris. Cæterùm ſi intemperies materialis fuerit: qualitercunque humor, uel qualitate ſua peccet, non ſolum alteranda, ſed etiam euacuanda erit, vt ſequenti capite docebimus. Porrò quantum ſit agendum indicat morbi quantitas. Refrigeratum quinque gradibus, totidem calidis reducentur. Quomodo verò, ſeu quo inſtrumento agendum ſit, indicat morbi qualitas, cauſarum varietas: corporis ſitis, &c. Quando, & quo tempore ſit agendum, indicat morbi tempus tum vniuerſale, tum particulare. Vbi denique agendum ſit locus affectus promptè indicabit. Atque hæc quidem omnis ægritudinis; quę in ſimilaribus conſiſtit, methodus medendi exiſtit.

De tumorem præternaturam curatione.
CAP. III.

TVmor præternaturam incrementum eſt; naturalem ſtatum in corpore excedens, & læſionem actionis inducens. Horum differentiæ ex praxi ſpeciali ſunt petendæ.

Cauſæ verò tumorum, recentioribus medicis, & chirurgis geminæ ſtatuuntur generales ſcilicet, & ſpeciales. Generales cauſæ ſunt fluxio, & congeſtio.

Rurſus fluxionis cauſæ quatuor numero conſtituuntur. Nempe membri propellentis robur: excipientis imbecillitas: humoris fluentis conditio, & ſpacium, per quod fit defluxio.

Cæterum fluxio concitatur ratione membri expellentis, vel propter robus facultatis expultricis ipſius, vel propter connexum naturalem, quem habet cum membro excipiente, vel propter propriorum meatum anguſtiam.

Pars

Pars verò aliqua fluxionem excipit, quia, vel dolens, aut calida, vel imbecillior, vel rarior, atque ignobilior, vel in inferiori loco ſita.

Porrò ratione humoris fit defluxus in aliquam partem, quia ſit copia ſupernacuus, qualitate moleſtus, ſubſtantia tenuis

Spacium autem fluxionis cauſa exiſtit ob meatuum amplitudinem, vt pote venarum, arteriarum, & pororum.

Congeſtionis verò cauſæ geminæ aſſignantur, nempe error virtutis, quæ alte. ratrix dicitur: & imbeccillitas expultricis.

Cæterum ſpeciales tumorum cauſæ, tres vulgò aſſignantur. Primitiuæ, quæ & pregreſſę, & euidentes nobis dicuntur: antecedentes, & coniunctæ, ſiue continentes.

Prægreſſæ ſeu primitiuæ cauſæ dicuntur quæ dum aduerſam valetudinem ſeu morboſos affectus crearũt, ſeparãtur, vt caſus, percuſſio, fractura, diſtenſio, luxatio, aut error, qui in victus ratione cõmittitur.

An-

Antecedentes cauſæ dicuntur, quæ paratę ſunt morbos efficere vt ſunt humores quatuor tam naturales, quam non naturales.

Cauſæ verò coniunctę, ſeu continentes, ſunt materiæ, quæ particula ipſa laborante aggregate, & infarctæ reperiuntur, quæque adhuc permanent, poſtquam tumorem excitarunt: ac dum increſcunt tumorem ipſi augentur: cum decreſcunt, minuntur: & cum deſinunt, finiuntur. Atque hęc de cauſis tumerum præternaturam dicta ſufficiant: nunc poſtulat ordo, vt eorum ſigna, & iudicia ſubijciamus.

Itaque tumores præternaturam ſumma corporis occupantes, iudicio ſenſus, conſpecta, ac manibus contrectata laborante particula, ſtatim deprehenduntur. Tumores verò, quæ vera apoſtemata appellant, tumore, dolore, & calore, magis, vel minus intenſis dignoſcuntur.

Non vera autem præter tumorem, malignitate quoq; & ſequeſtratione etiam, maiore, vel minore determinata, deprehēduntur.

Sed

Sed iam quę in vniuerſum de tumoribus ipſius ſumuntur iudicia ſubijciamus.

Periodi, paroxiſmi, & criſes tumorum qui præternaturam ſunt, humorem, ex quibus conflantur, analogiam ſequuntur. Tumores eiuſmodi preſertim ſalubres, & qui ex humorum influxu fiunt, quatuor temporibus diſtinguuntur: principio, augumento, ſtatu, & declinatione. Principij nota eſt, cum particula incipit diſtendi, & fluxionis adeſt initium, cum dolore adhuc exiguo.

Incrementum adeſſe iudicabis, cum videris tumoris molem attolli, locumque affectum impleri, ac ſymptomata manifeſtè augeri.

Status verò iudicium eſt, cum prædicta omnia, tumor ſcilicet, & ſymptomata, vigorem ſuum obtinent, nec amplius poſſunt incrementum aſſumere, quin materia faciens tumorem, in alterius generis ſubſtantiam degeneret, & tranſmutetur.

Declinatio autem tunc adeſſe cognoſcitur, cum tumoris moles, & propria ipſius

ipſius ſymptomata, imminuuntur, vel materia, quæ tumorem facit, in aliam ſubſtātiam incipit tranſmutari.

Porrò tumores huiuſmodi, qui ex humorum præſertim fiunt influxu, niſi fieri prohibeantur, reprimendo materiam influentem, vel ſponte, & citra vllam manifeſtam occaſionem intro recurrente fluxione deliteſcant, aliquo iſtorum quatuor terminari neceſſum eſt, inſenſibili exhalatione ſeu reſolutione, vel facta ſuppuratione, vel corruptione, vel induratione.

Omnium autem iſtorum modorum optimus is eſt, qui per ſenſu imperceptibilem fit diſſolutionem: poſt illum verò, qui per ſuppurationem.

Atquæ per indurationem fit terminatio, abſolutè mala dicitur. Quæ autem fit per corruptionem particulæ laborantis, omnium peſſima cenſenda eſt.

Reſolutionis indicia ſunt, leuitas membri, & deficiens pulſatio.

Signa, tumorem verti in ſuppurationem,

nem,indicantia ſunt, dolor internus,pulſatio,& caloris incrementum.

Fluxionem victricem,eſſe,& particulæ laborantis corruptelam,teſtantur nigror, & liuiditas, quibus nonnunquam, & graueolentia accedit.

Tumorem in lapideam abire duritiem, apertè demonſtrat, tumoris imminutio, & cum hac,durities remanens.

Regreſſionis,vel deliteſcentiæ nota eſt ſubita tumoris diminutio,quæ interdum propter nimiam refrigerationem,nonnunquam verò propter venoſitatem accidit. Ad hanc autem ſubitam atque affatum factam tumoris imminutionem,febris ſtatim conſequitur,ac multa alia praua ſymptomata Hactenus de ſignis,& iudicijs eorum tumorum,quos vulgo apoſtemata nuncupant: tempeſtiuum nunc eſt, vt ad eorum curationem accedamus.

Principium itaque curationis tumorum, ex humorum influxu procreatorum,abinuentione occaſionis ipſius affectus,deſumemus, vt ſcilicet, quæ eum exci

tant

tant cauſæ abſcindantur: quod verò in eo iam factum eſt, tollatur. Quare ex omnibus his, tres colliguntur recentiorum chirurgicorum turbæ, curandorum tumorum, qui ex defluxione ortum habent, intentiones.

Prima eſt, fluxionem auertere, ac eam omnino intercipere.

Secunda eſt dolorem demulcere, atque eam occaſionem, propter quam particula fluxionem excipit, vel etiam attrahit, in totum ſummouere.

Tertia eſt, totum eum humorem, qui in partem affectam confluxit, vacuare.

Quomodo autem prima intentio perfici debeat, appoſitè docuit Galenus lib. 13. methodi medendi, ad hunc modum ſcribens. Vbi magna ſanguinis copia in toto corpore appareat, vt in phlegmonoſis tumoribus ſæpenumero fieri contingit, ſanguinis miſſione ſuccurrimus. Curatur etiam plenitudo, tum frequenti balneo, tum exercitatione, tum multa frictione. Præterea digerentibus medicamentis,

mentis, modo febris non adſit, & præter hæc omnia inedia, ac proba victus ratione. Cum vero flaua bili, vel atra, pituitave aut ſeroſis humoribus refertum corpus eſt, purgatione, quę cuiq; ſuppuranti ſucco ſit accommoda, vacuatio molienda eſt.

Cæterum in contrarium reuulſio, commune eſt in omnibus huiuſmodi tumoribus auxilium, dum fluxio adhuc valenter irruit: vtpote in principio morbi, & in augmento. In fine verò ſtatus, & in ipſa declinatione, dum ſcilicet iam fluxio reſtitit, atque in membro inhæſit, & corpus totum abundè vacuatum eſt: vel ab ipſa, quæ affligitur particula, vel à maximè vicina vacuatio molienda eſt.

Secunda intentio completur anodynis remedijs, item aſtringentibus, & intercipientibus fluxionem. Ad hæc relaxantibus naturales meatus, per quos membrũ affectum conſueuerat repurgari,

Tertiam verò intentionem aſſequemur ijs, quæ materiam; tumorem excitantem à loco affecto euacuant. Euacuantur

autem

autem contentaiam in loco materia non ſolum medicamentis reſoluentibus, ſed etiam repellentibus. Itaque incipientibus tumoribus, qui ex influxu humorum procreantur, magis vtendum eſt reprimentibus, quam euporantibus, niſi tumor eiuſmodi fuerit in emunctorijs: vel materia fuerit venenoſa: vel craſſa, & repulſioni inobediens: vel vehementer impacta, tunc enim repellere non licet, ſed potius diſcutientibus lenibus, ac moderatè calidis, & humidis vtendum: In augmento verò ipſis repellentibus, nonnihil ex ijs, quæ diſcutiunt, admiſcendum.

At in ſtatu, & paulo ante ſtatum, æquis portionibus miſcenda ſunt reprimentia diſcutientibus.

Cum autem declinatio, vel finis ſtatus adfuerit, ſolis reſoluentibus, & relaxantibus vti licebit Breuiter quandiu humor adhuc affluit, repellendum eſt: vbi verò iam reſtitit fluxio, digerendum. Verum ſi medio modo res ſeſe habeat, mixtis auxilijs vti oportebit.

Porrò

Porrò hæc omnia ſanè intelligenda ſunt, vtpote ſi tumor præternaturam reſolutione terminari debet. Auxilia autem, quibus ſingulas modo dictas intentiones exequimur, pro varia materia tumorem excitante in praxi ſpeciali deſcribentur.

De abſceſſus curatione.
CAP. IV.

ABſceſſus, qui Græcis apoſtemata, & vulgò exituræ dicuntur, ſunt diſpoſitiones in quibus abſcedunt, atque inuicem diſtant quæ prius ſe contingebant corpori. Materia enim quæ eiuſmodi tumores excitat, extra carnem muſculi propulſa, continentiam à ſubiectis diducit, & abſcendere facit. Duplex autem eſt eiuſmodi abſceſſuum genus. Vnum quando inflammatione in pus verſa, pus ipſum tanquam in ſinu aliquo eſt collectum: alterum cum nulla præcedente inflammatiane humor aliquis, vel ſpiritus aliquis vaporoſus, aut ſubſtantia ex vtriſ-

quæ mixtu in parte aliqua corrigitur. Quod bifariam accidit. Nam, vel in ſpacio ipſo eiuſmodi ſubſtantia, ſine præuia fluxione generatur: aut aliunde in ipſam laborantem particulam confluit. Spatium autem ſibi mollitur eiuſmodi ſubſtantia quæ abſceſſum creat, vel inter duas tunicas, vel ſub quibuſdam membranis. Abſceſſium verò iudicia, ac ſigna, quæ, vel ſtatim eos futuros denunciant, vel iam præſentes adeſſe demonſtrant, hæc ſunt.

Cum videris pulſationem, aut duritiem, in longum iam tempus productam, vel caliditatem, aut dolorem increſcentem, tum exiſtima proximum eſſe, vt apoſtema in ſuppurationem vertatur, & fiat abſceſſus. Cum autem deprehenderis leuitatem quandam affectæ particulę, & doloris ſedationem, ac remiſſum calorem, quodque tumentis loci pars aliqua cæteris emineat, atque in mucronem ſubducatur: ad hæc cum præmendo digitis velut inundationem perceperis, viderisque gibbi illius ſeu mucronis colo-

rem

rem iam albeſcere, tunc iudica, pus eò loci ſubeſſe, & tumorem iam abſceſſiſſe.

Cæterum in pure ipſo cognoſcendo, ac diiudicando, maximè te attentum eſſe oportet.

Quandoquidem ſuppuratio ipſa ſeu puris in loco aliquo comprehenſi notitia ſæpius occultatur, ac Medicum latet, ob loci ſcilicet, & puris, craſſitudinem.

De abſceſſuum autem iudicijs hęc a veteribus, & recentioribus tradita ſunt.

Abſceſſus, qui iuxta membrum aliquod nobile, vel prope iuncturas fit, atque adeò in venoſis, aut neruoſis ipſis partibus qui que in imbecilli particula, & natiuo calore propemodum deſtituta prædura quoque, denſa cute obiecta, conſiſtit: ad hæc qui craſſiore materia, & ad mortum tardiore conſtat: planus etiam, ſeu æquabilis, & in coni formulam non ſubductus, ſuſpectus admodum eſt, ægreque ac tarde maturatur. Qui verò huic ex aduerſo reſpondet, boni moris eſt, &

laudabili. Itaque abſceſſus tendit in acutiem, & puris ſubſtantia tenuis fuerit, & acris, nec prædura, aut denſa cutis extiterit, natura, ſua facultate alienorum expultrice, & citra aduentitium aliquod ſubſidium, conceptum humorem foras propellet, niſi quis facta inciſione protinus ipſam ſpontaneam apertionem antevertat. Quæ autem à natura fiat apertio, multò tutior eſt, ea quæ manus opera fit: quod ſi arte molienda ſit, ſecurius multo, & melius ſcalpello illam efficies, quam adurente medicamento, quod ruptorium appellant. Cæterum pus optimum illud cenſetur, quod album æquale; leueque, & quam minimè fœtidum eſt. Quod verò huic maximè contrarium apparet, peſſimum eſt. *Sed hæc de ſignis & iudicijs abſceſſuum ſufficiant.* Quod ad eorum curationem attinet, ea per initia præſtatur per mitigatoria auxilia, quæ Græci chalaſtica vocant, id eſt relaxantia, cuiuſmodi eſt tetrapharmacum molle quidem, & anodynum.

Pro-

Procedente verò tempore, ad ea, quæ concoquendi,ſeu maturandi ac ſuppurandi vim habent,tranſeundum eſt. Auxilia autem quibus mouere pus expediti, ex libro quarto petenda ſunt.

Porrò ſuppurato iam abſceſſu,aut trãſmutato, vel valenter impacto, ſi pus aut alia quæuis materia ibi contenta non diſcutiatur, vel ſi tempore conuenienti,& dum iam tempeſtiua adeſt occaſio, citra manus operam, non aperiatur ſeccare, exitum ei quod digeſtioni non ceſſit,oportet. Communiter autem eiuſmodi tumores ſe alpello inciduntur. Apertio verò ipſa, pro ratione tum copiæ materiæ ibi collectæ:tum etiam ipſius loci affecti fieri debet. Fiunt autem huiuſmodi ſectiones, myrtaceum folium imitantes, in ijs potiſſimum tumoribus. qui in axilis, & bubonibus ſuppurant. Et in ijs quidem longitudo per tranſuerſum ducta eſſe dent nõ autem per cruris, aut corporis rectitudinem. In alijs verò locis inciſione ſimplici ferè ſemper vtimur. In ipſa autem apertio

ne, ſine inciſione, ſeptem potiſſimum ſunt at tendenda.

Primum, vt ſectio fiat eo loco, quo materia contineatur.

Secundum, vt fiat in loco inferiori, quò melius purulenta illa vacuari poſſint.

Tertium, vt fiat ſecundum rugas, & proceſſum muſculorum.

Quartam, vt vitentur nerui, venæ, & ateriæ, quo ad fieri poterit.

Quintum, vt non tota materia ſemel, atque affatim educatur, præſertim in magnis abſceſſibus, ne ſcilicet ex nimia ſubitaque inanitione, & ſpirituum reſolutione, virtutis ſequatur proſtratio.

Sextum, vt blandius, & minimo quam fieri poteſt, dolore, locus tractetur.

Septimum, vt facta apertione, locus detergeatur, carne impleatur, & ad cicatricem perducatur. Auxilia autem deterſoria accommoda, ſunt molia fomenta, vel lintea, limenta, emplaſtra, & vnguenta, quæ in ſpeciali praxi cenſebuntur. Primis diebus ſufficit vitellus oui alumi-

alumine zucchario inſpiſſatus. Poſtea verò deueniendum eſt ad mel roſatum, & mundificatiuum ex apio: & poſtremò ad vnguentum. Apoſtolorum,& Ægyptiacum,ſi res ita deſideret. Supra verò ad mouenda, vnguenta, baſilicum, diachylum, & diaphœnicum vulgò nuncupatum,atque alia id genus quæ ad vlcera inſtituuntur. Sed,& mitigare prius inciſam partem,quantum poſcere videbitur, oportebit:fomentis primum, deinde cataplaſmatis, mox humectante aliquo medicamento, aut non ſiccante, ſingulis ſcil. extrinſecus impoſitis. Nam in ipſo vlcere tũ manna,tum ex præſidij, quæ linteolis excipiuntur primum quidem ea, quæ pus mouent, deinde ea, quæ expurgant, ſunt imponenda.Poſt quę ſi cauites etiam man ſit,quę impleant adhibẽda ſunt: ſin aliter ea quæ cicatricem inducunt. Porrò ſi laborans,ſcalpello ſectionem fieri præ molllitiæ non admiſerit, medicamentis adurentibus erit emolliẽnda apertio. Ad hoc autem conducit ſemen lini; fermẽtum, &

ſtercus columbinum. Hæc præſtantiora efficiens,ſi cum ſapone molli, aut muccagine ſeminis ſinapis miſcueris. Quod verò ex calce, & ſapone fit ruptorium, in hac re principatum obtinet.

De curatione morborum inſtrumentalium præſertim in conformatione, ſecundum figuram vitiatam.
CAP. V.

POſt morborum ſimilarium curationem,ſuccedunt morbi in compoſitione vitiata, quæ inſtrumentalium partium propria eſt. Verùm cum uarie ſint compoſitionis differentiæ,primum de ijs morbis agemus,qui conformationem vitiant. Hæc autem in cauitate ſuperficiei potiſſimum verò in figura poſita eſt. Membri itaque figura vitiatur, vel in vtero matris, vel poſt generationem, à cauſa aliqua, vel interna, vel externa, vt Medico, vel obſtetrice. Quod in vtero matris vitiatum eſt membrum,ante augmenti finem, cum

cum corpora adhuc creſcunt, emendari poteſt, in aliquibus partibus non in omnibus Verbi gratia vari quidem, aut valgi: poſt augmentum verò corrigi nequit præſertim cum iam obduruerunt membra. Quòd verò ab obſtetricis, vel chirurgi incuria, os fractum male coaluit, ita vt figura ſit vitiata, & intorta: & ſiquidem callus obductus fuerit recens, corrigi poteſt, ſi os denuo perfrigatur, & tum demum per conuenientis calli ſuperindictionem curetur. Si verò callus obductus fuerit antiquus, & inueteratus morbus erit deſperatus.

Porrò pro curatione vitiatę figurę, tres nobis intentiones conſiderandę erunt quid ſcilicet ſit agendum: quibus inſtrumentis, & vbi ſit agendum.

Quid ſit agendum, indicabit morbi natura. Conformatio ſecundum figuram vitiata eſt. Reſtituenda ergo, ſiue curanda ſuo contrario: hoc eſt, contraria figura, ei quę nunc eſt molienda erit, vt à figura non naturali in naturalem commutetur ſiue transferatur. Qui-

Quibus autem inſtrumentis figura vitiata corrigatur, ars chirurgica docebit: vtpote ligaturis, ferulis, puluilis, frictionibus, &c

Vbi verò ſit agendum, locus affectus indicabit, qui ſenſui oculorum ſubijcitur.

De curatione morborum in compoſitione, ſecundum cauitatem vitiatam.
CAP. VI.

CAuitates vitiantur, quia vacuum tollitur. Tollitur verò obſtructione, vel anguſtia, à quibus actio immediate leditur. Fit autem obſtructio à materia aliqua repente. Anguſtia verò meatuum à materia diſtendente. Curantur contrario: anguſtia quidem dilatante, obſtructio uerò aperiẽte aliquo. Sic ergo quinq; nobis indicationes ſunt perpendendæ, uidelicet quid ſit agendum: Quantum ſit agendum: Quomodo: Quando, & ubi.

Prima indicatio præcipua eſt. Quoniam a morbi cauſis ſumitur: atque ad illa reli-

quæ

quæ quatuor indicationes uelu'i famulę referuntur. Cauitas enim neceſſario a materia aliqua obſtruitur, aut repletur. Qualiſcunque ea fuerit, auferenda eſt, ut ad naturalem habitum pars affecta redeat. Huc autem fiet, ſi id quod abſtruit remouentur per euacuationem, & eductionem extra corpus. Vt lapis in ueſica per ſectionē aufertur: ſtercus durum, inteſtina obſtruēs, pharmaco leniēte educitur.

Quantum autem ſit agendum, indicabit nobis, uirtus, ætas, anni tempus, morbi natura, & cauſa, &c.

Quomodo uerò, quibuſue inſtrumentis agendum ſit, indicabit nobis tum cauſa morbi, an uidelicet pharmaco, an phlebotomia commodius educi queat: tum pars affecta. Inteſtina namque tum per clyſteres, tum ijs quæ per os ſumuntur, euacuari poſſunt. Vterus uerò peſſis, & cliſmatibus. Caput apophlegmatiſmis, & errhinis: eglegmatis: renes, & ueſica, diureticis, &c.

Porrò tempus oportunum agendi erit, cùm

cum nihil impediet actionem iſtam, nec ratione materię, nec ratione viarum. Vt ſi materia fuerit craſſa, prius incidenda: viſcida detergenda: bilis acrimonia prius retundenda: ſtercus durum prius emolliendum: viæ per quas educenda eſt materia, prius lubricandæ: obſtructæ, prius aperiendę, &c.

Per quas autem vias, materia ſit aducenda; anatome ipſa nobis demonſtrabit. Nam cerebrum per nares, & os purgatur. ventriculus vomitu, & receſſu; thorax, & pulmo, tuſſi: inteſtina per receſſum hepar, & renes, per vrinam: lien, per hęmorrhoides: cutis per ſectionem per cauteria, &c. Atque hæc de obſtructione in vniuerſum nobis ſufficiunt.

De curatione morborum, in compoſitione, ex ſuperficie aſpera, & leui.

CAP. VII.

QVemadmodum ſuperficies partis inſtrumentalis, uel leuis, uel aſpera, pro membri ipſius uſu, à natura primum con-

conformata eſt, ita quoque vitiantur, & præternaturam efficitur ſuperficies illa, quia, vel mutatur naturalis illius leuitas, uel aſperitas.

Cauſæ aſperitatis ſunt, vel internę, vel externę. Internę cauſæ ſunt humores acres, & erodentes, qui cuticulam exteriorem impetentes, illam erodunt. Poteſt itidem melancholicus, & aduſtus aut pituitoſus, & ſalſus aliquis humor ad cutim protrudi, vt in ſenibus fieri videre licet, qui idcirco ſcabie frequēter laborant pręterea in ijs, qui elephantiaſi tenentur. Interdum à capite in pulmones huiuſmodi humores deſtillant, atque ſic guttur, & aſperam arteriam exaſperant.

Externæ cauſæ ſunt, medicamenta abſtergentia, erodentia, & aſtringentia, puluis, fumus, ſecantia, frangentia, &c. Leuitatis uerò cauſę ſunt, humor pinguis, uel uiſcoſus.

Signa manifeſta ſunt, cum oculis, & tactu deprehendantur.

Iudicia uerò ab ipſa parte affecta ſumitur

tur. Siquidem in oſſa caries periculoſior & ob id difficilius, quam in cute aſperitas curatur.

Quod ad curationem attinet, curatiuæ eliciendæ ſunt indicationes, vt ſciamus tum. Quid ſit agendum: tum Quomodo ſeu quibus inſtrumentis curatio ſit aggredienda: tum Quantum: quando, & ubi ſit agendum. In aſperitate itaque Quid faciendum ſit indicat primo morbi cauſa, deinde morbus ipſe. Morbi cauſa, ſiue interna, ſiue externa fuerit, indicat ſui ablationem. Morbus uerò ipſe, indicat nobis, id quod exaſperatum eſt, eſſe denuo leuigandum.

Quomodo autem, ſeu quibus inſtrumentis ſit agendum, nobis oſtendet particula affecta, & morbi cauſa. Siquidem cutis ab aſtringentibus aſpera reddita, tollitur ijs, quæ eam laxare, & terrenam frigiditatem leuiter remittere poſſunt, qualia ſunt oleoſa, & pinguia omnia. Humore uerò acri, uel erodente inæqualis facta, qualiſcunque is fuerit, per pharma-

cum

cum conueniens auferendus erit : deinde cutis aſperitas, per lotiones, uel inunctiones, remouenda. Sic eos, quod ex uulnere, aut fractura inęquale, aut ab humore acri carioſum eſt redditum, abradendum erit. Ad eundem modum aſpera arteria lenienda erit medicamentis liquidis, quę non mordeant, ſed lentorem habeant, &c.

Porrò Quantum ſit agendum, indicabit morbi ipſius magnitudo, deinde etiam affecti loci natura, prout magis, uel minus leuis pars antea erat.

Quando uerò agere oporteat, indicabit morbi cauſa, & inſtrumenti qualitas. Siquidem morborum cauſę ſemper prius auferendæ erunt: deinde topica adminiſtranda. Sic lotionibus, balneis ſudoribus, frictionibus, & ante cibum utendum erit.

Vbi deniq́ue ſit agendum, oculorum ſenſus demonſtrabit, in parte ſcilicet affecta.

Cæterum interdum naturalis ſuperficiei,

ciei aſperitas uitiatur, & leuis fit, ab ijs, quę leuitatem non naturalem inducere poſſunt: cuiuſmodi ſunt humores uiſcoſi & pinguia omnia. Prò huius ceratione. Quid agendum ſit, conſtat: uidelicet cauſas prius eſſe auferendas: deinde id quod lenigatum eſt, denuo eſſe exaſperandum. Hoc quidem ijs fieri poterit remedijs, quę leuiter incidant, & detergeant. Reliquæ indicationes à pręcedentibus fontibus petantur.

De curatione morborum in compoſitione ſecundum numerum. CAP. VIII.

IN numero morbus accidit, cum pars inſtrumentalis, uel integra, & tota, uel aliqua illius particula, deficit aut excedit numero,

Quod numero ſuperabundat, uel ſecundum naturam eſt, uel præternaturam. Secundum naturam eſt ſextus digitus: caput geminum, &c. Præternaturam verò, ut calculus in ueſica, lumbrici in inteſtinis:

ſtinis: varicæ,tuberculæ, pterygion in oculo, &c.

Cauſæ numeri ſuperabundantis: & quidē naturalis, vtilis materiæ multitudo eſt p̄ternaturalis verò,inutilis materię copia.

Cauſæ numeri deficientis, ſunt, ve vſtio, refectio,putrefactio, uel refrigeratio.

Signa numeri abundantis,vel deficientis manifeſta ſunt.

Iudicia verò, ab ipſius morbi,& particulæ affectæ natura,& tempora ſummuntur. Caput enim geminum citra vitæ periculum curari nequit: ſuffuſio,citra oculi læſionem vix adimitur. Pars quæ à primo ortu deficit, reſtitui nequit. Ad eundem modum ſpermaticæ, partes non reſtituuntur verè, ſed ſubſtantia diuerſi generis, quàm callum vocant.

Quod ad curationem attinet, ea ſecundum indicationes ſuas dirigenda eſt. Quare in numero abundante, Quid ſit agendum, morbus indicat. Numerus ſuper additus eſt: itaque ſuo contrario tolletur, ablatione videlicet, quæ pri-

ma eſt,& potiſſima intẽtio in hoc morbo.

Quomodo verò,ſeu,quibus inſtrumentis auferenda ſit pars, ferro,igne, an cauſtico, docebit particulæ natura, & dignitas. Vbi ſit agendum, partis affectæ conſtructio indicabit.

Porrò numerus deficiens, ſiue integra pars, ſiue partis particula fuerit,reſtituenda eſt. Reſtituitur autem pars,& quidem carnoſa: per ſubſtantiam ſimilem: ſpermatica verò per ea,quæ callum generant.

De curatione morborum in compoſitione, ſecundum magnitudinem.

CAP. IX.

Magnitudo partis, interdum præter modum naturæ à prima generatione increſcit, vel minuitur, vt actionem impediat. Nonnunquam poſt ortum animalis augetur plurimum, vt in priapiſmo, carne ſupercreſcente vlcerum: mammis, & teſticulis auctis videre licet: interdum verò minuitur, vt in tabe,atrophia, dhthiſi oculorum, &c.

Cauſæ

Cauſæ autem, ob quas partes augētur, ſunt vtilis materiæ multitudo, vel virtus valida. Imminutæ verò magnitudinis vtilis materiæ defectus, vel virtus imbecilla.

Signa viſui manifeſta ſunt.

Iudicia verò à morbi tēpore deſumuntur. Nam quæ à prima generatione plurimum auctæ videntur partes, vel imminutæ, diuq; ita permanſerint, curationē non recipiunt: quæ verò poſt animalis ortum originem traxerunt, magnitudines, vel imminutiones, curari aliqua ex parte poſſunt. Porrò ſimiles ferè habēt intentiones curatiuas, morbus in magnitudine, & numero vitiato. Vtrobiq; enim eſt, vel exceſſus, vel defectus: quare etiam, vel additio, vel ablatio. Differunt tantum, quod in numero aucto interdum tota pars auferenda eſt: at in quantitate aucta nūquam tota pars, ſed id tantum, quod in parte redundat. Sic ergo in magnitudine aucta indicationes eliciendæ ſunt. Quod videlicet agēdum ſit. Quantum: Quomodo, ſeu quibus inſtrumentis: Quando: & Vbi.

Prima,& præcipua intẽtio eſt Ablatio, quę eadem quoq; erat in numero aucto.

Porrò quantum ſit auferendum, indicabit partis magnitudo naturalis.

Quomodo verò, Quando,& Vbi, partis atque morbi natura demonſtrabit.

Cæterum magnitudo partis imminuta eſt. Reficienda igitur eſt, per generationem ſimilis, aut certe diſſimilis ſubſtantiæ. Cuius eadem eſt ratio, & idem medicamentorum vſus, quæ etiam in numero erant deficiente.

De curatione luxationum. C A P. X.

LVxatio inter morbos compoſitionis refertur: quoniam ſitus mutuatus eſt. Luxatio.n.eſt articuli è natiuo poſitu, ſeu proprio acetabulo,in alienam,atq; inſolitam ſedem prolapſus: quo motus arbitrarius impeditur: Græci exarthrema vocãt.

Cauſæ luxatorum oſſium, ſunt, vel intrinſecę, vel extrinſecę. Extrinſecę ſunt caſus,percuſſio,& violenta, atque incongrua

grua membri alicuius extenſio, aut diſtorſio, ſeu peruerſio. Internę ſunt, vt cū mucoſus aliquis humor,& pituitoſus, in articulis, ſeu iuncturis aceruatur, qui articulationis ipſius ligamenta primum, madefacit deinde laxiora reddit, & tandem ob eius multitudinem, ſua ſedes os ipſum protrudit.

Signa ſunt,tumor ea parte, qua os prorumpit, & ſinus, ſeu cauitas inſolita ea,à qua receſſit dolor:motus priuatio,aut difficultas, &c.

An verò curari valeat, indicabit nobis pars affecta,ſymptomata,ętas,& tempus. Nam caput ſi in poſteriorem partem probabitur (vt inquit Celſus) nonnunquam in ſuos ſinus compellitur, ſed mortem, ſtatim adfert ineuitabilem. Sic neque, in ſpina vertebrę cùm toto loco mutatę ſunt, neque etiam maxilla, quę vtraque parte prolapſa eſt, &, antequam repoſita ſit, inflammationem concitauit. Genu, vt facile prolabitur, ſic non magno impendio in ſuam rurſus ſedem compel-

litur. Digitorum luxatio nullum etiam faceſſit negotium. Cubitus vero, vt tardius quidem, ac difficilius excidit, ita prolapſus negotij plurimum exhibet. Humerus autem, vt neque difficulter admodum præſertim in macillentis, elabitur, ſic nec difficillimè in ſedem ſuam reponitur. Porrò quibus luxationibus inflammatio, aut vulnus, aut dolor ingens, & acris accedit, hæ prærerquam quod curatu. admodum difficiles ſunt, periculo quoque non vacant. Luxatio præterea, in qua oſſium margines franguntur, peſſima indicatur. Articuli qui neruorum, ac ligamentorum vitio prolapſi ſunt, & poſtea in ſuas ſedes repulſi, iterum excidunt. Quæ loco ſuo non ſunt, caro ea increſcit magisque in proximo membro, quàm in vlteriore. Quibus in pueritia articuli exciderunt, neque repoſiti ſunt, minus, quam cęteri creſcūt.

Venuſtæ omnes luxationes, & quæ ſpatio temporis iam callo obduruerunt, uel difficilimè, uel nunquam conſaneſcunt. Proinde ſtatim, ſi fieri poteſt, reponi luxata

xata debent.

Indicium autem euidens oſſis in ſuam naturalem ſedem reducti, eſt, cùm ueluti ſtrepitus aliquis auditus eſt, dum in natiuũ ſuum acetabulum ingrediebatur, & membri nuper luxati figura, & conformatio, ſuæ ipſius, aut alterius partis figuræ, quam ſimilima tum viſu, tum attactu deprehenditur.

Quòd uerò ad curationem attinet, tres luxationis intentiones curatiuę nobis occurrunt.

Prima, luxati articuli in naturalem ſedem reductio. Secunda, conſeruatio articuli in ſua ſede, ne amplius excidat. Tertia, ſymptomatum correctio, quæ impediunt ſcopos prædictos, ſiue ante repoſitionem oſſis, ſiue poſt repoſitionem accidant. Porrò ut ſcopum, ſeu intentionem primam aſſequaris, luxatum membrum in diuerſas partes decenter extendendum eſt, donec ſpacium inter oſſa liberum ſit. Tum id os quod ſuo loco excidit, ab ea parte, in quam prolapſum eſt, in contra-

riam impellere oportet, atque ita in germanum ſuum acetabulum reſtituere: vt ſinus ſeu cauitatis inſolita vacuitas impleatur. Hęc autem leniter, & ſine dolore, quatenus fieri licet, agenda ſunt. Cęterùm non vna eademque in omnibus extendendi ratio eſt, ſed alia atque alia pro natura ſcilicet partis luxatę prout nerui, ac tendines valent, aut oſſa huc illucve ſederunt. Modo enim manibus ſolis, modo habenis iniectis vtendum eſt, modo verò, quędam alia machinamenta adhibenda ſunt, vt ex vno Hippocrate diſcere poteris.

Secundus ſcopus eſt, vt membrum, quod exciderat, & iam repoſitum eſt, non amplius deinceps ſua ſede prolabatur ſed inibi perſiſtat. Repoſiti igitur articuli iunctura, modis omnibus ſtatim firmanda, ac roboranda eſt. Firmabitur autem optimè ſi roſaceo perlinatur, ac poſtea pānus aliquis, lineus gracillis, vetus, & lenis rhodino delibutus, ipſi applicetur, deinde ſi ſtupę lenes, ac panni multiplices, ouorum

candido

candido perfuſi ſuper accommodentur, & poſtremò, ſi faſcijs poſca madentibus, pro ratione particulę longis latiſque ſubligetur. Quinetiam ferulę ex corio, aut denſa papiro factę, ſi neceſſitas requiret circundandę ſunt. Nec vero ante diem ſeptimum, aut decimum ipſum reſoluere oportet, ſed ita ſinere.

Porrò luxato in ſuam ſedem repoſito ipſum à dolore, & inflammatione vindicandum eſt, qui tertius eſt ſcopus in curandis luxatis, medenti propoſitus. Hunc igitur conſequeris, ſi quę roborant, & repellunt, parti luxatę adopſueris, ſi pręterea tenuem ab initio probamque victus rationem ægro imperaueris. illique venam, ſi nihil prohibeat, ſecueris, & ventrem, ſi opus eſt, purgante medicamento ſubduxeris. Verùm ſi ante quàm ad curationem voceris luxata pars iam dolore infeſtetur; aut inflammatione occupetur, non prius eam in locum ſuum, à quo excidit, reponere tentabis, quàm dolor finitus fuerit, & inflammatio conquieuerit.

quieuerit. Cæterùm ſi luxatis oſſibus uulnus quoq; acceſſit, multa diligentia opus eſt. Si uerò cum fractura luxatio euenerit, hæc primum ſi fieri poſſit: illa uero ſecundo curanda erit. At ſi ante fracturæ adminiſtrationem luxatum commodè reduci non poſſit, fracturam ipſam primum curabimus, deinde cum fractura callo iam obſirmata fuerit, luxationis curationem aggrediemur. Quod ſi luxatio inueterauerit, & calloſa inibi durities contracta fuerit, ea decocto maluæ & altheæ perfundenda eſt: deinde unguento dialtheæ collinenda: poſt hæc emplaſtrum diachylon ſuper apponendum erit: ue eius loco lana ſuccida mucilagine quapiam emoliente delibuta: uel id genus alia emolientia. Loco uero ſufficienter emollito, luxatum in ſuam ſedem dandum eſt.

De curatione vulnerum. CAP. XI.

HActenus de morborum ſimilarium, & inſtrumentalium curatione, reliquum eſt, ut quomodo ſoluta unitas ſit curanda,

randa, doceamus, initium à uulneribus ſumentes. Itaque uulnus ſolutio eſt continuitatis, recens, cruenta, ſine pure, in particulis mollioribus extrinſecus incidens. Continui autem ſolutio, morbus communis eſt tum partibus ſimilaribus tum inſtrumentalibus, primo tamen ac magis proprie ſimilaribus partibus conuenit; atque attribuitur, quàm compoſitis.

Cauſæ uerò recentium uulnerum ſunt quæcunque extrinſecus aduentitia uulnerare, perforare, incidere, abrumpere, contundere, ac diſtendere poſſunt, cuiuſmodi ſunt, enſis, baculum, lapis, globulus plumbēs, uel ferreus, tela, ſagittæ morſuræ, &c.

Signa uulnerum non aliunde petenda ſunt, q̄ ex iudicio ſēſus, ſed uiſus maximè.

Iudicia uerò, ſeu ſigna prognoſtica, deſumuntur ex ſubſtantia, uſu, atque actione affectæ, cuiuſque particulæ. Et præterea ex propria ipſius affectus eſsētia: itē ex ſymptomatis, quæ uulneribus ipſis accidunt. Sunt enim quędam læthalia ex neceſſitate, quædam uero non ex neceſſitate,

tate, ſed magna ex parte talia eſſe conſueuerunt contra vero quędam omnino ſanabilia, quędam, vt plurimum. Ex neceſſitate lęthalia ſunt, quę cordis ſubſtantiam penetrant, item uulnera magna, ac profunda ſubſtantię cerebri iecinori, diaphragmatis, ſtomachi, uentriculi, aſperæ arterię, pulmonis, lienis, cyſtis fellis, renum, & tenuium inteſtinorum. Vulnera uerò ea non ex neceſſitate, ſed ſecundum plurimum mortalia dicuntur, quę ad regionem prędictarum partium pręuenerunt, uel eas leuiter, ac ſuperficietenus duntaxat attingunt non autē pręaltè adiguntur, nec effatu digna ſunt. Ad hęc quę in capite muſculorum accepta fuerunt, Spaſmus ex uulnere lethalis eſt, id eſt, ualde periculoſus. Membra autem particularia ex accepto uulnere iudicantur emortua, quando principes, ac maiores uenę, arterię quoque, & oſſa, à quibus uitam, nutricationem, & fulcimentum accipiebunt, pœnitus exciſa, ſunt, & deſtructa. Iudicantur itidem membra ad uſum à na

tura

tura inſtitutum fore inepate, & perpetuò impotentia, quando nerui, tendones, & ligamẽta pœnitus ſunt abſciſſa, & deſtructa: ſuamq; protinus actionem perdunt.

Porrò uulnera ea omnium tutiſſima ſunt, quę in boni ſucci corporibus, & in locis carnoſis accepta ſunt, ubi, & nerui pauci, & uenę, & arterię non multę repe- riuntur. Ad hęc quę diuiſionis magnitudinem non habent. Vulnera autem quę ut plurimum ſanabilia dicuntur, mediaq; inter duo dicta extrema (nempe omnino ſanabilia, & ex neceſſitate lethalia) naturam ſortiuntur, ea ſunt, quę in capite muſculorum carnoſorum longe à iuncturis, & temporibus: item quę in caluaria, thorace, & uentre incidunt, &c.

Cęteram uulneris communis curandi indicatio, unitio eſt. Contraria.n.contrarijs curantur. Hęc autem prima ac generalis indicatio perficitur partim à natura, partim à Medico, partim ab utriuſque. Sic ergo, ut propoſitũ finẽ aſſequamur, quinque nobis intentiones obſeruandę ſunt.

Prima,

Prima,ut ea, quæ unionem impediunt prius amoueamus.

Secunda, ut ſolita unitas reficiatur,ſeu colligatur.

Tertia, ut ea in unum iam commiſſa, & coacta, ita conſeruemus.

Quarta, ut ipſam partis læſæ ſubſtantiam tueamur,ac ſalubrem ſeruemus.

Quinta,ut accidentia,uulneribus ſuccedere cõſueta,corrigamus,ac propulſemus.

Primam intentionem aſſequemur dilatando uulnus, ſi non ſatis dehiſcat, aut ſi eius labris aliquid intercidat extraneũ utpotè pili,ſordes,uel oſſis particula aliqua pungens,& aſpera, aut telum aliquod infixum, ut ſagitta: uel mucro, uel aliquod aliud extrinſecus incidens, cuiuſmodi eſt ſpina,uel harundo. Atq; ubi ſatis diducta fuerint labra uulneris, digitis aut uolſella,uel forcipe, aut alio id genus inſtrumẽto,quod infixum eſt,aut labris uulneris intercidit,apprehendi debebit,& leuiter, ac (ſi fieri poſſit) citra dolorem euelli.

Secundũ intentionem in curandis uulneribus

neribus (quę eſt commiſſio diſſidentium, ſeu diſtantium partium coniunctio) aſſequimur per orarum adductionem, ſeu labiorum uulneris inuicem diſtantium attractionem, & applicationem, membrum ipſum læſum quam fieri poterit leniſſimè tractando. Quę autem diducta ſunt in idem adducuntur, aut faſcia ſola, orbiculatim circundata, pręſertim ſi uulnus fuerit paruum: ſin magnum, aut ſuturis, aut fibulis opus eſt, impoſitis ſimul glutinatorijs remedijs. Huc etiam puluilli poſſunt referri. Quomodo autem uulneris ſutura deligaturaque: item puluillorum applicatio, fibularumq; affigatio ſit perficienda, lib. 9. cap. 7. 9. 11. & 14. dictum eſt. Facta hac coniunctione labiorum à Medico, natura ipſa per ſe coalitum, & conglutinationem molitur, expellitque per pus ea, quę obſtant. In actione enim chirurgica manifeſtè mutua opera chirurgi, & & naturę conſpicitur: in reliquis duobus inſtrumentis, in dięta uidelicet, & pharmacia, non item. Quoniam non purè agen-

agentes ſunt cauſæ, ſed patientes quoque, & prima ſui ratione opus habent naturæ auxilio.

Tertius ſcopus, qui in curanda ſimplici vulnere chirurgo proponitur, eſt, ut diductorum oræ, ita ut in unum per adductionem coniunctæ ſunt, conſeruentur, & maneant. Conſeruatur autem ſi tantiſper labia uulneris coniuncta ſeruentur arte, donec natura conglutinauerit. Terminus huius conglutinationis incertus eſt, pro diuerſitate partium, temperaturam, regionum, conſtitutionis anni, & aeris, omnium denique cauſarum, tàm externarum, quàm internarum quæ morbum, uel fouere, uel augere poſſunt. Conſeruabuntur autem optimè huiuſmodi extrema, quæ in uinum coacta ſunt, iiſdem ferè auxilijs, quibus, & in idem adducta ſunt: nempè decenti ligatione, appoſito membri ſitu, & ſuturis, ſi neceſſariæ uidebuntur.

Quarta intentio eſt, particulæ læſę ſubſtan-

ſtantiam conſeruare, ac prohibere ne ipſa dolore, vel phlegmone, aut aliquo alio prauo ſimptomate infeſtetur. Hunc autē ſcopum aſſequemur, ſi primum dolorem partis mitigemus, calorem partis reſtinguamus, ne humores attrahantur ſecundò, vt plenitudinem tollamus vt vitioſos humores purgemus, ne humores traſmittantur. Hac ratione fiet, vt cum nullum terminum habeat humor, nec à quo fluat, nec ad quem fluat, fluxio omnino tollatur, & proinde partis temperatura conſeruetur. Dolorem autem partis mitigabimus caloremque partis reſtinguemus emplaſtris, & linamentis ex oui candido, & alijs huiuſmodi refrigerantibus primis ſaltem diebus. Poſtea verò vino ſtyptico particula perfundenda, & figura aptiſſima collocanda eſt. Sed & proba victus ratio in primis eſt obſeruanda, ſi quartum hunc ſcopum cupis aſſequi.

Quinta & poſtrema intentio eſt, vt omnia ea quæ poſt factam vnionem ſuperuenire poſſunt ſymptomata, tam in toto

quam in parte vulnerata, ſiue à principio ſtatim, ſiue poſt committentur ex affluxu nimirum alicuius humoris: quem natura ad partem vulneratam expellit, vel econtra à parte vulnerata in reliquum corpus, & ad partem aliquam principem propellit, remoueamus Symptomata autem, quæ conſueuerunt euenire poſt accepta vulnera; hæc fere ſunt: Dolor, phlegmone, febris, pruritus, conuulſio, paralyſis, ſincope, delirium, durities, & impotentia mẽbri vulnerati. Niſi enim ſimptomata iſta prius abigantur, vulnus rectè curari nequit. Symptomata enim quæ magnitudine ſuperant ſuas cauſas, ordinem curationis ſepe peruertunt, immutant, atque interpellant. Abiguntur autem triplici inſtrumento, diæta: pharmatica, chirurgia, vel omnibus ſimul, vel certe aliquibus Porrò compoſitorum morborum (ex ſolutione vnitatis, & compoſitione vitiata, & ex compoſitione vnitate, & temperie) curatio, ex ſimplicium morborum curatione elici poterit.

De

De curatione vlcerum. CAP. XII.

PRæcedenti capite de cruentorum vulnerum,quæ in carnoſa parte fiunt, curatione diximus,nunc tranſeundum ad id vnionis diuortium, quòd nec recens eſt, nec cruentum: ſed iam inueteratum,& in quo vna,vel plures conſiſtunt diſpoſitiones,quæ vnionem remorantur, atque impediunt, ex quibus ſanioſa, & purulenta quædam colluuies, putredoque excitatur. Vocant autem vulgares chirurgi talem vnionis ſolutionem,communiter vlcus. Horum cauſas in vniuerſum geminas chirurgi ſtatuunt:nempe antecedentes, & coniunctas. Antecedentes vlcerum cauſæ ſunt, cacochimia,ideſt ſuccorum vitium, quod corporis ipſius particulas arrodere, & tandem corrumpere poſſit. Cauſæ vero coniunctę ſunt, intemperies illæ quas malitias complexionum vocant,vulneratas particulas, ex cauſis antecedentibus, vel etiam ex ipſis vulneribus, aut abſceſſibus,alijsve præternaturam tumoribus, ruptis,& apertis excitatæ.

Porrò vlcera quæcunque diuturniora ſunt, os abſcedere neceſſarium eſt, & cicatrices cauas fieri. Vlcera dura mala indicantur, & quæ ad virorem, aut nigritiem vergunt. Vlcera quæ alijs morbis ſuccedunt ægrè ſanabilia ſunt. Vlcera circun glabra praua ſunt. Vlcera, in quibus poſt longam ſaniei fluxionem, pus laudabile apparere incipit, bonum bonis portendunt. Vlcera quæ in extremitatibus muſculorum dorſi, vel tibiarum, aut brachiorum ſunt periculo non vacant. Quibus vlceribus ante abſolutam deterſionem ſarcotica medicamenta adminiſtrantur mala, ac ſuperflua caro in illis generatur. Quæcunque vero probe & oportune expurgata ſemper ad ſiccus promouentur, his caro magna ex parte non ſupercreſcit. Vlcera in orbem circunductæ peſſima eſſe ſolent, ac tardè magnoque negotio ad cicatricem perducuntur. Artuum ſiue extremarum partium vlcera, ſæpenumero phlegmonas in adenoſis partibus accreſcunt. Cùm medicamenta vlceribus adhi-

bita

bita conferunt, argumentum eſt, ea ritè adminiſtrata eſſe: cum vero noxæ aliquid adferunt, & vlcus humidius reddunt, aut ſuccius, calidus, aut frigidius, indicium eſt ea non eſſe præſenti morbo idonea. Cæterum ſi vlcus eroditur, & profundius efficitur, ſedulò aduertendum eſt, num id exacrium ſuccorum vitio, & vlceris malignitate, accidat, an ex facultate medicamentorum. Porrò inter cætera, quæ magis officiunt vlceribus, ventus eſt meridionalis atque aeris ambientis humiditas caliditati adiuncta. Cæterum in vlcerum curatione duo nobis ſpectanda proponuntur, nēpe ipſius vlceris, qua vlcus eſt contemplatio, & vlceris cum ſua cauſa, aut ſymptomate aliquo, aut alia quauis diſpoſitione complicati, aut etiam hanc, vel illam occupantis conſideratio. Sic ergo quatuor curandi intentiones erunt.

Prima vitæ rationem, ſanandis eiuſmodi vlceribus accommodatam præſcribit. Secunda, materiam antecedentem, auertit, & intercipit.

Tertia ſymptomata, & diſpoſitiones
quæ cũ vlceribus complicantur corrigi
Quarta correctis, & profligatis ijs d
ſpoſitionibus, quibus vlcera complican
tur, ea more vulnerum concauorum ſ
nare præcipit.

Primam autem & ſecundam intenti
nem aſſequimur, humores, copia, aut pr
ua qualitate noxios, tum corrigendo, tu
vacuando, & auertendo, fluxionemq
iſtam intercipiendo. Porrò auxilia quib
commodè ſuccorum abundantiam, & v
tiũ tollimus, corrigimus atque auertimu
ſunt venæ ſectio, purgatio, proba vict
ratio, cauterium, vomitio, & id genus al
Fluxiones vero intercipimus ligaturi
perfuſionibus, & epithematis: item vng
tis ex bolo Armeno, atque alijs refrige
rantibus, atque aſtringentibus. Deligat
verò inchoanda eſt, à laborante ipſa pa
ticula, deducendaque verſus ſanam. Te
tiò intentio, quæ ſimptomata, & diſpo
tiones, quæ cum vlcere complicantur, c
rigit ac ſum mouet, perficitur prout c
iuſque

iuſque ſimptomatis,& affectus cum vlcere cōplicata natura requirit, ac deſiderat.

De curatione fracturarum.CAP.XIII.

QVandoquidem duobus præcedentibus capitibus de continuatis ſolutione,quæ in carnoſis,& mollioribus corporis partibus accidit,abundè ſatis dictum eſt,ordo iam poſtulat,vt de ſolutione continui, quæ oſſibus contingit, hoc eſt fracturis,diſſeramus eſt enim fractura, vnitionis ſolutio quæcunque in oſſa, quam Grçci catagma vocant. Fracturarum autem alia eſt tranſuerſalis: alia per longitudinem,quæ figura dicitur.

Cauſæ verò fracturarum ſunt omnia ei, quę contundere,vel diuidere oſſa poſſunt.

Signa autē oſſis fracti, & præſertim per trāſuerſum atque in artubus,hæc ferè ſūt.

Tactus oſſis partes diſiunctę ſæparatæve,ac variç reperiuntur,membri figura inæqualis percipitur: dum membrum dimouetur,& manu variè tractatur,oſſa colliduntur, & ueluti crepitus quidam ex ea colliſione auditur. Pars affecta contacta

dolet, corpus membro fracto haudquaquam inniti poteſt: cauſæ quæ frangunt aut contundunt, præceſſerunt. In oſſe verò, quod per longitudinem fractum eſt. ſubſtantia eius craſſitier non naturalis tactum percipitur: cætera ſigna non adſunt præterquam quod dolor, & inæqualitas iudicio ſenſus etiã deprehenduntur. Prognoſtica ab ipſa particula affecta, morbo ſymptomatibus, ætate, & tẽpore ſumũtur. Oſſa ſiquidem minimè periculoſe media franguntur in humeris, brachijs, femorib., cruribus, & digitis. Si tota coſta perfracta eſt, caſus, aſperior eſt. Narium fractura peior eſt, vbi aut oſſi, aut cartilagini fractę cutis quoque vulnus acceſſit. Cranei fractura malum portendit Fractura tranſuerſa maximè tolerabilis eſt. Obliqua peior; acuta verò peſſima exiſtit. Fractura cum dolore, vel inflammatione, aut carnis contuſione, mala eſt. Fractura ſenibus in primis, biliofis, conualeſcentibus difficilima eſt: de crepitis verò, & valde ſenibus, impoſſibilis. Porrò fractura, quo vetuſtior, eo

de-

deterior eſt. Caluaria 35 diebus glutinatur brachium, & tibia, ſi ritè curentur, diebus circiter 40. occaleſcunt: cubitus firmatur plurimum diebus 30. os in naribus perfractum 18. dierum ſpacio conſolideſcit coſta poſt 21. maxilla, iugulum, ſcapula, os tali, manus planta fere inter decimum quartum, & vnum vigeſimum diem ſaneſcunt, humeri, & fęmina inter 27. & 40. coxa diebus 50, coaleſcit: pes ſexaginta dierum ſpacio, ſi quieſcat: conſaneſcit. Quod ad curationem attinet, fracti oſſi ſoluta continuitas eſt, quare eius ſanatio, vnitio eſt vt igitur hunc aſſequamur finẽ, 4. intentionibus opus erit.

Prima intentio eſt, vt fracti oſſis partes recte cnmmittantur, & in naturalem ſitum adaptentur.

Secũda, vt ritè cõmiſſa oſſi perfracti extrema, coniuncta, atque immota maneãt.

Tertia, vt callo interueniente diſiunctæ oſſis partes agglutinentur coaleſcantque.

Quarta eſt, ſymptomatum, quæ fracturam ſequi conſueuerunt, correctio.

Primam

Primam autē intentionem aſſequemur, ſi fracti oſſis partes, in figuram priſtinam naturalemq; ſitum reduxerimus. Id autē fiet, ſi membrum perfractum decenter intendatur, uel manibus, aut habenis: deinde os depreſſum attollatur, & eleuatū deprimatur, atque id quatenus fieri licet ſine dolore, donec oſſis fracti fines recte cōcurrant, & in naturalem ſitum coaptentur. Oſſis autem repoſiti certum indicium eſt, dolor ſublatus, oſſibus fracturæ iā ſic probe coaptatis, membrum deligandum erit, modo eo quo ſupra, lib. 6. c. 9. diximus.

Secundus ſcopus eſt, ut oſſibus iam ſic probe coaptatis, & è directo admotis, eorū poſitura ſeruetur, & exactè coniuncta maneant. Os fractum propter duritiem, ſiccitatem, & paucitatem alimenti difficulter unitur. Quare ne dilabantur denuo partes commiſſæ oportet perfractum membrum prorſus immobile conſiſtere. Quod quidē præſtabitur diligentia oportuna per faſcias, & ferulas, quæ cōſentiat adamuſſim cum rectiſſima figura membri, quā ei natura

tura indidit. Tantiſper deligatura hæc ſeruetur, donec natura callum induxerit firmiſſimum.

Tertius ſcopus ad calli generationem pertinet. Nam cum nec ferulis, nec deligatione, nec figura ſituue membri appoſito, diuerſæ oſſis partes citra glutinũ aliquod coire, ac concreſcere poſſint, maxima calli gignendi ſolicitudo habenda eſt. Ad hunc igitur gignendum cõcreſcere aliquid proprij oſſium alimenti, craſſi terreniq; oportet, quod in labris fracturæ coaleſcit. Craſſa autem hæc terrenaq; ſubſtantia, ex genuino, maximeq; idoneo oſſis alimẽto redundans, diem circiter duodecimum, aut decimumquintũ ab oſſis fractura fere gigni, atque accreſcere incipit. Adiuuabitur autem maxime uictus ratione, ſecundum qualitatem, quantitatem & tempus admi niſtrationis, probe inſtituta.

Alimenta autem talia ſint, ex quib. non ſolum ſuccus bonus prouenire ſoleat, ſed etiam tenax, ex quali fieri callum maximè expedit. Quippe cum ex ſeroſa humidita-

te,

te,& tenui gigni prorſus, nequeat,ex craſſa vere,ſed quid fragilis ſit,ac pinguitudinis expres gignis quidē poterit. Circa initium fracturæ vſque dum callus gignitur, ægrū tenuiſſime cibato. Venam interdum cum ſcilicet res poſtulat,ſecato. & per vētrem ſuper vacua expellito. Carne,& vno vſque ad dies decem, abſtineto Magnitudo calli nec minor quam par eſt nec maior iuſto,ſit, ſed mediocritatem ad vnguē ſeruet. Cęterum huius generatio ijs ferè notis deprehenditur. Dolor, qui primus aderat ſedantur: nullus amplius inflammationis,aut tumoris alicuius metus adeſt,in membro perfracto bonus ac natius color effloreſcit.

Quartus,& ultimus ſcopus eſt remotio ſimptomatum quæ fracturam comitari ſolent,& particulæ affectæ accidunt. cuiuſmodi eſt inflammatio, pruritus, vulnus immoderata ſiccitas,aut humiditas, callo gignendo obſiſtens: gangrena, durities, cali magnitudo excedens, vel deficiens. Quare ſi inflammatio, aut dolor adſit, deligatio

ſol-

ſoluenda erit, & lana, oleum, & acetum vel id genus alia parti, dolenti admouenda. Sedata inflammatione, & dolore ſublato, deligationes, & ferulæ iterum adhibẽdæ. Si proritus accidit, aquam temperatam ſuperfundere oportet, vel aquam ſalſam, vel vnguento populeo membrum illiniri. Cum vulnus quoque acceſſit, vt oſſium fragmenta, & ea, quæ pungunt eximantur. Si carnes contuſæ ſint, partem affectam ſcarificato. Si gangræna iam occupauit, conuenienter occurrito, vt in ſpeciali praxi docebitur. Cum valenter nimis ſiccantur oſſa, callus ægrè prouenit: expedit igitur iſtis tertio: vel quarto die modicè aquam calidam infundere: Si verò humiditas calli generationem impediti: ibi hanc ſiccare conuenienti deligatura, & perfuſione aquæ conabimur. Porus ſeu callus augetur, vel minuitur victus commoda ratione. Siquidem ex oſſis proprij alimenti ſuperfluitate à natura generatur, obſeruata quantitate, qualitate, & tempore adminiſtrationis debito.

to. Porrò augetur quoque medicamentis,vim emplaſticam habétibus,cuiuſmodi eſt emplaſtrum ex pice: minuitur verò ijs, quæ vim digerendi habent. Quod ſi indecens membri figura fuerit, ea immutanda erit. quod fiet, ſi callus prius frangatur, deinde commode membrum reſtituatur. Frangitur autem medicamentis emollientibus. Sed de fractis oſſibus hęc nobis ſufficiant.

HActenus viam quādam, ac rationem vniuerſalem perueniendi ad praxim, quam breuiſſimè potuimus, ſeptem perſtrinximus libris hac potiſſimum ratione, vt medicinæ ſtudioſis ac candidatis prodeſſemus. Precamur itaque Deum Opt. Max. vt is noſter labor quamplurimis viui eſſe poſſit. Quod cum intellexerimus, ſpecialem quoque praxim, in qua non ſolum Hippocratica, verùm etiam Theophraſtica, quorum iam per multos annos certam habuimus experientiam breui Deo volēte, in lúcem dabimus.

Practicæ Generalis Finis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google